

Maciej Perkowski

Krzysztof Mnich

Marek Mossakowski

PRAWO

zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich

redakcja Maciej Perkowski

Prawo zarządzania
projektami finansowanymi
z funduszy europejskich

Maciej Perkowski ♦ Krzysztof Mnich
♦ Marek Mossakowski ♦

Prawo zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich

pod red. Macieja Perkowskiego

Temida2

Białystok 2007

Rada programowa Wydawnictwa Temida 2:

Leonard Etel, Marian Grzybowski, Adam Jamróz, Dariusz Kijowski, Cezary Kosikowski, Adam Lityński, Emil Pływaczewski, Stanisław Prutis, Eugeniusz Ruśkowski, Walerian Sanetra, Halina Święczkowska, Bogdan Wierzbicki

Recenzenci: *Robert Ciborowski, Anastazja Gajda*

Opracowanie graficzne i typograficzne: *Jerzy Banasiuk*

Projekt okładki: *Sylwester Olszewski*

Redakcja techniczna: *Jerzy Banasiuk*

Korekta: *Zespół*

ISBN 978-83-89620-33-0

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

FUW0257459

Wydawca: **Temida 2**

Przy współpracy Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

© Copyright by Temida 2, Białystok 2007

Żadna część tej pracy nie może być powielana i rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakiegokolwiek sposób (elektroniczny, mechaniczny), włącznie z fotokopiowaniem – bez pisemnej zgody wydawcy.

Spis treści

Wprowadzenie 8

Część I

OGÓLNA

1. Czym jest projekt europejski? 12
2. Zarządzanie projektami finansowanymi z funduszy europejskich jako zagadnienie 20
3. Prawo i zarządzanie – wzajemne relacje 28

Część II

MERYTORYCZNA

4. Ramy prawne zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich 36
5. Ramy instytucjonalne zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich 51
6. Aspekt przedmiotowy prawa zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich 63

Część III

PRAKTYCZNA

7. Dokumenty europejskie 84
- Traktat o Unii Europejskiej (tekst skonsolidowany) 84
- Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (tekst skonsolidowany) 86

5/304107p

300266 + d
342.3

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999	91	Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249 poz. 2104)	253
Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999	174	Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2005 Nr 14 poz. 114)	259
Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999	192	Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2006 Nr 164 poz. 1163)	261
Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94	202	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa Strategia Spójności	265
Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT)	205	9. Dokumenty lokalne (na przykładzie woj. podlaskiego)	269
Rozporządzenie Rady (WE, EURATOM) Nr 1605/2002 z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 248 z 16.9.2002, str. 1) zmienione przez: Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1995/2006 z dnia 13 grudnia 2006 r.	214	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku	269
Wytyczne w Sprawie Krajowej Pomocy Regionalnej na lata 2007–2013 (2006/C 54/08) (Tekst mający znaczenie dla EOG) ...	217	Uchwała Nr XXXVII/483/06 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 10 kwietnia 2006 r. zmieniająca uchwałę nr XXVIII/327/05 z dnia 30 maja 2005r. w sprawie określenia celów i zadań Strategii Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Województwie Podlaskim do 2013 roku.	270
8. Dokumenty krajowe (na przykładzie Polski)	248	Bibliografia	272
Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. Nr 227 poz. 1658)	248	Dokumenty	272
		Literatura	274
		Źródła elektroniczne	277

WPROWADZENIE

O funduszach europejskich wiele się w Polsce mówi i pisze. Więcej mówi, mniej pisze, ale i tak literatura jest dość obszerna. Tym bardziej zastanawia fakt, że właściwie przemilcza się aspekt prawny tych funduszy. Co prawda najbardziej ogólne ujęcia pojawiają się – przy okazji analiz ekonomicznych, czy politologicznych, jednak poziom zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich pozostaje w stanie pozornej anomii. Taka sytuacja dostarcza dyskomfortu – nie tylko prawnikom, ale wszystkim podmiotom uczciwie zaangażowanym w wykorzystanie funduszy europejskich. Problem zrodził pomysł opracowania książki pozytywnie afirmującej ten stan rzeczy.

Celem niniejszego opracowania jest zaproponowanie nowego podejścia do obowiązujących w Polsce przepisów prawnych regulujących szeroko pojętą problematykę funduszy europejskich. Chcemy kreować prawo zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich, jako autonomiczny sub-system prawny.

Traktując problematykę szeroko pojętego wykorzystania funduszy europejskich jako społecznie ważną część interesu publicznego – stawiamy tezę, iż zarządzanie projektami finansowanymi przez owe fundusze nie powinno być celem samym w sobie, a paradygmat skuteczności winien być zmodyfikowany względami słusznościowymi. Innymi słowy – w przypadku zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich – naszym zdaniem – decyduje prawo! Swoboda ekonomiczna musi – w tym wypadku – zmieścić się w ramach prawnym – instytucjonalnym. Zdajemy sobie – oczywiście – sprawę ze złożoności naszej tezy, ale w dobie przenikania się sfer publicznej z prywatną, w dobie „ubiznesowienia” sektora publicznego i publicznie zagwarantowanej transparentności sektora prywatnego, w dobie globalizacji – im szybciej otworzymy się na zmiany – tym skuteczniej wykorzystamy ich pozytywy!

Problematyka książki przybiera też cechy klasyczne – odwieczny spór konserwatywno–reformatorski i znów zapewne – da znać o sobie... Formaliści przeciw zwolennikom prawdy materialnej, detaliści przeciw strategom, naśladowcy przeciw kreatorom... To stare jak świat, ale wciąż żywe... Mamy jednak nadzieję, że atrakcyjność przedmiotowej materii zminimalizuje ów klasyczny konflikt, gdyż zainteresowanych usprawnieniem absorpcji unijnych środków finansowych jest wielu, jak nigdy dotąd. Zważywszy na zobowiązania związane z organizacją EURO 2012, unijne kryteria konwergencji oraz transgraniczny przepływ doświadczeń wielu polskich emigrantów – zdaje się, że możemy mówić o historycznej sposobności! Co więcej – ewentualna zmiana podejścia – tu bardzo pożądana – w wielu sektorach jest wręcz niezbędna... Ochrona zdrowia, edukacja, ochrona środowiska – dały już znać o sobie... Na kolejne nie warto czekać! Dlatego wszyscy sceptycy koncepcji prawa zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich, zanim zaczną objawiać rozmaite „przeciw”, powinni wprzód rozważyć – co ryzykujemy?, czemu może zaszkodzić owa koncepcja? i jak można ją ulepszyć? No właśnie – za wszelkie konstruktywne uwagi krytyczne z góry dziękujemy, a ewentualna debata wokół zaproponowanego podejścia jest – nie ukrywamy – naszym wtórnym celem.

Książka zaplanowana została jako swoisty „tryptyk”. W części pierwszej – ogólnej wyjaśniliśmy kluczowe zagadnienia teoretyczne tytułowej problematyki. Staraliśmy się określić, czym jest projekt europejski, ująć zarządzanie projektami finansowanymi z funduszy europejskich jako zagadnienie badawcze oraz ustalić wzajemne relacje prawa i zarządzania.

W części drugiej – merytorycznej dokonaliśmy identyfikacji ram prawnych i instytucjonalnych zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich dołączając doń opis ważniejszych aspektów przedmiotowych.

W części trzeciej – praktycznej zawarliśmy wybór właściwych dokumentów, dzieląc je na: europejskie, krajowe (z oczywistych względów na przykładzie Polski) i lokalne (z subiektywnych względów – własnych doświadczeń – na przykładzie woj. podlaskiego). Między wskazanymi grupami dokumentów przewidzieliśmy znaczne dyspro-

porcje, zdeterminowane ich systemowym znaczeniem i dostępnością. Dokumentom europejskim – jako uniwersalnym i najwyższym stojącym w hierarchii, a jednocześnie nadal mało „popularnym” wśród praktyków poświęciliśmy najwięcej miejsca, a wobec dokumentów lokalnych – postąpiliśmy całkiem na odwrót. Jednocześnie pragniemy wyjaśnić, że dostęp do pełnego pakietu i pełnych wersji dokumentów, które w książce przytoczyliśmy jedynie wybiórczo – Czytelnik odnajdzie w wersjach elektronicznych na załączonej płycie CD.

Przedmiotowa literatura nie jest bardzo obszerna. Nie można tego powiedzieć o literaturze dotyczącej klasycznego zarządzania, czy analizowanych gałęzi prawa – tam można mówić wręcz o „nadpodaży”... Nie będzie więc przesadą nieskromne – z pozoru – stwierdzenie, że książka jest pierwszym – przynajmniej na krajowym rynku – opracowaniem nie tylko w zakresie prawa zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich, ale – prawdopodobnie też – w zakresie prawnych aspektów funduszy europejskich w ogólności.

Metodologia książki nie jest nadzwyczaj urozmaicona – dominują analiza i opis. Stosowany w opracowaniu język i styl niekiedy wykraczają poza klasyczny prawniczy dyskurs, ale jest to celowy zabieg, zorientowany na zainteresowanie Czytelnika, a może i – wymuszenie nań czynnej reakcji... Życzymy pozytywnej lektury!

Maciej Perkowski

Część I

OGÓLNA

CZYM JEST PROJEKT EUROPEJSKI?

Idealnym definiowaniem jest proste wyjaśnianie trudnych zagadnień. Szkopuł w tym, że samo definiowanie proste nie jest... Najwięcej trudności nastręcza definiowanie pojęć oczywistych... Z jednej strony *clara non sunt interpretanda*, z drugiej – postęp cywilizacyjny, złożoność świata i powszechność informacji o nim powoduje, że już pierwsze myśli przynoszą definiującemu wiele znaczeń tego samego zagadnienia...

W potocznym rozumieniu słowo projekt oznacza propozycję wyrobu lub usługi, dokumentację budowlaną (projekt budowlany), projekt urządzenia technicznego (dokumentacja techniczna) itp. W ostatnim okresie znaczenie słowa projekt uległo rozszerzeniu i obecnie przez to pojęcie rozumie się złożone przedsięwzięcie, podejmowane w różnych dziedzinach z zamiarem osiągnięcia założonego celu w oznaczonym czasie i przy określonym budżecie.¹

W europejskich procesach integracyjnych skupiono się na drugim spośród wskazanych wyżej znaczeń. Sygnowany przez polskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego podręcznik definiuje projekt jako zorganizowany i ułożony w czasie (z określonym początkiem i końcem) ciąg działań, zmierzający do osiągnięcia konkretnego i mierzalnego wyniku, adresowany do wybranych grup odbiorców, wymagający zaangażowania znacznych, lecz limitowanych środków rzeczowych, ludzkich i finansowych.²

1 H. Roszkowski, A. P. Wiatrak, *Zarządzanie projektem – istota, procedury i ich zastosowanie przy korzystaniu ze środków Unii Europejskiej*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2006, s. 9.

2 *Podręcznik zarządzania projektami miękkimi*, pod red. M. Banikowskiej, B. Gruczy, M. Majewskiego, M. Małek, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego – Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym, Warszawa 2006, s. 8.

Teoretycy idą dalej wyjaśniając, że projekt to złożone, unikalne i tymczasowe przedsięwzięcie podejmowane dla osiągnięcia sprecyzowanego celu w określonym czasie. Podobne – ich zdaniem – znaczenie ma słowo przedsięwzięcie, które w znaczeniu prakseologicznym oznacza działanie złożone, wielopodmiotowe, przeprowadzone zgodnie z wcześniej przygotowanym planem.

Projekt – kontynuują – jest też przedsięwzięciem, które wyróżnia się m.in. następującymi cechami:

1. Zorientowaniem na cel – wszelkie działania podejmowane w projekcie zmierzają do osiągnięcia rezultatów sformułowanych przez stronę zamawiającą.
2. Unikalnością (niepowtarzalnością) w sferze koncepcji lub/i realizacji przedsięwzięcia. Produkt lub usługa dostarczane w wyniku realizacji projektu wcześniej nie zostały wykonane.
3. Złożonością – przedsięwzięcie ma charakter kompleksowy i wieloprzeciwkowy, zarówno w zakresie przygotowania, jak i realizacji.
4. Określonością w czasie – działania realizowane są w skończonym przedziale czasu z wyróżnionym początkiem i końcem, zwykle przy ograniczonym dostępie do zasobów.³

Zadziwiająco prostą formułę proponuje Komisja Europejska. Według niej projekty są definiowane w metodyce zarządzania nimi (projektami) jako zbiory czynności podejmowanych do osiągnięcia jasno określonych celów, w wyznaczonym czasie i za pomocą przeznaczanego budżetu.⁴ Zgodnie z tą definicją projekty powinny cechować się również:

- jednoznacznie określonymi grupami docelowymi i beneficjentami ostatecznymi,
- sprecyzowanymi rozwiązaniami w zakresie koordynacji, zarządzania i finansowania projektu,
- systemem monitorowania i ewaluacji projektu,

3 H. Roszkowski, A. P. Wiatrak, *Zarządzanie projektem... op. cit.*, s. 9.

4 *Aid Delivery Methods. Volume 1: Project Cycle Management Guidelines*, European Commission, EuropeAid Cooperations Office, Brussels 2004, s. 8.

- właściwym uzasadnieniem ekonomicznym i finansowym, jednoznacznie wskazującym, że korzyści z projektu przewyższają koszty jego realizacji.

W najnowszym podręczniku opracowanym przez zespół specjalistów ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie – bardziej dokładne definicje projektów określają je jako przedsięwzięcia, czyli zorganizowane ciągi działań ludzkich, zmierzające do osiągnięcia założonego wyniku; zatem – konkludują autorzy wskazanego podręcznika – projekty:

- są niepowtarzalne,
- są wysoce złożone,
- są określone co do terminu ich realizacji, rozciągnięte znacznie w czasie, z wyróżnionym początkiem i końcem,
- wymagają zaangażowania znacznych, lecz limitowanych środków rzeczowych, ludzkich i finansowych, są realizowane przez zespół wysoce wykwalifikowanych wykonawców z różnych dziedzin,
- wiążą się z wysokim ryzykiem technicznym, organizacyjnym i ekonomicznym,
- wymagają w związku z tym zastosowania specjalnej wiedzy do ich przygotowania i realizacji.⁵

Projekty mogą być realizowane osobno lub w grupach. Grupy projektów tworzą programy lub portfele projektów.⁶

Programy są to grupy powiązanych ze sobą projektów realizowanych w skoordynowany sposób, aby osiągnąć wspólny cel nadrzędny niemożliwy do osiągnięcia przez poszczególne projekty osobno. W działalności Unii Europejskiej programy odgrywają szczególną rolę, projekty europejskie są zazwyczaj elementami większych przedsięwzięć, właśnie programów europejskich. Programy te są kategorią nadrzędną w stosunku do projektów; w ramach programów jest zazwyczaj

5 *Zarządzanie projektem europejskim*, pod red. M. Trockiego, B. Gruczy, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2007, s. 12; uwagę zwraca znaczne podobieństwo względem cytowanego wyżej wyjaśnienia H. Roszkowskiego i A. P. Wiatraka – patrz: przypis 3.
6 M. Trocki, B. Grucza, K. Ogonek, *Zarządzanie projektami*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2003 oraz *Zarządzanie projektem europejskim... op. cit.*, s. 15.

realizowanych wiele projektów.⁷ Pamiętać też należy o finansowej stronie programów, których budżet opiera się zwykle na środkach z przedmiotowo właściwych unijnych funduszy.

Portfele projektów są to natomiast grupy projektów realizowanych i zarządzanych w ramach jednej instytucji (organizacji), niepowiązanych lub powiązanych ze sobą. Mają one znaczenie w przypadku równoczesnej realizacji przez jedną instytucję wielu projektów.⁸

Jeszcze szerszym pojęciem jest polityka. W Polsce polityka – na ogół – rozumiana jest pejoratywnie, jako całokształt działań związanych z walką o władzę publiczną i jej sprawowaniem. Unia Europejska rozumie politykę jako zbiór strategicznych – tzn. ogólnych i długookresowych – zasad, celów i wytycznych postępowania w określonych dziedzinach. Polityka w takim rozumieniu to strategia funkcjonowania.⁹

Polityka spójności Unii Europejskiej jest realizowana poprzez projekty finansowane zarówno z funduszy strukturalnych (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny), jak i z Funduszu Spójności oraz poprzez Europejski Bank Inwestycyjny. Strumienie finansowe pochodzące z funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności docierają do projektodawców za pośrednictwem właściwych dla poszczególnych krajów wyspecjalizowanych agend rządowych. Rola Komisji Europejskiej w wydaniu tych funduszy jest znacznie mniejsza niż w przypadku innych rodzajów polityki Unii Europejskiej, np. polityki badań i rozwoju (B+R).¹⁰

Najważniejszymi aktami prawnymi regulującymi funkcjonowanie funduszy strukturalnych są tzw. rozporządzenia ogólne oraz rozporządzenia w sprawie poszczególnych funduszy.¹¹ Przepisy te w szerszym lub węższym wymiarze mają zastosowanie również do projektów objętych wsparciem z funduszy unijnych.¹² Warto to podkreślić, mając

7 *Podręcznik zarządzania projektami... op. cit.*, s. 8 oraz *Zarządzanie projektem europejskim... op. cit.*, s. 15.

8 *Zarządzanie projektem europejskim... op. cit.*, s. 15.

9 H. H. Hinterhuber, *Strategische Unternehmensführung. II Strategisches Handel*, Walter de Gruyter, Berlin/New York 1986, s. 3–14 oraz *Zarządzanie projektem europejskim... op. cit.*, s. 16.

10 *Zarządzanie projektem europejskim... op. cit.*, s. 27.

11 Szerzej na ten temat w rozdziale 4 części II niniejszej książki.

12 *Zarządzanie projektem europejskim... op. cit.*, s. 27.

na względnie absurdalne nieraz sytuacje, gdy anomia prawa krajowego (czasem tylko pozorna) lub niejasne sformułowanie przepisów przez krajowego prawodawcę zdają się przekreślać cele polityki spójności... w ramach jej realizacji...¹³

Uruchomienie funduszy unijnych odbywa się w zgodzie z zasadami: koncentracji, partnerstwa, zgodności, programowania i dodatkowości. Zasady te przekładają się na wymogi dotyczące realizacji projektów objętych wsparciem z tych funduszy.

Zasada koncentracji oznacza, że środki z funduszy unijnych są przede wszystkim dostępne dla tych regionów Unii Europejskiej, które tego najbardziej potrzebują. Stąd projekty zlokalizowane na tych obszarach mogą liczyć na najwyższy poziom dofinansowania przewidziany dla danej kategorii działania (tzw. maksymalna intensywność pomocy).

Zasada partnerstwa jest rozumiana dwojako: jako partnerstwo polegające na współpracy Komisji Europejskiej z odpowiednimi władzami krajowymi, regionalnymi oraz lokalnymi przy programowaniu wykorzystania i dystrybucji środków finansowych oraz jako partnerstwo polegające na konsultowaniu propozycji zmian w zakresie kształtu programów objętych wsparciem pomiędzy władzami samorządowymi i rządowymi a partnerami społecznymi, tak aby zapewnić możliwie najwyższą efektywność jej wykorzystania. Partnerstwo na poziomie projektów odnosi się zarówno do etapów planowania i wdrażania, jak i monitorowania oraz kontroli wydatkowania środków finansowych. Jego celem jest wypracowanie trwałych więzi współpracy dzięki wzajemnym konsultacjom, pomiędzy podmiotowymi, które realizują różne działania w ramach tych samych lub podobnych przedsięwzięć. Zwiększa to poczucie tożsamości z podejmowanymi przez społeczeństwo działaniami.¹⁴

Zasada zgodności oznacza konieczność zachowania zgodności programów krajowych i realizowanych w ramach nich projektów z naj-

13 Patrz: rozważania rozdziału III niniejszej książki.

14 Na temat partnerstwa (nie tylko publiczno – prywatnego) patrz: *Partnerstwo publiczno–prywatne. Zagadnienia teorii i praktyki*, pod red. M. Perkowskiego, Wyd. Temida2, Białystok 2007.

ważniejszymi rodzajami polityki wspólnotowej, np. w zakresie ochrony środowiska.

Zasada dodatkowości oznacza, że środki europejskie uzupełniają jedynie działania finansowane z budżetu krajowego. Odniesienie tej zasady do projektów oznacza dla podmiotu ubiegającego się o dofinansowanie, że do realizacji danego przedsięwzięcia musi on posiadać wkład własny najczęściej w postaci własnych środków finansowych, który w części określonej procentowo będzie współfinansować projekt unijny.¹⁵

Zasada programowania oznacza, że środki finansowe są kierowane do ustalonych w wyniku wielostronnych konsultacji programów, w ramach których potencjalni beneficjenci pomocy ubiegają się o dofinansowanie. Z perspektywy projektodawców zasada ta oznacza konieczność wcześniejszego przyswojenia sobie zasad i wymogów związanych z uczestnictwem w danym programie. Warto dodać, że oprócz nich konieczna jest również znajomość dokumentów określających reguły funkcjonowania poszczególnych funduszy.¹⁶

Projekty europejskie są tu rozumiane jako projekty realizowane w ramach unijnej polityki i przy współdziałaniu Unii Europejskiej. Nie jest to wyróżnianie geograficzne, bowiem pojęcie to nie obejmuje projektów komercyjnych realizowanych w Europie bez wsparcia Unii Europejskiej. Nie jest to także wyróżnianie podmiotowe, ponieważ koncentruje się nie tylko na projektach wdrażanych w krajach Unii Europejskiej, ale także poza nią, jak np. projekty przedakcesyjne, które są realizowane w państwach aspirujących dopiero do uczestnictwa we Wspólnocie.¹⁷ Nie można też zapominać o środkach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, których donatorzy wywodzą się spoza Wspólnoty. Zasadne wydaje się więc podejście funkcjonalne...

15 W praktyce najczęściej projektodawca (potencjalny beneficjent pomocy), występując o dofinansowanie projektu, musi wykazać zdolności do poniesienia większości kosztów związanych z realizacją projektu. Wynika to z faktu, że zdecydowana większość projektów otrzymuje środki z funduszy strukturalnych na zasadzie refundacji, a nie dotacji czy grantu do budżetu. Oznacza to, że dofinansowanie jest przyznawane po zakończeniu projektu lub po zamknięciu albo rozliczeniu poszczególnych jego etapów.

16 *Zarządzanie projektem europejskim... op. cit.*, s. 28.

17 Tamże, s. 14.

Na takim właśnie stanowisku stoi Komisja Europejska, wedle której projekty europejskie to zbiory czynności podejmowanych dla osiągnięcia jasno określonych celów w wyznaczonym czasie i przy pomocy przeznaczonego na to budżetu.¹⁸ W nomenklaturze KE projekt jest określony jako szereg działań o określonych celach zmierzających do osiągnięcia wytyczonego wyniku w ograniczonych ramach czasowych; program zaś to szereg projektów posiadających wspólny cel centralny. W całości teksty i wszelkie nawiązania do projektu obowiązują równoważnie dla programu.¹⁹

Można w uproszczeniu określić projekty europejskie jako projekty finansowane oraz współfinansowane ze środków Unii Europejskiej i/lub realizowane wedle unijnej metodologii.

Wyjaśnić należy celowość traktowania projektów europejskich jako odrębnej grupy:

- I. Po pierwsze, projekty te pomimo ich olbrzymiej różnorodności, podlegają wspólnym regułom i regulacjom europejskim, często bardzo sformalizowanym.
- II. Po drugie, projekty europejskie są realizowane w bardzo dużej liczbie i angażują ogromne zasoby.
- III. Po trzecie, cechą projektów europejskich jest włączenie ich do realizacji szerokich grup uczestników, często stykających się po raz pierwszy z zarządzaniem w ogóle, a z zarządzaniem projektami w szczególności.
- IV. Po czwarte wreszcie, uczestnicy projektów europejskich wywodzą się z różnych środowisk, mają różne wykształcenie i doświadczenie zawodowe, reprezentują podmioty o odmiennych kulturach organizacyjnych.²⁰

Jedną z podstawowych klasyfikacji, jaką przyjęło się stosować wobec ogółu projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej, jest podział na projekty inwestycyjne (infrastrukturalne) oraz projekty

szkoleniowe i doradcze. Te pierwsze nazywa się potocznie „projektami twardymi”, a drugie – „projektami miękkimi”.²¹

Występuje jeszcze wiele innych rodzajów przedsięwzięć finansowanych przez Unię Europejską. Wśród nich można wyróżnić m.in.: projekty badawcze, projekty zintegrowane, projekty sieci doskonałości, projekty wdrożeniowe, projekty demonstracyjne, projekty związane wyłącznie z realizacją tzw. działań towarzyszących, projekty typu CRAFT (ang. cooperative research project) – opierające się na współpracy małych i średnich przedsiębiorstw z sektora nauki czy też projekty badań sektorowych (ang. collectiva research). Takie formy realizacji przedsięwzięć są powszechne w programach badawczych, przede wszystkim w 6. Programie Ramowym Unii Europejskiej, ale także w kompetencjach programu Inteligentna Energia dla Europy, programu e-Content czy programu Kultura 2000. z jeszcze innymi rodzajami projektów mamy do czynienia w ramach programów wspólnotowych związanych z edukacją, szkoleniami, kształceniem zawodowym. Typowymi rodzajami projektów występujących w tych programach są: projekty tematyczne, projekty wizyt studyjnych, projekty związane z wymianą i kształceniem uczniów oraz nauczycieli, projekty staży zawodowych, projekty pilotażowe (o charakterze tematycznym), projekty badań i analiz, projekty sieci współpracy oraz wiele innych. Istnieje także dosyć szeroka gama możliwości finansowania projektów w zakresie: promowania krajowych firm i organizacji, wsparcia internacjonalizacji przedsiębiorstw (np. w zakresie eksportu), promocji zatrudnienia, badań i rozwoju (szczególnie prowadzonych w powiązaniu nauki z przemysłem), dokapitalizowania funduszy (np. poręczeń kredytowych i gwarancyjnych, pożyczkowych) i innych.²²

Stawiając na podejście funkcjonalne – twierdzimy, że istotnym wyróżnikiem projektów europejskich – czy precyzyjniej – projektów finansowanych z funduszy europejskich – jest specyficzne nimi zarządzanie.

18 *Aid Delivery Methods. Volume1: Project Cycle Management...*, op. cit., s. 8.

19 B. Ziółkowski, *Zarządzanie Cyklem Projektu*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2003, s. 3.

20 *Zarządzanie projektem europejskim...* op. cit., s. 14.

21 Tamże, s. 38.

22 *Zarządzanie projektem europejskim...*, op. cit., s. 39.

ZARZĄDZANIE PROJEKTAMI FINANSOWANYMI Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH JAKO ZAGADNIENIE

Zarządzanie projektami finansowanymi z funduszy europejskich jest już od kilku lat (okres środków przedakcesyjnych oraz funduszy strukturalnych po wstąpieniu Polski do UE) nierozłącznym elementem wspierania rozwoju gospodarczego i społecznego w Polsce. Skuteczne wykorzystanie pozyskanych środków zależy w znacznym stopniu od dobrego planowania i skutecznej realizacji projektów finansowanych ze środków europejskich, czyli od efektywnego zarządzania tymi projektami.

Każdy realizuje projekty. Bez względu na to, czy uważamy je za małe, nieskomplikowane zadania, czy też za duże złożone operacje, projekt to każda praca wykonywana z myślą o realizacji celu w ograniczonym czasie i przy ograniczonym budżecie. Kiedy określamy sposób, w jaki pracują ludzie, zarządzamy projektem. Można przyjąć, że kiedy planujemy i udajemy się w podróż biznesową, zarządzamy projektem. Kiedy wprowadzamy do sprzedaży nowy produkt, zarządzamy projektem premiery rynkowej. W ramach projektów powstają i zmieniają się produkty, wydarzenia, procesy i organizacje. Podczas wprowadzania usprawnień projekty są narzędziem działania. Może to polegać na przenoszeniu biura pod inny adres, organizacji imprezy, łączeniu dwóch organizacji, rozpoczynaniu nowego programu szkoleniowego, opracowywaniu budżetu, tworzeniu nowego produktu, zmienianiu lub konstruowaniu witryny www, wprowadzaniu w życie nowego procesu itd.

Obecnie coraz więcej osób odkrywa, że ich zdolność do spełnienia oczekiwań – poprzez dostarczenie satysfakcjonujących wyników na czas i w ramach budżetu – bezpośrednio zależy od umiejętności zarzą-

dzania projektami. Każda organizacja szuka tego dodatkowego „czegoś”, aby lepiej zaspokoić potrzeby klientów i właścicieli – czy to akcjonariuszy, czy też agencji rządowych. Lepsze zarządzanie projektami pozwala osiągnąć to nieuchwytnie „coś”.²³

Czym zatem jest zarządzanie? Według Ricky’ego W. Griffine’a zarządzanie jest zespołem działań (obejmującym planowanie i podejmowanie decyzji, organizowanie, przeprowadzenie tj. kierowanie ludźmi i kontrolowanie) skierowanych na zasoby organizacji (ludzkie, finansowe, rzeczowe, informacyjne) i wykorzystywanych z zamiarem osiągnięcia celów organizacji w sposób sprawny i skuteczny. Przy czym sprawny to wykorzystujący zasoby mądrze i bez zbędnego marnowania; skuteczny to działający z powodzeniem.²⁴ Z kolei R. Haberfellner określa zarządzanie jako proces podejmowania decyzji i ich realizacji.²⁵ Natomiast kompleksowo o zarządzaniu mówi Peter Drucker określany jako najwybitniejszy myśliciel naszych czasów w dziedzinie zarządzania. Według niego zarządzanie w głównej mierze opiera się na kilku najistotniejszych zasadach. A w szczególności:

1. Zarządzanie dotyczy istot ludzkich. Jego zadaniem jest umożliwienie ludziom wspólnego osiągnięcia wybranych celów oraz uczynienie pożytku z ich zalet, a z wad cech zupełnie nieistotnych. O to chodzi w organizacji i to sprawia, że zarządzanie jest krytycznym i decydującym czynnikiem. W dzisiejszych czasach praktycznie każdy z nas pracuje w zarządzanej instytucji, dużej lub małej, nastawionej na zysk lub nie. Jesteśmy uzależnieni od zarządzania przez to, że zapewnia nam ono środki do życia. Również nasze możliwości wniesienia własnego wkładu w życie całego społeczeństwa zależą w takim samym stopniu od zarządu organizacji, jak od naszych własnych umiejętności, zaangażowania i wkładu pracy.

2. Ponieważ zarządzanie wiąże się z integracją ludzi połączonych wspólnym przedsięwzięciem, jest głęboko zakorzenione w naszej kul-

23 G. Pitagorsky, *Prawidłowe zarządzanie projektami: kluczowe zasady udanych projektów*, www.microsoft.com/poland/office/office2003/project/manage/default.msp, s. 3.

24 R.W. Griffin, *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1998, s. 36.

25 R. Haberfellner, *Projectmanagement*, [w:] *Handwörterbuch der Organisation*, Verlag C.E. Poeschel, Stuttgart 1992, s. 2090.

turze. To, co robią menedżerowie, niczym się nie różni, bez względu na to, czy mówimy o Niemczech, Zjednoczonym Królestwie, Stanach Zjednoczonych, Japonii czy Brazylii. Różnica polega na tym, jak to robią. Dlatego podstawowym wyzwaniem, przed którym stają menedżerowie w krajach rozwijających się, jest znalezienie i rozpoznanie tych elementów własnej tradycji, historii i kultury, które mogą zostać wykorzystane jako budulec systemu zarządzania. Różnica pomiędzy sukcesem gospodarczym Japonii i relatywnym zacofoaniem Indii można w dużym stopniu wytłumaczyć faktem, że japońscy menedżerowie potrafili zasiać i rozwinąć na gruncie własnej kultury przejęte z zewnątrz koncepcje zarządzania.

3. Każdemu przedsiębiorstwu potrzebne jest zaangażowanie w realizację wspólnych celów i kultywowanie wspólnych wartości. Bez tego zaangażowania przedsiębiorstwo nie może istnieć. Przedsiębiorstwo musi mieć proste, jasne i jednoczące je zadania. Misja organizacji musi być na tyle jasna i na tyle wielka, by mogła stać się wspólną wizją. Cele, które są jej ucieleśnieniem, również powinny być jasne i publicznie znane oraz powinny stale znajdować potwierdzenie. Pierwszym obowiązkiem menedżera jest przemyślenie, ustanowienie i zilustrowanie tych zadań, wartości i celów.

4. Zarządzanie musi też dawać organizacji i każdemu z jej członków możliwość wzrostu i rozwoju w miarę tego, jak zmieniają się potrzeby i możliwości. Każde przedsiębiorstwo jest uczącą się i nauczającą instytucją. Szkolenie i rozwój musi dotyczyć wszystkich szczebli – musi to być nieustające szkolenie i ciągły rozwój.

5. Każde przedsiębiorstwo tworzą ludzie o różnych umiejętnościach i wiedzy, ludzie wykonujący różnego rodzaju prace. Przedsiębiorstwo musi być więc budowane na wzajemnym porozumieniu i indywidualnej odpowiedzialności. Wszyscy tworzący je ludzie powinni wiedzieć, co chcą osiągnąć – powinni także upewnić się, że ich współpracownicy znają i rozumieją ich zamierzenia. Każdy powinien zastanowić się nad tym, co jest winien innym – i sprawić, by inni to rozumieli. Każdy musi też wiedzieć, czego sam potrzebuje od innych – i upewnić się, że inni wiedzą, czego od nich oczekuje.

6. Ani ilościowe wyniki, ani „poziom odniesienia” nie jest sam w sobie adekwatną miarą jakości zarządzania i osiągnięć przedsiębiorstwa. Pozycja rynkowa, innowacyjność, wydajność, rozwój ludzi, jakość, wyniki finansowe – to wszystko decyduje o osiągnięciach organizacji i jej możliwości przetrwania. Nawet instytucje nie nastawione na zysk (*non profit*) potrzebują miar w obszarach charakterystycznych dla ich misji. Tak jak człowiek potrzebuje różnych miar, które pozwolą ocenić jego stan zdrowia i osiągnięcia, organizacja potrzebuje miar do oceny jej kondycji i wyników. Ocena osiągnięć musi być niejako wbudowana w przedsiębiorstwo i jego zarząd; wyniki muszą być mierzone – lub przynajmniej oceniane – i muszą podlegać nieustannej poprawie.

7. I na koniec jedna, najważniejsza rzecz, o której musimy pamiętać. Wyniki każdego przedsiębiorstwa istnieją wyłącznie na zewnątrz. Wynik firmy to jej zadowolony klient. Wynik szpitala to wyleczony pacjent. Wynik szkoły to uczeń, który nabył umiejętności wykorzystanych dziesięć lat później w pracy zawodowej. Wewnątrz przedsiębiorstwa istnieją jedynie koszty. Menedżerowie, którzy rozumieją te zasady i funkcjonują oświeceni ich światłem, będą tymi, którzy coś osiągną, którzy zrealizują swoje zamierzenia.²⁶

Mamy już zdefiniowane pojęcie projektu oraz zarządzania. Przyjmy się zatem jak teoretycy i praktycy definiują zarządzanie projektami.

Teoretyczna definicja zarządzania projektami brzmi: „zastosowanie wiedzy, umiejętności, narzędzi i sposobów na procesach projektowych z zamiarem spełnienia albo przekroczenia wymagań i oczekiwań interesariuszy pokładanych na projekcie”.²⁷ Podobnie twierdzi R. Duncan, że zarządzanie projektami to zastosowanie wiedzy, umiejętności, narzędzi i technik do zadań projektu w celu zaspokojenia lub przekroczenia potrzeb i oczekiwań różnych grup interesów związanych z projektem.²⁸ Z kolei eksperci z Harvard Business Essentials zarządzanie

26 P.F. Drucker, *Myśli przewodnie Druckera*, Wyd. MT Biznes, Warszawa 2002, s. 26–28.

27 Rozmowa ze Stanisławem Sroką – Prezesem Zarządu Stowarzyszenia Project Management Polska, www.4pm.pl/artykul/project_management_profesjonalizm_w_zarzadzaniu-45-411.html z dnia 08.07.2007 r.

28 R.W. Duncan, *A guide to the project management body of knowledge*, PMI Standards Committee, PMI Publishing Division, Upper Darby, PA 1996, s. 18.

projektami rozumieją jako przydział, kontrolę i wykorzystanie zasobów służących do osiągnięcia w określonym czasie pewnego celu.²⁹ Można przychylić się do zdecydowanie szerszego ujęcia zarządzania projektami, jakie prezentuje G. Pitagorsky. Według niego zarządzanie projektami to zastosowanie szerokiej gamy umiejętności do prawidłowego zainicjowania, zaplanowania, realizacji, kontrolowania i zamknięcia projektu. Podstawowe umiejętności to definiowanie zakresu (to znaczy opisywanie i uzgadnianie celów i wymagań projektu), tworzenie harmonogramu i szacowanie. Do tego dochodzi radzenie sobie z ryzykiem i niepewnością, zarządzanie jakością, komunikacja, zarządzanie własnym czasem i współpracą z innymi, w tym z dostawcami towarów i usług oraz każdą inną osobą biorącą udział w projekcie.³⁰

Zarządzanie projektami można podzielić na różne typy. M. Pawlak dokonuje rozróżnienia na zarządzanie funkcjonalne, instytucjonalne, instrumentalne i personalne³¹. W funkcjonalnym rozpatrywaniu zarządzania projektami bierze się pod uwagę, co należy robić (jakie są funkcje). Na pierwszym planie można tu umieścić następujące aspekty częściowe:

1. Prace przygotowawcze w sensie planowania projektu,
2. Sterowanie projektem i kontrolę realizacji,
3. Ustalanie i przekazywanie idei i wyników (informowanie, dokumentowanie i komunikowanie się związane z realizacją projektu). Zarządzanie projektami w sensie instytucjonalnym rozpatruje przede wszystkim struktury organizacyjne zarządzania projektami i ich umiejscowienie w strukturze organizacyjnej przedsiębiorstwa, a także aspekty personalne. Zajmuje się ono np. następującymi sprawami:
 1. Wyborem odpowiedniego modelu organizacyjnego,
 2. Organizacyjnym włączeniem grupy projektowej do struktury zarządzania przedsiębiorstwem,
 3. Określeniem instancji decyzyjnych.

29 *Zarządzanie projektami małymi i dużymi. Podstawowe umiejętności pracy zgodnej z budżetem i terminarzem* (przełożyła: N. Oparska), Wyd. MT Biznes, Warszawa 2006, s. 9.

30 G. Pitagorsky, *Prawidłowe zarządzanie projektami...*, op. cit., s. 4–5.

31 M. Pawlak, *Zarządzanie projektami*, Wyd. PWN, Warszawa 2007, s. 28.

Zarządzanie projektami ma także bardzo ważny wymiar instrumentalny (narzędziowy), którego treścią jest określenie sposobu realizacji prac. Chodzi tu w szczególności o techniki planowania i kontrolowania, techniki rozwiązywania problemów, projektowania systemów, formułowania celów, techniki oceny i decydowania. Ostatni z wymienionych wymiarów zarządzania projektami to kierowanie grupą projektową. Chodzi tu w szczególności o powołanie odpowiedniej osoby do pełnienia funkcji kierownika projektu, utworzenie zespołu osób realizujących projekt, organizowanie ich współpracy, procesu komunikowania się, motywowania, rozwiązywania konfliktów, postępowania z oporem przed zmianami, które są nieodłączną cechą projektów.³²

Generalnie projekty mają charakter nietypowy, co może wiązać się z pewną dozą niepewności jeśli chodzi o ukończenie projektu. Jednak nie chodzi o samo ukończenie projektu, ale zrealizowanie go zgodnie z zaplanowanym budżetem, harmonogramem rzeczowym i czasowym, zgodnie z zakładanymi wskaźnikami określonymi w projekcie. Dlatego menedżerowie zarządzający projektami dla ułatwienia realizacji projektu dzielą go na fazy, by móc łatwiej i sprawniej kontrolować postęp prac projektowych. R.W. Duncan określa takie rozwiązanie mianem „cyklu życia projektu”.³³

Istnieje wiele różnych sposobów definiowania cyklu życia projektu. Jeden z najbardziej powszechnych wyróżnia cztery fazy realizacji projektu: wyobrażenie projektu (conception), planowanie (planning), wdrożenie (implementation) oraz zakończenie (termination).³⁴

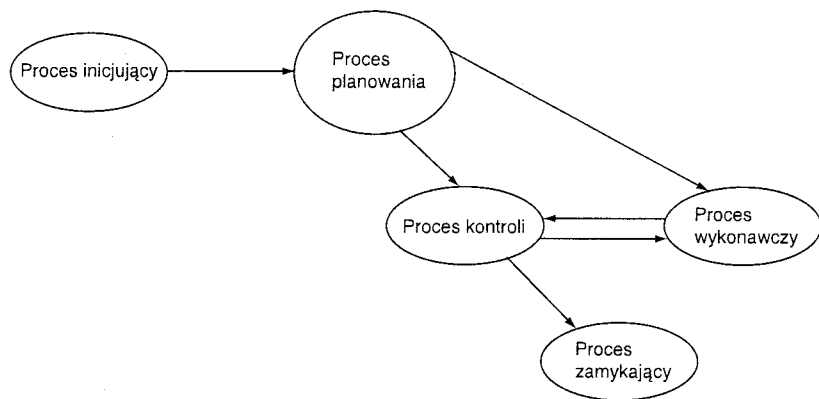
Niezależnie od wybranego podejścia do cyklu życia projektu powinniśmy pamiętać o tym, że każdy projekt jest dynamicznym, ciągle ewoluującym procesem (rysunek nr 1). Jedną z metod, która znakomicie ilustruje najważniejsze cechy cyklu życia projektu, opiera się na sześciu funkcjach, do których odnosimy się w trakcie realizacji projek-

32 Tamże

33 R.W. Duncan, *A guide to...*, op. cit., s. 11.

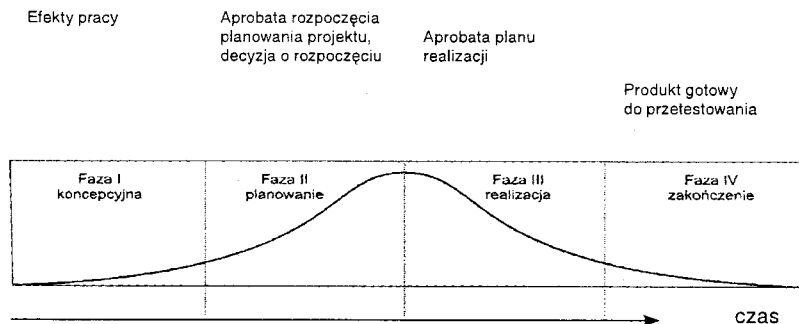
34 J. Davidson Frame (przełożył Paweł Dąbrowski), *Zarządzanie projektami w organizacjach*, Wyd. WIG-PRESS, Warszawa 2001, cyt za: M. Dobrowolska, *Zarządzanie projektami w organizacji. Cykl życia projektu*, www.4pm.pl/artukul/zarządzanie_projektami_w_organizacji-45-206.html z dnia 15.07.2007 r.

tu: wybór projektu, planowanie, realizacja, kontrola, ocena i zakończenie.³⁵

Rysunek nr 1. Powiązania poszczególnych procesów w cyklu życia projektu.

Z kolei J.R. Adams i M.E. Caldentey³⁶ twierdzą, iż większość modeli procesu zarządzania projektem bazuje na koncepcji cyklu życia projektu, w którym projekt jest podzielony na fazy w zależności od rodzaju wykonywanych prac i osób niezbędnych do wykonania tych prac.

Rysunek nr 2. Model typowego cyklu życia projektu.

35 Tamże.

36 J.R. Adams, M.E. Caldentey, *A Project management model*, [w:] *Field guide of Project management*, pod red. D.I. Clelend, Van Nostrand Reinhold, New York 1998, s. 49, cyt. za: M. Pawlak, *Zarządzanie...*, op. cit., s. 71.

Zakres prac wykonywanych w poszczególnych fazach pokazanych na rysunku nr 2 można scharakteryzować w dużym uproszczeniu następująco:

- Faza I – koncepcyjna. Na szczeblu w hierarchii zarządzania znajdującym się powyżej pozycji kierownika projektu powstaje idea realizacji projektu, następnie jest ona oceniana z uwzględnieniem innych możliwych, alternatywnych projektów i przekazana do dalszego postępowania. Postępowanie to polega generalnie na powołaniu kierownika projektu i określeniu zarówno efektów pracy tej pierwszej fazy, jak i danych wejściowych do fazy drugiej, czyli planowania projektu. W pierwszej fazie przeprowadzana jest także analiza wykonalności projektu (feasibility study).
- Faza II – planowanie. Faza ta obejmuje stworzenie szczegółowego planu realizacji projektu i powołanie zespołu zarządzającego projektem. Przejście do fazy III i rozpoczęcie fizycznych działań nad realizacją projektu możliwe jest po formalnej akceptacji i zatwierdzeniu planu.
- Faza III – realizacja. W fazie tej mogą być już zaangażowani konkretni podwykonawcy, konstruktorzy, programiści, personel medyczny i specjaliści z innych dziedzin niezbędni do realizacji określonego projektu. Właściwa praca nad realizacją projektu jest wykonywana właśnie w tej fazie.
- Faza IV – zakończenie. Przejście do fazy zakończenia następuje wtedy, gdy produkt (system), jaki powstaje w ramach projektu, jest gotowy do testowania lub jakiejś formy lustracji. Chodzi tu o potwierdzenie, że produkt jest gotowy do zaakceptowania przez osobę finansującą jego realizację. Projekt może się konczyć także dlatego, że stwierdzono, iż należy zaniechać jego dalszej realizacji.³⁷

Zarządzanie projektami jest skomplikowane, wymaga czasu, pieniędzy i nakładu pracy. Opiera się na zdrowym rozsądku i elastycznym podejściu w trakcie realizacji działań projektu i zwiększa prawdopodobieństwo sukcesu. O ile jest dobre...

37 Tamże

PRAWO I ZARZĄDZANIE – WZAJEMNE RELACJE

Sukces ma wielu ojców – mówi znane porzekadło. Dobre – czyli bezproblemowe – zarządzanie też każdy pochwali... Problem polega na tym, że w obecnej rzeczywistości z bezproblemowym zarządzaniem zetknąć się można głównie w teorii... Co więcej, współczesne zarządzanie – z reguły napotyka rozmaite problemy! W rozmaity też sposób dąży do ich przewyciężenia. Wszak celem zarządzania jest skuteczność... Niby wszystko jasne, ale znów głównie w teorii... W praktyce owe „obronne zarządzanie” (jakoby w trosce o efekt) niepostrzeżenie „przechodzi do ataku” i dążąc do maksymalnej skuteczności – poprzez pokonywanie jednostkowych, kazuistycznych przeszkód – zwyczajnie lekceważy prawo! O złym zarządzaniu – jako naturalnie „bezprawio-gennym” już nie wspominamy... Dlaczego tak się dzieje?

W dużej mierze do zarysowanego wyżej stanu rzeczy przyczyniła się... nauka. W zbiorze nauk społecznych – zarówno prawo jak i zarządzanie posiadają zasłużenie autonomiczną i wspartą solidnym dorobkiem pozycję. Rzeczywistość te sukcesy komercjalizuje. Publiczna i prywatna część współczesnej cywilizacji tak bardzo wykorzystują prawo i zarządzanie, że te ostatnie właściwie „nie mają sposobności” by się spotkać... Czy aby na pewno? Czy naukowcy puryści – zarówno prawa jak i ekonomii – w obawie o ekspansję konkurencji „spoza branży”, a po trosze – przez specjalistyczne zasklepienie – nie zadbali skutecznie o izolację obu dziedzin? Nawet jeśli zawiniła zwykła bierność, trudno tu o jakąkolwiek aprobatę... Sama krytyka też na niewiele się zda. Dlatego w niniejszej książce postaramy się zaproponować antidotum na ten stan rzeczy. Mając za meritum wzięty temat projektów finansowanych z funduszy europejskich – postaramy się pokazać, że prawo i zarządzanie nie tylko mogą pokojowo współistnieć, ale „stać je” także na zależność wzajemną!

Czym jest zarządzanie³⁸ – wyjaśniliśmy w poprzednim rozdziale. Tu warto dodać, że zarządzanie jako zagadnienie przedmiotowe prawa zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich – nie jest – bynajmniej – typowym zarządzaniem... Jest to coś znacznie większego, niż administrowanie, lecz nie do końca chodzi tu o klasyczne zarządzanie... Mamy na myśli zarządzanie publiczne lub raczej – zarządzanie w zakresie publicznie istotnym... Generalnie – chodzi o to, by praktykę administrowania projektami finansowanymi z funduszy europejskich zastąpić zarządzaniem projektami finansowanymi z funduszy europejskich, oczywiście w ich prawnym wymiarze. W ten sposób chcemy wyjaśnić zwolennikom „czystości” zarządzania, że w projektach finansowanych z funduszy europejskich zarządzanie nie tylko następuje, ale też świadomie i słusznie ustępuje prawnym ograniczeniom, których poziom wyznacza interes publiczny definiowany w ramach polityki spójności UE.

Pozostała – niby oczywista – kwestia przypomnienia – czym jest prawo? Myśląc funkcjonalnie – można prawem nazwać zespół norm regulujących różne aspekty funkcjonowania podmiotów... Współcześnie podmiotem kluczowym dla prawa jest państwo. Nie zawsze tak było! Dawniej wystarczało, utożsamiać prawo ze sztuką czynienia tego, co dobre i słuszne! Dziś – w dobie formalizacji, biurokracji i „zamarkowanej fachowymi detalami niekompetencji” – prawo wyraża nie tyle słuszność, ile wolę demokratycznej większości – uformowaną w procesie legislacyjnym... To skutek demokracji – systemu krytykowanego, ale – dotąd niezastąpionego... Dziś cała euro-atlantycka część społeczności międzynarodowej postrzega demokrację jako jedyną dopuszczalną formę ustroju państwa.³⁹ Według Konstytucji RP – drugim, po demokratyczności, walorem państwa jest właśnie prawo!

³⁸ Zarządzanie projektem zaczyna być traktowane jako odrębna dziedzina wiedzy, wykorzystująca dorobek innych nauk, poczynając od ekonomii i zarządzania, poprzez psychologię, socjologię, negocjacje i nauki komunikowania się, a kończąc na naukach technicznych (lub rolniczych), matematyce, statystyce, informatyce itd. Zastanawia jednak brak odniesień do prawa... Patrz: H. Roszkowski, A.P. Wiatrak, *Zarządzanie projektem... op. cit.*, s. 18.

³⁹ Wspólnota Europejska takie podejście zalecała przy uznawaniu nowych państw w Europie Środkowej oraz ZSRR, patrz: B. Wierzbicki, *Uznanie państw, w: Prawo międzynarodowe. Materiały do studiów*, pod red. B. Wierzbickiego, Wyd. Temida 2, Białystok 2000, s. 307.

Choć demokracja niekiedy słusznościowy sens prawa wypacza – ten związek „skazany jest” na kontynuację... Prawo dostosowało się do demokracji poprzez rozwój...

Rozwój współczesnego prawa przybiera różne postaci. Może polegać m. in. na „przyrastaniu” (w miarę pojawiania się nowych zagadnień społeczno-ekonomicznych powstają nowe, odnośne przepisy), na „pogłębianiu” (przepisy są coraz bardziej uszczegóławiane, nie pozostawiają swobody interpretacyjnej, usiłują przewidzieć każdy wariant sytuacyjny), na „doskonaleniu” (likwidowane są przepisy martwe lub wadliwe, a nowe poddawane są uprzednim testom jakościowym), na „uelastycznieniu” (wprowadzanie konstrukcji modelowych, posługiwanie się zasadami, stosowanie reguł słusznościowych i zdroworozsądkowych, mierzenie efektów rzeczywistymi rezultatami)... W polskiej rzeczywistości napotykać wszystkie zaprezentowane postaci rozwoju prawa. Dyskusyjne mogą być proporcje ich udziału w całości kształtu (tu preferencje odzwierciedlają osobowości ludzkie, cechy intelektu, środowisko społeczne czy – coraz częściej – interes ekonomiczny).

Jakkolwiek krytycznie by nie rozprawiać o prawie – nie wymyślono dotąd lepszego systemu porządkowania świata. Owszem w imię sprawiedliwości filozoficznej – tak jak esperanto zamiast angielskiego – próbowano zamiast prawa – stosować religię, etykę, politykę, ekonomię... Rezultaty obu procesów wydają się być zbliżone...

Czas odpowiedzieć na pytanie – czy prawo może regulować zarządzanie (w szczególności – zarządzanie projektami finansowanymi z funduszy europejskich)? Są opinie, że zarządzanie „graniczy” z prawem, ale części wspólnych brak... Są opinie, że prawo może regulować wszystko... Są opinie, że prawo reguluje to, co rzeczywiście jest w stanie... Zatem?

Zaryzykujmy tezę pozytywną... Wszak istnieją regulacje prawne dotyczące funduszy europejskich, ich programowania, wdrażania, ewaluacji itp. Wszak brak konkretnych „pewnych” zasad stanowi zawsze dotkliwy problem w realizacji projektów... Wszak musi być jakiś obiektywny układ odniesienia...

Poza tym – pamiętajmy, że projekty europejskie nie są niczym nadzwyczajnym, czego prawo się nie ima! Stanowiące zasadniczą część definicji projektu europejskiego jasne określenie celów następuje zwykle z sposób uregulowany prawnie, zagadnienia budżetowe – niczym nić Ariadny – wiodą do prawnie uformowanego budżetu Unii Europejskiej, a wszystkie projekty realizowane są przecież w ramach polityki (prawnie uregulowanej) i przy współdziałaniu organów UE (uregulowanych traktatowo!)... Skoro weszliśmy na poziom instytucjonalny UE – godzi się przypomnieć (za Ministerstwem Rozwoju Regionalnego), że kluczowa euro-metodologia, tj. zarządzanie cyklem projektu (ang. Project Cycle Management) to model realizacji złożonych przedsięwzięć przyjęty (jako dokument!) przez Komisję Europejską w 1992 r., opierający się na założeniu, że projekty mają cykliczny charakter tzn. są zamkniętymi całościami składającymi się z powtarzalnych faz i etapów, a więc można znaleźć dla nich ogólne wytyczne.⁴⁰ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego podkreśla, że projekty wymagają niezależnej oceny w ramach procesu zatwierdzania przyznania funduszy i wsparcia. Etap oceny przedsięwzięć i zawierania umów polega na wszechstronnym badaniu wniosku m.in. pod kątem zdolności do osiągnięcia wytyczonych celów w ramach dostępnych zasobów. Następuje też formalne zatwierdzenie wniosków złożonych przez projektodawców. Każde państwo członkowskie stosuje własne procedury oceny oraz własne dokumenty przy tym wymagane. Ocena jest dokonywana w celu akceptacji lub modyfikacji propozycji projektodawców. Ewentualnie przeprowadzane są koleje oceny umożliwiające przejście do fazy wdrożenia i uzyskanie środków finansowych na jego realizację.⁴¹ Można tak wyliczać i wyliczać... Jakkolwiek oglądać projekty finansowane z funduszy europejskich i zarządzanie nimi – zawsze natrafimy na aspekty prawne!

Drugie pytanie, które trzeba postawić brzmi – dlaczego prawo zarządzania projektami europejskimi? Po pierwsze – warto zdementować błędne założenia o względnym charakterze zarządzania projektami europejskimi... Prawu podlegają zarówno wnioskodawcy, a późniejsi realizatorzy jak i instytucje oceniające czy kontrolujące projekty. To co

40 Podręcznik zarządzania projektami..., op. cit., s. 8.

41 Tamże, s. 9.

czynią powinno mieć i (najczęściej) ma konkretne podstawy prawne.⁴² W ten sposób można też znacznie ograniczyć samowolę i towarzyszącą jej złe praktyki, chroniąc przez to zarówno interes publiczny, jak i liczne dobra jednostkowe... Wreszcie – w demokratycznym państwie prawnym, które obiecuje urzeczywistniać zasady sprawiedliwości społecznej – wypada zabezpieczyć gwarancje prawne w procesie aplikowania o środki z funduszy europejskich! W tym ostatnim względzie sytuacja zakrawa na groteskę! Przykładem może być tu żenujący dylemat – czy odmowa przyznania środków unijnych przez odpowiednie organy jest decyzją, czy nie? Przytomne stanowisko Naczelnego Sądu Administracyjnego (sygn. II OSK 319/06 oraz 336 i 337/06)⁴³ z jednej strony cieszy – bo obnażając bezmyślny formalizm i brak zdrowego rozsądku, przywraca właściwy porządek rzeczy, z drugiej strony jednak – martwi... Trzeba bowiem angażować aż NSA, by stwierdzić rzecz oczywistą! Na okoliczność, że myśl nie jest gołosłowną – przytoczyć można własny przykład – losy projektu Uniwersytetu w Białymstoku, przekazanego do UKIE jako wniosek aplikacyjny w ramach priorytetu „Rozwój zasobów ludzkich...” Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego (na lata 2004–2009). Projekt – niewątpliwie innowacyjny, pochodzący od – było nie było – poważnego podmiotu – wedle UKIE nie spełnił kryteriów kwalifikowalności, gdyż zawierał koszty niekwalifikowane tj. koszty wyżywienia i noclegów uczestników konferencji i szkoleń (stanowiących rdzeń merytoryczny projektu). To zastanawiające i pod pewnymi względami... obraźliwe... Sugeruje nieumiejętność... czytania... Kolejna, wnikliwa analiza Programu Operacyjnego dobitnie potwierdziła wątpliwości co do zasadności oceny. Wykaz możliwych kosztów kwalifikowanych (pkt 3, poz. 2) zawiera

42 Do dziś zastanawia realizowany z uporem godnym lepszej sprawy tryb podpisywania każdej strony wniosku (3 egz. znacznych objętościowo dokumentów!) przez kierownika instytucji wnioskującej (np. rektora wyższej uczelni), nawet przy okazji kosmetycznej korekty oczywistych omyłek. Czy była jakaś podstawa prawna tej praktyki? Problem staje się czyisto teoretyczny wobec odstąpienia odeń w bieżącej perspektywie budżetowej, ale mechanizm jego wykreowania i bezdyskusyjnej realizacji – wydaje się niemal patologiczny... Ktoś – wzmacniając swe deficyty kompetencyjne poprzez „zabezpieczenie się podkładką” żąda bezsensownej czynności, ktoś się temu podporządkowuje, łącząc swą spolegliwość z nadzieją na przychylność wcześniejszego „ktosia”, ktoś inny odbiera to jako regułę i naśladuje, co upewnia pierwszego „ktosia” w poczuciu słuszności swego rozumowania i inspiruje do (nieszczęśliwej) podobnej „kreatywności” w innych obszarach...

43 Na ten temat szerzej patrz: D. Frey, *Odmowa przyznania środków unijnych jest decyzją*, „Rzeczpospolita” z 23 maja 2007, s. C4.

koszty obsługi konferencji i szkoleń. Czymże one są jeśli nie wyżywieniem i noclegami? – zapytaliśmy w telefonicznej rozmowie właściwego urzędnika UKIE. Ten twierdził, że to koszt wynajmu sal, materiałów, administracji ... Wszystko zanegowaliśmy, gdyż wskazane kategorie zostały wyodrębnione osobno... Urzędnik stwierdził, że – w takim razie – on tu nie decyduje, że to ustalenia Rady Ministrów... Stosował tzw. „spychologię”, a my – dociekliwość w stylu jednego z redaktorów popularnej rozgłośni radiowej, dzwoniącego w „nietypowych sprawach”... Nie opuszczało nas jednak wrażenie, że sprawa – bynajmniej – nietypową nie jest... Człowiek, który ocenił wniosek negatywnie nie potrafił jasno wskazać podstaw swej decyzji... To ma być zarządzanie?! Na koniec zapytaliśmy o tryb odwoławczy, na co urzędnik – z satysfakcją – stwierdził, że takowego brak! Wobec przywołania analogicznego – naszym zdaniem – stanowiska NSA – stwierdził, że „KPA nie obejmuje funduszy norweskich”... Ripostowaliśmy, że – zapewne – tylko do orzeczenia, które stwierdzi rzecz oczywistą, a w dodatku *per analogiam*, że Program Operacyjny, ale na niewiele się to zdało... Absurd!

Warto zwrócić uwagę, że choćby nawet NSA czy Trybunał Konstytucyjny nie wykazały zrozumienia wobec argumentacji poszukujących gwarancji podmiotów – sprawa nie jest wcale zamknięta! Jednostka może dochodzić swych praw przed unijnym sądem w Luksemburgu,⁴⁴ a państwo może nie znaleźć zrozumienia w oczach nieszałobowo rozumującego międzynarodowego składu sędziowskiego...⁴⁵

Na koniec należy podkreślić, że propagowanie systemowego podejścia do prawa zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich ma również aspekty samozachowawcze! Wskazane wyżej patologie tylko z pozoru są „naszą wewnętrzną sprawą”, podlegającą regułom mile widzianym tu i teraz. Trybunał Obrachunkowy, OLAF czy po prostu Komisja Europejska – nie muszą baczyć na jakiegokolwiek

44 Szerzej na ten temat patrz: *Wymiar sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia*, pod red. M. Perkowskiego, Wyd. Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2003.

45 ...o czym się RP już kilkakrotnie przekonała... Co prawda sprawy dotyczyły odmiennych przedmiotowo kwestii, ale postawa naszego państwa każdorazowo jawiła się nieadekwatnie (pewną swych racji) do obiektywnej siły argumentów, którymi dysponowało (np. „sprawa pielęgniarzek” C-460/05).

„miejscowe priorytety”.⁴⁶ Patologiom warto więc zawczasu zapobiegać, zamiast je (kosztownie) leczyć! W ten sposób – jednocześnie można zabezpieczyć się przed negatywnymi „euro–konsekwencjami”... itd.

Prawo zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich z pewnością odegra (odgrywa?) – rolę złożoną w obrocie prawnym! Zauważyć można jej (roli) wymiar lokalny (obiektywizuje), krajowy (gwarantuje właściwą europeizację), transgraniczny (promuje uniwersalizm) i europejski (konsoliduje ww. wymiary).

Aby przyczynić się do urzeczywistnienia prognozowanej roli prawa zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich należy zinwentaryzować przedmiotowo właściwe regulacje prawne, właściwe przedmiotowo instytucje oraz stosowne prawa i obowiązki.

Część II

MERYTORYCZNA

⁴⁶ Rozmowanie unijnych instytucji dobitnie prezentuje „Rospuda case”.

RAMY PRAWNE ZARZĄDZANIA PROJEKTAMI FINANSOWANYMI Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH

Planując realizację projektów ze środków unijnych, powinniśmy w pierwszej kolejności zapoznać się z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. W tym miejscu możemy natknąć się na pierwsze problemy i wątpliwości, ponieważ nasze prawa a także obowiązki są regulowane przez przepisy krajowe oraz wspólnotowe. Taka sytuacja jest wynikiem przyjętego przez Wspólnotę Europejską systemu realizacji unijnego budżetu. Zgodnie z przepisami wspólnotowymi¹, realizacja budżetu UE odbywa się najczęściej poprzez podział obowiązków pomiędzy Komisję Europejską i państwa członkowskie. Przyjęcie takiego rozwiązania implikuje konieczność stosowania zarówno przepisów unijnych jak i krajowych. Jest to także immanentna cecha prawa wspólnotowego, które uwspólnawia krajowe porządki prawne państw członkowskich UE właśnie poprzez zobowiązujące „oferty”. Państwa zwykle po nie sięgają. Skutki ekonomiczne bywają różne. Skutki prawne – są na ogół nieodwracalne.

Wspólnoty Europejskie, a – w pewnym uproszczeniu – także Unia Europejska uchodzą w opinii komentatorów za podmioty ponadnarodowe. Chcąc zarządzać projektami finansowanymi ze środków unijnych w pierwszej kolejności powinniśmy odpowiedzieć sobie na pytanie co kryje się pod pojęciem ponadnarodowość? Odpowiedzi dostarcza tu wspólnotowy system prawny. Prawo wspólnotowe jest bowiem wynikiem przekazania na mocy traktatów założycielskich niektórych kompetencji państw członkowskich na rzecz Wspólnot Europejskich. W odróżnieniu od systemów prawnych innych organizacji międzyna-

¹ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich (Dz.U. UE L 248 z dnia 16.09.2002 z późn. zm.).

rodowych (ONZ, Rada Europy itp.) prawo wspólnotowe jest – samoistnie skuteczne w państwach członkowskich, a z owej skuteczności korzystać wprost mogą także jednostki prywatne.

Przepisy prawne Wspólnot Europejskich można podzielić na prawo pierwotne, prawo wtórne oraz inne źródła prawa. Prawo pierwotne jest ustanawiane bezpośrednio przez państwa członkowskie i stanowi element prawa międzynarodowego. Tworzą je założycielskie traktaty w aktualnych wersjach, wraz z załącznikami (obecnie obowiązują wersje „ponicejskie” Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, Traktatu o Unii Europejskiej oraz – w praktyce mniej znaczącego – Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej). Dyskusyjny jest charakter traktatów o przystąpieniu nowych państw członkowskich. Formalnie rzecz ujmując – niby jawią się pierwotnie, ale merytorycznie – jedynie zmieniają traktaty założycielskie w ich wymiarze podmiotowym... Należy podkreślić, iż przepisy prawa pierwotnego mają nadrzędną moc w stosunku do przepisów prawa wtórnego.

Wtórne prawo wspólnotowe jest zbiorem przepisów, które zostały ustanowione przez instytucje wspólnotowe. Podstawa do wydania przepisów prawa wtórnego została określona przez akty prawa pierwotnego, w związku z przeniesieniem suwerennych uprawnień państw członkowskich na rzecz instytucji Wspólnot Europejskich. Ponadto przepisy prawa wtórnego są wydawane w celu realizacji postanowień wynikających z aktów prawa pierwotnego. Zgodnie z art. 249 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE),² uprawnione instytucje mogą wydawać następujące dokumenty wtórnego prawa wspólnotowego:

- rozporządzenia – charakteryzują się bezpośrednią mocą obowiązywania w prawie krajowym wszystkich państw członkowskich, bez konieczności podejmowania jakichkolwiek działań ze strony władz krajowych;
- dyrektywy – określają cele jakie powinny zostać osiągnięte przez państwa członkowskie, pozostawiając im jednak do samodzielnego określenia sposób wdrożenia przepisów. Państwa

² Dz.Urz. UE, C 321 E z dnia 29.12.2006 r.

członkowskie są zobowiązane do transponowania przepisów dyrektywy do wewnętrznych przepisów prawnych;

- decyzje – mają charakter indywidualny oraz wiążący w całości adresata, do którego zostały skierowane (może nim być konkretna instytucja, a także osoba fizyczna). Decyzja obowiązuje bezpośrednio w porządku prawnym państw członkowskich, bez konieczności wprowadzania dodatkowych aktów prawnych;
- zalecenia i opinie – pozbawione wiążącej mocy prawnej dokumenty, które stanowią swego rodzaju oceny oraz propozycje wyrażone przez instytucje Unii Europejskiej.

W praktyce obok tej ostatniej kategorii „ukształtowała się” cała gama rozmaitych rodzajów uchwał organów UE, które – choć nie mają wiążącego charakteru – zostały przyobleczone w formę udokumentowaną i – co rusz – pojawiają się w praktyce funkcjonowania unijnych instytucji (te ostatnie w typowo biurokratyczny sposób świadomie lub nie – promują „papierowy” wymiar europejskiej instytucjonalizacji). Mówimy wówczas o „prawie miękkim”.

Kreowane w niniejszej książce prawo zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich – choć same w sobie jest koncepcją innowacyjną – dla systemu prawa wspólnotowego nie jest – jak się okazuje – jakimś szczególnie frapującym zagadnieniem. Przeciwnie – łatwo wyodrębnić można stosowne regulacje na wszelkich poziomach tego systemu.

Rozpoczniemy od omówienia właściwych regulacji traktatowych. Powołując Unię Europejską państwa członkowskie określiły najważniejsze zadania, których realizacja pozwoli na wzmocnienie pozycji UE na arenie międzynarodowej oraz w strukturach gospodarki światowej. Zgodnie z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), jednym z elementarnych celów Unii Europejskiej jest „popieranie postępu gospodarczego i społecznego oraz wysokiego poziomu zatrudnienia i doprowadzenie do zrównoważonego oraz trwałego rozwoju, zwłaszcza poprzez ustanowienie przestrzeni bez granic wewnętrznych, umocnienie gospodarczej i społecznej spójności oraz ustanowienie unii gospodarczej i walutowej”.

Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, iż określona w traktacie polityka spójności społecznej i gospodarczej, jest wielokrotnie definiowana jako polityka regionalna lub polityka strukturalna. Wynika to z faktu, iż działania mające na celu osiągnięcie spójności społeczno-gospodarczej są skierowane do najsłabiej rozwiniętych regionów. Natomiast głównym instrumentem finansowym wspierającym prowadzenie polityki spójności są środki funduszy strukturalnych.³

Zgodnie z zasadami funkcjonowania UE, jej cele są realizowane w ramach trzech filarów. Warto podkreślić, iż tylko działania Wspólnot Europejskich (I filar) mają skutki prawne zarówno w prawie międzynarodowym, jak i w wewnętrznych przepisach państw członkowskich. Należy więc uznać, iż – póki co⁴ – prowadzenie przez UE aktywnej polityki trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, możliwe jest wyłącznie w ramach Wspólnoty Europejskiej.

Zgodnie z art. 3 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE), osiągnięcie zadań powierzonych Wspólnocie odbywa się m.in. poprzez wzmacnianie spójności społecznej i gospodarczej. Dzięki temu zapisowi Wspólnota Europejska otrzymała uprawnienia do podejmowania działań w przedmiocie polityki regionalnej. Konkretyzacja art. 3 TWE znalazła swoje odzwierciedlenie w Tytule XVII TWE – „Spójność gospodarcza i społeczna” (art. 158–162). Prowadzenie przez Wspólnotę polityki spójności społeczno – gospodarczej polega przede wszystkim na działaniach zmierzających do zmniejszenia dysproporcji w rozwoju najsłabszych ekonomicznie regionów państw członkowskich oraz przewyżczeniu zacofania regionów lub wysp najmniej uprzywilejowanych, w tym także obszarów wiejskich.⁵ Należy podkreślić, iż postanowienia art. 159 TWE zobowiązują państwa członkowskie do koordynowania oraz prowadzenia polityki gospodarczej w sposób przyczyniający się do harmonijnego rozwoju całej Wspólnoty. Działania państw członkowskich są wspierane przez Wspólnotę zgodnie z zachowaniem zasad określonych w TWE, w tym zasady subsydiarności.

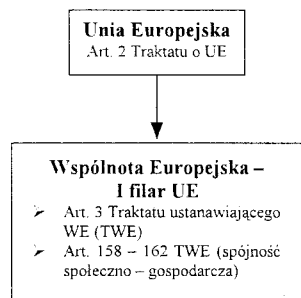
3 Por.: A. Gajda, *Spójność gospodarcza i społeczna*, w: *Prawo Unii Europejskiej – prawo materialne i polityki*, pod red. J. Barcza, Wyd. Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2005, s. 652.

4 Do czasu wejścia w życie Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy.

5 Por.: art. 158 TWE.

ści (pomocniczości). Instrumentami, poprzez które Wspólnota wspiera rozwój regionalny są przede wszystkim fundusze strukturalne (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny), działania Europejskiego Banku Inwestycyjnego, a także inne instrumenty finansowe.⁶ Istotnym elementem zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego jest także prowadzenie właściwej polityki ochrony środowiska naturalnego oraz wspieranie rozwoju infrastruktury transportowej. Wyrazem takiego podejścia Wspólnoty stało się utworzenie Funduszu Spójności, który – stosownie do swojej nazwy – także jest instrumentem wspierającym prowadzenie polityki spójności.⁷

Postanowienia TWE określają nie tylko cele oraz instrumenty wspierania polityki spójności społeczno–gospodarczej, ale precyzują także procedurę przyjmowania aktów prawa wtórnego w odniesieniu do funduszy strukturalnych. Zgodnie z art. 161 traktatu, przepisy wspólnotowe dotyczące celów priorytetowych oraz organizacji funduszy strukturalnych, są przyjmowane przez Radę Unii Europejskiej jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego (tzw. procedura konsultacji). W taki sam sposób przyjmowane są przepisy niezbędne do zapewnienia skutecznej koordynacji pomiędzy funduszami i innymi instrumentami finansowymi WE. Pozostałe przepisy prawa wspólnotowego są uchwalane w drodze procedury współdecydowania pomiędzy Radą UE i Parlamentem Europejskim.⁸

6 Por.: art. 159 TWE.

7 Por.: art. 161 TWE.

8 Por.: art. 251 TWE.

Powyżej prezentujemy diagram obrazujący euro–traktatowe podstawy prawa zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich.

Prezentowanie wtórnych przepisów prawa wspólnotowego należy poprzedzić przedstawieniem reformy polityki spójności społeczno–gospodarczej, której wynikiem jest przyjęty na lata 2007–2013 system wdrażania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Po przeprowadzeniu analizy zasad wdrażania instrumentów finansowych wspierających prowadzenie polityki spójności w latach 2000–2006, państwa członkowskie oraz Komisja Europejska doszły do wniosku, iż konieczne jest przeprowadzenie gruntownej reformy polityki regionalnej. Dodatkowym impulsem wpływającym na konieczność zmiany zasad polityki spójności była świadomość faktu, iż w nowej perspektywie budżetowej 2007–2013 Wspólnota Europejska będzie liczyła 27 państw członkowskich.

W roku 2004 r. rozpoczęto pierwsze prace nad projektowaniem nowego systemu realizacji polityki spójności, który miał odzwierciedlać strategiczne podejście Wspólnoty Europejskiej oraz państw członkowskich do polityki regionalnej. Przejawem strategicznego podejścia Unii Europejskiej do polityki spójności w latach 2007–2013 stały się m.in. następujące założenia reformy⁹:

- zachowanie ciągłości w ukierunkowaniu polityki spójności na wszystkie państwa członkowskie oraz utrzymanie wysokiego poziomu środków budżetowych na jej realizację¹⁰,
- skoncentrowanie środków finansowych na rozwój najbiedniejszych regionów, ze szczególnym uwzględnieniem tzw. nowych państw członkowskich,
- skoncentrowanie działań na 3 nowych celach: Konwergencja, Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie oraz Europejska współpraca terytorialna,

⁹ Por.: *Komentarz do aktów prawnych Wspólnot Europejskich w zakresie funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na lata 2007–2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa grudzień 2006.

¹⁰ Zgodnie z przyjętymi Ramami Finansowymi – środki przeznaczone na politykę spójności oraz wzrost zatrudnienia w latach 2007–2013 będą wynosić 308 mld euro tj. 35,6 % całego budżetu UE (http://ec.europa.eu/budget/prior_future/fin_framework_en.htm).

- zmniejszenie liczby funduszy strukturalnych,
- likwidacja inicjatyw wspólnotowych,
- uproszczenie zasad wdrażania instrumentów wspierających politykę spójności.

W trakcie prac na reformą polityki regionalnej, Komisja Europejska zaproponowała przyjęcie jednego pakietu aktów prawa wtórnego, które będą regulowały sposób realizacji polityki spójności. Konsultacje państw członkowskich z instytucjami Wspólnoty Europejskiej zostały zakończone w lipcu, gdy przyjęto następujące przepisy:

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94¹¹,
- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999¹²;
- Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999¹³;
- Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT).¹⁴

Główne założenia reformy polityki spójności znalazły swoje odzwierciedlenie w przepisach ww. aktów prawa wspólnotowego. Naj-

ważniejsze zmiany systemu wdrażania funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności polegały na:

- wyłączeniu z polityki spójności funduszy wspierających rolnictwo oraz rybołówstwo;
- przejściu obszarów otrzymujących wsparcie z inicjatyw wspólnotowych do trzech nowych celów polityki spójności;
- włączeniu Funduszu Spójności do podstawowego nurtu programowania polityki spójności;
- przyjęciu zasady – jeden program operacyjny jest finansowany przez jeden fundusz – zasada ta nie dotyczy Funduszu Spójności;
- określaniu przez państwa członkowskie szczegółowych zasad kwalifikowalności wydatków;
- utworzeniu europejskich ugrupowań współpracy terytorialnej;
- podniesieniu progu wydatków kwalifikowalnych do 85%, dla państw członkowskich których średni PKB na mieszkańca w latach 2001–2003 wyniósł poniżej 85% średniej UE – w składzie 25 państw.

W obecnej perspektywie budżetowej 2007–2013 przyjęto zasadę, iż elementarne przepisy regulujące system wdrażania polityki regionalnej są określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, zwanym w dalszej części rozporządzeniem ogólnym. Natomiast przepisy szczegółowe, dotyczące m.in. systemów zarządzania i kontroli, postępowania z nieprawidłowościami, korekt finansowych czy elektronicznej wymiany danych, zostały ustanowione w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1828/2006 ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Re-

11 Dz.Urz. UE L 210 z dnia 31.07.2006, s. 79.

12 Dz.Urz. UE L 210 z dnia 31.07.2006, s. 1.

13 Dz.Urz. UE L 210 z dnia 31.07.2006, s. 12.

14 Dz.Urz. UE L 210 z dnia 31.07.2006, s. 19.

gionalnego¹⁵. Przepisy zawarte w w/w rozporządzeniach, stanowią najistotniejsze regulacje z punktu widzenia instytucji uczestniczących we wdrażaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz przyszłych beneficjentów.

Warto także w tym miejscu wskazać, iż w perspektywie budżetowej 2000–2006 (dla Polski odpowiednio 2004–2006) obowiązywały odrębne przepisy ogólne dotyczące funduszy strukturalnych¹⁶ oraz Funduszu Spójności¹⁷. Ponadto, Komisja Europejska była zobowiązana do wydania szczegółowych przepisów prawnych dotyczących m.in. systemów zarządzania i kontroli programami operacyjnymi, informowania o nieprawidłowościach, kwalifikowalności wydatków, korekt finansowych a także obowiązków dotyczących informacji i promocji projektów finansowanych ze środków UE. Należy podkreślić, iż funkcjonowanie różnych przepisów dotyczących funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności, w znaczny sposób utrudniało koordynację działań w ramach polityki.

Postanowienia rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 określają przede wszystkim elementarne zasady planowania, programowania oraz wdrażania funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności w poszczególnych państwach członkowskich. Proces planowania realizacji polityki spójności opiera się strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności (poziom Wspólnoty Europejskiej) oraz narodowych strategicznych ramach odniesienia (poziom państw członkowskich). Natomiast programowanie wdrażanie funduszy unijnych odbywa się na poziomie państw członkowskich poprzez programy operacyjne.

Należy podkreślić, iż w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006 ujęto także regulacje dotyczące instytucji, które każde państwo członkowskie jest zobligowane powołać w związku z realizacją programów operacyjnych. Dla każdego programu musi zostać wyznaczona:

- Instytucja zarządzająca – odpowiedzialna za zarządzanie oraz realizację programu operacyjnego zgodnie z zasadami wspólnymi (wybór projektów, weryfikacja wydatków oraz kontrola realizacji projektów),
- Instytucja certyfikująca – odpowiedzialna za certyfikowanie prawidłowości ponoszonych wydatków w ramach poszczególnych programów operacyjnych,
- Instytucja audytowa – odpowiedzialna za działania kontrolne, mające na celu potwierdzenie skutecznego funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli poszczególnych programów operacyjnych oraz prawidłowej realizacji projektów.

Przedstawione postanowienia rozporządzenia ogólnego dotyczą głównych zagadnień, które mają wpływ na realizację projektów dofinansowanych ze środków strukturalnych.

Przygotowany przez KE pakiet rozporządzeń reguluje także przepisy szczegółowe dotyczące poszczególnych instrumentów finansowych wspierających politykę spójności, tj. Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Funduszu Spójności.

Wprowadzenie jednolitych zasad dotyczących funkcjonowania wszystkich funduszy wspierających politykę regionalną, pozwoliło ograniczyć szczegółowe przepisy dotyczące wdrażania Funduszu Spójności. W dniu 11 lipca 2006 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła rozporządzenie nr 1084/2006 ustanawiające Fundusz Spójności oraz uchylające poprzednio obowiązujące rozporządzenie nr 1164/94. Należy podkreślić, iż środki finansowe Funduszu Spójności mogą być przeznaczone jedynie na projekty z zakresu ochrony środowiska lub wsparcia transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T).

Kolejnym aktem prawa wspólnotowego precyzującym przepisy ogólne w zakresie interwencji poszczególnych funduszy, jest rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999. Przepisy rozporządzenia określają przede wszystkim obszary, w ramach których

15 Dz.Urz. UE L 371 z dnia 27.12.2006, s. 1.

16 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiające przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych, Dz.Urz. UE L 161 z dnia 26.06.1999, s. 1.

17 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1164/1994 z dnia 16 maja 1994 r. ustanawiające Fundusz Spójności, Dz.Urz. UE L 130 z dnia 25.05.1994, s. 1.

można uzyskać wsparcie z funduszu oraz zasady dotyczące kwalifikowalności wydatków z EFRR. Zakres pomocy funduszu jest bardzo szeroki i obejmuje następujące działania:

- inwestycje produkcyjne, które polegają na wsparciu małych i średnich przedsiębiorstw oraz przyczyniają się w ten sposób do tworzenia trwałych miejsc pracy;
- inwestycje w infrastrukturę, zarówno transportową jak i edukacyjną oraz ochrony zdrowia,
- działania pomocy technicznej, skierowanej dla jednostek wdrażających programy operacyjne finansowane ze środków unijnych.

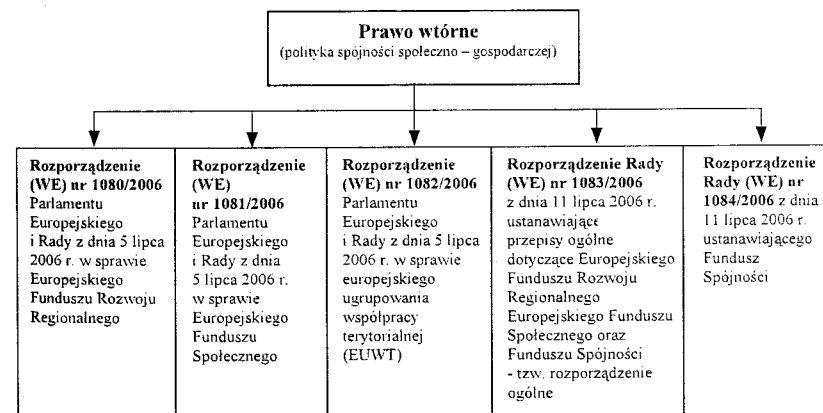
Ponadto rozporządzenie nr 1080/2006 określa rodzaje wydatków, które mogą być kwalifikowane do wsparcia w ramach EFRR oraz szczegółowe przepisy dotyczące celu Europejska współpraca terytorialna.

Następnym elementem prawnego systemu realizacji polityki spójności w latach 2007–2013 jest rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego. Podobnie jak w przypadku rozporządzenia dotyczącego EFRR, przepisy rozporządzenia nr 1081/2006 określają m.in. zadania, które będą wspierane ze środków z EFS oraz szczegółowe przepisy dotyczące kwalifikowalności wydatków.

Przyjęty przez instytucje WE pakiet rozporządzeń regulujących politykę spójności, wprowadza nieznaną dotychczas w krajach członkowskich podmiot prawa, jakim jest europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej. Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT), niezbędne jest podjęcie środków, które zmniejszą trudności w realizacji działań związanych ze współpracą terytorialną pomiędzy poszczególnymi państwami. Powołanie przez prawo wspólnotowe EUWT jest przykładem wykorzystania zapisów art. 159 TWE, który przewiduje podjęcie przez Wspólnotę Europejską specjalnych działań dla osiągnięcia celu spójności społecznej, gospodarczej oraz terytorialnej. EUWT stanowi nowy instrument prawny utworzony w celu zacieśnienia i usprawnie-

nia współpracy terytorialnej pomiędzy partnerami z różnych państw członkowskich. Ugrupowanie będzie posiadać osobowość prawną, co pozwoli sięgać po środki ze Wspólnoty w celu realizacji zintegrowanych projektów współpracy terytorialnej.

Poniżej prezentujemy diagram, który obrazuje podstawowy wymiar unijnego prawa wtórnego właściwego wobec zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich.

Przejawem strategicznego podejścia Wspólnoty Europejskiej do polityki spójności, wynikającym z postanowień rozporządzenia ogólnego, jest obowiązek przyjęcia przez Radę Unii Europejskiej strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności¹⁸. Wytyczne określają priorytetowe cele polityki spójności oraz wskazują obszary gospodarki, które wymagają nakładów finansowych w okresie 2007–2013. Przedstawione w wytycznych cele są najważniejszą wskazówką do opracowania krajowych zasad planowania oraz programowania i wykorzystania funduszy unijnych. Należy podkreślić, iż istotną kwestią dla państw członkowskich jest termin przyjęcia wytycznych przez Radę Unii Europejskiej. Wynika to z faktu, iż z dniem zatwierdzenia wytycznych, państwa członkowskie muszą w terminie 5 miesięcy opracować narodowe strategiczne ramy odniesienia (NSRO). W ten oto sposób „miętko” przenosimy się na poziom prawa krajowego...

¹⁸ Por.: art. 25 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

Zgodnie z przyjętym systemem finansów publicznych Wspólnoty Europejskiej, zarządzanie środkami przeznaczonymi na realizację polityki spójności polega na podziale obowiązków pomiędzy Komisję Europejską i państwa członkowskie (zasada dzielonego zarządzania¹⁹). Przyjęcie takiego rozwiązania skutkuje przekazaniem na rzecz państw członkowskich odpowiedzialności za prawidłowe wdrażanie środków z budżetu WE. W związku z powyższym zarządzanie unijnymi zasobami finansowymi odbywa się na podstawie wspólnotowych oraz krajowych przepisów prawnych.

Analizując krajowe akty prawne pod kątem wdrażania środków unijnych, można zidentyfikować wiele przepisów regulujących prawa i obowiązki podmiotów korzystających z funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności. Pomimo znacznej liczby krajowych regulacji odnoszących się w sposób pośredni lub bezpośrednio do realizacji unijnej polityki spójności, każdy podmiot zaangażowany we wdrażanie środków unijnych powinien znać następujące z nich:

- ustawę z dnia 30 czerwca 2005 o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249 poz. 2104) – opisującą sposób zarządzania środkami publicznymi. Zgodnie z jej zapisami środki unijne są uznawane za dochody budżetu państwa (z wyjątkiem przeznaczonych na realizację programów przedakcesyjnych, programów finansowanych w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa);
- ustawę z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. Nr 227 poz. 1658) – określającą m.in. sposób wdrażania przeznaczonych na politykę strukturalną środków unijnych oraz krajowych;
- ustawę z dnia 24 stycznia 2004 r. prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2006 Nr 164 poz. 1163) – regulującą sposób przeprowadzania zamówień finansowanych ze środków publicznych, w tym środków z budżetu WE;

19 Zob.: art. 53 rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich.

- ustawę z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2005 Nr 14 poz. 114) – wskazującą tryb postępowania w przypadku niewłaściwego wydatkowania lub zarządzania środkami unijnymi, które są uznane jako naruszenie dyscypliny finansów publicznych;
- ustawę z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (Dz.U. nr 83 poz. 930) – określającą sankcje karne za m.in. pobranie lub niezgodne z przeznaczeniem wykorzystanie dotacji. Należy podkreślić iż, środki unijne są przekazywane do beneficjentów w formie dotacji;
- ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jednolity Dz.U. z 2005 r. Nr 229. poz. 1954) – precyzującą terminy oraz tryb odzyskiwania nieprawidłowo wydatkowanych środków wspólnotowych;
- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.) – która reguluje m.in. zadania samorządu województwa w zakresie zarządzania środkami unijnymi.

W związku z przyznaniem Polsce ponad 67 mld euro na realizację celów wspólnotowej polityki spójności w latach 2007–2013, konieczne stało się stworzenie krajowych narzędzi dla prawidłowego oraz efektywnego wdrażania środków z funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności. Należy także podkreślić, iż nadanie strategicznego znaczenia wspólnotowej polityce spójności, musiało także znaleźć swoje odzwierciedlenie w przepisach krajowych poszczególnych państw członkowskich. Instrumentem takim stała się ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju uchwalona przez Sejm w dniu 6 grudnia 2006 r.

W dyskusji publicznej można spotkać opinie, które porównują ustawę o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (NPR)²⁰, określającą ramy prawne wdrażania środków strukturalnych w latach 2004–2006. Głównymi elementami łączącymi ww. akty prawne są przepisy regulujące zarządzanie programami finansowanymi z funduszy struktural-

20 Dz.U. nr 116, poz. 1206.

RAMY INSTYTUCJONALNE ZARZĄDZANIA PROJEKTAMI FINANSOWANYMI Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH

nych i Funduszu Spójności. Natomiast różnic możemy zauważyć zdecydowanie więcej. W stosunku do postanowień ustawy o NPR, przepisy ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju dotyczą wszystkich środków publicznych przeznaczonych na rozwój społeczny, gospodarczy oraz terytorialny Polski.

Przepisy ustawy zostały podzielone na część ogólną oraz szczegółową. Postanowienia ogólne precyzują definicję polityki rozwoju oraz charakteryzują najważniejsze obszary jej działania. Natomiast część szczegółowa ustawy reguluje zasady związane z opracowaniem oraz wdrożeniem instrumentów polityki regionalnej.

Kolejnym elementem, który kształtuje realizację polityki rozwoju regionalnego jest strategia rozwoju województwa, przygotowywana zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa²¹. Instytucją odpowiedzialną za przygotowanie strategii jest sejmik województwa.

Praktycznym przykładem realizacji postanowień ustawy, może być Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego²². Dokument przyjęty przez sejmik województwa określa cele strategiczne rozwoju województwa podlaskiego w zakresie działań społeczno-gospodarczych. Strategia definiuje także cele cząstkowe oraz działania mające służyć ich wdrażaniu. Ciekawym elementem podlaskiej strategii jest horyzont czasowy, określony aż do 2020 r.

Programy operacyjne zostały ustanowione w celu realizacji poszczególnych strategii rozwoju. Określają one przede wszystkim kierunki wydatkowania środków publicznych, kwoty przeznaczone na wdrażanie programu oraz system realizacji programu operacyjnego. Dokonany w ustawie główny podział na strategię rozwoju kraju, strategię sektorowe oraz strategię rozwoju województwa, został przeniesiony na grunt zarządzania programami operacyjnymi. Realizacja zadań określonych w strategii rozwoju kraju odbywa się poprzez krajowe oraz regionalne programy operacyjne. Natomiast strategia rozwoju województwa jest wdrażana wyłącznie w ramach regionalnego programu operacyjnego.

21 Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.

22 Patrz: strona informacyjna Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego, http://www.wrotapodlasia.pl/pl/gospodarka/polityka_regionalna/strategia_rozwoju/

Każde przedsięwzięcie publiczne urzeczywistnia się w działaniach, ale podmiotowo oparte jest w znacznej mierze na instytucjach. Także zarządzanie projektami finansowanymi z funduszy europejskich opiera się na kilku poziomach instytucji, dla których górną granicę określa polityczny styk państw członkowskich Unii i unijnych instytucji (głównie Rada Europejska), a dolną poziom kontaktu bezpośredniego z beneficjentem ostatecznym projektów. To co zawiera się pomiędzy wskazanymi poziomami można określić jako system instytucjonalny prawa zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich.

Wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej rola instytucji unijnych rozwinęła się z postaci koordynacyjno – politycznej do postaci ponadnarodowo – merytorycznej. Innymi słowy ich obecność w funkcjonowaniu polskiej sfery publicznej ma miejsce zarówno *de facto* jak i *de iure*.

Polityka regionalna ma tu charakter szczególnie istotny, gdyż dzięki atrakcyjności jej instrumentów finansowych właściwie jest swojego rodzaju pilotażem dla innych polityk w zakresie uświadamiania roli instytucji UE w ich wdrażaniu oraz przyjmowania unijnych reguł, metodologii i wspólnotowego podejścia.

Unijne instytucje²³ są z założenia współzależne w swej działalności i – niezależnie od stopnia zaangażowania, czynnej lub tylko poten-

23 Instytucje Unii Europejskiej bywają ujmowane w wieloraki sposób. Część komentatorów stoi na stanowisku formalistycznym, zaliczając doń wyłącznie organy przypisane do Unii przez postanowienia traktatowe, a wyłączając zeń organy wspólnotowe (podejście *sensu stricto*). Część doktryny jest zdania, że zasada jednolitych ram instytucjonalnych – wyrażona w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej – powoduje, że – poza organami przypisanymi Unii przez Traktaty założycielskie i zmieniające – do jej instytucji zaliczają się także współ-

cialnej zależności – można przyjąć domniemanie, iż wszystkie (przy najmniej spośród organów głównych – wymienionych w traktatach) są właściwe przedmiotowo wobec poszczególnych polityk, w tym także polityki spójności (rozwoju).

W praktyce jednak wygląda to nieco inaczej, tam bowiem występują istotne dysproporcje w zakresie zainteresowań poszczególnych instytucji UE. O ile Rada Europejska ogranicza się do tworzenia dokumentów strategicznych (np. Strategia Lizbońska²⁴) o tyle rola Rady Unii Europejskiej i Parlamentu Europejskiego jest już wyraźniejsza, gdyż generują one (a częściowo także Komisja Europejska) wtórne prawo wspólnotowe²⁵. Oczywiście nie można zapomnieć o roli organów doradczych czy wymiaru sprawiedliwości, które w sposób automatyczny (np. Komitet Ekonomiczno Społeczny lub Komitet Regionów) lub w przypadkach spornych (Europejski Trybunał Sprawiedliwości) podejmują stosowne działania. Podobnie można powiedzieć o Trybunale Obrachunkowym. Natomiast zasadnicze znaczenie przypada tu Komisji Europejskiej, a porównywalną choć nie tak doniosłą rolę pełni Komitet Regionów, a w szczególności Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej²⁶ podlegająca Danucie Hübner – Komisarzowi ds. Polityki Regionalnej UE.

Komisja Europejska (na poziomie europejskim) zatwierdza programy operacyjne, zarządza środkami finansowymi, negocjuje budżet unijny, kontroluje sama lub za pośrednictwem wydatkowanie środków europejskich. Ponadto sprawuje nadzór nad wykonywaniem postano-

wień traktatów i decyzji podjętych przez organy Wspólnot, zarządza na co dzień Wspólnotami Europejskimi. Komitet Regionów²⁷ doradzający i opiniujący w polityce regionalnej, w aspekcie funduszy to *ex definitione* najbardziej kompetentne ciało instytucjonalne. Bardziej kompetentnego chyba nie ma.

Same fundusze jako takie nie występują jako odrębne instytucje (jak np. Międzynarodowy Fundusz Walutowy). Istotna rola przypada tu przedstawicielstwu krajowym (skupionym np. w COREPER²⁸ jak i w Komisji). One na bieżąco czuwają nad tym, aby interesy państwa były jak najlepiej reprezentowane.

Póki co granica między poziomem unijnym a krajowym (polskim) jest wyraźnie widoczna. Kontakt ma charakter przede wszystkim bilateralny, na poziomie rządowym. Aktywność regionów w relacjach z Komisją dopiero się kształtuje. Skoro tak się dzieje, to wskazana różnica rzuca się wyraźnie w oczy i dopiero w momencie kiedy regiony same będą współpracować z Komisją na poziomie przez siebie akceptowalnym, wówczas można stwierdzić, że granica unijno-krajowa zniknęła...

Zatem „wyraźne” przejście ze szczebla unijnego do szczebla krajowego – zgodnie z faktami – należy zaakcentować także w tej książce. Niezależnie – w naszej intencji jest dobitne uzmysłowienie Czytelniko-

27 Powołany do życia w 1994 roku na mocy Traktatu o Unii Europejskiej (Maastricht), jest organem doradczym złożonym z przedstawicieli władz regionalnych i lokalnych państw członkowskich UE. Zapewnia on tym władzom możliwość wywierania wpływu na określanie kierunków polityki Unii Europejskiej, a także dba o poszanowanie regionalnej i lokalnej tożsamości oraz prerogatyw. Członkowie Komitetu są wybierani spośród polityków z okręgów miejskich lub regionów i reprezentują całą gamę działań podejmowanych przez władze lokalne lub regionalne w Unii Europejskiej. Rolą Komitetu Regionów jest przedstawianie stanowisk władz lokalnych i regionalnych wobec legislacji UE. Komitet wykonuje to zadanie, wydając opinie na temat propozycji Komisji. Komisja i Rada są zobowiązane do konsultowania się z Komitetem Regionów w sprawach, które bezpośrednio dotyczą władz lokalnych i regionalnych, ale mogą również porozumiewać się z Komitetem, gdy uznają to za stosowne. Komitet może też wyrażać opinie z własnej inicjatywy i przedkładać je Komisji, Radzie i Parlamentowi. Komitet liczy obecnie 344 członków z 27 państw będących członkami UE. Por.: A. Z. Nowak, D. Milczarek, *Europeistyka w zarysie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2006, s. 73–74.

28 Komitet Stałych Przedstawicieli – złożony z ambasadorów państw członkowskich akredytowanych przy Wspólnotach Europejskich i ich zastępców. Jego zadaniem jest przygotowywanie posiedzeń Rady Unii Europejskiej. Może także podejmować pewne decyzje proceduralne oraz powoływać grupy robocze. Por.: A. Z. Nowak, D. Milczarek, *Europeistyka...*, *op. cit.*, s. 63.

notowe organy główne (podejście umiarkowane). Kolejna koncepcja doktrynalna zakłada, że wszystkie organy uregulowane europejskim prawem wspólnotowym są instytucjami Unii Europejskiej (podejście *sensu largo*). Wreszcie – według funkcjonalnego podejścia – instytucjami UE są organy traktatowe UE, organy unijne tworzone w oparciu o prawo wtórne oraz (!) organy krajowe państw członkowskich, które wmyśl unijnej zasady subsydiarności lub wskutek transferu kompetencji *ad hoc* realizują cele i zadania UE. To ostatnie podejście – choć nie pozbawione mankamentów – wydaje się najtrafniejsze na użytek niniejszego opracowania i w związku z jego specyfiką. Por.: M. Perkowski, *System instytucjonalny Unii Europejskiej*, (w:) *Integracja europejska*. Wprowadzenie, pod red. M. Perkowskiego, Wyd. Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2003, s. 58.

24 Szerzej na ten temat patrz: *Strategia Lizbońska. Koncepcja czy ideał reformy Unii Europejskiej?*, pod red. M. Perkowskiego, Wyd. Stowarzyszenie Towarzystwo Amicus, Białystok 2005.

25 Np. cytowane wcześniej rozporządzenia dotyczące funduszy strukturalnych.

26 Misją Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej jest wzmacnianie spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej poprzez zmniejszanie dysproporcji poziomu rozwoju pomiędzy regionami, http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_en.htm

wi, że poziom europejski prawa zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich istnieje i ma konkretną postać (w znacznym stopniu wymagającą promocji²⁹), istotną nawet z lokalnej perspektywy!

Poziom krajowy jak wskazano wcześniej to:

- rząd i jego instytucje afiliowane (agencje itd.),
- samorządy wojewódzkie i ich instytucje wyspecjalizowane,
- odpowiednie instytucje kontrolujące...

...dalej jest już beneficjent.

Przechodząc do uporządkowania wskazanych założeń systemu zarządzania programami operacyjnymi w okresie 2007–2013 – należy wskazać system realizacji NSRO, który zawiera elementy wynikające z przepisów prawa wspólnotowego³⁰. Określa on następujący podział zadań pomiędzy instytucjami uczestniczącymi we wdrażaniu programów operacyjnych³¹:

- Instytucje Zarządzające (IZ) są odpowiedzialne za przygotowanie oraz realizację programów operacyjnych. Instytucją zarządzającą dla programów krajowych jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, natomiast dla regionalnych programów operacyjnych – rząd województwa.
- Instytucje Pośredniczące (IP) wykonują zadania przekazane przez Instytucje Zarządzające, w zakresie wdrażania poszczególnych priorytetów programów operacyjnych. Przekazanie obowiązków do IP będzie się odbywało na podstawie pisemnego porozumienia międzyinstytucjonalnego, z zachowaniem pełnej odpowiedzialności IZ za prawidłową realizację programu operacyjnego. Przekazane IP obowiązki będą przede wszystkim

dotyczyć procesu wyboru projektów, dokonywania płatności oraz przeprowadzania czynności kontrolnych.

- Instytucje Pośredniczące II stopnia (IP2) realizują określone funkcje Instytucji Pośredniczących, jeżeli wymaga tego wdrażanie poszczególnych działań w programie operacyjnym. Przekazane zadania mogą dotyczyć m.in. wyboru projektów, kontroli oraz weryfikacji wniosków o płatność beneficjenta.
- Instytucja Certyfikująca (IC) jest odpowiedzialna za certyfikowanie Komisji Europejskiej prawidłowości poniesienia wydatków w ramach poszczególnych programów operacyjnych. Funkcję IC pełnił Minister Rozwoju Regionalnego. W przypadku regionalnych programów operacyjnych, zadania związane z poświadczaniem wydatków zostaną przekazane poszczególnym urzędom wojewódzkim, na podstawie pisemnego porozumienia z IC³².
- Instytucja Audytowa (IA) przeprowadza audyty systemów realizacji programów operacyjnych (audyty instytucji zaangażowanych we wdrażanie np. IZ lub IP) oraz audyty wybranych operacji (działania sprawdzające wydatki poniesione przez beneficjentów). Działania IA mają na celu potwierdzenie skutecznego funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli poszczególnych programów operacyjnych oraz prawidłowej realizacji projektów.
- Ministerstwo Finansów – będzie pełnić funkcję instytucji odpowiedzialnej za otrzymywanie płatności z KE. Wynika to m.in. z faktu, iż zgodnie z ustawą o finansach publicznych – środki pochodzące z funduszy unijnych są klasyfikowane jako środki dochodowe budżetu państwa.

Zgodnie z NSRO, realizacja strategicznych celów w ramach wspólnotowej polityki spójności będzie się odbywała w oparciu o 16 programów regionalnych (wdrażanych na poziomie województw) oraz 5 programów krajowych (zarządzanych przez administrację centralną).

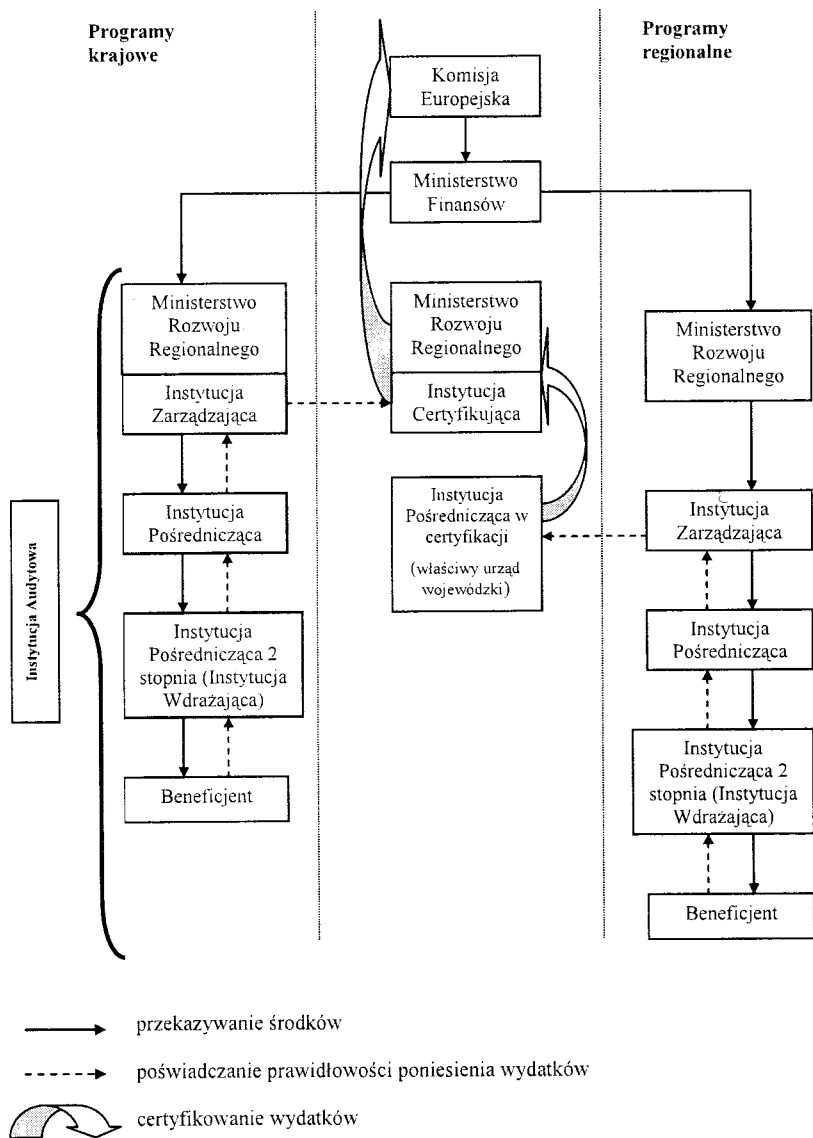
29 Przykładowo zastanawia, że skarżący z uporem do Naczelnego Sądu Administracyjnego (a wcześniej Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego) nie przyznanie środków pomocowych otrzymywali przez dłuższy czas odpowiedź, że nie ma tu mowy o decyzji administracyjnej i skarga nie wchodzi w grę. Nie próbowali też wnosić skarg indywidualnych do Unijnego Sądu I Instancji, gdzie przynajmniej rozpatrzenie sprawy wydaje się oczywiste. Jak wyjaśniono w rozdziale III niniejszej książki – dopiero niedawne orzeczenia polskiego NSA zmieniły tę sytuację na korzyść skarżących.

30 Por.: art. 59 – 62 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

31 Por.: schemat nr 1 (s. 56 niniejszej książki) – realizacja NSRO.

32 W dniu 4 lipca 2007 r. Minister Rozwoju Regionalnego podpisał z wojewodami porozumienie w sprawie przekazania zadań z zakresu certyfikacji – patrz <http://www.mrr.gov.pl/Aktualnosci/podpisanie+certyfikacje.htm>

Schemat nr 1
Realizacja Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia

W systemie realizacji programów operacyjnych przewiduje się utworzenie:

- 21 instytucji zarządzających,
- 5 instytucji dla krajowych programów operacyjnych w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego i 16 – dla regionalnych programów operacyjnych,
- 36 instytucji pośredniczących, w tym: 32 instytucji pośredniczących w zarządzaniu w krajowych programach operacyjnych i 4 w RPO,

Niekiedy ta sama jednostka organizacyjna pełni funkcję instytucji pośredniczącej dla kilku programów np. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Departament Funduszy Europejskich jest instytucją pośredniczącą dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, i Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (pełni funkcje trzech instytucji pośredniczących).

- 65 instytucji wdrażających, w tym: 56 instytucji wdrażających w krajowych programach operacyjnych i 9 w RPO.

W ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju został określony instytucjonalny system wdrażania programów operacyjnych, który nawiązuje do rozwiązań przyjętych przez prawo wspólnotowe. Odpowiedzialność za prawidłowość realizacji programu operacyjnego została przypisana instytucji zarządzającej. Funkcję instytucji zarządzającej może w odniesieniu do krajowego programu operacyjnego pełnić właściwy w danym zakresie minister lub minister ds. rozwoju regionalnego. Natomiast w ramach regionalnego programu operacyjnego, odpowiedzialność za realizację ponosi zarząd województwa.

Przedstawiona na sąsiedniej stronie tabela obrazuje mechanizmy wdrażania poszczególnych części strategii rozwoju regionalnego oraz właściwe rozwiązania instytucjonalne.

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 1

Dokument	Wdrażanie	Instytucja realizująca (Instytucja Zarządzająca)
Strategia rozwoju kraju	<ul style="list-style-type: none"> Krajowy program operacyjny Regionalny program operacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> Minister do spraw rozwoju regionalnego Minister do spraw poszczególnych sfer działań rozwojowych Zarząd województwa
Strategia sektorowa	<ul style="list-style-type: none"> Krajowy program operacyjny Regionalny program operacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> Minister do spraw rozwoju regionalnego Minister do spraw poszczególnych sfer działań rozwojowych Zarząd województwa
Strategia rozwoju województwa	Regionalny program operacyjny	Zarząd województwa

Źródło: opracowanie własne

Instytucja zarządzająca może w drodze pisemnego porozumienia przekazać część swoich zadań do instytucji pośredniczących. Jednak nie powoduje to zwolnienia instytucji zarządzającej od pełnej odpowiedzialności za prawidłowość realizacji powierzonych zadań. Należy zaznaczyć, iż zgodnie z postanowieniami ustawy, instytucją pośredniczącą może być wyłącznie organ administracji publicznej lub inna jednostka sektora finansów publicznych. Możliwe jest natomiast przekazanie czynności technicznych związanych z wdrażaniem programu operacyjnego, podmiotom spoza sektora finansów publicznych. Przyjęcie takiego rozwiązania implikuje zastosowanie prawa zamówień publicznych. Warto podkreślić, iż w przypadku jednostek sektora finansów publicznych lub fundacji, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa, obowiązek zastosowania procedur zamówień publicznych został ustawowo wyłączony.

Przepisy prawne określone w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju opisują także procedurę odwoławczą od dokonanej w ramach trybu konkursowego oceny projektów³³. Zachowując zasa-

33 Art. 30 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

dę dwuinstancyjności postępowania administracyjnego, możliwe jest wniesienie protestu od dokonanej oceny³⁴, a w przypadku negatywnego rozpatrzenia protestu skierowanie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy³⁵. Tu aż chciałoby się pochwalić prawodawcę, gdyż regulacja wydaje się odpowiednią reakcją na wskazane w części pierwszej patologię... Niestety – kolejne postanowienia ustawy rozwiązują pojawiające się wątpliwości w kwestii stosowania przepisów prawa administracyjnego w zakresie realizacji programów operacyjnych, m.in. procedur wyboru projektów w ten sposób, że wyłączają stosowanie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego w zakresie ubiegania się oraz udzielania dofinansowania ze środków pochodzących z budżetu państwa lub ze środków zagranicznych³⁶. Należy jednak podkreślić, iż regulacja dotyczy finansowania projektów w ramach perspektywy budżetowej 2007–2013 i wszystko przed nią...

Są też optymistyczne nowinki! Doświadczenia zdobyte przez administrację publiczną w trakcie zarządzania funduszami strukturalnymi, pozwoliły na wprowadzenie w ustawie przepisów zabezpieczających prawidłowe wydatkowanie środków unijnych oraz budżetowych. Przejawem tego podejścia jest przede wszystkim art. 33 ustawy, który definiuje podmioty wyłączone z możliwości ubiegania się o środki finansowe w ramach programu operacyjnego. W ten sposób już na etapie przeprowadzania procedur wyboru projektów, możliwe będzie odrzucenie wniosków o dofinansowanie składanych przez nieuczciwych beneficjentów.

Pisząc o systemie instytucjonalnym – o możliwości odwoływania się od nieprzyznania środków na realizację danego projektu – warto wskazać na system kontroli wydatkowania środków europejskich. Zgodnie z zapisami Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską³⁷, Komisja Europejska oraz państwa członkowskie mają obowiązek zapewnienia prawidłowego wykorzystania środków pochodzących z budżetu UE zgodnie z zasadami „(...)należytego zarządzania finansowego”. Jednak w praktyce nie oznacza to równego podziału obo-

34 Art. 30, ust 3 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

35 Art. 30, ust 4 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

36 Art. 37 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

37 Art. 274 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE).

wiązków pomiędzy instytucje UE a państwo członkowskie. Większa odpowiedzialność za prawidłowe zarządzanie środkami pochodzącymi z UE spoczywa na państwie członkowskim, wobec którego Komisja Europejska może stosować różnego rodzaju mechanizmy mające na celu wyegzekwowanie pożądaných działań.

Postawę prawną dla systemu kontroli prawidłowego wydatkowania środków z funduszy strukturalnych oraz Fundusz Spójności stanowią zarówno przepisy prawa wspólnotowego, określające ogólne zasady prowadzenia kontroli i audytu oraz przepisy krajowe państw członkowskich. Zgodnie z obowiązującym w Polsce systemem realizacji polityki rozwoju, Minister Rozwoju Regionalnego wydaje wytyczne³⁸ określające sposób wykonywania czynności kontrolnych w ramach programów operacyjnych.

Zgodnie z przepisami wspólnotowymi oraz projektem wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego, kontrola realizacji programów operacyjnych odbywa się poprzez następujące procesy:

- kontrolę wykonywaną przez instytucję zarządzającą,
- czynności kontrolne oraz audytowe przeprowadzane przez instytucję audytową.

Zgodnie z rozporządzeniem ogólnym instytucja zarządzająca odpowiada za prawidłowe zarządzanie środkami pochodzącymi z unijnego budżetu. Pierwszym elementem składającym się na kontrolę instytucji zarządzającej jest weryfikacja, czy projekty wybierane do współfinansowania spełniają wszystkie kryteria określone w przepisach wspólnotowych i krajowych. Drugim elementem kontroli na poziomie programu operacyjnego jest sprawdzenie, czy współfinansowane ze środków unijnych towary i usługi zostały dostarczone oraz czy wydatki przedstawione przez beneficjentów zostały rzeczywiście poniesione. Czynności wykonywane w ramach weryfikacji na potrzeby zarządzania polegają przede wszystkim na weryfikacji dokumentacji składanej przez beneficjentów oraz kontroli na miejscu realizacji projektu. Natomiast działania sprawdzające wykonywane przez instytucję audytową polegają przede wszystkim na:

- zapewnieniu prowadzenia audytów w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli programu operacyjnego (audyt systemowy),
- zapewnieniu prowadzenia audytów operacji na podstawie stosownej próby, w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków. Czynności sprawdzające polegają na wyborze próby projektów oraz kontroli wydatków dokonanych przez beneficjentów.

Funkcję instytucji audytowej w Polsce pełnił Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów. Zadania GIKS w zakresie audytów środków unijnych wykonują służby kontroli skarbowej oraz audytu wewnętrznego.

Uprawnienia kontrolne w stosunku do projektów dofinansowanych ze środków unijnych oraz krajowych instytucji uczestniczących w procesie wdrażania, posiadają także upoważnione instytucje oraz służby Wspólnot Europejskich. Czynności kontrolne na poziomie wspólnotowym są prowadzone przez:

- audytorów Komisji Europejskiej,
- Europejski Trybunał Obrachunkowy (ETO),
- Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF).

Analiza tego stanu rzeczy pozwala wyodrębnić pewien model instytucjonalny prawa zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich.

Mimo, iż wybrane komponenty poszczególnych funduszy bywały w gestii różnych ministerstw, to – koniec końców – nie to jest ważne, który resort zarządza określonymi środkami, lecz to, co zarządzający akurat resort czyni w ramach zarządzania....

Skoro mowa jest o instytucji zarządzającej – nie jest ważne jakie to będzie ministerstwo za rok czy dwa. W każdym przypadku będzie to instytucja zarządzająca i basta! To jest rola systemowa!

Model uniwersalny należy dziś zdecydowanie promować, gdyż w Polsce (podobnie jak w większości państw członkowskich UE) zmie-

38 Patrz: art. 35, ust. 3, pkt 9 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

nią się rządy, czy instytucje w strukturze rządu, a ów model wydaje się wówczas zbawienny, gdyż czyni określony porządek niezależnym. W innym wypadku zapanowałby chaos...

ASPEKT PRZEDMIOTOWY PRAWA ZARZĄDZANIA PROJEKTAMI FINANSOWANYMI Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH

Zwartość wszystkich wspólnotowych oraz krajowych przepisów regulujących wdrażanie funduszy unijnych może niejednokrotnie przyprowadzić o ból głowy. W niniejszym rozdziale przedstawione zostaną najistotniejsze postanowienia aktów prawnych dotyczących funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności, z uwzględnieniem podziału na następujące procesy: planowanie, programowanie oraz finansowanie polityki spójności. Ponadto zaprezentowane zostaną przepisy w zakresie wyboru projektów do ich dofinansowania, kontroli, ewaluacji oraz realizacji zadań związanych z obowiązkiem informacji i promocji.

Planując proces wdrażania środków unijnych należy w pierwszej kolejności przeprowadzić analizę aktualnych potrzeb oraz wyznaczyć cele jakie powinniśmy osiągnąć. Następnym krokiem powinno być określenie zasobów jakie możemy przeznaczyć na realizację wyznaczonych celów, a także określić ewentualne ryzyka.

To krótkie przedstawienie procesu planowania przedsięwzięcia można zastosować zarówno w skali makro – wdrażając 67 mld euro przyznanych Polsce na politykę spójności, jak i mikro – realizując projekt zakupu urządzeń na potrzeby wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorcy. Niezależnie od wartości naszego projektu, musimy zaplanować działania mające na celu jego prawidłową realizację.

W przypadku unijnej polityki spójności proces ten został zdefiniowany w przepisach wspólnotowego prawa wtórnego i odzwierciedla strategiczne podejście Wspólnoty Europejskiej do niej. Pierwszym elementem, który zawiera charakterystyczne dla całej polityki spójności cechy planowania jest wieloletnie programowanie wdrażania funduszy

strukturalnych i Funduszu Spójności oraz określenie celów, które będą realizowane w perspektywie siedmiu najbliższych lat tj. 2007–2013.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 definiuje następujące cele polityki spójności oraz kryteria otrzymania przez poszczególne państwa wsparcia z funduszy unijnych:

- Cel Konwergencja, który ma za zadanie przyspieszenie procesów rozwoju najsłabiej rozwiniętych państw członkowskich i regionów, m.in. poprzez: poprawę warunków zatrudnienia, inwestycje w kapitał rzeczowy oraz ludzki, rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy, a także ochronę i poprawę środowiska naturalnego.

Wart podkreślenia jest fakt, iż wszystkie regiony Polski zostały zakwalifikowane do otrzymania środków z celu Konwergencja. Ponadto Polska spełnia kryteria, które umożliwiają korzystanie ze środków finansowych Funduszu Spójności.

- Cel Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, którego podstawowym zadaniem jest zwiększenie konkurencyjności i atrakcyjności regionów oraz zatrudnienia. Realizacja celu powinna odbywać się przede wszystkim poprzez zwiększenie i poprawę jakości inwestycji w kapitał ludzki, inwestowanie w innowacyjne rozwiązania oraz przedsiębiorczość, a także promowanie społeczeństwa opartego na wiedzy, jak również rozwój rynków pracy sprzyjających integracji społecznej.
- Cel Europejska Współpraca Terytorialna, który jest przede wszystkim ukierunkowany na umacnianie współpracy transgranicznej poprzez wspólne inicjatywy lokalne i regionalne, a także wzmacnianie współpracy transnarodowej oraz międzyregionalnej.

Tabela nr 1

Cele	Fundusze wspierające realizację celu	Środki przeznaczone na realizację
Cel Konwergencja	EFRR, EFS, Fundusz Spójności	251,1 mld euro
Cel Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie	EFRR, EFS	49,1 mld euro
Cel Europejska Współpraca Terytorialna	EFRR	7,7 mld euro

Źródło: opracowanie własne na podstawie Komentarza do aktów prawnych Wspólnot Europejskich w zakresie funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na lata 2007–2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, grudzień 2006.

Rozporządzenie ogólne określa także podstawowe zasady udzielania wsparcia finansowego w ramach realizacji polityki spójności. Większość zasad obowiązywała także w poprzednim okresie programowania budżetowego 2000–2006, a obecnie zostały jedynie zmodyfikowane (komplementarność, spójność, partnerstwo, dodatkowość i programowanie). Natomiast niektóre zasady są wynikiem reformy polityki strukturalnej Wspólnoty Europejskiej oraz powiązania jej celów z założeniami odnowionej Strategii Lizbońskiej (zasada earmarking³⁹), a także powiązania obowiązków państwa członkowskiego z kwotą otrzymywanych środków finansowych (zasada proporcjonalności⁴⁰).

Głównym elementem procesu planowania wspólnotowej polityki spójności jest przyjęcie przez Radę Unii Europejskiej – zgodnie z postanowieniami rozporządzenia ogólnego – strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności⁴¹. Wytyczne określają priorytetowe cele polityki spójności oraz wskazują obszary gospodarki, które wymagają nakładów finansowych w okresie 2007–2013. Przedstawione w wytycznych cele muszą znaleźć swoje odzwierciedlenie w krajowych zasadach planowania oraz programowania wykorzystania funduszy unijnych. W związku z ciągłym procesem zmian gospodarczych i społecznych poszczególnych państw członkowskich, przepisy prawa wspólnotowego

³⁹ Art. 9, ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

⁴⁰ Art. 13 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

⁴¹ Art. 25 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

umożliwiają dokonanie przeglądu wytycznych Wspólnoty. Natomiast wynik oceny nie wymaga od państwa członkowskiego zmiany krajowych dokumentów programowych.

W dniu 6 października 2006 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła decyzję w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności (2006/702/WE)⁴², co w konsekwencji otworzyło państwom członkowskim drogę do rozpoczęcia rozmów z Komisją Europejską na temat narodowych strategicznych ram odniesienia oraz wynikających z nich programów operacyjnych. Należy także podkreślić, iż termin przyjęcia wytycznych ma istotne znaczenie dla opracowania przez państwa członkowskie dokumentów programowych. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006⁴³, każde państwo członkowskie jest zobligowane do dostarczenia do Komisji Europejskiej narodowych strategicznych ram odniesienia w terminie 5 miesięcy od dnia przyjęcia wytycznych.

Zgodnie z wytycznymi, których zapisy wielokrotnie odnoszą się do odnowionej strategii lizbońskiej⁴⁴, programy współfinansowane poprzez politykę spójności powinny dążyć do ukierunkowania priorytetów na trzy główne cele⁴⁵:

1) zwiększenie atrakcyjności państw członkowskich, regionów i miast poprzez poprawę dostępności, zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu usług oraz zachowanie ich potencjału środowiskowego;

2) wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystanie możliwości w dziedzinie badań naukowych i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych;

3) tworzenie lepszych miejsc pracy oraz większej ich liczby poprzez zainteresowanie większej liczby osób zdobyciem zatrudnienia oraz działalnością gospodarczą, zwiększenie możliwości adaptacyj-

nych pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki.

Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności można określić jako kluczowy element architektury nowego podejścia do polityki regionalnej w latach 2007–2013, który stanowi swego rodzaju most łączący postanowienia rozporządzeń w sprawie funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności, z programami operacyjnymi państw członkowskich.

Planowanie działań mających na celu wykorzystanie środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności odbywa się także na poziomie państwa członkowskiego. Opracowanie strategicznych celów realizacji polityki spójności w odniesieniu do warunków społecznych i gospodarczych państwa członkowskiego odbywa się poprzez narodowe strategiczne ramy odniesienia (NSRO).

Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 – państwo członkowskie kwalifikujące się do interwencji w ramach celu Konwergencja oraz celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienia, jest zobowiązane do przygotowania Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia. Dokument ten ma na celu zapewnienie zgodności kierunków wdrażania funduszy w państwach członkowskich, ze strategicznymi wytycznymi Wspólnoty. NSRO stanowią w każdym państwie podstawowy dokument planowania realizacji polityki spójności, który określa wdrażanie środków unijnych w ramach programów operacyjnych. W przypadku korzystania przez państwo członkowskie z instrumentów finansowych w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna (EWT), NSRO kształtują również sposób wdrażania programów w ramach tego celu.

Należy także zaznaczyć, iż NSRO wymagają częściowego zatwierdzenia przez Komisję Europejską. Akceptacja dokumentu przez Wspólnotę Europejską wskazuje na jej aktywny udział w programowaniu priorytetów polityki strukturalnej. Analizując wspólnotowe oraz krajowe dokumenty opisujące zarządzanie środkami unijnymi, można

42 Dz.Urz. UE L 291 z dnia 21.10.2006, s. 11.

43 Por.: art. 28 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

44 *Wspólne działania rzecz wzrostu i zatrudnienia. Nowy początek strategii lizbońskiej*, komunikat na wiosenne posiedzenie Rady Europejskiej – z dnia 2.02.2005, COM(2005) 24.

45 Oficjalna strona internetowa Unii Europejskiej, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/index_pl.htm

stwierdzić, iż NSRO – tak jak wytyczne – stanowią swego rodzaju most łączący priorytetowe cele Wspólnoty Europejskiej z kierunkami działania państwa członkowskiego.

Informacje zawarte w NSRO powinny zgodnie z przepisami rozporządzenia zawierać przede wszystkim następujące elementy:

- analizę dysproporcji, słabości oraz potencjału rozwojowego, przy uwzględnieniu tendencji występujących w gospodarce europejskiej oraz światowej;
- strategię rozwoju kraju oraz poszczególnych regionów, w odniesieniu do warunków społeczno – gospodarczych oraz terytorialnych, która została opracowana na podstawie wyników przeprowadzonej analizy;
- wykaz programów operacyjnych (wyłącznie w przypadku celu Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienia);
- indykatywną roczną alokację każdego funduszu w stosunku do poszczególnych programów operacyjnych.

Państwa członkowskie korzystające ze środków spójności w ramach celu Konwergencja muszą przedstawić w NSRO dodatkowe informacje m.in. na temat działań przewidywanych w celu zwiększenia wydajności administracji oraz całkowitą kwotę środków przewidzianych na wsparcie w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Europejskiego Funduszu Rybackiego.

Jednym z pierwszych państw członkowskich, które przekazały NSRO do zatwierdzenia przez Komisję Europejską była Polska. W dniu 29 listopada 2006 r. Rada Ministrów zaakceptowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (Narodowa Strategia Spójności). Konsultacje dokumentu ze służbami Komisji Europejskiej trwały do maja 2007 r. Podczas konferencji „Silne regiony – budowanie mostów dla Europy”, która odbyła się w dniach 9–10 maja w miejscowości Hof (Bawaria), Komisja Europejska oficjalnie ogłosiła zatwierdzenie NSRO⁴⁶. W ten sposób Pol-

ska znalazła się w gronie 10 państw, które osiągnęły porozumienie ze służbami Komisji Europejskiej w zakresie realizacji priorytetowych celów w ramach polityki spójności.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Spójności jest „(...) tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej”⁴⁷. Planowanie każdego przedsięwzięcia wymaga określenia celów cząstkowych (horyzontalnych), które pozwolą na wdrożenie celu strategicznego. Rząd polski określił 6 celów horyzontalnych, które wpisują się w priorytety określone w strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności⁴⁸:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług;
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Zgodnie z NSRO, realizacja celu horyzontalnego oraz celów cząstkowych będzie się odbywała w oparciu o 16 programów regionalnych (wdrażanych na poziomie województw) oraz 5 programów krajowych (zarządzanych przez administrację centralną).

46 Oficjalna strona internetowa funduszy strukturalnych w Polsce, <http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/Wiadomosci/Strona+glowna/polskawczolowce.htm>

47 *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie – Narodowa Strategia Spójności*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa maj 2007, s. 40.

48 Por. oficjalna strona internetowa Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, <http://www.mrr.gov.pl/Aktualnosci/Polska+w+czolowce+negocjacji.htm>

Tabela nr 2

Program operacyjny	Instrument finansujący	Środki Wspólnoty Europejskiej
Infrastruktura i Środowisko	EFRR i Fundusz Spójności	27,9 mld euro (41,9% całości środków)
Innowacyjna Gospodarka	EFRR	16,6 mld euro (24,9% całości środków)
Kapitał Ludzki	EFS	9,7 mld euro (14,6% całości środków)
16 Regionalnych Programów Operacyjnych	EFRR	8,3 mld euro (12,4% całości środków)
Rozwój Polski Wschodniej	EFRR	2,3 mld euro (3,4% całości środków)
Pomoc Techniczna	EFRR	0,5 mld euro (0,8% całości środków)
Europejska Współpraca Terytorialna	EFRR	0,7 mld euro

Źródło: opracowanie własne na podstawie NSRO

Kolejnym ważnym elementem NSRO jest określenie instytucjonalnego systemu realizacji polityki spójności. Koordynację realizacji polityki spójności w ramach celu Konwergencja oraz celu Europejska Współpraca Terytorialna sprawuje minister właściwy ds. rozwoju regionalnego. W związku z wyłączeniem z polityki spójności działań wspierających rozwój obszarów wiejskich oraz politykę rybołówstwa, konieczne stało się wprowadzenie mechanizmów koordynacji pomiędzy tymi instrumentami a funduszami strukturalnymi. Potwierdzeniem w/ w obowiązku są przepisy rozporządzenia ogólnego⁴⁹, które zobowiązują państwa członkowskie korzystające z Funduszu Spójności do uzgadniania działań pomiędzy programami operacyjnymi oraz wsparciem z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Rybackiego, a także Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Zadania związane z koordynacją działań, będzie w Polsce realizował działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego Komitet Koordynacyjny. W jego skład wejdą

przedstawiciele ministrów zaangażowanych we wdrażanie poszczególnych programów operacyjnych, instytucji zarządzających regionalnymi programami operacyjnymi, ministra właściwego do spraw finansów publicznych, ministra odpowiedzialnego za realizację strategii lizbońskiej (Minister Gospodarki) oraz ministra odpowiedzialnego za realizowanie zadań z zakresu polityki rolnej i polityki rybołówstwa.

Należy w tym miejscu odnieść się także do polskich rozwiązań, które realizację wspólnotowej polityki spójności ujmują w ramach kompleksowej polityki rozwoju kraju. Zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, podstawowym dokumentem określającym kierunki, cele oraz ramy wdrażania polityki rozwoju Polski jest strategia rozwoju kraju (SRK). Projekt strategii jest przygotowywany przez Ministra Rozwoju Regionalnego oraz zatwierdzany przez Radę Ministrów. Warto podkreślić, iż strategia rozwoju kraju jest dokumentem opisującym długookresowe działania, obejmujące okres co najmniej 7 lat. W związku z faktem, iż sytuacja społeczno-gospodarcza państwa może ulegać w tym okresie znaczącym zmianom, ustawa przewiduje aktualizację strategii nie rzadziej niż raz na cztery lata. Biorąc pod uwagę stopień wdrażania strategii oraz osiąganie określonych w niej celów, przyjęcie takich rozwiązań powinno usprawnić realizację polityki rozwoju, poprzez dostosowywanie strategii do panującej sytuacji społeczno-gospodarczej kraju.

Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007–2015 przyjęta została w dniu 29 listopada 2006 r. przez Radę Ministrów. Pomimo faktu, iż Strategia nie jest typowym (wiązącym) aktem prawa krajowego, jej znajomość ułatwi przyszłym projektodawcom określenie obszarów, które mogą być finansowane ze środków krajowych oraz unijnych.

Strategia jest kluczowym dokumentem określającym priorytetowe cele rozwoju w perspektywie najbliższych lat. Jednocześnie treść strategii precyzuje warunki konieczne do zapewnienia rozwoju. Warto podkreślić, iż horyzont czasowy Strategii wykracza poza okres perspektywy finansowej 2007–2013, obejmując dodatkowo dwa lata, w trakcie których będą kontynuowane przedsięwzięcia finansowane ze środków unijnych przyznanych Polsce (tzw. zasada n+2). Strategia nie jest dokumentem wymaganym przez UE w ramach wdrażania środków unij-

⁴⁹ Art. 27, ust. 4, pkt g) rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

nych, a jedynie odzwierciedleniem krajowego podejścia do polityki spójności.

Głównym celem Strategii jest podniesienie poziomu oraz jakości życia poszczególnych obywateli i rodzin. Przez podniesienie poziomu życia należy przede wszystkim rozumieć wzrost dochodów gospodarstw domowych oraz podwyższenie poziomu wykształcenia społeczeństwa i podnoszenie kwalifikacji obywateli. Ponadto cel główny jest osiąganym także poprzez wzrost zatrudnienia i wydajności pracy, podniesienie bezpieczeństwa oraz możliwość korzystania z funkcjonalnej, a także łatwo dostępnej infrastruktury technicznej i społecznej.

Środki finansowe na realizację Strategii Rozwoju Kraju będą pochodzić zarówno z zasobów krajowych, jak i zagranicznych. Najważniejszym źródłem finansowania będą środki wspólnotowe przyznane Polsce na realizację w latach 2007–2013 polityki strukturalnej (67,3 mld EUR w cenach bieżących⁵⁰) oraz przeznaczone m.in. na wspieranie restrukturyzacji rolnictwa (13,2 mld. EUR w cenach bieżących⁵¹), a także rybołówstwa (0,7 mld EUR w cenach z 2004 r.⁵²).

Przyjęty przez prawo wspólnotowe system interwencji Wspólnoty Europejskiej w ramach polityki spójności polega na wdrażaniu programów operacyjnych określonych przez państwa członkowskie. Programy operacyjne realizują priorytetowe cele określone w narodowych strategicznych ramach odniesienia. Należy w tym miejscu podkreślić, iż programy operacyjne stanowią najważniejsze narzędzie realizacji polityki strukturalnej na poziomie krajowym.

Nawiązując do polskich aktów prawnych, można zauważyć bardzo istotne podobieństwa pomiędzy realizacją wspólnotowej polityki spójności a prowadzeniem polityki rozwoju Polski. Zgodnie z przepisami krajowymi⁵³, realizacja polityki rozwoju Polski odbywa się poprzez programy operacyjne. Przyjęcie takiego rozwiązania jest próbą przeniesienia wspólnotowych zasad wdrażania środków unijnych na grunt prawa

polskiego. Dotychczas obowiązek zarządzania zasobami finansowymi w oparciu o programy operacyjne dotyczył tylko środków pochodzących z UE (wdrażanie funduszy strukturalnych w latach 2004–2006). Natomiast przepisy ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju rozszerzyły zakres stosowania tego instrumentu na wszystkie środki przeznaczone na cele rozwojowe, niezależnie od źródeł ich pochodzenia. W ten sposób zastosowano jednolite podejście do środków wspólnotowych oraz krajowych, przeznaczonych na realizację polityki spójności społeczno-gospodarczej.

Zgodnie z przyjętym rozwiązaniem, każdy program operacyjny musi obejmować okres programowania funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności tj. od dnia 1 stycznia 2007 do dnia 31 grudnia 2013. Przygotowanie treści programu operacyjnego odbywa się z zachowaniem zasady partnerstwa⁵⁴, poprzez konsultacje z właściwymi władzami regionalnymi, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz innymi podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie⁵⁵.

Przepisy prawa wspólnotowego wyznaczają termin na przygotowanie oraz przedstawienie Komisji Europejskiej programu operacyjnego. Państwo członkowskie jest zobligowane do przekazania KE treści uzgodnionego na poziomie krajowym projektu programu operacyjnego, najpóźniej w terminie 5 miesięcy od przyjęcia strategicznych wytycznych wspólnoty dla spójności. Następnym krokiem jest etap oceny przez Komisję Europejską przekazanego przez państwo członkowskie projektu programu operacyjnego. W trakcie tego procesu KE może zgłaszać zastrzeżenia oraz wezwać państwo członkowskie do przedstawienia dodatkowych informacji. Czas na przeprowadzenie przez KE oceny programu operacyjnego nie może przekroczyć 4 miesięcy od dnia jego oficjalnego przekazania⁵⁶. Przyjęcie takiego rozwiązania umożliwia Komisji Europejskiej ingerencję w ustalone przez państwo członkowskie działania realizujące politykę spójności. W ten sposób Wspólnota Europejska jest współodpowiedzialna za wdrażanie przez państwa członkowskie funduszy strukturalnych. Dostrzegamy więc tu specyficzne sprzężenie zwrotne – poza typowym oddziaływaniem pra-

50 Oficjalna strona internetowa Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, <http://www.mrr.gov.pl/srk>.

51 Tamże

52 Tamże

53 Por.: art. 15 ustawy o zasadach prowadzeniu polityki rozwoju.

54 Por.: art. 32, ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

55 Por.: art. 11 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

56 Por.: art. 32, ust. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

wa wspólnotowego na prawo krajowe, w którym to ostatnie musi być zgodne z tym pierwszym – ma bowiem miejsce „partnerskie uwspólnotowanie” przepisów krajowych, polegające na ich akceptacji przez Komisję Europejską, przy jednoczesnym pozostawieniu ich odrębności treściowych.

W perspektywie budżetowej 2007–2013 Unia Europejska wprowadziła elastyczny system realizacji programu operacyjnego, który przewiduje uaktualnienie jego postanowień w przypadku zajścia określonych w rozporządzeniu ogólnym przesłanek⁵⁷. Propozycja zmiany programu operacyjnego może być zarówno inicjatywą państwa członkowskiego, jak i Komisji Europejskiej. Dzięki wprowadzeniu takiego zapisu możliwe będzie aktywne reagowanie państw członkowskich na zmieniające się warunki realizacji polityki spójności.

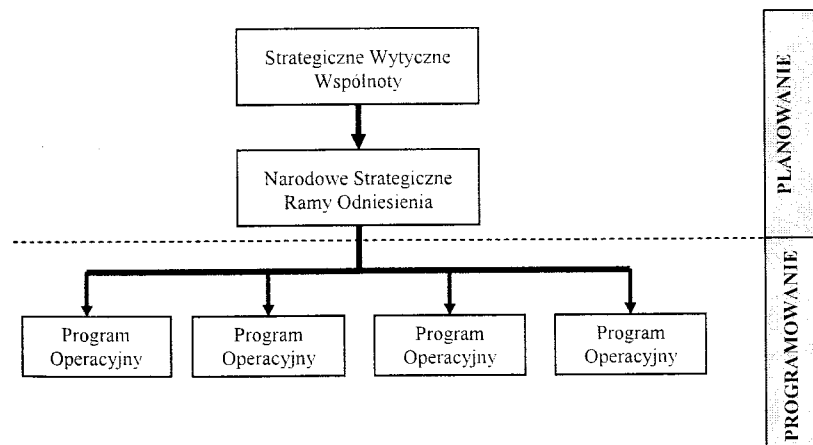
Reforma polityki spójności wprowadziła regulacje w zakresie finansowania programów operacyjnych przez poszczególne fundusze. Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1083/2006, programy operacyjne mogą być finansowane tylko z jednego funduszu. Warto zaznaczyć, iż w poprzednim okresie finansowanym 2000–2006 dopuszczalna była sytuacja odwrotna, czego przykładem może być realizowany w Polsce Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego – finansowany z EFRR oraz EFS. Jednak zasada „jeden program – jeden fundusz” nie jest stosowana w państwach członkowskich korzystających z EFRR oraz Funduszu Spójności. Zgodnie z art. 34 ust 3 rozporządzenia ogólnego, kraje korzystające ze wsparcia w ramach w/w funduszy, powinny programować działania z zakresu ochrony środowiska oraz sektora transportu w ramach jednego systemu, a więc jednego programu operacyjnego. Wyraźnym przykładem zastosowania tej zasady jest krajowy Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko” (patrz tabela nr 1 ze s. 70).

Warto podkreślić, iż przeprowadzona w roku 2006 reforma polityki spójności uprościła proces programowania wdrażania funduszy unijnych przez państwo członkowskie. Wyrazem tego jest zniesienie konieczności opracowania dokumentów uzupełniających programy

57 Por.: art. 33 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

operacyjne. Warto podkreślić, iż wymóg taki obowiązywał w odniesieniu do poprzedniej perspektywy budżetowej 2000–2006.

Schemat nr 1
Planowanie oraz programowanie realizacji polityki spójności

Określanie finansowego wkładu funduszy w realizację NSRO oraz programów operacyjnych, przebiega zgodnie z postanowieniami rozporządzenia ogólnego⁵⁸. Udział funduszy strukturalnych w finansowaniu przedsięwzięć zależy przede wszystkim od następujących czynników⁵⁹:

- wagi konkretnych problemów, które mają być współfinansowane z funduszy;
- znaczenia wybranych w ramach programu operacyjnego priorytetów;
- ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, przede wszystkim poprzez stosowanie zasady ostrożności, zasady działania zapobiegawczego oraz zasady "zanieczyszczający płaci";
- udziału prywatnych źródeł finansowania, w szczególności w ramach partnerstwa publiczno–prywatnego;

58 Art. 52 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

59 Tamże

- włączenia współpracy międzyregionalnej do programów operacyjnych realizowanych w ramach celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie.

Reforma polityki spójności wprowadziła także istotne zmiany w stosunku do poziomu wspólnotowego wkładu w projektach. W perspektywie budżetowej 2007–2013 zwiększony został wkład Wspólnoty Europejskiej we współfinansowanie wydatków kwalifikowalnych. Państwa, których średni PKB na mieszkańca w latach 2001–2003 wyniósł poniżej 85% średniej UE (w składzie 25 państw), mogą uzyskać maksymalne dofinansowanie z unijnego budżetu w wysokości 85% wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu⁶⁰ (w tym Polska). Zasada ta dotyczy zarówno finansowania z funduszy strukturalnych jak i Funduszu Spójności. W porównaniu z poprzednim okresem wdrażania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, wkład środków unijnych został zwiększony o 10%.

Kolejnym usprawnieniem wydatkowania środków unijnych będzie możliwość ustalania przez państwa członkowskie zasady kwalifikowalności wydatków, a nie jak miało to miejsce w poprzedniej perspektywie budżetowej – przez przepisy wspólnotowe.

Zasady oraz przepisy dotyczące wyboru projektów są określane przez poszczególne państwa członkowskie. Przyjęty w Polsce system wyboru projektów wynika z uchwalonej w dniu 6 grudnia 2006 r. ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Postanowienia ustawy wprowadzają następującą systematykę projektów, które mogą otrzymać dofinansowanie w ramach wdrażania programów operacyjnych:

- 1) projekty indywidualne – których specyfika polega na określeniu w programie operacyjnym beneficjenta uprawnionego do otrzymania środków, jednocześnie nie konkretyzując samego projektu, a jedynie określając jego zakres tematyczny;
- 2) projekty systemowe – które polegają na dofinansowaniu środkami programu operacyjnego zadań realizowanych przez organy administracji publicznej i jednostki organizacyjne sektora fi-

nansów publicznych, określonych dla tych instytucji w odrębnych przepisach prawa;

- 3) projekty wyłonione w drodze konkursu;
- 4) projekty o wartości netto powyżej 25 mln euro (tzw. duże projekty) – których nie można zaklasyfikować do projektów indywidualnych, systemowych lub wybranych w drodze konkursu. Postanowienia ustawy precyzują, iż projekty powyżej 25 mln euro muszą być zatwierdzane na wniosek instytucji zarządzającej odpowiednio przez Radę Ministrów (krajowe programy operacyjne) lub przez właściwy sejmik województwa (regionalne programy operacyjne).

Analizując treść ustawy o prowadzeniu polityki rozwoju warto zwrócić uwagę na przepisy umożliwiające wojewodom stosowanie prawa weta w przypadku stwierdzenia udokumentowanych nieprawidłowości, które pojawiły się w trakcie procedury wyboru projektów konkursowych.⁶¹ Można w tym miejscu rozważyć intencje przyjęcia przepisu o możliwości zastosowania przez wojewodę weta oraz dokonać analizy przepisu pod kątem zgodności z przepisami krajowymi oraz wspólnotowymi. W momencie uchwalenia ustawy przedstawiono wiele uwag krytycznych, które miały związek z obawami przed znacznym rozszerzeniem uprawnień administracji rządowej w stosunku do działań administracji samorządowej. Z treści ustawy nie wynika precyzyjnie, czy wojewoda będzie mógł w sposób dowolny podejmować decyzje w związku z otrzymaniem sygnałów o różnych nieprawidłowościach, które wystąpiły w trakcie procesu wyłaniania projektów

Wydaje się, iż przepis dotyczący weta wojewodów powinien być rozpatrywany w następujących płaszczyznach:

- zgodności z postanowieniami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Wprowadzenie zapisu umożliwiającego wojewodzie kontrolę działań samorządu nie stoi w sprzeczności z postanowieniami ustawy zasadniczej. Jednak należy dodać jedno zastrzeżenie, iż weto wojewody może być jedynie stosowane w odniesieniu do

60 Por.: załącznik III do rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

61 Art. 28, ust. 3 ustawy o zasadach prowadzeniu polityki rozwoju.

kryterium legalności przeprowadzonej procedury wyboru projektów. Jednocześnie warto podkreślić, iż zasady wybory projektów zostaną określone w drodze wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego. Zgodnie z Konstytucją, wytyczne nie mogą stanowić powszechnie obowiązującego źródła prawa w Polsce i nie mogą stać się źródłem praw lub obowiązków dla innych podmiotów niż jednostki organizacyjne podległe ministrowi właściwemu ds. rozwoju regionalnego. Wydaje się więc, iż przypadki naruszania przepisów prawa w trakcie wyboru projektów będą należały do rzadkości.

– zgodności z przepisami prawa wspólnotowego.

Zgodnie z przepisami unijnymi, instytucja zarządzająca jest odpowiedzialna za prawidłową realizację programu operacyjnego, zgodnie z zasadami należytego zarządzania finansami unijnymi. Możliwość stosowania weta przez wojewodę, może doprowadzić do stanu, w którym instytucja zarządzająca utraci nadzór nad wyborem projektów i w konsekwencji nie będzie wypełniała zadań wynikających z prawa wspólnotowego. Oczywiście jest to „najczarniejszy” scenariusz, jednak ryzyko jego wystąpienia powinno zostać ograniczone do minimum. Można więc stwierdzić, iż istnieje wysokie prawdopodobieństwo naruszenia przepisów prawa wspólnotowego w przypadku zastosowania weta wojewody.

– określenia definicji „nieprawidłowości”.

Definicja nieprawidłowości w stosunku do środków unijnych została określona w przepisach rozporządzenia ogólnego⁶². Zgodnie z przyjętą przez instytucje krajowe definicją⁶³, z nieprawidłowością mamy do czynienia wówczas, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

1) naruszone zostały przepisy wspólnotowe lub krajowe (w tym postanowienia umowy/decyzji o dofinansowaniu projektu),

2) w wyniku działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego (instytucje zarządzające lub pośredniczące można traktować jako podmiot gospodarczy jedynie w przypadku korzystania ze środków wspólnotowych, a nie w sytuacji wykonywania działań z zakresu wdrażania środków unijnych),

3) co w konsekwencji spowodowało lub mogło spowodować szkodę finansową dla budżetu Wspólnot Europejskich.

Wydaje się, iż w przypadku procesu wyboru projektu, spełnienie wszystkich ww. elementów jest niemożliwe. Ponadto udokumentowanie wystąpienia nieprawidłowości najczęściej jest procesem długotrwałym oraz trudnym do udowodnienia.

Zagadnienie kontroli wdrażania funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności zostało zaprezentowane w rozdziale V niniejszego opracowania pt. „Ramy instytucjonalne zarządzania projektami finansowanymi z funduszy europejskich”.

Podobnie jak ma to miejsce w przypadku projektów realizowanych ze środków strukturalnych, także w stosunku do programów operacyjnych dokonywana jest ocena efektywności ich wdrożenia. Przeprowadzenie niezależnej ewaluacji pozwala uzyskać wiedzę na temat skuteczności oraz efektywności działań funduszy strukturalnych w badanym obszarze. Ponadto ocena pozwala zidentyfikować słabe strony realizacji programu operacyjnego, co w konsekwencji powoduje podjęcie kroków usprawniających działanie Wspólnoty. Badania ewaluacyjne są przeprowadzane przed, w trakcie oraz po zakończeniu okresu programowania.

Obowiązek przeprowadzenia oceny został nałożony zarówno na Komisję Europejską, jak i na państwa członkowskie. Zgodnie z przyjętymi w rozporządzeniu ogólnym rozwiązaniami⁶⁴, państwo członkowskie jest zobowiązane do zapewnienia właściwych zasobów (zarówno finansowych jak i osobowych) do przeprowadzenia ewaluacji. Elementarnym obowiązkiem związanym z opracowaniem programów operacyjnych jest dokonanie przez państwo członkowskie oceny *ex-ante*. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, ocena *ex-ante* może dotyczyć

62 Art. 2, pkt. 7 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

63 Patrz: System informowania o nieprawidłowościach finansowych w zakresie wykorzystania funduszy strukturalnych, Ministerstwo Finansów, Warszawa, lipiec 2006.

64 Por.: art. 48–49 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

jednego lub kilku programów operacyjnych. Ponadto możliwe jest także przeprowadzenia oceny *ad hoc*, jeżeli ujawniono odstępstwa od założonych celów programu lub w przypadku wniosku o dokonanie przeglądu programu operacyjnego.

Natomiast obowiązkiem Komisji Europejskiej jest przeprowadzenie do dnia 31 grudnia 2015 r. ewaluacji *ex-post*. Celem oceny *ex-post* jest sprawdzenie stopnia wykorzystania środków przeznaczonych na realizację polityki spójności, uwzględniając kryterium skuteczności oraz efektywności programowania funduszy.

Istotną cechą wdrażania projektów oraz programów operacyjnych finansowanych ze środków wspólnotowych, jest obowiązek prezentowania informacji o realizowanym przedsięwzięciu. Obowiązki związane z informacją oraz promocją działań finansowanych ze środków unijnych są wykonywane przez państwo członkowskie oraz instytucję zarządzającą programem operacyjnym⁶⁵. Szczegółowe przepisy dotyczące obowiązków informowania o środkach finansowych WE zostały określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Koniecznym elementem działań informacyjnych jest ustanowienie (przez instytucję zarządzającą programem operacyjnym) strategii komunikacji. Strategia określa przede wszystkim cele podejmowanych czynności informacyjnych oraz zakres działań na rzecz beneficjentów oraz opinii publicznej.

Przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006⁶⁶ nakładają na instytucję zarządzającą szereg zadań mających na celu zapewnienie prowadzenia właściwych działań informacyjnych. Najistotniejszym obowiązkiem jest z pewnością wymóg umieszczenia wykazu be-

neficjentów, tytułów projektów oraz otrzymanych środków w związku z przyznaniem dofinansowania ze środków unijnych. Wprowadzenie takiej regulacji spowoduje z pewnością zwiększenie przejrzystości procesu wyboru projektów do dofinansowania ze środków unijnych oraz ograniczy ewentualne ryzyko wystąpienia działań korupcyjnych. Każdy obywatel UE będzie mógł sprawdzić na jakie działania są przyznawane środki z unijnego budżetu. Postanowienia rozporządzenia wykonawczego określają także obowiązki beneficjentów związane z właściwym oznakowaniem miejsca realizacji projektu.

65 Por.: art. 69 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

66 Por.: art. 7 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006.

Część III

PRAKTYCZNA

DOKUMENTY EUROPEJSKIE

TRAKTAT O UNII EUROPEJSKIEJ

(tekst skonsolidowany)

TYTUŁ I

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

Artykuł 1

Niniejszym Traktatem WYSOKIE UMAWIAJĄCE SIĘ STRONY ustanawiają między sobą UNIĘ EUROPEJSKĄ, zwaną dalej „Unią”.

Niniejszy Traktat wyznacza nowy etap w procesie tworzenia coraz ściślejszego związku między narodami Europy, w którym decyzje podejmowane są z możliwie najwyższym poszanowaniem zasady otwartości i jak najbliższej obywateli.

Unię stanowią Wspólnoty Europejskie, uzupełnione politykami i formami współpracy przewidzianymi niniejszym Traktatem. Jej zadaniem jest kształtowanie w sposób spójny i solidarny stosunków między Państwami Członkowskimi oraz między ich narodami.

Artykuł 2

Unia stawia sobie następujące cele:

- » popieranie zrównoważonego i trwałego postępu gospodarczego i społecznego, w szczególności poprzez utworzenie przestrzeni bez granic wewnętrznych, umacnianie gospodarczej i społecznej spójności oraz ustanowienie unii gospodarczej i walutowej, obejmującej docelowo jedną walutę, zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu;
- » potwierdzanie swej tożsamości na arenie międzynarodowej, zwłaszcza poprzez realizację wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, obejmującej docelowo określanie wspólnej polityki obronnej, która mogłaby prowadzić do wspólnej obrony;
- » umacnianie ochrony praw i interesów obywateli Państw Członkowskich poprzez ustanowienie obywatelstwa Unii;

- » rozwijanie ścisłej współpracy w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych;
- » pełne zachowanie dorobku wspólnotowego i jego rozwój, mając na celu rozważenie, w drodze procedury określonej w artykule N ustęp 2, zakresu, w jakim polityki i formy współpracy, ustanowione niniejszym Traktatem, wymagają zmiany w celu zapewnienia skuteczności mechanizmów i instytucji Wspólnoty.

Unia osiąga swe cele zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu, określonymi w nim warunkami i harmonogramem, z poszanowaniem zasady pomocniczości, określonej w artykule 3b Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

(...)

Artykuł 3

1. W celu realizacji zadań określonych w artykule 2 działalność Wspólnoty obejmuje, na warunkach i zgodnie z harmonogramem przewidzianym w niniejszym Traktacie:
- a) zakaz opłat celnych i ograniczeń ilościowych między Państwami Członkowskimi w przywozie i wywozie towarów, jak również wszelkich innych środków o skutku równoważnym;
 - b) wspólną politykę handlową;
 - c) rynek wewnętrzny, charakteryzujący się zniesieniem między Państwami Członkowskimi przeszkód w swobodnym przepływie towarów, osób, usług i kapitału;
 - d) środki dotyczące wjazdu i przemieszczania się osób zgodnie z tytułem IV;
 - e) wspólną politykę w dziedzinach rolnictwa i rybołówstwa;
 - f) wspólną politykę w dziedzinie transportu;
 - g) system zapewniający niezakłóconą konkurencję na rynku wewnętrznym;
 - h) zbliżanie ustawodawstw krajowych w stopniu koniecznym do funkcjonowania wspólnego rynku;
 - i) wspieranie koordynacji polityk zatrudnienia Państw Członkowskich w celu wzmocnienia ich efektywności poprzez realizację wspólnej strategii zatrudnienia;
 - j) politykę w sferze społecznej obejmującą Europejski Fundusz Społeczny;
 - k) wzmocnianie spójności gospodarczej i społecznej;
 - l) politykę w dziedzinie środowiska naturalnego;
 - m) wzmocnianie konkurencyjności przemysłu Wspólnoty;
 - n) wspieranie badań naukowych i rozwoju technologicznego;
 - o) zachęcanie do tworzenia i rozwijania sieci transeuropejskich;
 - p) przyczynianie się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony zdrowia;
 - q) przyczynianie się do osiągnięcia wysokiej jakości edukacji i kształcenia zawodowego oraz rozkwitu kultur Państw Członkowskich;
 - r) politykę w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju;
 - s) stowarzyszanie z krajami i terytoriami zamorskimi w celu zwiększenia wymiany handlowej i wspólnych starań na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego;
 - t) przyczynianie się do wzmocnienia ochrony konsumentów;
 - u) środki w dziedzinach energetyki, ochrony ludności i turystyki

(...)

Artykuł 158

W celu wspierania harmonijnego rozwoju całej Wspólnoty, rozwija ona i prowadzi działania służące wzmocnieniu jej spójności gospodarczej i społecznej.

W szczególności Wspólnota zmierza do zmniejszenia dysproporcji w poziomach rozwoju różnych regionów oraz zacofania regionów lub wysp najmniej uprzywilejowanych, w tym obszarów wiejskich.

Artykuł 159

Państwa Członkowskie prowadzą swoje polityki gospodarcze i koordynują je w taki sposób, aby osiągnąć także cele określone w artykule 158. Przy formułowaniu i urzeczywistnianiu polityk i działań Wspólnoty oraz przy urzeczywistnianiu rynku wewnętrznego bierze się pod uwagę cele określone w artykule 158 i przyczynia się do ich realizacji. Wspólnota wspiera także osiąganie tych celów przez działania, które podejmuje za pośrednictwem funduszy strukturalnych (Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Orientacji, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego), Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz innych istniejących instrumentów finansowych.

Co trzy lata Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów sprawozdanie w sprawie postępów w urzeczywistnianiu spójności gospodarczej i społecznej oraz w sprawie sposobu, w jaki różne środki przewidziane w niniejszym artykule przyczyniły się do tego. Sprawozdanie to zawiera, w odpowiednim przypadku, stosowne propozycje.

Jeśli działania szczególne okażą się niezbędne poza funduszami i bez uszczerbku dla środków przyjętych w ramach innych polityk Wspólnoty, działania takie mogą być przyjmowane przez Radę, stanowiącą zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów.

Artykuł 160

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ma na celu przyczynianie się do korygowania podstawowych dysproporcji regionalnych we Wspólnocie poprzez udział w rozwoju i dostosowaniu strukturalnym regionów opóźnionych w rozwoju oraz w przekształcaniu upadających regionów przemysłowych.

Artykuł 161

Bez uszczerbku dla artykułu 162 Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji, po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów, określa zadania, cele priorytetowe oraz organizację funduszy strukturalnych, co może obejmować grupowanie funduszy. Rada, stanowiąc według tej samej procedury, określa również ogólne zasady mające do nich zastosowanie, jak również przepisy niezbędne do zapewnienia ich skuteczności oraz koordynacji funduszy między sobą i z innymi istniejącymi instrumentami finansowymi.

Fundusz Spójności, utworzony przez Radę zgodnie z tą samą procedurą, wspiera finansowo projekty w dziedzinach środowiska naturalnego i sieci transeuropejskich w zakresie infrastruktury transportowej.

Od 1 stycznia 2007 roku Rada stanowi większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego oraz po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów, jeżeli do tego dnia zostanie przyjęta wieloletnia perspektywa finansowa, stosowana od 1 stycznia 2007 roku oraz dotyczące jej Porozumienie międzyinstytucjonalne. W przeciwnym przypadku procedurę określoną w niniejszym akapicie stosuje się od dnia ich przyjęcia.

Artykuł 162

Decyzje wykonawcze dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego są podejmowane przez Radę, stanowiącą zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów.

W odniesieniu do Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Orientacji oraz Europejskiego Funduszu Społecznego stosują się w dalszym ciągu odpowiednio artykuły 37 i 148.

(...)

Artykuł 249

W celu wykonania swych zadań oraz na warunkach przewidzianych w niniejszym Traktacie, Parlament Europejski wspólnie z Radą, Rada i Komisja uchwalają rozporządzenia i dyrektywy, podejmują decyzje, wydają zalecenia i opinie.

Rozporządzenie ma zasięg ogólny. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich.

Dyrektywa wiąże każde Państwo Członkowskie, do którego jest kierowana, w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawia jednak organom krajowym swobodę wyboru formy i środków.

Decyzja wiąże w całości adresatów, do których jest kierowana.

Zalecenia i opinie nie mają mocy wiążącej.

(...)

Artykuł 251

1. W przypadku gdy w niniejszym Traktacie czyni się odwołanie do niniejszego artykułu w celu przyjęcia aktu, stosowana jest następująca procedura.

2. Komisja przedstawia projekt Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną po uzyskaniu opinii Parlamentu Europejskiego,

- » jeśli przyjmuje wszystkie poprawki zawarte w opinii Parlamentu Europejskiego, może uchwalić akt zmieniony w ten sposób;
- » jeśli Parlament Europejski nie proponuje żadnej poprawki, może uchwalić projektowany akt;
- » w innych przypadkach uchwała wspólne stanowisko i przekazuje je Parlamentowi Europejskiemu. Rada informuje w pełni Parlament Europejski o powodach, które doprowadziły ją do uchwalenia wspólnego stanowiska. Komisja informuje w pełni Parlament Europejski o swoim stanowisku.

Jeśli w terminie trzech miesięcy od tego przekazania Parlament Europejski:

- a) zatwierdzi wspólne stanowisko lub nie wypowiada się, dany akt uważa się za uchwalony zgodnie z tym wspólnym stanowiskiem;
 - b) odrzuci bezwzględną większością głosów swoich członków wspólne stanowisko, projektowany akt uważa się za nieprzyjęty;
 - c) zaproponuje bezwzględną większością swoich członków poprawki do wspólnego stanowiska, zmieniony tekst jest przesyłany do Rady i Komisji, która wydaje opinię w przedmiocie tych poprawek.
3. Jeśli w terminie trzech miesięcy od otrzymania poprawek Parlamentu Europejskiego Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjmuje wszystkie te poprawki, akt uważa się za uchwalony w postaci wspólnego stanowiska zmienionego w ten sposób; jednakże Rada stanowi jednomyślnie w sprawie poprawek, które stały się przedmiotem negatywnej opinii Komisji. Jeśli Rada nie przyjmie wszystkich poprawek, przewodniczący Rady w porozumieniu z przewodniczącym Parlamentu Europejskiego zwołuje komitet pojednawczy w terminie sześciu tygodni.
4. Komitet pojednawczy, w którego skład wchodzi członkowie Rady lub ich przedstawiciele oraz taka sama liczba przedstawicieli Parlamentu Europejskiego, ma za zadanie doprowadzić do porozumienia w sprawie wspólnego projektu większością kwalifikowaną członków Rady lub ich przedstawicieli oraz większością głosów przedstawicieli Parlamentu Europejskiego. Komisja uczestniczy w pracach komitetu pojednawczego

i podejmuje wszelkie niezbędne inicjatywy na rzecz zbliżenia stanowisk Parlamentu Europejskiego i Rady. W celu wywiązania się z tego zadania komitet pojednawczy analizuje wspólne stanowisko na podstawie poprawek zgłoszonych przez Parlament Europejski.

5. Jeśli w terminie sześciu tygodni od jego zwołania komitet pojednawczy zatwierdzi wspólny projekt, Parlament Europejski i Rada mają termin sześciu tygodni od tego zatwierdzenia na uchwalenie danego aktu zgodnie ze wspólnym projektem, jeśli chodzi o Parlament Europejski – bezwzględnie większością oddanych głosów, a jeśli chodzi o Radę – większością kwalifikowaną. Jeżeli jedna z tych dwóch instytucji nie zatwierdzi proponowanego aktu w przewidzianym terminie, uważa się go za nieprzyjęty.
6. W przypadku gdy komitet pojednawczy nie zatwierdzi wspólnego projektu, proponowany akt uważa się za nieprzyjęty.
7. Terminy trzech miesięcy i sześciu tygodni przewidziane w niniejszym artykule są przedłużone najwyżej, odpowiednio, o miesiąc i o dwa tygodnie, z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

(...)

Artykuł 274

Komisja wykonuje budżet zgodnie z przepisami rozporządzeń wydanych na podstawie artykułu 279, na własną odpowiedzialność i w granicach przyznanych środków, zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami. Państwa Członkowskie współpracują z Komisją w celu zapewnienia, aby środki były wykorzystywane zgodnie z zasadami należytego zarządzania finansami.

Rozporządzenia przewidują szczegółowe sposoby, według których każda instytucja uczestniczy w wykonywaniu swych własnych wydatków.

W ramach budżetu Komisja może, w granicach i na warunkach określonych w rozporządzeniach wydanych w wykonaniu artykułu 279, przenieść środki z rozdziału do rozdziału bądź z podrozdziału do podrozdziału.

ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 161, uwzględniając wniosek Komisji,

uwzględniając zgodę Parlamentu Europejskiego¹,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego²,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów³,

uwzględniając opinię Trybunału Obrachunkowego⁴,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Artykuł 158 Traktatu stanowi, że w celu wzmocnienia jej spójności gospodarczej i społecznej Wspólnota zmierza do zmniejszenia dysproporcji w poziomach rozwoju różnych regionów oraz zacofania regionów lub wysp najmniej uprzywilejowanych, w tym obszarów wiejskich. Artykuł 159 Traktatu stawia wymóg wspierania tych działań za pośrednictwem funduszy strukturalnych, Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) oraz innych istniejących instrumentów finansowych.
- (2) Polityka spójności powinna przyczyniać się do wzrostu gospodarczego, zwiększania konkurencyjności i zatrudnienia poprzez włączenie priorytetów Wspólnoty dotyczących trwałego rozwoju określonych na posiedzeniu Rady Europejskiej w Lizbonie w dniach 23 i 24 marca 2000 r. i na posiedzeniu Rady Europejskiej w Göteborgu w dniach 15 i 16 czerwca 2001 r.
- (3) W rozszerzonej Unii Europejskiej zwiększyły się dysproporcje gospodarcze, społeczne i terytorialne zarówno na poziomie regionalnym, jak i krajowym. Należy zatem zintensyfikować działania na rzecz konwergencji, konkurencyjności i zatrudnienia w całej Wspólnocie.
- (4) Zwiększenie liczby granic lądowych i morskich Wspólnoty oraz poszerzenie jej terytorium oznacza, że wartość dodana współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej we Wspólnocie powinna zostać zwiększona.

¹ Zgoda z dnia 4 lipca 2006 r. (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym).

² Dz.U. C 255 z 14.10.2005, s. 79.

³ Dz.U. C 231 z 20.9.2005, s. 1.

⁴ Dz.U. C 121 z 20.5.2005, s. 14.

- (5) Fundusz Spójności powinien zostać zintegrowany z programowaniem pomocy strukturalnej w celu zapewnienia lepszej spójności interwencji poszczególnych funduszy.
- (6) Powinna zostać określona rola instrumentów udzielających pomocy na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, mianowicie Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)⁵ oraz udzielających pomocy na rzecz sektora rybołówstwa, mianowicie Europejskiego Funduszu Rybołówstwa (EFR). Instrumenty te powinny zostać zintegrowane z instrumentami w ramach wspólnej polityki rolnej oraz wspólnej polityki rybołówstwa oraz skoordynowane z instrumentami w ramach polityki spójności.
- (7) Fundusze udzielające pomocy w ramach polityki spójności ograniczają się zatem do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Funduszu Spójności. Zasady mające zastosowanie do każdego z funduszy zostaną określone w rozporządzeniach wykonawczych przyjętych na podstawie art. 148, 161 i 162 Traktatu.
- (8) Na podstawie art. 55 rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiającego przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych⁶ Rada ma zamiar dokonać rewizji tego rozporządzenia na podstawie wniosku Komisji najpóźniej do dnia 31 grudnia 2006 r. W celu realizacji reform funduszy proponowanych niniejszym rozporządzeniem, rozporządzenie (WE) nr 1260/99 powinno zostać uchylone.
- (9) W celu zwiększenia wartości dodanej polityki spójności Wspólnoty działania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności powinno zostać skoncentrowane i uproszczone, a cele określone w rozporządzeniu (WE) nr 1260/1999 zdefiniowane ponownie odpowiednio jako dążenie do konwergencji państw członkowskich i regionów, konkurencyjności regionalnej i zwiększania zatrudnienia oraz europejskiej współpracy terytorialnej.
- (10) W ramach tych trzech celów powinny zostać uwzględnione w odpowiedni sposób zarówno aspekty gospodarcze i społeczne, jak i aspekty terytorialne.
- (11) Regiony najbardziej oddalone powinny skorzystać ze szczególnych środków oraz dodatkowego finansowania w celu zniwelowania niekorzystnych skutków czynników, o których mowa w art. 299 ust. 2 Traktatu.
- (12) Problemy związane z dostępnością i oddaleniem od dużych rynków, przed którymi stają obszary najsłabiej zaludnione, o których mowa w Protokole nr 6 w sprawie szczegółowych postanowień dotyczących Celu 6 w ramach Funduszy Strukturalnych w Finlandii i Szwecji do Aktu przystąpienia z 1994 r., wymagają stosownych działań finansowych zmierzających do zniwelowania skutków tych trudności.
- (13) Biorąc pod uwagę znaczenie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz wkład miast, w szczególności miast średniej wielkości, w rozwój regionalny, powinno uwzględnić się je w większym stopniu poprzez zwiększenie ich roli w programowaniu działań popierających regenerację obszarów miejskich.
- (14) Fundusze powinny podejmować szczególne i uzupełniające działania wykraczające poza działalność EFRROW oraz EFR w celu popierania dywersyfikacji gospodarczej obszarów wiejskich i obszarów zależnych od rybołówstwa.
- (15) Działania na rzecz obszarów znajdujących się w niekorzystnym położeniu ze względu na warunki przyrodnicze, tzn. określonych wysp, obszarów górskich i obszarów o niskiej gęstości zaludnienia, a także niektórych obszarów nadgranicznych Wspólnoty po jej rozszerzeniu, powinny zostać wzmocnione w celu umożliwienia im pokonywania szczególnych trudności rozwojowych.
- (16) Powinny zostać ustanowione obiektywne kryteria wyznaczania kwalifikowalnych regionów i obszarów. W tym celu identyfikacja regionów i obszarów priorytetowych na poziomie Wspólnoty powinna być oparta na wspólnym systemie klasyfikacji regionów ustanowionym rozporządzeniem (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji jednostek terytorialnych do celów statystycznych (NUTS)⁷.
- (17) Cel Konwergencja ma obejmować państwa członkowskie i regiony opóźnione w rozwoju. Regionami, na których koncentruje się cel Konwergencja, są regiony, w których produkt krajowy brutto (PKB) na mieszkańca mierzony parytetem siły nabywczej wynosi mniej niż 75% średniej

5 Dz.U. L 277 z 21.10.2005, s. 1.

6 Dz.U. L 161 z 26.6.1999, s. 1. Rozporządzenie ostatnio zmienione rozporządzeniem (WE) nr 173/2005 (Dz.U. L 29 z 2.2.2005, s. 3).

7 Dz.U. L 154 z 21.6.2003, s. 1. Rozporządzenie zmienione rozporządzeniem (WE) nr 1888/2005 (Dz.U. L 309 z 25.11.2005, s. 11).

- (18) Cel Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie ma obejmować terytorium Wspólnoty poza obszarem objętym celem Konwergencja. Kwalifikowalnymi regionami są regiony objęte Celem 1 w okresie programowania 2000–2006, które nie spełniają już regionalnych kryteriów kwalifikowalności do celu Konwergencja i które korzystają zatem ze wsparcia przejściowego, jak również wszystkie inne regiony Wspólnoty.
- (19) Cel Europejska współpraca terytorialna ma obejmować regiony położone przy granicach lądowych lub morskich, obszary współpracy transnarodowej zdefiniowane w związku z działaniami popierającymi zintegrowany rozwój terytorialny i wspieranie współpracy międzyregionalnej oraz wymianę doświadczeń.
- (20) Poprawa i uproszczenie współpracy wzdłuż granic zewnętrznych Wspólnoty pociąga za sobą korzystanie z instrumentów wspólnotowej pomocy zewnętrznej, w szczególności z Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa oraz z Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej ustanowionego rozporządzeniem Rady (WE) nr 1085/2006⁸.
- (21) Wkład EFRR w taką współpracę wzdłuż granic zewnętrznych Wspólnoty wspomaga skorygowanie podstawowych przejawów nierównowagi regionalnej we Wspólnocie, wzmacniając w ten sposób jej spójność gospodarczą i społeczną.
- (22) Działalność funduszy oraz operacje, które pomagają one sfinansować, powinny być spójne z innymi politykami Wspólnoty oraz przestrzegają prawodawstwa Wspólnoty.
- (23) Działania Wspólnoty powinny uzupełniać działania państw członkowskich lub dążyć do ich wspierania. Partnerstwo powinno być wzmacniane poprzez ustalenia dotyczące udziału różnego rodzaju partnerów, w szczególności władz regionalnych i lokalnych, z pełnym poszanowaniem porządku instytucjonalnego państw członkowskich.
- (24) Wieloletnie programowanie powinno być ukierunkowane na osiągnięcie celów funduszy poprzez zapewnienie dostępności niezbędnych zasobów finansowych oraz spójności i ciągłości wspólnych działań Wspólnoty i państw członkowskich.
- (25) W związku z tym, że cele Konwergencja, Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie oraz Europejska współpraca terytorialna nie mogą być osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie z powodu skali dysproporcji i ograniczonych zasobów finansowych państw członkowskich oraz regionów kwalifikowanych w ramach celu Konwergencja, a mogą zatem być one osiągnięte w lepszy sposób na poziomie Wspólnoty poprzez wieloletnie gwarancje finansowania przez Wspólnotę, co umożliwi koncentrację polityki spójności na priorytetach Wspólnoty, Wspólnota może przyjmować środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tych celów.
- (26) Właściwe jest ustalenie mierzalnych celów dla państw członkowskich Unii Europejskiej wchodzących w jej skład przed dniem 1 maja 2004 r., do których osiągnięcia mają zmierzać poprzez wydatki w ramach celów Konwergencja i Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, mając na uwadze promowanie konkurencyjności i tworzenie nowych miejsc pracy. Niezbędne jest określenie odpowiednich metod służących pomiarowi i składaniu sprawozdań z realizacji tych celów.
- (27) Właściwe jest, aby interwencja funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w większym stopniu realizowała zasady pomocniczości i proporcjonalności.
- (28) Zgodnie z art. 274 Traktatu, w kontekście podziału zarządzania, powinny zostać określone warunki umożliwiające Komisji wykonywanie jej obowiązków związanych z wykonywaniem budżetu ogólnego Unii Europejskiej oraz powinno zostać sprecyzowane zobowiązanie do współpracy z państwami członkowskimi. Zastosowanie tych warunków powinno umożliwić Komisji upewnienie się, że państwa członkowskie korzystają z funduszy w sposób zgodny z prawem i prawidłowy oraz zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami w rozumieniu rozporządzenia finansowego.
- (29) W celu zapewnienia rzeczywistego wpływu na gospodarkę wkład funduszy strukturalnych nie powinien zastępować wydatków publicznych państw członkowskich na podstawie przepisów niniejszego rozporządzenia. Weryfikacja, poprzez partnerstwo, zasady dodatkowości, powinna koncentrować się na regionach objętych celem Konwergencja ze względu na wielkość alokowanych im zasobów finansowych i może prowadzić do korekty finansowej jeżeli zasada dodatkowości nie jest przestrzegana.
- (30) W kontekście podejmowanych przez nią wysiłków na rzecz osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej Wspólnota stawia jako swoje cele, na wszystkich etapach wdrażania funduszy, zniesienie nierówności oraz wspieranie równości mężczyzn i kobiet zapisanych w art. 2 i 3 Traktatu, jak również zwalczanie dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.
- (31) Komisja powinna ustalić indykatywny podział roczny dostępnych środków finansowych przy zastosowaniu obiektywnej i przejrzystej metody, uwzględniając wniosek Komisji, konkluzje z posiedzenia Rady Europejskiej w dniach 15. i 16. grudnia 2005 r. oraz Porozumienie międzyinstytucjonalne z dnia 17 maja 2006 r. pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą i Komisją w sprawie dyscypliny budżetowej i należytego zarządza-

⁸ Patrz: s. 82 niniejszego Dziennika Urzędowego, w którym ujęto prezentowany tu akt prawny.

nia finansami⁹, mając na uwadze osiągnięcie znacznej koncentracji w regionach opóźnionych w rozwoju, w tym regionach otrzymujących wsparcie przejściowe z powodu efektu statystycznego.

- (32) Koncentracja finansowa na celu Konwergencja powinna zostać zwiększona z powodu większych dysproporcji występujących w ramach rozszerzonej Unii Europejskiej, podejmowanie wysiłku na rzecz celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie dla zwiększenia konkurencyjności i zatrudnienia na pozostałych obszarach Wspólnoty powinno być utrzymane, a zasoby przeznaczone na cel Europejska współpraca terytorialna powinny zostać zwiększone, mając na względzie jego szczególną wartość dodaną.
- (33) Roczna alokacja środków dla państwa członkowskiego w ramach funduszy powinna być ograniczona do pułapu ustalonego w odniesieniu do jego zdolności absorpcyjnych.
- (34) 3% środków z funduszy strukturalnych alokowanych dla państw członkowskich w ramach celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie może zostać umieszczonych w krajowej rezerwie dla wynagradzania za wykonanie.
- (35) Środki dostępne w ramach funduszy powinny być indeksowane do celów programowania na podstawie stawki ryczałtowej.
- (36) W celu wzmocnienia strategicznego charakteru i popierania przejrzystości polityki spójności poprzez zintegrowanie z priorytetami Wspólnoty Rada, na wniosek Komisji, powinna przyjąć wytyczne strategiczne. Rada powinna analizować wdrożenie tych wytycznych przez państwa członkowskie w oparciu o sprawozdawczość strategiczną Komisji.
- (37) Na podstawie wytycznych strategicznych przyjętych przez Radę właściwe jest, aby każde państwo członkowskie przygotowało, we współpracy z Komisją, krajowy dokument referencyjny na temat własnej strategii rozwoju, który powinien stanowić ramy dla przygotowywania programów operacyjnych. Na podstawie strategii krajowej Komisja powinna przyjmować do wiadomości krajowe strategiczne ramy odniesienia i podejmować decyzję w sprawie niektórych ich elementów.
- (38) Programowanie i zarządzanie funduszami strukturalnymi powinny zostać uproszczone, uwzględniając ich specyficzne cechy, poprzez zapewnienie finansowania programów operacyjnych ze środków EFRR albo EFS, przy czym każdy z tych funduszy może finansować

w sposób komplementarny i ograniczony działania objęte zakresem drugiego z funduszy.

9 Dz.U. C 139 z 14.6.2006, s. 1.

- (39) W celu zwiększenia komplementarności i uproszczenia wykonywania pomocy z Funduszu Spójności i EFRR powinna być wspólnie programowana w przypadku programów operacyjnych w dziedzinie transportu i środowiska, a jej zasięg geograficzny powinien obejmować cały kraj.
- (40) Programowanie powinno zapewniać wzajemną koordynację zarówno między funduszami, jak i między funduszami a innymi istniejącymi instrumentami finansowymi, EBI i Europejskim Funduszem Inwestycyjnym (EFI). Taka koordynacja powinna obejmować również przygotowywanie złożonych planów finansowych i partnerstwa publiczno–prywatne.
- (41) Właściwe jest zapewnienie lepszego dostępu do finansowania i innowacyjnych technik inżynierii finansowej przede wszystkim dla mikro–przedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw oraz do celów inwestowania w partnerstwa publiczno–prywatne i inne projekty objęte zintegrowanym planem zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. W drodze przyznania zamówień publicznych państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o utworzeniu funduszu powierniczego zgodnie z prawem zamówień publicznych, w tym wszelkimi odstępstwami przewidzianymi prawem krajowym zgodnymi z prawem wspólnotowym. W innych przypadkach, gdy państwa członkowskie są przekonane, że prawo zamówień publicznych nie ma zastosowania, definicja zadań EFI i EBI uzasadnia przyznanie im przez państwa członkowskie dotacji, to jest bezpośredniego wkładu finansowego z programów operacyjnych w formie darowizny. Na takich samych warunkach prawo krajowe może przewidzieć możliwość przyznania dotacji innym instytucjom finansowym bez zaproszenia do składania wniosków.
- (42) Dokonując oceny dużych projektów w zakresie inwestycji produkcyjnych, Komisja powinna dysponować wszelkimi informacjami niezbędnymi do stwierdzenia, czy wkład finansowy funduszy nie powoduje znacznego ubytku liczby miejsc pracy w istniejących ośrodkach na terytorium Unii Europejskiej, w celu zapewnienia, że finansowanie wspólnotowe nie przyczynia się do przenoszenia miejsc pracy na terytorium Unii Europejskiej.
- (43) Okres programowania ma obejmować pojedynczy okres siedmiu lat, w celu zachowania uproszczonego systemu zarządzania określonego w rozporządzeniu (WE) nr 1260/1999.
- (44) Państwa członkowskie i instytucje zarządzające mogą opracować w ramach programów operacyjnych współfinansowanych z EFRR uzgodnienia dotyczące współpracy międzyregionalnej i mogą uwzględnić cechy szczególne obszarów znajdujących się w niekorzystnym położeniu ze względu na warunki przyrodnicze.
- (45) W celu zaspokojenia potrzeby uproszczenia i decentralizacji programowanie i zarządzanie finansowe powinno być prowadzone jedynie na poziomie programów operacyjnych i osi priorytetowych; powinno zrezyg-

nować się ze wspólnotowych ram wsparcia i uzupełnienia programu, o których mowa w rozporządzeniu (WE) nr 1260/1999.

- (46) Państwa członkowskie, regiony i instytucje zarządzające mogą dokonać, w ramach programów operacyjnych współfinansowanych przez EFRR na mocy celów Konwergencja i Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, subdelegacji na rzecz władz miejskich w odniesieniu do priorytetów dotyczących regeneracji miast.
- (47) Dodatkowa alokacja dla skompensowania dodatkowych kosztów ponoszonych przez regiony najbardziej oddalone powinna zostać włączona do programów operacyjnych finansowanych z EFRR w tych regionach.
- (48) Należy przyjąć odrębne uzgodnienia do realizacji celu Europejska współpraca terytorialna finansowanego z EFRR.
- (49) Komisja powinna mieć możliwość zatwierdzenia dużych projektów zawartych w programach operacyjnych, w razie potrzeby w porozumieniu z EBI, w celu przeprowadzenia oceny ich celu i oddziaływania, a także uzgodnień odnoszących się do planowanego wykorzystania zasobów Wspólnoty.
- (50) Użyteczne jest określenie rodzajów działań, które fundusze powinny wspierać w ramach pomocy technicznej.
- (51) Zachodzi potrzeba zapewnienia, aby na pomoc państwom członkowskim w przygotowywaniu i ocenie projektów przeznaczone były wystarczające zasoby. EBI odgrywa rolę w zapewnianiu takiej pomocy, w związku z czym Komisja mogłaby przyznać mu dotację na ten cel.
- (52) Podobnie właściwe jest określenie, że Komisja mogłaby przyznać EFI dotację w celu przeprowadzenia oceny potrzeb innowacyjnych instrumentów inżynierii finansowej dostępnych dla mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw.
- (53) Z tych samych powodów Komisja mogłaby przydzielić EBI i EFI dotację w celu podjęcia działań związanych z udzielaniem pomocy technicznej w dziedzinie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich lub wsparcia działań restrukturyzacyjnych na rzecz trwałej działalności gospodarczej w regionach znacząco dotkniętych kryzysem gospodarczym.
- (54) Skuteczność pomocy z funduszy zależy także od stosowania rzetelnej oceny w programowaniu i monitorowaniu. Obowiązki państw członkowskich i Komisji w tym zakresie powinny zostać określone.
- (55) W ramach własnej krajowej puli środków przeznaczonych na cele Konwergencja i Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie państwa członkowskie mogą przewidzieć niewielką rezerwę na wypadek konieczności szybkiej reakcji na nieoczekiwane wstrząsy sektorowe lub lokalne wynikające z restrukturyzacji społeczno-gospodarczej lub skutków umów handlowych.

- (56) Właściwe jest określenie, jakie wydatki w państwie członkowskim można uznać za wydatki publiczne do celów obliczenia całkowitego krajowego wkładu publicznego do danego programu operacyjnego; w tym celu właściwe jest odwołanie się do wkładu „podmiotów prawa publicznego” w rozumieniu wspólnotowych dyrektyw w sprawie zamówień publicznych, gdyż jednostki takie obejmują kilka rodzajów publicznych lub prywatnych podmiotów ustanowionych w konkretnym celu zaspokojenia potrzeb w interesie ogólnym, niemających charakteru przemysłowego ani handlowego i które są kontrolowane przez państwo lub władze regionalne i lokalne.
- (57) Konieczne jest określenie elementów mających wpływ na ustalanie wkładu funduszy do programów operacyjnych, w szczególności zwiększenie efektu mnożnikowego zasobów Wspólnoty. Właściwe jest również ustanowienie maksymalnych pułapów, których wkłady funduszy nie mogą przekraczać, w zależności od rodzaju funduszu i celu.
- (58) Konieczne jest również zdefiniowanie pojęcia projektu generującego dochody oraz określenie wspólnotowych zasad i przepisów niezbędnych do obliczania wkładu funduszy; dla niektórych inwestycji oszacowanie dochodów z wyprzedzeniem jest obiektywnie niemożliwe, konieczne jest zatem określenie metodologii w celu zapewnienia, że dochody te zostaną wyłączone z finansowania publicznego.
- (59) Powinna zostać określona początkowa i końcowa data kwalifikowalności wydatków, tak aby zapewnić jednolitą i sprawiedliwą zasadę mającą zastosowanie do wdrażania funduszy w całej Wspólnocie. W celu ułatwienia realizacji programów operacyjnych właściwe jest ustalenie, że początkowa data kwalifikowalności wydatków może być wcześniejsza niż dzień 1 stycznia 2007 r., jeżeli dane państwo członkowskie przedłoży program operacyjny przed tą datą.
- (60) Zgodnie z zasadą pomocniczości i z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w rozporządzeniu (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego¹⁰, rozporządzeniu (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego¹¹ i rozporządzeniu (WE) nr 1084/2006 Rady z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym Fundusz Spójności¹², powinny istnieć krajowe zasady kwalifikowalności wydatków.
- (61) W celu zapewnienia skuteczności, sprawiedliwości i zrównoważonego oddziaływania interwencji funduszy powinny istnieć przepisy gwarantujące trwałość inwestycji w działalność gospodarczą i pozwalające unikać wykorzystania funduszy do osiągnięcia nienależnych korzyści. Konieczne jest

10 Patrz: s. 1 niniejszego Dziennika Urzędowego.

11 Patrz: s. 12 niniejszego Dziennika Urzędowego.

12 Patrz: s. 79 niniejszego Dziennika Urzędowego.

zapewnienie, że inwestycje korzystające z pomocy z funduszy mogą być amortyzowane w wystarczająco długim okresie.

- (62) Państwa członkowskie powinny przyjąć odpowiednie środki gwarantujące właściwe funkcjonowanie ich systemów zarządzania i kontroli. W tym celu konieczne jest ustanowienie ogólnych zasad i niezbędnych funkcji, które mają spełniać systemy kontroli wszystkich programów operacyjnych, na podstawie całości prawa wspólnotowego obowiązującego w okresie programowania 2000–2006.
- (63) Konieczne jest zatem wyznaczenie jednej instytucji zarządzającej dla każdego programu operacyjnego i sprecyzowanie zakresu jej obowiązków, jak również funkcji instytucji audytowej. Konieczne jest również zagwarantowanie jednolitych standardów jakości dotyczących poświadczania wydatków i wniosków o płatność przed ich przesłaniem Komisji. Niezbędne jest sprecyzowanie charakteru i jakości informacji, na których oparto takie wnioski, i określenie w tym celu funkcji instytucji certyfikującej.
- (64) Monitorowanie programów operacyjnych jest konieczne dla zapewnienia jakości ich realizacji. W tym celu powinny zostać utworzone komitety monitorujące i określony zakres ich obowiązków, wraz z informacjami, które należy przekazywać Komisji, oraz ramami analizy tych informacji. W celu usprawnienia wymiany informacji na temat realizacji programów operacyjnych powinna zostać ustanowiona zasada wymiany danych drogą elektroniczną.
- (65) Zgodnie z zasadami pomocniczości i proporcjonalności za sposoby i kontrolę wykorzystania środków powinny odpowiadać w pierwszym rzędzie państwa członkowskie.
- (66) Powinno się określić zobowiązania państw członkowskich odnośnie do systemów zarządzania i kontroli, poświadczania wydatków oraz zapobiegania, wykrywania i korygowania nieprawidłowości i naruszeń prawa Wspólnoty, w celu zagwarantowania wydajnej i prawidłowej realizacji programów operacyjnych. W szczególności w odniesieniu do zarządzania i kontroli konieczne jest ustanowienie procedur, zgodnie z którymi państwa członkowskie udzielają gwarancji, że systemy zostały ustanowione i działają w sposób zadowalający.
- (67) Bez uszczerbku dla uprawnień Komisji w zakresie kontroli finansowej, współpraca w tej dziedzinie między państwami członkowskimi a Komisją powinna zostać poszerzona oraz powinny zostać ustalone kryteria, które pozwolą Komisji określić poziom gwarancji, które może otrzymać ze strony krajowych organów audytowych w kontekście przyjętej przez nią strategii kontroli systemów krajowych.
- (68) Zakres i intensywność kontroli prowadzonych przez Wspólnotę powinny być proporcjonalne do wielkości jej wkładu. W przypadku gdy państwo członkowskie jest głównym źródłem finansowania programu, właściwe

jest przyznanie temu państwu członkowskiemu możliwości zorganizowania pewnych elementów systemu kontroli zgodnie z zasadami krajowymi. W tych samych okolicznościach konieczne jest ustalenie, że Komisja dokonuje zróżnicowania środków, za pomocą których państwo członkowskie powinno wypełniać funkcje poświadczania wydatków i weryfikacji systemu zarządzania i kontroli, oraz określenie warunków, w jakich Komisja jest uprawniona do ograniczenia własnego audytu i oparcia się na gwarancjach przekazanych przez organy krajowe.¹³

- (69) Płatność zaliczkowa przy uruchamianiu programów operacyjnych zapewnia regularne przepływy pieniężne, które ułatwiają dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów podczas realizacji programu operacyjnego. W związku z tym, należy ustanowić przepisy dotyczące płatności zaliczkowej, wynoszącej dla funduszy strukturalnych 5% (dla państw członkowskich Unii Europejskiej wchodzących w jej skład przed dniem 1 maja 2004 r.) i 7% (dla państw członkowskich, które przystąpiły do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. lub po tej dacie), oraz dla Funduszu Spójności 7,5% (dla państw członkowskich Unii Europejskiej wchodzących w jej skład przed dniem 1 maja 2004 r.) i 10,5% (dla państw członkowskich, które przystąpiły do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. lub po tej dacie) w celu pomocy w przyspieszeniu realizacji programów operacyjnych.
- (70) Oprócz zawieszenia płatności w przypadku stwierdzenia poważnych braków w systemach zarządzania i kontroli, powinny istnieć środki umożliwiające delegowanemu intendentowi wstrzymać płatności, w przypadku gdy istnieją dowody sugerujące istotne braki w należytym funkcjonowaniu tych systemów.
- (71) Zasada automatycznego anulowania zobowiązań przyspieszy realizację programów. W tym celu właściwe jest zdefiniowanie warunków jej stosowania, jak również części zobowiązania budżetowego, które można z niej wyłączyć, szczególnie gdy opóźnienia w realizacji wynikają z okoliczności niezależnych od danej strony, okoliczności nietypowych lub niemożliwych do przewidzenia i których skutków nie można było uniknąć pomimo zachowywania staranności.
- (72) Procedury zamknięcia powinny zostać uproszczone poprzez danie państwu członkowskiemu, które sobie tego życzy, zgodnie z wybranym przez siebie harmonogramem, możliwości częściowego zamknięcia programu operacyjnego w odniesieniu do zakończonych operacji; należy stworzyć odpowiednie ramy w tym celu.
- (73) Środki wymagane do wykonania niniejszego rozporządzenia powinny zostać przyjęte zgodnie z decyzją Rady nr 1999/468/WE z dnia 28 czerwca 1999 r. ustanawiającą warunki wykonywania uprawnień wykonawczych przyznanych Komisji¹³. Komisja ma przyjąć środki wykonawcze do

¹³ Dz.U. L 184 z 17.7.99, s. 23.

niniejszego rozporządzenia w celu zapewnienia przejrzystości i sprecyzowania przepisów mających zastosowanie do zarządzania programami operacyjnymi w odniesieniu do kategoryzacji wydatków, inżynierii finansowej, zarządzania i kontroli, elektronicznej wymiany danych i promocji po otrzymaniu opinii komitetu koordynującego fundusze, działające jako komitet zarządzający. Właściwe jest, aby Komisja opublikowała wykaz obszarów kwalifikowanych do celu Europejska współpraca terytorialna przy zastosowaniu kryteriów określonych w niniejszym rozporządzeniu, indykatywne wytyczne dotyczące analizy kosztów i korzyści niezbędne do przygotowywania i przedkładania dużych projektów oraz dla projektów generujących dochód, indykatywne wytyczne dotyczące oceny i wykazu działań kwalifikowanych w ramach pomocy technicznej z inicjatywą Komisji po konsultacji z komitetem koordynującym fundusze, działającym jako komitet konsultacyjny,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

(...)

TYTUŁ I

CELE I OGÓLNE ZASADY POMOCY

ROZDZIAŁ I

Zakres stosowania i definicje

Artykuł 1

Przedmiot

Niniejsze rozporządzenie ustanawia ogólne zasady dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) (zwanymi dalej „funduszami

strukturalnymi”) oraz Funduszu Spójności, bez uszczerbku dla szczególnych przepisów ustanowionych w rozporządzeniach (WE) nr 1080/2006, (WE) nr 1081/2006 oraz (WE) nr 1084/2006.

Niniejsze rozporządzenie określa cele, do których realizacji mają przyczyniać się fundusze strukturalne i Fundusz Spójności (zwane dalej „funduszami”), kryteria kwalifikowalności państw członkowskich i regionów w ramach tych funduszy, dostępne zasoby finansowe oraz kryteria ich alokacji.

Niniejsze rozporządzenie określa ramy polityki spójności, w tym metodę ustalania strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, narodowych

strategicznych ram odniesienia oraz procesu analizy na poziomie Wspólnoty. W tym celu niniejsze rozporządzenie ustanawia zasady partnerstwa, programowania, oceny, zarządzania, w tym zarządzania finansowego, monitorowania i kontroli, oparte na podziale obowiązków między państwa członkowskie a Komisję.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszego rozporządzenia poniższym terminom przypisuje się następujące znaczenie:

- 1) „program operacyjny”: dokument przedłożony przez państwo członkowskie i przyjęty przez Komisję, określający strategię rozwoju wraz ze spójnym zestawem priorytetów, które mają być osiągnięte z pomocą funduszu lub, w przypadku celu Konwergencja, z pomocą Funduszu Spójności i EFRR;
- 2) „oś priorytetowa”: jeden z priorytetów strategii zawarty w programie operacyjnym, obejmujący grupę powiązanych ze sobą operacji posiadających określone mierzalne cele;
- 3) „operacja”: projekt lub grupa projektów wybranych przez instytucję zarządzającą danym programem operacyjnym lub na jej odpowiedzialność, zgodnie z kryteriami ustanowionymi przez komitet monitorujący, i realizowanych przez jednego lub więcej beneficjentów, pozwalające na osiągnięcie celów osi priorytetowej, do której odnosi się ta operacja;
- 4) „beneficjent”: podmiot gospodarczy, podmiot lub przedsiębiorstwo, publiczne lub prywatne, odpowiedzialne za inicjowanie lub inicjujące i realizujące operacje. W ramach programów pomocy objętych art. 87 Traktatu beneficjentami są przedsiębiorstwa publiczne lub prywatne, realizujące indywidualny projekt i otrzymujące pomoc publiczną;
- 5) „wydatki publiczne”: publiczny wkład w finansowanie operacji, pochodzący z budżetu państwa, władz regionalnych lub lokalnych, Wspólnot Europejskich, związany z funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności oraz wszelkie wydatki o podobnym charakterze. Za wydatek o podobnym charakterze uważany jest każdy wkład w finansowanie operacji, pochodzący z budżetu podmiotów prawa publicznego lub stowarzyszeń lub związków jednej lub więcej władz regionalnych lub lokalnych, lub podmiotów prawa publicznego działających zgodnie z dyrektywą 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi¹⁴;

¹⁴ Dz.U. L 134 z 30.4.2004, s. 114.

- 6) „instytucja pośrednicząca”: każdy podmiot lub instytucja publiczna lub prywatna, za której działalność instytucja zarządzająca lub instytucja certyfikująca ponosi odpowiedzialność, lub wykonująca obowiązki w imieniu takiej instytucji w odniesieniu do beneficjentów realizujących operacje;
- 7) „nieprawidłowość”: jakiegokolwiek naruszenie przepisu prawa wspólnotowego wynikające z działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego, które powoduje lub mogłoby spowodować szkodę w budżecie ogólnym Unii Europejskiej w drodze finansowania nieuzasadnionego wydatku z budżetu ogólnego.

ROZDZIAŁ II Cele i misje

Artykuł 3

Cele

- Działanie podejmowane przez Wspólnotę na podstawie art. 158 Traktatu ma na celu wzmocnienie spójności gospodarczej i społecznej w rozszerzonej Unii Europejskiej w celu wsparcia harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Działanie to podejmowane jest z pomocą funduszy, Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) i innych istniejących instrumentów finansowych. Jego celem jest zmniejszenie dysproporcji gospodarczych, społecznych i terytorialnych, które powstają zwłaszcza w państwach i regionach opóźnionych w rozwoju i w związku z restrukturyzacją gospodarczą i społeczną oraz z procesem starzenia się ludności. Działanie podejmowane w ramach funduszy obejmuje, na poziomie krajowym i regionalnym, priorytety Wspólnoty sprzyjające trwałemu rozwojowi poprzez wzmocnianie wzrostu, konkurencyjności, zatrudnienia i integracji społecznej oraz poprzez ochronę i poprawę jakości środowiska naturalnego.
- W tym celu EFRR, EFS, Fundusz Spójności, EBI oraz inne istniejące wspólnotowe instrumenty finansowe przyczyniają się, każdy we właściwy dla siebie sposób, do osiągnięcia następujących trzech celów:
 - celu Konwergencja, który jest ukierunkowany na przyspieszenie konwergencji najslabiej rozwiniętych państw członkowskich i regionów poprzez poprawę warunków wzrostu i zatrudnienia dzięki zwiększaniu ilości i poprawie jakości inwestycji w kapitał rzeczowy i ludzki, rozwojowi innowacyjności i społeczeństwa opartego na wiedzy, zdolnościom adaptacyjnym do zmian gospodarczych i społecznych, ochronie i poprawie jakości środowiska naturalnego oraz zwiększeniu wydajności administracji. Cel ten stanowi priorytet funduszy;

- celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, który, poza najslabiej rozwiniętymi regionami, jest ukierunkowany na zwiększanie konkurencyjności i atrakcyjności regionów, jak również zatrudnienia poprzez przewidywanie zmian gospodarczych i społecznych, w tym związanych z liberalizacją handlu, poprzez zwiększenie i poprawę jakości inwestycji w kapitał ludzki, innowacyjność i promowanie społeczeństwa opartego na wiedzy, przedsiębiorczość, ochronę i poprawę jakości środowiska naturalnego oraz poprawę dostępności, zdolności adaptacyjnych pracowników i podmiotów gospodarczych, jak również rozwój rynków pracy sprzyjających integracji społecznej; oraz
- celu Europejska współpraca terytorialna, który jest ukierunkowany na umacnianie współpracy transgranicznej poprzez wspólne inicjatywy lokalne i regionalne, umacnianie współpracy transnarodowej za pomocą działań sprzyjających zintegrowanemu rozwojowi terytorialnemu powiązanemu z priorytetami Wspólnoty oraz umacnianie współpracy międzyregionalnej i wymiany doświadczeń na właściwym szczeblu terytorialnym.

- Pomoc funduszy w ramach trzech celów, o których mowa w ust. 2, uwzględnia, zgodnie z ich charakterem, z jednej strony szczególne uwarunkowania gospodarcze i społeczne, a z drugiej – szczególne uwarunkowania terytorialne. Pomoc służy wspieraniu, w odpowiedni sposób, zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, w szczególności jako elementu rozwoju regionalnego, oraz odnowy obszarów wiejskich i obszarów zależnych od rybołówstwa poprzez dywersyfikację gospodarczą. Pomoc służy również wspieraniu obszarów o niekorzystnym położeniu geograficznym lub warunkach przyrodniczych, które pogłębiają ich problemy rozwojowe, w szczególności regionów najbardziej oddalonych, o których mowa w art. 299 ust. 2 Traktatu, jak również obszarów północnych o bardzo niskiej gęstości zaludnienia, określonych wysp i państw członkowskich będących wyspami oraz obszarów górskich.

Artykuł 4

Instrumenty i misje

- Fundusze wnoszą wkład, każdy zgodnie z mającymi do niego zastosowanie przepisami szczególnymi, w osiąganie następujących trzech celów, o których mowa w art. 3 ust. 2:
 - celu Konwergencja: EFRR, EFS i Fundusz Spójności;
 - celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie: EFRR i EFS;
 - celu Europejska współpraca terytorialna: EFRR.
- Fundusz Spójności udziela także wsparcia w tych regionach niekwalifikujących się do wsparcia z celu Konwergencja na podstawie kryteriów określonych w art. 5 ust. 1, które należą do:
 - państwa członkowskiego kwalifikującego się do wsparcia z Funduszu Spójności na podstawie kryteriów określonych w art. 5 ust. 2; oraz

b) państwa członkowskiego kwalifikującego się do wsparcia z Funduszu Spójności na podstawie kryteriów określonych w art. 8 ust. 3.

3. Fundusze wnoszą wkład w finansowanie pomocy technicznej z inicjatywy państw członkowskich i Komisji.

ROZDZIAŁ III Kwalifikowalność geograficzna

Artykuł 5

Konwergencja

1. Regionami kwalifikującymi się do finansowania z funduszy strukturalnych w ramach celu Konwergencja są regiony odpowiadające poziomowi 2 wspólnej klasyfikacji jednostek terytorialnych (zwanemu dalej „poziomem NUTS 2”) w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 1059/2003, których produkt krajowy brutto (PKB) na mieszkańca, mierzony parytetem siły nabywczej i obliczony na podstawie danych Wspólnoty za okres 2000–2002, wynosi mniej niż 75% średniego PKB UE w składzie 25 państw członkowskich (UE–25) w tym samym okresie odniesienia.
2. Państwami członkowskimi kwalifikującymi się do finansowania z Funduszu Spójności są państwa członkowskie, których dochód narodowy brutto (DNB) na mieszkańca, mierzony parytetem siły nabywczej i obliczony na podstawie danych Wspólnoty za okres 2001–2003, wynosi mniej niż 90% średniego DNB UE–25 i które mają program zmierzający do spełnienia warunków konwergencji gospodarczej, o których mowa w art. 104 Traktatu.
3. Niezwłocznie po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia Komisja przyjmuje wykaz regionów spełniających kryteria na podstawie ust. 1 oraz państw członkowskich spełniających kryteria na podstawie ust. 2. Wykaz ten obowiązuje od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. W roku 2010 zostanie dokonany przegląd kwalifikowalności państw członkowskich do Funduszu Spójności na podstawie danych Wspólnoty dotyczących DNB w UE–25.31.7.2006 PL Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 210/37

Artykuł 6

Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie

Regionami kwalifikującymi się do finansowania z funduszy strukturalnych w ramach celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie są regiony nieobjęte zakresem art. 5 ust. 1 i art. 8 ust. 1 i 2. Przy przedstawianiu narodowych strategicznych ram odniesienia, o których mowa w art.

27, każde zainteresowane państwo członkowskie określa regiony poziomu NUTS 1 lub poziomu NUTS 2, dla których przedstawi program finansowania przez EFRR.

Artykuł 7

Europejska współpraca terytorialna

1. Do celów współpracy transgranicznej, do finansowania kwalifikują się regiony Wspólnoty poziomu NUTS 3 położone wzdłuż jej wszystkich wewnętrznych i niektórych zewnętrznych granic lądowych oraz wszystkie regiony Wspólnoty poziomu NUTS 3 położone wzdłuż granic morskich, które dzieli, co do zasady, odległość do 150 kilometrów, z uwzględnieniem możliwych dostosowań niezbędnych dla zapewnienia spójności i ciągłości współpracy. Niezwłocznie po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia Komisja przyjmuje, zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 2, wykaz kwalifikowalnych regionów. Wykaz ten obowiązuje od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2013 r.
2. Do celów współpracy transnarodowej, Komisja przyjmuje, zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 2, wykaz kwalifikowalnych obszarów transnarodowych z podziałem na programy. Wykaz ten obowiązuje od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2013 r.
3. Do celów współpracy międzyregionalnej, sieci współpracy i wymiany doświadczeń kwalifikuje się całe terytorium Wspólnoty.

Artykuł 8

Wsparcie przejściowe

1. Regiony poziomu NUTS 2, które kwalifikowałyby się do pomocy w ramach celu konwergencja na podstawie art. 5 ust. 1, gdyby próg kwalifikowalności pozostał na poziomie 75% średniego PKB piętnastu państw członkowskich UE (UE–15), ale które tracą status kwalifikowalności, ponieważ ich nominalny PKB na mieszkańca przekroczył 75% średniego PKB w UE–25, mierzonego i obliczonego zgodnie z art. 5 ust. 1, kwalifikują się, na zasadzie przejściowej i szczególnej, do finansowania z funduszy strukturalnych w ramach celu Konwergencja.
2. Regiony poziomu NUTS 2 objęte w całości celem 1 w 2006 r. na podstawie art. 3 rozporządzenia (WE) nr 1260/1999, których nominalny PKB na mieszkańca, mierzony i obliczony zgodnie z art. 5 ust. 1, przekroczył 75% średniego PKB w UE–15, kwalifikują się, na zasadzie przejściowej i szczególnej, do finansowania z funduszy strukturalnych w ramach celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie. Uznając, że na podstawie poprawionych danych za okres 1997–1999 Cypr powinien być kwalifikować się do pomocy w ramach celu 1 w okresie 2004–2006, Cypr ko-

rzysta w latach 2007–2013 z finansowania przejściowego stosowanego do regionów, o których mowa w akapicie pierwszym.

3. Państwa członkowskie kwalifikowalne do finansowania z Funduszu Spójności w 2006 roku, które utrzymałyby ten status, gdyby próg kwalifikowalności pozostał na poziomie 90% średniego DNB w UE-15, ale które tracą status kwalifikowalności, ponieważ ich nominalny DNB na mieszkańca przekroczy 90% średniego DNB w UE-25, mierzonego i obliczonego zgodnie z art. 5 ust. 2, kwalifikują się, na zasadzie przejściowej i szczególnej, do finansowania z Funduszu Spójności w ramach celu Konwergencji.
4. Niezwłocznie po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia Komisja przyjmuje wykaz regionów spełniających kryteria na podstawie ust. 1 i 2 oraz państw członkowskich spełniających kryteria na podstawie ust. 3. Wykaz ten obowiązuje od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2013 r.

ROZDZIAŁ IV Zasady pomocy

Artykuł 9

Komplementarność, spójność, koordynacja i zgodność

1. Fundusze zapewniają pomoc, która uzupełnia działania krajowe, w tym działania na poziomie regionalnym i lokalnym, włączając do nich priorytety Wspólnoty.
2. Komisja i państwa członkowskie zapewniają zachowanie spójności pomocy funduszy z działaniami, politykami i priorytetami Wspólnoty oraz jej komplementarności z innymi wspólnotowymi instrumentami finansowymi. Ta spójność i komplementarność jest przede wszystkim wskazana w strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, w narodowych strategicznych ramach odniesienia i w programach operacyjnych.
3. Pomoc współfinansowana z funduszy jest ukierunkowana na priorytety Unii Europejskiej obejmujące promowanie konkurencyjności i tworzenia miejsc pracy, w tym osiągnięcie celów wyznaczonych w pakiecie Wzrost i zatrudnienie – zintegrowane wytyczne na lata 2005–2008 określonych decyzją Rady 2005/600/WE¹⁵. W tym celu, zgodnie ze swoim zakresem obowiązków, Komisja i państwa członkowskie zapewniają, że 60% wydatków na cel konwergencji oraz 75% wydatków na cel konkurencyjności regionalna i zatrudnienie dla wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej wchodzących w jej skład przed dniem 1 maja 2004 r. zosta-

je przeznaczone na określone wyżej priorytety. Powyższe wartości docelowe, oparte na kategoriach wydatków określonych w załączniku IV, mają zastosowanie jako średnia w całym okresie programowania.

W celu zapewnienia, że szczególne okoliczności krajowe, w tym priorytety ustalone w krajowym programie reform każdego zainteresowanego państwa członkowskiego, są uwzględnione Komisja i to państwo członkowskie mogą podjąć decyzję o uzupełnieniu w stosowny sposób wykazu kategorii zamieszczonego w załączniku IV. Każde zainteresowane państwo członkowskie uczestniczy w osiągnięciu powyższych wartości docelowych. Z własnej inicjatywy państwa członkowskie, które przystąpiły do Unii w dniu 1 maja 2004 r. lub po tej dacie, mogą podjąć decyzję o stosowaniu tych przepisów.

4. Zgodnie ze swoim zakresem obowiązków Komisja i państwa członkowskie zapewniają koordynację pomocy z funduszy, EFRROW, EFR oraz interwencji EBI i innych istniejących instrumentów finansowych.
5. Operacje finansowane z funduszy są zgodne z postanowieniami Traktatu i aktów przyjętych na jego podstawie.

Artykuł 10

Programowanie

Cele funduszy realizowane są w ramach systemu wieloletniego programowania zorganizowanego w kilku etapach składających się z określenia priorytetów, finansowania oraz systemu zarządzania i kontroli.

Artykuł 11

Partnerstwo

1. Cele funduszy realizowane są w ramach ścisłej współpracy (zwanej dalej „partnerstwem”) pomiędzy Komisją a każdym państwem członkowskim. W zależności od potrzeb i zgodnie z obowiązującymi przepisami krajowymi i praktyką krajową, każde państwo członkowskie organizuje partnerstwo z władzami i podmiotami, takimi jak:
 - a) właściwe władze regionalne, lokalne, miejskie i inne władze publiczne;
 - b) partnerzy gospodarczy i społeczni;
 - c) inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, partnerów zajmujących się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za wspieranie równości mężczyzn i kobiet.

Każde państwo członkowskie wyznacza najbardziej reprezentatywnych partnerów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym oraz w sferze gospodarczej, społecznej, środowiska naturalnego lub w innej sferze (zwa-

15 Dz.U. L 205 z 6.8.2005, s. 21.

nych dalej „partnerami”), zgodnie z przepisami krajowymi i praktyką krajową, biorąc pod uwagę potrzebę wspierania równości mężczyzn i kobiet oraz zrównoważonego rozwoju poprzez integrację wymogów w zakresie ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego.

2. Partnerstwo realizowane jest z pełnym poszanowaniem odpowiednich kompetencji instytucjonalnych, prawnych i finansowych każdej kategorii partnerów, o których mowa w ust. 1.

Partnerstwo obejmuje przygotowanie, realizację, monitorowanie i ocenę programów operacyjnych. Państwa członkowskie angażują, w zależności od potrzeb, każdego z właściwych partnerów, w szczególności regiony, na różnych etapach programowania w ramach czasowych przewidzianych dla każdego etapu.

3. Co roku Komisja konsultuje się z organizacjami reprezentującymi partnerów gospodarczych i społecznych na poziomie europejskim w sprawie pomocy funduszy.

Artykuł 12

Terytorialny szczebel realizacji

Realizacja programów operacyjnych, o których mowa w art. 32, należy do obowiązków państw członkowskich na właściwym szczeblu terytorialnym, zgodnie z systemem instytucjonalnym właściwym dla każdego państwa członkowskiego. Obowiązki te są wykonywane zgodnie z niniejszym rozporządzeniem.

Artykuł 13

Interwencja proporcjonalna

1. Zasoby finansowe i administracyjne wykorzystywane przez Komisję i państwa członkowskie dla wdrażania funduszy w odniesieniu do:
 - a) wyboru wskaźników przewidzianych w art. 37 ust. 1 lit. c);
 - b) oceny na podstawie art. 47 i 48;
 - c) ogólnych zasad dotyczących systemów zarządzania i kontroli, o których mowa w art. 58 lit. e) i f);
 - d) sprawozdawczości, o której mowa w art. 67, są proporcjonalne do całkowitej kwoty wydatków alokowanej na program operacyjny.
2. Ponadto szczególne przepisy dotyczące proporcjonalności w zakresie kontroli są określone w art. 74 niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 14

Podział zarządzania

1. Budżet Unii Europejskiej alokowany na fundusze jest wykonywany w ramach podziału zarządzania między państwa członkowskie i Komisję, zgodnie z art. 53 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich¹⁶, z wyjątkiem pomocy technicznej, o której mowa w art. 45 niniejszego rozporządzenia. Stosuje się zasadę należytego zarządzania finansami zgodnie z art. 48 ust. 2 rozporządzenia (WE, Euratom) nr 1605/2002.
2. Komisja wykonuje swoje obowiązki związane z wykonywaniem budżetu ogólnego Unii Europejskiej w następujący sposób:
 - a) Komisja sprawdza istnienie i prawidłowe funkcjonowanie systemów zarządzania i kontroli w państwach członkowskich, zgodnie z procedurami opisanymi w art. 71, 72 i 73;
 - b) Komisja wstrzymuje bieg terminu płatności lub zawiesza płatności w całości lub w części, zgodnie z art. 91 i 92, jeżeli krajowe systemy zarządzania i kontroli zawodzą, oraz stosuje wszelkie inne wymagane korekty finansowe, zgodnie z procedurami opisanymi w art. 100 i 101;
 - c) Komisja sprawdza zwroty płatności i automatycznie anuluje zobowiązania budżetowe, zgodnie z procedurami ustanowionymi w art. 82 ust. 2 i art. 93–97.

Artykuł 15

Zasada dodatkowości

1. Wkłady funduszy strukturalnych nie zastępują publicznych lub równoważnych wydatków strukturalnych ponoszonych przez państwo członkowskie.
2. Dla regionów objętych celem Konwergencji Komisja i państwa członkowskie określają poziom publicznych lub równoważnych wydatków strukturalnych, jaki państwo członkowskie utrzymuje we wszystkich właściwych regionach w okresie programowania. Poziom wydatków ponoszonych przez państwo członkowskie stanowi jedną z pozycji objętych decyzją Komisji w sprawie narodowych strategicznych ram odniesienia, o której mowa w art. 28 ust. 3. Dokument metodologiczny Komisji, przyjęty zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3, zawiera stosowne wytyczne.

¹⁶ Dz.U. L 248 z 16.9.2002, s. 1.

3. Co do zasady, poziom wydatków, o którym mowa w ust. 2, jest co najmniej równy kwocie średniorocznych wydatków realnych poniesionych w poprzednim okresie programowania. Ponadto poziom wydatków określą się w odniesieniu do ogólnych warunków makroekonomicznych, w których realizowane jest finansowanie, oraz z uwzględnieniem określonych szczególnych lub wyjątkowych okoliczności gospodarczych, takich jak procesy prywatyzacyjne, jak również wyjątkowy poziom publicznych lub równoważnych wydatków strukturalnych poniesionych przez państwo członkowskie w poprzednim okresie programowania.

4. W roku 2011 Komisja, we współpracy z każdym państwem członkowskim, przeprowadza weryfikację zasady dodatkowości dla celu Konwergencji w połowie okresu programowania. W ramach powyższej weryfikacji w połowie okresu programowania Komisja, w konsultacji z państwem członkowskim, może zdecydować o modyfikacji wymaganego poziomu wydatków strukturalnych, jeżeli sytuacja gospodarcza w państwie członkowskim uległa znaczącej zmianie w stosunku do sytuacji istniejącej w chwili ustalania poziomu publicznych lub równoważnych wydatków strukturalnych, o których mowa w ust. 2. Decyzja Komisji, o której mowa w art. 28 ust. 3, ulega zmianie w celu odzwierciedlenia tego dostosowania. Komisja we współpracy z każdym państwem członkowskim przeprowadza dla celu Konwergencji weryfikację zasady dodatkowości ex post na dzień 31 grudnia 2016 r. Państwo członkowskie przekazuje Komisji informacje wymagane w celu umożliwienia przeprowadzenia weryfikacji zgodności z ustalonym ex ante poziomem publicznych lub równoważnych wydatków strukturalnych. W przypadku gdy jest to konieczne, powinny być stosowane metody szacowania statystycznego. Po zakończeniu każdego z trzech etapów weryfikacji Komisja publikuje wyniki weryfikacji zasady dodatkowości w odniesieniu do każdego państwa członkowskiego, w tym metodologię i źródła informacji.

Artykuł 16

Równość mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacja

Państwa członkowskie i Komisja zapewniają wsparcie zasady równości mężczyzn i kobiet oraz uwzględniania problematyki płci na poszczególnych etapach wdrażania funduszy.

Państwa członkowskie i Komisja podejmują odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną na poszczególnych etapach wdrażania funduszy, a w szczególności – w dostępie do nich. W szczególności dostępność dla osób niepełnosprawnych jest jednym z kryteriów, których należy przestrzegać podczas określania operacji współfinansowanych z funduszy oraz które należy uwzględniać na poszczególnych etapach wdrażania.

Artykuł 17

Zrównoważony rozwój

Cele funduszy osiągane są w ramach zrównoważonego rozwoju oraz propagowania na poziomie Wspólnoty celu, jakim jest ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego określonego w art. 6 Traktatu.

ROZDZIAŁ V Ramy finansowe

Artykuł 18

Zasoby ogólne

1. Dostępne zasoby przeznaczone na zobowiązania funduszy w okresie 2007–2013 wynoszą 308 041 000 000 EUR według cen z 2004 r., zgodnie z rocznym podziałem przedstawionym w załączniku I. Na potrzeby programowania, a następnie włączenia do budżetu ogólnego Unii Europejskiej, kwota, o której mowa w akapicie pierwszym, podlega indeksacji o 2% rocznie. Podziału zasobów budżetowych według celów określonych w art. 3 ust. 2 dokonuje się w taki sposób, aby osiągnąć znaczącą koncentrację na regionach objętych celem Konwergencji.
2. Komisja dokonuje indykatywnego podziału rocznego zasobów według państw członkowskich zgodnie z kryteriami i metodologią określonymi w załączniku II, bez uszczerbku dla przepisów, o których mowa w art. 23 i 24.
3. Kwoty, o których mowa w ust. 12–30 załącznika II, zawarte są w kwotach, o których mowa w art. 19, 20 i 21, i są wyraźnie określone w dokumentach programowych.

Artykuł 19

Zasoby na cel Konwergencji

Całkowite zasoby na cel konwergencji wynoszą 81,54% zasobów, o których mowa w art. 18 ust. 1 (tzn.: kwota 251 163 134 221 EUR) i zostają rozdzielone między różne komponenty w następujący sposób:

- a) 70,51% (tzn.: kwota 177 083 601 004 EUR) na finansowanie, o którym mowa w art. 5 ust. 1, z zastosowaniem do celów obliczenia indykatywnego podziału według państw członkowskich kryteriów: wielkości kwalifikowanej ludności, zamożności regionu, zamożności kraju oraz stopy bezrobocia;

- b) 4,99% (tzn.: kwota 12 521 289 405 EUR) na wsparcie przejściowe i specjalnego przeznaczenia, o którym mowa w art. 8 ust. 1, z zastosowaniem do celów obliczenia indykatywnego podziału według państw członkowskich kryteriów: wielkości kwalifikowalnej ludności, zamożności regionu, zamożności kraju oraz stopy bezrobocia;
- c) 23,22% (tzn.: kwota 58 308 243 811 EUR) na finansowanie, o którym mowa w art. 5 ust. 2, z zastosowaniem do celów obliczenia indykatywnego podziału według państw członkowskich kryteriów: wielkości ludności, zamożności kraju oraz powierzchni;
- d) 1,29% (tzn.: kwota 3 250 000 000 EUR) na wsparcie przejściowe i specjalnego przeznaczenia, o którym mowa w art. 8 ust. 3.

Artykuł 20

Zasoby na cel Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie

Całkowite zasoby na cel Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie wynoszą 15,95% zasobów, o których mowa w art. 18 ust. 1 (tzn.: kwota 49 127 784 318 EUR), i zostają rozdzielone między różne komponenty w następujący sposób:

- a) 78,86% (tzn.: kwota 38 742 477 688 EUR) na finansowanie, o którym mowa w art. 6, z zastosowaniem do celów obliczenia indykatywnego podziału według państw członkowskich kryteriów: wielkości kwalifikowalnej ludności, zamożności regionu, stopy bezrobocia, wskaźnika zatrudnienia i gęstości zaludnienia; i
- b) 21,14% (tzn.: kwota 10 385 306 630 EUR) na wsparcie przejściowe i specjalnego przeznaczenia, o którym mowa w art. 8 ust. 2, z zastosowaniem do celów obliczenia indykatywnego podziału według państw członkowskich kryteriów: wielkości kwalifikowalnej ludności, zamożności regionu, zamożności kraju oraz stopy bezrobocia.

Artykuł 21

Zasoby na cel Europejska współpraca terytorialna

1. Całkowite zasoby na cel Europejska współpraca terytorialna wynoszą 2,52% zasobów, o których mowa w art. 18 ust. 1 (tzn.: kwota 7 750 081 461 EUR), i – z wyłączeniem kwoty, o której mowa w ust. 22 załącznika II – zostają rozdzielone między poszczególne komponenty w następujący sposób:
 - a) 73,86% (tzn.: kwota 5 576 358 149 EUR) na finansowanie współpracy transgranicznej, o której mowa w art. 7 ust. 1, z zastosowaniem do celów obliczenia indykatywnego podziału według państw członkowskich kryterium wielkości kwalifikowalnej ludności;
 - b) 20,95% (tzn.: kwota 1 581 720 322 EUR) na finansowanie współpracy transnarodowej, o której mowa w art. 7 ust. 2, z zastosowaniem

do celów obliczenia indykatywnego podziału według państw członkowskich kryterium wielkości kwalifikowalnej ludności;

- c) 5,19% (tzn.: kwota 392 002 991 EUR) na finansowanie współpracy międzyregionalnej, sieci współpracy i wymiany doświadczeń, o których mowa w art. 7 ust. 3.
2. Wkład EFRR w programy transgraniczne i programy dotyczące basenów morskich w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa, jak również w programy transgraniczne w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1085/2006 wynosi 813 966 000 EUR według wskazań każdego zainteresowanego państwa członkowskiego, która to kwota zostaje odliczona od ich alokacji na podstawie ust. 1 lit. a). Te wkłady EFRR nie podlegają realokacji między zainteresowane państwa członkowskie.
 3. Wkład EFRR w każdy z programów transgranicznych i programów dotyczących basenów morskich w ramach instrumentów, o których mowa w ust. 2, zostaje przyznany, pod warunkiem że wkład takich instrumentów w każdy z takich programów jest co najmniej równoważny wkładowi EFRR. Równoważność ta nie może jednak przekroczyć kwoty 465 690 000 EUR w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa oraz 243 782 000 EUR w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej.
 4. Roczne środki odpowiadające wkładowi EFRR, o których mowa w ust. 2, zapisywane są we właściwych pozycjach budżetu komponentu transgranicznego instrumentów, o których mowa w ust. 2, dla roku budżetowego 2007.
 5. W 2008 i 2009 r. roczny wkład EFRR, o którym mowa w ust. 2, dla którego nie przedłożono Komisji do dnia 30 czerwca żadnego programu operacyjnego w ramach komponentu transgranicznego i komponentu dotyczącego basenów morskich w ramach instrumentów, o których mowa w ust. 2, zostaje udostępniony zainteresowanemu państwu członkowskiemu na cele finansowania współpracy transgranicznej na podstawie ust. 1 lit. a), w tym współpracy na granicach zewnętrznych. Jeżeli do dnia 30 czerwca 2010 r. nadal będą istnieć programy operacyjne w ramach komponentu transgranicznego i komponentu dotyczącego basenów morskich w ramach instrumentów, o których mowa w ust. 2, które nie zostały przedłożone Komisji, cały wkład EFRR, o którym mowa w ust. 2, na pozostałe lata do roku 2013 zostaje udostępniony zainteresowanym państwom członkowskim na cele finansowania współpracy transgranicznej na podstawie ust. 1 lit. a), w tym współpracy na granicach zewnętrznych.
 6. Jeżeli, po przyjęciu przez Komisję programów transgranicznych i programów dotyczących basenów morskich, o których mowa w ust. 2, realizacja takich programów musi zostać wstrzymana, ponieważ:
 - a) kraj partnerski nie podpisał porozumienia o finansowaniu do końca roku następującego po przyjęciu programu; lub

b) program nie może zostać zrealizowany z uwagi na problemy powstające w stosunkach między krajami uczestniczącymi; wkład EFRR, o którym mowa w ust. 2, odpowiadający transzom rocznym, jeszcze niezatwierdzonym jako zobowiązania, zostaje udostępniony zainteresowanym państwom członkowskim, na ich wniosek, na cele finansowania współpracy transgranicznej, o której mowa w ust. 1 lit. a), w tym współpracy na granicach zewnętrznych.

Artykuł 22

Brak możliwości przenoszenia zasobów

Całkowite środki finansowe alokowane na poszczególne państwa członkowskie w ramach każdego z celów funduszy oraz ich komponentów nie jest przenoszalna między nimi. Na zasadzie odstępstwa od akapitu pierwszego, każde państwo członkowskie w ramach celu Europejska współpraca terytorialna może przenieść do 15% alokacji finansowej jednego z komponentów, o których mowa w art. 21 ust. 1 lit. a) i b), do innego komponentu.

Artykuł 23

Zasoby przeznaczone na rezerwę wykonania

3% zasobów, o których mowa w art. 19 lit. a) i b) i art. 20, może zostać alokowane zgodnie z art. 50.

Artykuł 24

Zasoby przeznaczone na pomoc techniczną

0,25% zasobów, o których mowa w art. 18 ust. 1, przeznaczają się na pomoc techniczną dla Komisji określoną w art. 45.

TYTUŁ II STRATEGICZNE PODEJŚCIE DO SPÓJNOŚCI

ROZDZIAŁ I Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności

Artykuł 25

Przedmiot

Rada ustanawia na poziomie Wspólnoty zwięzłe strategiczne wytyczne dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatoryne ramy interwencji funduszy, z uwzględnieniem innych stosownych polityk Wspólnoty. Dla każdego z celów funduszy wytyczne te nadają w szczególności moc priorytetom Wspólnoty w celu promowania harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty, o którym mowa w art. 3 ust. 1. Wytyczne te są ustanawiane z uwzględnieniem zintegrowanych wytycznych, składających się z ogólnych wytycznych polityki gospodarczej oraz wytycznych dotyczących zatrudnienia, przyjmowanych przez Radę zgodnie z procedurami określonymi w art. 99 i 128 Traktatu.

Artykuł 26

Przyjęcie i przegląd

Komisja proponuje, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi, strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności, o których mowa w art. 25 niniejszego rozporządzenia. Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności przyjmowane są zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 161 Traktatu do dnia 1 lutego 2007 r. Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności są publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności mogą podlegać przeglądowi w połowie okresie programowania, dokonywanemu w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi, zgodnie z procedurą ustanowioną w akapicie pierwszym, jeżeli jest to wymagane w celu uwzględnienia wszelkich istotnych zmian w priorytetach Wspólnoty. Przegląd w połowie okresu programowania strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności nie nakłada na państwa członkowskie obowiązku przeglądu programów operacyjnych ani ich odpowiednich narodowych strategicznych ram odniesienia.

ROZDZIAŁ II
Narodowe strategiczne ramy odniesienia

Artykuł 27

Przedmiot

1. Państwo członkowskie przedstawia narodowe strategiczne ramy odniesienia, które zapewniają, aby pomocy funduszy była zgodna ze strategicznymi wytycznymi Wspólnoty dla spójności i które określają związek pomiędzy priorytetami Wspólnoty, z jednej strony, a krajowym programem reform, z drugiej strony.
2. Każde narodowe strategiczne ramy odniesienia stanowią instrument odniesienia dla przygotowywania programowania funduszy.
3. Narodowe strategiczne ramy odniesienia stosuje się do celu Konwergencja oraz celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie. Mogą one również, jeżeli państwo członkowskie tak zdecyduje, stosować się do celu Europejska współpraca terytorialna, bez uszczerbku dla przyszłych wyborów innych zainteresowanych państw członkowskich.
4. Narodowe strategiczne ramy odniesienia zawierają następujące elementy:
 - a) analizę dysproporcji, słabości i potencjału rozwojowego, z uwzględnieniem tendencji w gospodarce europejskiej i światowej;
 - b) strategię wybraną na podstawie tej analizy, w tym priorytety tematyczne i terytorialne. W stosownych przypadkach priorytety te obejmują działania związane z trwałym rozwojem obszarów miejskich, różnicowaniem gospodarek wiejskich i obszarów zależnych od rybołówstwa;
 - c) wykaz programów operacyjnych dla celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie;
 - d) opis sposobu, w jaki wydatki w ramach celów Konwergencja i Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie przyczynią się do realizacji priorytetów Unii Europejskiej w zakresie promowania konkurencyjności i tworzenia miejsc pracy, w tym do osiągnięcia celów pakietu Wzrost i zatrudnienie – zintegrowane wytyczne na lata 2005–2008, jak określono w art. 9 ust. 3;
 - e) indykatywną roczną alokację z każdego funduszu na poszczególne programy;
 - f) wyłącznie w odniesieniu do regionów objętych celem Konwergencja:
 - (i) przewidywane działania na rzecz zwiększenia wydajności administracji państwa członkowskiego;
 - (ii) kwotę całkowitych rocznych środków przewidzianą w ramach EFRROW oraz EFR;

(iii) informacje wymagane dla potrzeb weryfikacji ex ante przestrzegania zasady dodatkowości, o której mowa w art. 15.

g) w odniesieniu do państw członkowskich kwalifikujących się w ramach Funduszu Spójności na podstawie art. 5 ust. 2 i art. 8 ust. 3, informacje na temat mechanizmów mających na celu zapewnienie koordynacji między samymi programami operacyjnymi oraz między tymi programami a EFRROW, EFR i – w stosownych przypadkach – interwencjami EBI i innych istniejących instrumentów finansowych.

5. Ponadto narodowe strategiczne ramy odniesienia mogą zawierać również, w stosownych przypadkach, następujące elementy:
 - a) procedurę koordynacji polityki spójności Wspólnoty ze stosownymi politykami krajowymi, sektorowymi i regionalnymi zainteresowanego państwa członkowskiego;
 - b) w odniesieniu do państw członkowskich innych niż te, o których mowa w ust. 4 lit. g), informacje na temat mechanizmów mających na celu zapewnienie koordynacji między samymi programami operacyjnymi oraz między tymi programami a EFRROW, EFR oraz interwencjami EBI i innych istniejących instrumentów finansowych.
6. Informacje zawarte w narodowych strategicznych ramach odniesienia uwzględniają specyfikę uregulowań instytucjonalnych każdego państwa członkowskiego.

Artykuł 28

Przygotowanie i przyjęcie

1. Narodowe strategiczne ramy odniesienia przygotowywane są przez państwo członkowskie, po przeprowadzeniu konsultacji z właściwymi partnerami, o których mowa w art. 11, zgodnie z procedurą, jaką uważa ono za najbardziej odpowiednią i zgodnie z jego strukturą instytucjonalną. Obejmują one okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. Państwo członkowskie przygotowuje narodowe strategiczne ramy odniesienia we współpracy z Komisją, w celu zapewnienia wspólnego podejścia.
2. Każde państwo członkowskie przekazuje Komisji narodowe strategiczne ramy odniesienia w terminie pięciu miesięcy od przyjęcia strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności. Komisja przyjmuje do wiadomości narodową strategię oraz priorytetowe obszary tematyczne wybrane do wsparcia funduszy i wyraża uwagi, które uważa za stosowne, w terminie trzech miesięcy od daty otrzymania ram. Państwo członkowskie może przedstawić równoległe narodowe strategiczne ramy odniesienia oraz programy operacyjne, o których mowa w art. 3. Przed lub jednocześnie z przyjęciem programów operacyjnych, o których mowa w art. 32 ust. 5, Komisja, po konsultacji z państwem członkowskim, podejmuje decyzję obejmującą:

- a) wykaz programów operacyjnych, o których mowa w art. 27 ust. 4 lit. c);
- b) indykatywną roczną alokację z każdego funduszu na poszczególne programy, o których mowa w art. 27 ust. 4 lit. e); i
- c) wyłącznie dla celu Konwergencja, poziom wydatków gwarantujący przestrzeganie zasady dodatkowości, o której mowa w art. 15, oraz działań przewidywanych w celu zwiększenia wydajności administracji, o których mowa w art. 25 ust. 4 lit. f) pkt (i).

ROZDZIAŁ III Monitorowanie strategiczne

Artykuł 29

Sprawozdawczość strategiczna państw członkowskich

1. Po raz pierwszy w 2007 r. każde państwo członkowskie umieszcza w rocznym sprawozdaniu z realizacji krajowego programu reform zwięzłą sekcję poświęconą wkładowi programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy w realizację krajowego programu reform.
2. Nie później niż do końca 2009 r. i 2012 r. państwa członkowskie składają zwięzłe sprawozdanie zawierające informacje na temat wkładu programów współfinansowanych przez fundusze w:
 - a) realizację celów polityki spójności określonych w Traktacie;
 - b) realizację zadań funduszy określonych w niniejszym rozporządzeniu;
 - c) realizację priorytetów wyszczególnionych w strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, o których mowa w art. 25, i określonych w ramach priorytetów ustanowionych w narodowych strategicznych ramach odniesienia, o których mowa w art. 27; oraz
 - d) osiąganie celu polegającego na promowaniu konkurencyjności i tworzeniu miejsc pracy oraz działaniu na rzecz osiągnięcia celów wyznaczonych w pakiecie Wzrost i zatrudnienie – zintegrowane wytyczne dla wzrostu i zatrudnienia na lata 2005–2008, określonych w art. 9 ust.3.
3. Każde państwo członkowskie ustala treść sprawozdania, o którym mowa w ust. 2, w celu wskazania:
 - a) sytuacji społeczno-gospodarczej i tendencji jej rozwoju;
 - b) osiągnięć, wyzwań i perspektyw w związku z realizacją uzgodnionej strategii; i
 - c) przykładów dobrych praktyk.

4. Odniesienia do krajowego programu reform w niniejszym artykule dotyczą pakietu Wzrost i zatrudnienie – zintegrowane wytyczne dla wzrostu i zatrudnienia na lata 2005–2008 i stosują się w równym stopniu do wszelkich równoważnych wytycznych określonych przez Radę Europejską.

Artykuł 30

Sprawozdawczość strategiczna Komisji Europejskiej i debata na temat polityki spójności

1. Po raz pierwszy w 2008 r., a następnie każdego roku, Komisja umieszcza w swoim rocznym sprawozdaniu z postępu prac, przedstawianym na wiosennym posiedzeniu Rady Europejskiej, sekcję podsumowującą sprawozdania państw członkowskich, o których mowa w art. 29 ust. 1, w szczególności postępy w osiąganiu priorytetów Unii Europejskiej polegających na promowaniu konkurencyjności i tworzeniu miejsc pracy, w tym osiąganiu celów wyznaczonych w pakiecie Wzrost i zatrudnienie – zintegrowane wytyczne dla wzrostu i zatrudnienia na lata 2005–2008, określonych w art. 9 ust. 3.
2. W roku 2010 i w roku 2013, nie później niż do dnia 1 kwietnia, Komisja przygotowuje sprawozdanie strategiczne podsumowujące sprawozdania państw członkowskich, o których mowa w art. 29 ust. 2. W stosownych przypadkach sprawozdanie to jest włączane jako osobna sekcja do sprawozdania, o którym mowa w art. 159 Traktatu.
3. Rada analizuje sprawozdanie strategiczne, o którym mowa w ust. 2, w najkrótszym możliwym terminie po jego publikacji. Sprawozdanie jest przedkładane Parlamentowi Europejskiemu, Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów, przy czym wzywa się te instytucje do jego omówienia.

Artykuł 31

Sprawozdanie na temat spójności

1. Sprawozdanie Komisji, o którym mowa w art. 159 Traktatu, zawiera w szczególności:
 - a) rejestr postępów w urzeczywistnianiu spójności gospodarczej i społecznej, w tym sytuacji społeczno-gospodarczej i rozwoju regionów, jak również uwzględnienia priorytetów Wspólnoty;
 - b) rejestr roli funduszy, EBI i innych instrumentów finansowych, jak również wpływu innych wspólnotowych i krajowych polityk na osiągnięte postępy.
2. Sprawozdanie zawiera również, w razie potrzeby:
 - a) wszelkie wnioski w sprawie środków i polityk wspólnotowych, które powinny zostać przyjęte w celu wzmocnienia spójności gospodarczej i społecznej;

- b) wszelkie proponowane dostosowania strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności konieczne dla odzwierciedlenia zmian w polityce Wspólnoty.

TYTUŁ III PROGRAMOWANIE

ROZDZIAŁ I Przepisy ogólne dotyczące funduszy strukturalnych i funduszu spójności

Artykuł 32

Przygotowywanie i zatwierdzanie programów operacyjnych

1. Działalność funduszy w państwach członkowskich przyjmuje formę programów operacyjnych w ramach narodowych strategicznych ram odniesienia. Każdy program operacyjny obejmuje okres pomiędzy dniem 1 stycznia 2007 r. a dniem 31 grudnia 2013 r. Program operacyjny obejmuje wyłącznie jeden z trzech celów, o których mowa w art. 3, chyba że Komisja i państwo członkowskie uzgodniły inaczej.
2. Każdy program operacyjny jest opracowywany przez państwo członkowskie lub jakikolwiek inny organ wyznaczony przez państwo członkowskie, we współpracy z partnerami, o których mowa w art. 11.
3. Państwo członkowskie przedkłada Komisji projekt programu operacyjnego, zawierający wszystkie komponenty, o których mowa w art. 37, możliwie najszybciej, ale nie później niż pięć miesięcy po przyjęciu strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, o których mowa w art. 26.
4. Komisja dokonuje oceny projektu programu operacyjnego w celu stwierdzenia, czy wnosi on wkład w realizację celów i priorytetów narodowych strategicznych ram odniesienia i strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności. W przypadku gdy Komisja, w terminie dwóch miesięcy od otrzymania programu operacyjnego, uzna, że dany program operacyjny nie przyczynia się do osiągnięcia celów narodowych strategicznych ram odniesienia i strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, może wezwać dane państwo członkowskie do przedstawienia wszystkich niezbędnych dodatkowych informacji i, w stosownych przypadkach, dokonania odpowiednio przeglądu projektu programu.
5. Komisja przyjmuje każdy program operacyjny możliwie najszybciej, ale nie później niż cztery miesiące po jego formalnym przedłożeniu przez państwo członkowskie i nie wcześniej niż dnia 1 stycznia 2007 r.

Artykuł 33

Przegląd programów operacyjnych

1. Z inicjatywy państwa członkowskiego lub Komisji działającej w porozumieniu z zainteresowanym państwem członkowskim programy operacyjne mogą być poddane powtórnej analizie, a pozostała część programu może, jeżeli jest to konieczne, zostać poddana przeglądowi w co najmniej jednym z następujących przypadków:
 - a) po zajściu znaczących zmian społeczno-gospodarczych;
 - b) w celu pełniejszego uwzględnienia lub zmiany podejścia do istotnych zmian w priorytetach wspólnotowych, krajowych lub regionalnych;
 - c) w świetle oceny, o której mowa w art. 48 ust. 3; lub
 - d) w wyniku trudności w realizacji.

Programy operacyjne są, w razie potrzeby, zmieniane po dokonaniu alokacji rezerw, o których mowa w art. 50 i 51.

2. Komisja przyjmuje decyzję w sprawie wniosku o przegląd programów operacyjnych możliwie najszybciej, ale nie później niż trzy miesiące po jego formalnym przedłożeniu przez państwo członkowskie.
3. Przegląd programów operacyjnych nie wymaga zmiany decyzji Komisji, o której mowa w art. 28 ust. 3.

Artykuł 34

Szczególny charakter funduszy

1. Programy operacyjne otrzymują finansowanie wyłącznie z jednego funduszu, o ile ust. 3 nie stanowi inaczej.
2. Bez uszczerbku dla odstępstw ustanowionych w rozporządzeniach szczególnych w sprawie funduszy, EFRR i EFS mogą finansować, w sposób komplementarny i z zastrzeżeniem pułapu 10% finansowania wspólnotowego każdej osi priorytetowej programu operacyjnego, działania objęte zakresem pomocy z innego funduszu, pod warunkiem że są one konieczne do odpowiedniej realizacji operacji i są bezpośrednio z nią powiązane.
3. W państwach członkowskich otrzymujących wsparcie Funduszu Spójności, EFRR i Funduszu Spójności przekazują wspólnie pomoc na rzecz programów operacyjnych z zakresu infrastruktury transportowej i środowiska naturalnego, w tym na rzecz dużych projektów.

Artykuł 35

Zakres geograficzny

1. Programy operacyjne przedstawiane w ramach celu Konwergencja są opracowywane na odpowiednim poziomie geograficznym oraz co najmniej na

poziomie NUTS 2. Programy operacyjne przedstawiane w ramach celu Konwergencja otrzymujące wkład Funduszu Spójności są opracowywane na poziomie krajowym.

2. Programy operacyjne przedstawiane w ramach celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie są opracowywane na poziomie NUTS 1 lub NUTS 2, zgodnie z systemem instytucjonalnym właściwym dla danego państwa członkowskiego, w odniesieniu do regionów korzystających z finansowania z EFRR, chyba że Komisja i państwo członkowskie uzgodniły inaczej. Są one opracowywane przez państwo członkowskie na odpowiednim poziomie w przypadku ich finansowania z EFS.
3. Programy operacyjne przedstawiane w ramach celu Europejska współpraca terytorialna dotyczące współpracy transgranicznej są opracowywane, co do zasady, dla każdej granicy lub grupy granic przez odpowiednią grupę podmiotów na poziomie NUTS 3, w tym enklaw. Programy operacyjne przedstawiane w ramach celu Europejska współpraca terytorialna dotyczące współpracy transnarodowej są opracowywane na poziomie każdego obszaru współpracy transnarodowej. Programy współpracy międzyregionalnej i wymiany doświadczeń odnoszą się do całego terytorium Wspólnoty.

Artykuł 36

Udział Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego

1. EBI i EFI mogą uczestniczyć, zgodnie z warunkami określonymi w ich statutach, w programowaniu pomocy funduszy.
2. EBI i EFI mogą, na wniosek państw członkowskich, uczestniczyć w przygotowywaniu narodowych strategicznych ram odniesienia oraz programów operacyjnych, jak również w działaniach związanych z przygotowaniem projektów, w szczególności dużych projektów, w działaniach związanych z montażem finansowym oraz partnerstwach publiczno-prywatnych. Państwo członkowskie, w porozumieniu z EBI i EFI, może skoncentrować przyznane pożyczki na jednym lub kilku priorytetach programu operacyjnego, w szczególności w zakresie innowacji i gospodarki opartej na wiedzy, kapitału ludzkiego, środowiska naturalnego i projektów dotyczących infrastruktury podstawowej.
3. Komisja może konsultować się z EBI i EFI przed przyjęciem decyzji, o której mowa w art. 28 ust. 3, oraz programów operacyjnych. Konsultacja ta dotyczy w szczególności programów operacyjnych zawierających indywidualny wykaz dużych projektów lub programów, które ze względu na charakter ich priorytetów są odpowiednie do uruchomienia pożyczek lub innego rodzaju rynkowych źródeł finansowania.
4. Komisja może, jeśli uzna to za stosowne dla oceny dużych projektów, zwrócić się do EBI o zbadanie jakości technicznej oraz zasadności eko-

nomicznej i finansowej danych projektów, w szczególności w odniesieniu do instrumentów inżynierii finansowej, które mają zostać wdrożone lub opracowane.

5. Wykonując przepisy niniejszego artykułu, Komisja może przyznać dotację na rzecz EBI lub EFI.

ROZDZIAŁ II Przedmiot programowania

Sekcja 1 Programy operacyjne

Artykuł 37

Programy operacyjne dla celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie

1. Programy operacyjne dla celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie zawierają:
 - a) analizę sytuacji kwalifikowalnego obszaru lub sektora pod kątem mocnych i słabych stron oraz wybraną w odpowiedzi strategię;
 - b) uzasadnienie wybranych priorytetów, mając na uwadze strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności, narodowe strategiczne ramy odniesienia oraz wyniki oceny ex ante, o której mowa w art. 48;
 - c) informacje o osiach priorytetowych i ich konkretnych celach. Cele te określa się ilościowo, z wykorzystaniem ograniczonej liczby wskaźników produktu i rezultatu, z uwzględnieniem zasady proporcjonalności. Wskaźniki muszą umożliwiać pomiar postępów w stosunku do sytuacji wyjściowej oraz pomiar osiągnięcia celów osi priorytetowej;
 - d) do celów informacyjnych, indykatorywny podział, według kategorii, zaprogramowanego wykorzystania wkładu funduszy w program operacyjny, zgodnie z przepisami wykonawczymi do niniejszego rozporządzenia przyjętymi przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3;
 - e) plan finansowy zawierający dwie tabele:
 - (i) tabelę przedstawiającą podział na każdy rok, zgodnie z art. 52, 53 i 54, kwotę całkowitych środków finansowych przewidzianych na wkład każdego z funduszy. W ramach całkowitej rocznej kwoty wkładu funduszy strukturalnych plan finansowy wykazuje osobno środki przeznaczone dla regionów otrzymujących wsparcie przejściowe. Całkowity roczny wkład funduszy jest zgodny z mający-

- mi zastosowanie ramami finansowymi, z uwzględnieniem metody alokacji degresywnych ustanowionych w załączniku II ust. 6;
- (ii) tabelę określającą, dla całego okresu programowania, dla każdego programu operacyjnego i dla każdej osi priorytetowej kwotę całkowitych środków finansowych stanowiących wkład Wspólnoty i wkłady krajowe oraz wskaźnik wkładu funduszy. W przypadku gdy zgodnie z art. 53 wkład krajowy stanowią wydatki publiczne i prywatne, tabela przedstawia indykatywny podział na komponenty publiczne i prywatne. W przypadku gdy zgodnie z art. 53 wkład krajowy stanowią wydatki publiczne, tabela przedstawia kwotę krajowego wkładu publicznego. Przedstawia ona, do celów informacyjnych, wkład EBI i innych istniejących instrumentów finansowych;
- f) informacje o komplementarności ze środkami finansowanymi z EFRROW i działaniami finansowanymi z EFR, we właściwych przypadkach;
- g) przepisy wykonawcze dla programu operacyjnego, w tym:
- (i) wyznaczenie przez państwo członkowskie wszystkich jednostek, o których mowa w art. 59, lub, jeżeli państwo członkowskie korzysta z rozwiązania, o którym mowa w art. 74, wyznaczenie innych organów i ustanowienie innych procedur zgodnie z zasadami ustanowionymi w art. 74;
- (ii) opis systemów monitorowania i oceny;
- (iii) informacje o instytucji właściwej dla otrzymywania płatności dokonywanych przez Komisję oraz o instytucji lub instytucjach odpowiedzialnych za dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów;
- (iv) definicję procedur uruchamiania i przepływów finansowych w celu zapewnienia ich przejrzystości;
- (v) elementy mające na celu zapewnienie promocji programu operacyjnego i upowszechniania informacji na jego temat zgodnie z art. 69;
- (vi) opis procedur uzgodnionych przez Komisję i państwo członkowskie w celu wymiany danych informatycznych umożliwiających wypełnienie wymogów w zakresie płatności, monitorowania i oceny ustanowionych niniejszym rozporządzeniem;
- h) indykatywny wykaz dużych projektów w rozumieniu art. 39, których przekazanie Komisji do zatwierdzenia jest oczekiwane w trakcie okresu programowania.
2. Programy operacyjne finansowane wspólnie z EFRR i Funduszu Spójności w odniesieniu do transportu i środowiska naturalnego zawierają oś priorytetową właściwą dla każdego funduszu i zobowiązania właściwe dla każdego funduszu.
3. Bez uszczerbku dla art. 5 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 1080/2006, każdy program operacyjny w ramach celu Konkurencyjność regionalna

i zatrudnienie zawiera uzasadnienie koncentracji, w aspekcie tematycznym, geograficznym i finansowym, na priorytetach ustanowionych odpowiednio w art. 5 tego rozporządzenia oraz w art. 4 rozporządzenia (WE) nr 1081/2006.

4. Oprócz celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, programy operacyjne finansowane z EFRR zawierają:
- a) we właściwych przypadkach – informacje na temat podejścia do trwałego rozwoju obszarów miejskich;
- b) oś priorytetową właściwą dla działań finansowanych w ramach dodatkowej alokacji, o której mowa w załączniku II ust. 20, w programach operacyjnych zapewniających pomoc w regionach najbardziej oddalonych.
5. Programy operacyjne, objęte jedną lub kilkoma odrębnymi alokacjami, o których mowa w przepisach dodatkowych w załączniku II, zawierają informacje na temat procedur przewidzianych do celów alokacji i zapewnienia monitorowania tych odrębnych alokacji.
6. Z inicjatywy państwa członkowskiego programy operacyjne finansowane z EFRR mogą także zawierać dla celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie:
- a) wykaz miast wybranych do objęcia działaniami ukierunkowanymi na problemy środowiska miejskiego i procedur subdelegacji na rzecz władz miejskich, możliwie za pomocą grantu globalnego;
- b) działania w zakresie współpracy międzyregionalnej z udziałem przynajmniej jednych władz regionalnych lub lokalnych innego państwa członkowskiego.
7. Z inicjatywy zainteresowanego państwa członkowskiego programy operacyjne finansowane z EFS mogą również obejmować dla celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie podejście horyzontalne lub odrębną oś priorytetową dla działań międzyregionalnych i transnarodowych z udziałem władz krajowych, regionalnych lub lokalnych przynajmniej jednego innego państwa członkowskiego.

Artykuł 38

Programy operacyjne dla celu Europejska współpraca terytorialna

Szczególne zasady dotyczące programów operacyjnych, w odniesieniu do programów operacyjnych w ramach celu Europejska współpraca terytorialna, ustanawia rozporządzenie (WE) nr 1080/2006.

Sekcja 2 Duże projekty

Artykuł 39

Przedmiot

W ramach programu operacyjnego, EFRR i Fundusz Spójności mogą finansować wydatki związane z operacją składającą się z szeregu robót, działań lub usług, której celem samym w sobie jest ukończenie niepodzielonego zadania o sprecyzowanym charakterze gospodarczym lub technicznym, która posiada jasno określone cele i której całkowity koszt przekracza kwotę 25 mln EUR w przypadku środowiska naturalnego oraz 50 mln EUR w przypadku innych dziedzin (zwane dalej „dużymi projektami”).

Artykuł 40

Informacje przedkładane Komisji

Państwo członkowskie lub instytucja zarządzająca dostarcza Komisji następujące informacje o dużych projektach:

- a) informacje o podmiocie odpowiedzialnym za ich wdrażanie;
- b) informacje o charakterze inwestycji oraz jej opis, wartość finansową i lokalizację;
- c) wyniki studiów wykonalności;
- d) harmonogram realizacji projektu oraz, jeżeli spodziewany okres wdrażania danej operacji wykracza poza okres programowania, etapy, dla których wnioskuje się w okresie programowania 2007–2013 o współfinansowanie wspólnotowe;
- e) analizę kosztów i korzyści, obejmującą ocenę ryzyka i przewidywalne oddziaływanie na dany sektor oraz na sytuację społeczno-gospodarczą państwa członkowskiego lub regionu oraz, jeżeli to możliwe i w odpowiednich przypadkach, innych regionów Wspólnoty;
- f) analizę oddziaływania na środowisko;
- g) uzasadnienie wkładu publicznego;
- h) plan finansowy wykazujący kwotę całkowitą przewidywanych zasobów finansowych i przewidywany wkład funduszy, EBI, EFI i wszystkich innych źródeł finansowania wspólnotowego, w tym roczny indykatorywny harmonogram dla wkładu finansowego EFRR lub Funduszu Spójności na duży projekt. Komisja udziela indykatorywnych wskazówek dotyczących metodologii do wykorzystania w trakcie przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, o której mowa w lit. e) powyżej, zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 2.

Artykuł 41

Decyzja Komisji

1. Komisja dokonuje oceny dużego projektu, w razie potrzeby konsultując się z ekspertami zewnętrznymi, w tym z EBI, w świetle informacji, o których mowa w art. 40, jego spójności z priorytetami programu operacyjnego, jego wkładu w osiągnięcie celów tych priorytetów oraz jego spójności z innymi politykami Wspólnoty.
2. Komisja przyjmuje decyzję możliwie najszybciej, ale niepóźniej niż w terminie trzech miesięcy po złożeniu przez państwo członkowskie lub instytucję zarządzającą dużego projektu, pod warunkiem że złożenie jest zgodne z art. 40. Decyzja ta określa aspekt fizyczny, podstawę ustalania poziomu współfinansowania osi priorytetowej oraz roczny harmonogram dla wkładu finansowego EFRR lub Funduszu Spójności.
3. W przypadku gdy Komisja odmawia wniesienia wkładu finansowego funduszy w duży projekt, powiadamia ona państwo członkowskie o powodach tej decyzji w terminie i na warunkach określonych w ust. 2.

Sekcja 3 Granty globalne

Artykuł 42

Przepisy ogólne

1. Państwo członkowskie lub instytucja zarządzająca może powierzyć zarządzanie i realizację części programu operacyjnego jednej lub kilku instytucjom pośredniczącym wyznaczonym przez państwo członkowskie lub instytucję zarządzającą, w tym władzom lokalnym, podmiotom odpowiedzialnym za rozwój regionalny lub organizacjom pozarządowym, zgodnie z postanowieniami umowy zawartej między państwem członkowskim lub instytucją zarządzającą a stosowną instytucją. Taka delegacja pozostaje bez uszczerbku dla odpowiedzialności finansowej instytucji zarządzającej oraz państw członkowskich.
2. Instytucja pośrednicząca odpowiedzialna za zarządzanie grantem globalnym przedstawia gwarancje swojej płynności finansowej i kompetencji w przedmiotowej dziedzinie, jak również w zarządzaniu administracyjnym i finansowym. Co do zasady, w chwili jej wyznaczenia, jest ona ustanowiona lub posiada przedstawicielstwo w regionie lub regionach objętych programem operacyjnym.

Artykuł 43

Przepisy wykonawcze

Umowa, o której mowa w art. 42 ust. 1, określa w szczególności:

- a) rodzaje operacji, które zostaną objęte grantem globalnym;
- b) kryteria wyboru beneficjentów;
- c) wskaźniki pomocy funduszy oraz zasady regulujące taką pomoc, w tym w odniesieniu do wykorzystania ewentualnej kapitalizacji odsetek;
- d) ustalenia dotyczące monitorowania, oceny i zapewnienia kontroli finansowej grantu globalnego, o którym mowa w art. 59 ust. 1, względem instytucji zarządzającej, w tym ustalenia dotyczące odzyskiwania kwot nienależnie wypłaconych oraz przedstawiania rozliczeń;
- e) w stosownych przypadkach, wszelkie przypadki korzystania z gwarancji finansowej lub równoważnego instrumentu, chyba że państwo członkowskie lub instytucja zarządzająca przedstawią taką gwarancję zgodnie z porządkiem instytucjonalnym każdego państwa członkowskiego.

Sekcja 4 Inżynieria finansowa

Artykuł 44

Instrumenty inżynierii finansowej

W ramach programu operacyjnego fundusze strukturalne mogą finansować wydatki dotyczące operacji składające się z wkładów we wsparcie instrumentów inżynierii finansowej dla przedsiębiorstw, przede wszystkim małych i średnich przedsiębiorstw, takich jak: fundusze kapitału podwyższonego ryzyka (venture capital funds), fundusze gwarancyjne i fundusze pożyczkowe oraz fundusze na rzecz rozwoju obszarów miejskich, czyli fundusze inwestujące w partnerstwa publiczno–prywatne i inne projekty ujęte w zintegrowanym planie na rzecz trwałego rozwoju obszarów miejskich.

W przypadku gdy takie operacje są organizowane za pomocą funduszy powierniczych, czyli funduszy ustanowionych w celu inwestowania w kilka funduszy kapitału podwyższonego ryzyka, fundusze gwarancyjne i fundusze pożyczkowe oraz fundusze na rzecz rozwoju obszarów miejskich, państwo członkowskie lub instytucja zarządzająca realizują je poprzez zastosowanie jednej lub kilku z następujących form:

- a) udzielenie zamówienia publicznego zgodnie z obowiązującym prawem zamówień publicznych;
- b) w innych przypadkach, gdy umowa nie stanowi kontraktu na usługi publiczne w rozumieniu prawa zamówień publicznych, przyznanie dotacji rozumianej w tym celu jako bezpośredni wkład finansowy w formie darowizny:
 - (i) na rzecz EIB lub EFI; lub

- (ii) na rzecz instytucji finansowej bez zaproszenia do składania wniosków, jeżeli zgodnie z prawem krajowym odbywa się to zgodnie z Traktatem. Przepisy wykonawcze do niniejszego artykułu przyjmowane są przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3.

Sekcja 5 Pomoc techniczna

Artykuł 45

Pomoc techniczna z inicjatywy Komisji

1. Z inicjatywy lub w imieniu Komisji fundusze mogą finansować, do pułapu 0,25% ich odnośnych rocznych alokacji, działania przygotowawcze, monitorowania, wsparcia administracyjnego i technicznego, oceny, audytowe i kontroli niezbędne do wykonania niniejszego rozporządzenia.

Działania te obejmują w szczególności:

- a) pomoc w przygotowaniu i dokonaniu oceny projektów, w tym wraz z EBI poprzez dotację lub inne formy współpracy, zależnie od przypadku;
 - b) badania związane z opracowywaniem strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, sprawozdawczości Komisji w zakresie polityki spójności oraz przygotowywanego co trzy lata sprawozdania na temat spójności;
 - c) oceny, ekspertyzy, opracowania statystyczne i badania, także o charakterze ogólnym, dotyczące funkcjonowania funduszy, które mogą być przeprowadzane, w stosownych przypadkach, przez EBI lub EFI poprzez dotację lub inne formy współpracy;
 - d) działania na rzecz partnerów, beneficjentów pomocy funduszy oraz społeczeństwa, w tym działania informacyjne;
 - e) działania w zakresie upowszechniania informacji, tworzenia sieci, podnoszenia świadomości, promocji współpracy i wymiany doświadczeń na terytorium całej Wspólnoty;
 - f) wdrożenie, użytkowanie i integrację systemów komputerowych służących do zarządzania, monitorowania, kontroli i oceny;
 - g) doskonalenie metod oceny i wymiany informacji o praktykach w tym zakresie.
2. Komisja przyjmuje decyzję dotyczącą rodzajów działań wymienionych w ust. 1 niniejszego artykułu zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 2, jeżeli przewiduje się wkład EFRR lub Funduszu Spójności.
 3. Komisja przyjmuje decyzję dotyczącą rodzajów działań wymienionych w ust. 1 niniejszego artykułu, po konsultacji z komitetem, o którym

mowa w art. 104, zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 2, jeżeli przewiduje się wkład EFS.

Artykuł 46

Pomoc techniczna państw członkowskich

1. Z inicjatywy państwa członkowskiego fundusze mogą finansować działania z zakresu przygotowania, zarządzania, monitorowania, oceny, informacji i kontroli działalności programów operacyjnych oraz działania mające na celu zwiększenie zdolności administracyjnych do wdrażania funduszy, w ramach następujących pułapów:
 - a) 4% całkowitej kwoty alokowanej w ramach celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie;
 - b) 6% całkowitej kwoty alokowanej w ramach celu Europejska współpraca terytorialna.
2. Dla każdego z trzech celów działania związane z pomocą techniczną w granicach pułapów określonych w ust. 1 są, co do zasady, podejmowane w granicach ram każdego programu operacyjnego. Jednak, na zasadzie komplementarności, takie działania mogą być podejmowane, częściowo i z zastrzeżeniem ogólnych pułapów na pomoc techniczną ustalonych w ust. 1, w formie oddzielnego programu operacyjnego.
3. Jeżeli państwo członkowskie decyduje się na podjęcie działań związanych z pomocą techniczną w granicach ram każdego programu operacyjnego, stosunek całkowitej kwoty wydatków na pomoc techniczną w odniesieniu do każdego programu operacyjnego nie przekracza pułapów ustalonych w ust. 1.

W takim przypadku, gdy działania związane z pomocą techniczną są również podejmowane w formie oddzielnego programu operacyjnego, całkowita kwota wydatków na pomoc techniczną w ramach takiego oddzielnego programu nie powoduje przekroczenia pułapów ustalonych w ust. 1 przez całkowity udział funduszy alokowanych na pomoc techniczną.

TYTUŁ IV SKUTECZNOŚĆ

ROZDZIAŁ I Ocena

Artykuł 47

Przepisy ogólne

1. Oceny mają na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności pomocy funduszy oraz strategii i realizacji programów operacyjnych w odniesieniu do konkretnych problemów strukturalnych dotyczących dane państwa członkowskie i regiony, z jednoczesnym uwzględnieniem celu w postaci trwałego rozwoju i właściwego prawodawstwa wspólnotowego dotyczącego oddziaływania na środowisko oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.
2. Ocena może mieć charakter strategiczny, kiedy jej celem jest analiza ewolucji programu lub grupy programów w odniesieniu do priorytetów wspólnotowych i krajowych, lub charakter operacyjny, kiedy jej celem jest wspieranie monitorowania programu operacyjnego. Oceny prowadzone są przed, podczas i po zakończeniu okresu programowania.
3. Za przeprowadzenie ocen odpowiedzialne jest państwo członkowskie lub Komisja, w zależności od przypadku, zgodnie z zasadą proporcjonalności ustanowioną w art. 13. Oceny przeprowadzają eksperci lub podmioty, wewnętrzne lub zewnętrzne, funkcjonalnie niezależnie od instytucji, o których mowa w art. 59 lit. b) i c). Wyniki są publikowane zgodnie z mającymi zastosowanie zasadami dostępu do dokumentów.
4. Oceny są finansowane z budżetu pomocy technicznej.
5. Komisja udziela indykatywnych wskazówek dotyczących metodologii dokonywania oceny, w tym w zakresie norm jakościowych, zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 2.

Artykuł 48

Obowiązki państw członkowskich

1. Państwa członkowskie zapewniają zasoby niezbędne do przeprowadzenia oceny, organizują pozyskiwanie i gromadzenie niezbędnych danych oraz korzystają z różnych rodzajów informacji dostarczonych przez system monitorowania. Mogą one również opracowywać, w stosownych przypadkach, w ramach celu Konwergencja, zgodnie z zasadą proporcjonal-

ności określoną w art. 13, plan oceny, przedstawiający w sposób intrygujący działania oceniające, jakie dane państwo członkowskie zamierza przeprowadzić na różnych etapach wdrażania.

2. Państwa członkowskie przeprowadzają oceny ex ante każdego programu operacyjnego oddzielnie w ramach celu Konwergencja. W należycie uzasadnionych przypadkach, uwzględniając zasadę proporcjonalności określoną w art. 13, oraz zgodnie z uzgodnieniami pomiędzy Komisją a państwem członkowskim państwa członkowskie mogą przeprowadzać jedną ocenę ex ante obejmującą więcej niż jeden program operacyjny. W ramach celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie państwa członkowskie przeprowadzają ocenę ex ante obejmującą wszystkie programy operacyjne albo oceny każdego funduszu, albo oceny każdego priorytetu, albo oceny każdego programu operacyjnego. W ramach celu Europejska współpraca terytorialna państwa członkowskie wspólnie przeprowadzają ocenę ex ante obejmującą każdy program operacyjny albo kilka programów operacyjnych. Oceny ex ante pozostają w gestii instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie dokumentów programowych. Oceny ex ante mają na celu optymalizację alokacji zasobów budżetowych w ramach programów operacyjnych i poprawę jakości programowania. Służą identyfikacji i ocenie dysproporcji, luk i potencjału rozwojowego, zakładanych celów, przewidywanych rezultatów, ujętych ilościowo wartości docelowych, w razie potrzeby spójności strategii proponowanej dla regionu, wspólnotowej wartości dodanej, zakresu, w jakim uwzględniono priorytety Wspólnoty, wniosków z poprzedniego procesu programowania oraz jakości procedur wdrażania, monitorowania, oceny i zarządzania finansowego.

3. Podczas okresu programowania państwa członkowskie dokonują oceny związanej z monitorowaniem programów operacyjnych, w szczególności w przypadkach, gdy monitorowanie

ujawniło znaczące odchylenia od założonych pierwotnie celów lub gdy zgłaszane są wnioski o dokonanie przeglądu programów operacyjnych, o których mowa art. 33. Wyniki są przesyłane komitetowi monitorującemu program operacyjny oraz Komisji.

Artykuł 49

Obowiązki Komisji

1. Komisja może przeprowadzać oceny strategiczne.
2. Komisja może przeprowadzać, z własnej inicjatywy oraz we współpracy z zainteresowanym państwem członkowskim, oceny związane z monitorowaniem programów operacyjnych w przypadkach, gdy monitorowanie programów ujawnia znaczące odchylenia od założonych pierwotnie celów. Wyniki są przesyłane komitetowi monitorującemu program operacyjny.

3. Komisja przeprowadza ocenę ex post każdego celu w ścisłej współpracy z państwem członkowskim i instytucjami zarządzającymi. Ocena ex post obejmuje wszystkie programy operacyjne w ramach każdego celu i bada stopień wykorzystania zasobów, skuteczność i efektywność programowania funduszy oraz wpływ społeczno-gospodarczy. Przeprowadza się ją dla każdego z celów, a jej celem jest wyciągnięcie wniosków dla polityki spójności gospodarczej i społecznej. Ocena dokonuje identyfikacji czynników przyczyniających się do sukcesu lub niepowodzenia procesu realizacji programów operacyjnych oraz wskazuje dobre praktyki. Ocena ex post zostaje zakończona do dnia 31 grudnia 2015 r.

ROZDZIAŁ II Rezerwy

Artykuł 50

Krajowa rezerwa wykonania

1. Państwo członkowskie może z własnej inicjatywy zdecydować o stworzeniu krajowej rezerwy wykonania dla celu Konwergencja lub celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, wynoszącej 3% jego całkowitej alokacji na każdy z tych celów.
2. W przypadku gdy państwo członkowskie zdecydowało o stworzeniu takiej rezerwy, dokonuje ono oceny wykonania swoich programów operacyjnych w ramach każdego z celów nie później niż dnia 30 czerwca 2011 r.
3. Nie później niż dnia 31 grudnia 2011 r., na podstawie wniosków każdego zainteresowanego państwa członkowskiego i w ścisłej z nim współpracy, Komisja dokonuje alokacji krajowej rezerwy wykonania.

Artykuł 51

Krajowa rezerwa interwencyjna

Państwo członkowskie może z własnej inicjatywy zarezerwować kwotę 1% rocznego wkładu funduszy strukturalnych na cel Konwergencja i 3% rocznego wkładu funduszy strukturalnych na cel Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie na pokrycie nieprzewidzianych kryzysów lokalnych lub sektorowych powiązanych z restrukturyzacją gospodarczą i społeczną lub skutkami liberalizacji handlu.

Państwo członkowskie może dokonać alokacji rezerwy dla każdego celu na konkretny program krajowy lub w obrębie programów operacyjnych.

TYTUŁ V
WKŁAD FINANSOWY FUNDUSZY

ROZDZIAŁ I
Wkład funduszy

Artykuł 52

Kształtowanie wskaźników wkładu

Wkład funduszy może być kształtowany w świetle:

- a) wagi konkretnych problemów, w szczególności o charakterze gospodarczym, społecznym lub terytorialnym;
- b) znaczenia każdej osi priorytetowej dla priorytetów Wspólnoty ustanowionych w strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, a także dla priorytetów krajowych i regionalnych;
- c) ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, przede wszystkim poprzez stosowanie zasady ostrożności, zasady działania zapobiegawczego oraz zasady „zanieczyszczający płaci”;
- d) wskaźnika udziału prywatnych źródeł finansowania, w szczególności w ramach partnerstw publiczno-prywatnych w danych dziedzinach;
- e) włączenia współpracy międzyregionalnej, o której mowa w art. 37 ust. 6 lit. b), do celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie;
- f) w ramach celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, objęcia obszarów o niekorzystnym położeniu geograficznym i warunkach przyrodniczych, określonych następująco:
 - (i) państwa członkowskie będące wyspami, kwalifikujące się do wsparcia z Funduszu Spójności, oraz inne wyspy, z wyjątkiem wysp, na których znajduje się stolica państwa członkowskiego lub które posiadają stałe połączenie z kontynentem;
 - (ii) obszary górskie w rozumieniu ustawodawstwa krajowego państwa członkowskiego;
 - (iii) obszary o niskiej (poniżej 50 osób na kilometr kwadratowy) i bardzo niskiej (poniżej 8 osób na kilometr kwadratowy) gęstości zaludnienia;
 - (iv) obszary, które dnia 30 kwietnia 2004 r. były położone przy zewnętrznych granicach Wspólnoty, a które przestały spełniać ten warunek po tej dacie.

Artykuł 53

Wkład funduszy

1. Wkład funduszy na poziomie programów operacyjnych oblicza się w odniesieniu do:

- a) całkowitej kwoty wydatków kwalifikowalnych, w tym wydatków publicznych i prywatnych; albo
 - b) publicznych wydatków kwalifikowalnych.
2. Wkład funduszy na poziomie programów operacyjnych w ramach celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie podlega pułapom określonym w załączniku III.
 3. Dla programów operacyjnych w ramach celu Europejska współpraca terytorialna, w których co najmniej jeden uczestnik należy do państwa członkowskiego, którego średni PKB na mieszkańca w okresie 2001–2003 wynosił poniżej 85% średniej UE–25 w tym samym okresie, wkład EFRR nie przekracza 85% kwalifikowalnych wydatków. Dla wszystkich innych programów operacyjnych wkład EFRR nie przekracza 75% kwalifikowalnych wydatków publicznych współfinansowanych z EFRR.
 4. Wkład funduszy na poziomie osi priorytetowej nie podlega pułapom określonym w ust. 3 i w załączniku III. Jest on jednak ustalony w sposób zapewniający zgodność z maksymalną kwotą wkładu funduszy oraz maksymalnym wskaźnikiem wkładu poszczególnych funduszy ustalonych na poziomie programu operacyjnego.
 5. Dla programów operacyjnych współfinansowanych wspólnie przez:
 - a) EFRR i Fundusz Spójności; lub
 - b) dodatkowe alokacje na regiony najbardziej oddalone przewidziane w załączniku II, EFRR lub Fundusz Spójności, decyzja o przyjęciu programu operacyjnego ustala maksymalny wskaźnik wkładu i maksymalną kwotę wkładu oddzielnie dla każdego funduszu i każdej alokacji.
 6. Decyzja Komisji o przyjęciu programu operacyjnego ustala maksymalny wskaźnik wkładu i maksymalną kwotę wkładu funduszu w każdy program operacyjny i w każdą oś priorytetową. Decyzja określa odrębnie środki dla regionów otrzymujących wsparcie przejściowe.

Artykuł 54

Pozostałe przepisy

1. Wkład funduszy dla każdej osi priorytetowej nie jest niższy niż 20% kwalifikowalnych wydatków publicznych.
2. Działania pomocy technicznej realizowane z inicjatywy lub w imieniu Komisji mogą być finansowane w 100 %.
3. Podczas okresu kwalifikowalności, o którym mowa w art. 56 ust. 1:
 - a) oś priorytetowa może w danym momencie otrzymywać pomoc wyłącznie z jednego funduszu oraz w ramach jednego celu;
 - b) operacja może w danym momencie otrzymywać pomoc funduszu wyłącznie w ramach jednego programu operacyjnego;

- c) operacja nie może otrzymywać pomocy funduszu, która jest wyższa niż całkowita kwota alokowanych wydatków publicznych.
4. W odniesieniu do pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w rozumieniu art. 87 Traktatu pomoc publiczna przyznana w ramach programów operacyjnych podlega pułapom określonym dla pomocy publicznej.
5. Wydatki współfinansowane z funduszy nie otrzymują pomocy z innego wspólnotowego instrumentu finansowego.

ROZDZIAŁ II Projekty generujące dochód

Artykuł 55

Projekty generujące dochód

1. Do celów niniejszego rozporządzenia projekt generujący dochód oznacza jakąkolwiek operację obejmującą inwestycję w infrastrukturę, korzystanie z której podlega opłatom ponoszonym bezpośrednio przez korzystających lub jakąkolwiek operację pociągającą za sobą sprzedaż gruntu lub budynków lub dzierżawę gruntu lub najem budynków, lub jakiegokolwiek inne odpłatne świadczenie usług.
2. Kwalifikowalne wydatki na projekty generujące dochód nie przekraczają bieżącej wartości kosztu inwestycji pomniejszonej o bieżącą wartość dochodu netto z inwestycji w danym okresie odniesienia dla:
- a) inwestycji w infrastrukturę; lub
 - b) innych projektów, w przypadku gdy możliwe jest obiektywne oszacowanie dochodu z wyprzedzeniem. W przypadku gdy nie wszystkie koszty inwestycji są kwalifikowane do współfinansowania, dochód netto zostaje przyporządkowany pro rata do kwalifikowanych i niekwalifikowanych części kosztu inwestycji. Przy obliczeniach instytucja zarządzająca uwzględnia okres odniesienia właściwy dla danej kategorii inwestycji, kategorię projektu, zwykle oczekiwaną rentowność dla danej kategorii inwestycji, zastosowanie zasady „zanieczyszczający płaci” oraz, w stosownych przypadkach, zasadę sprawiedliwości w powiązaniu ze względną zamożnością danego państwa członkowskiego.
3. W przypadku gdy nie ma możliwości obiektywnego oszacowania dochodu z wyprzedzeniem, dochód wygenerowany w okresie pięciu lat od zakończenia operacji jest odliczany od wydatków zadeklarowanych Komisji. Odliczenia dokonuje instytucja certyfikująca nie później niż w dniu częściowego lub końcowego zamknięcia programu operacyjnego. Wniosek o płatność salda końcowego koryguje się odpowiednio.

4. W przypadku gdy, nie później niż trzy lata po zamknięciu programu operacyjnego, stwierdza się, że operacja wygenerowała dochód, który nie został uwzględniony zgodnie z ust. 2 i 3, dochód taki zwraca się do budżetu ogólnego Unii Europejskiej proporcjonalnie do wkładu funduszy.
5. Bez uszczerbku dla ich zobowiązań wynikających z art. 70 ust. 1, państwa członkowskie mogą przyjmować do odnośnych kwot proporcjonalne procedury monitorowania dochodu generowanego przez operacje, których całkowity koszt wynosi mniej niż 200 000 EUR.
6. Niniejszego artykułu nie stosuje się do projektów podlegających zasadom dotyczącym pomocy publicznej w rozumieniu art. 87 Traktatu.

ROZDZIAŁ III Kwalifikowalność wydatków

Artykuł 56

Kwalifikowalność wydatków

1. Wydatki, w tym wydatki na duże projekty, są kwalifikowalne do wsparcia z funduszy, jeżeli zostały faktycznie poniesione pomiędzy datą przedłożenia Komisji programów operacyjnych lub od dnia 1 stycznia 2007 r., w zależności od tego, który z tych terminów jest wcześniejszy, a dniem 31 grudnia 2015 r. Operacje nie mogły zostać zakończone przed początkową datą kwalifikowalności.
2. Na zasadzie odstępstwa od ust. 1, w przypadku wkładu niepieniężnego, koszty amortyzacji i koszty ogólne mogą być traktowane jako wydatki poniesione przez beneficjentów w procesie realizacji operacji, na następujących warunkach:
- a) zasady kwalifikowalności ustanowione w ust. 4 przewidują kwalifikowalność takich wydatków;
 - b) kwota wydatków jest potwierdzona dokumentami księgowymi o wartości dowodowej równoważnej fakturom;
 - c) w przypadku wkładów niepieniężnych, współfinansowanie z funduszy nie przekracza całkowitej kwoty kwalifikowanych wydatków z wyłączeniem wartości takich wkładów.
3. Wydatki są kwalifikowalne do wkładu funduszy wyłącznie wtedy, gdy zostały poniesione w związku z operacjami podjętymi na mocy decyzji instytucji zarządzającej odnośnego programu operacyjnego lub na jej odpowiedzialność, zgodnie z kryteriami ustalonymi przez komitet monitorujący. Nowe wydatki, dodane w chwili przeglądu programu operacyjnego, o której mowa w art. 33, kwalifikują się od daty przedłożenia Komisji wniosku o przegląd programu operacyjnego.

4. Zasady kwalifikowalności wydatków ustanawia się na poziomie krajowym, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w rozporządzeniach szczególnych dotyczących poszczególnych funduszy. Obejmują one całość wydatków zadeklarowanych w ramach programu operacyjnego.

5. Niniejszy artykuł pozostaje bez uszczerbku dla wydatków, o których mowa w art. 45.

ROZDZIAŁ IV Trwałość operacji

Artykuł 57

Trwałość operacji

1. Państwo członkowskie lub instytucja zarządzająca zapewniają, że operacja zachowuje wkład funduszy, wyłącznie jeżeli operacja ta, w terminie pięciu lat od zakończenia operacji lub trzech lat od zakończenia operacji w państwach członkowskich, które skorzystały z możliwości skrócenia tego terminu w celu utrzymania inwestycji lub miejsc pracy stworzonych przez MŚP, nie zostanie poddana zasadniczym modyfikacjom:
 - a) mającym wpływ na jej charakter lub warunki jej realizacji lub powodującym uzyskanie nieuzasadnionej korzyści przez przedsiębiorstwo lub podmiot publiczny; oraz
 - b) wynikającym ze zmiany charakteru własności elementu infrastruktury albo z zaprzestania działalności produkcyjnej.
2. Państwo członkowskie i instytucja zarządzająca informują Komisję o wszelkich zmianach, o których mowa w ust. 1, w rocznym sprawozdaniu z realizacji, o którym mowa w art. 66. Komisja informuje pozostałe państwa członkowskie.
3. Kwoty nienależnie wypłacone podlegają procedurze odzyskiwania zgodnie z art. 98–102.
4. Państwa członkowskie i Komisja zapewniają, że przedsiębiorstwa, które są lub zostały objęte procedurą odzyskiwania zgodnie z ust. 3 w następstwie przeniesienia działalności produkcyjnej w obrębie państwa członkowskiego lub do innego państwa członkowskiego, nie korzystają z wkładu funduszy.

TYTUŁ VI

ZARZĄDZANIE, MONITOROWANIE I KONTROLA

ROZDZIAŁ I Systemy zarządzania i kontroli

Artykuł 58

Ogólne zasady systemów zarządzania i kontroli

Ustanowione przez państwa członkowskie systemy zarządzania i kontroli programów operacyjnych zapewniają:

- a) określenie funkcji podmiotów związanych z zarządzaniem i kontrolą oraz przydziału funkcji w obrębie każdego podmiotu;
- b) zgodność z zasadą rozdzielania funkcji pomiędzy tymi podmiotami i w ich obrębie;
- c) procedury dla zapewnienia zasadności i prawidłowości wydatków zadeklarowanych w ramach programu operacyjnego;
- d) wiarygodne, skomputeryzowane systemy rachunkowości i księgowości, monitorowania i sprawozdawczości finansowej;
- e) system sprawozdawczości i monitorowania, w przypadku gdy podmiot odpowiedzialny powierza wykonanie zadań innemu podmiotowi;
- f) ustalenia dotyczące audytu funkcjonowania systemów;
- g) systemy i procedury w celu zapewnienia stosowania właściwej ścieżki audytu;
- h) procedury sprawozdawczości i monitorowania nieprawidłowości oraz odzyskiwania kwot nienależnie wypłaconych.

Artykuł 59

Wyznaczanie instytucji

1. Dla każdego programu operacyjnego państwo członkowskie wyznacza:
 - a) instytucję zarządzającą: krajowy, regionalny lub lokalny organ władzy publicznej lub podmiot publiczny lub prywatny, wyznaczone przez państwo członkowskie do zarządzania programem operacyjnym;
 - b) instytucję certyfikującą: krajowy, regionalny lub lokalny organ władzy publicznej lub podmiot publiczny, wyznaczone przez państwo członkowskie do poświadczenia deklaracji wydatków i wniosków o płatność przed ich przesłaniem Komisji;

- c) instytucję audytową: krajowy, regionalny lub lokalny organ władzy publicznej lub podmiot publiczny, funkcjonalnie niezależny od instytucji zarządzającej i instytucji certyfikującej, wyznaczone przez państwo członkowskie dla każdego programu operacyjnego i odpowiedzialne za weryfikację skutecznego działania systemu zarządzania i kontroli. Jedna instytucja może zostać wyznaczona dla więcej niż jednego programu operacyjnego.
2. Państwo członkowskie może wyznaczyć jedną lub kilka instytucji pośredniczących w celu wykonania części lub całości zadań instytucji zarządzającej lub instytucji certyfikującej, za które instytucja zarządzająca lub instytucja certyfikująca ponoszą odpowiedzialność.
3. Państwo członkowskie ustanawia zasady regulujące jego relacje z instytucjami, o których mowa w ust. 1, a także ich relacje z Komisją. Bez uszczerbku dla niniejszego rozporządzenia, państwo członkowskie określa wzajemne relacje instytucji, o których mowa w ust. 1, które wykonują swoje zadania w pełnej zgodności z systemem instytucjonalnym, prawnym i finansowym danego państwa członkowskiego.
4. Z zastrzeżeniem art. 58 lit. b), niektóre lub wszystkie instytucje, o których mowa w ust. 1, mogą stanowić część tego samego podmiotu.
5. Szczegółowe zasady dotyczące zarządzania programami operacyjnymi i ich kontrolą w ramach celu Europejska współpraca terytorialna ustanawia rozporządzenie (WE) nr 1080/ 2006.
6. Komisja przyjmuje przepisy wykonawcze dla art. 60, 61 i 62 zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3.

Artykuł 60

Funkcje instytucji zarządzającej

Instytucja zarządzająca odpowiada za zarządzanie programami operacyjnymi i ich realizację zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami, a w szczególności za:

- a) zapewnienie, że operacje są wybierane do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu operacyjnego oraz że spełniają one mające zastosowanie zasady wspólnotowe i krajowe przez cały okres ich realizacji;
- b) weryfikację, że współfinansowane towary i usługi są dostarczone oraz że wydatki zadeklarowane przez beneficjentów na operacje zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi; weryfikacje na miejscu poszczególnych operacji mogą być dokonywane na podstawie badania próby zgodnie ze szczegółowymi zasadami, które zostaną przyjęte przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3;

- c) zapewnienie istnienia informatycznego systemu rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdej operacji w ramach programu operacyjnego oraz zapewnienie, że dane na temat realizacji, niezbędne do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny są gromadzone;
- d) zapewnienie utrzymywania przez beneficjentów i inne podmioty uczestniczące w realizacji operacji odrębnego systemu księgowego albo odpowiedniego kodu księgowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją, bez uszczerbku dla krajowych zasad księgowych;
- e) zapewnienie, że oceny programów operacyjnych, o których mowa w art. 48 ust. 3, są przeprowadzane zgodnie z art. 47;
- f) ustanawianie procedur dla zapewnienia, że wszystkie dokumenty dotyczące wydatków i audytów, wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu, są przechowywane zgodnie z wymogami art. 90;
- g) zapewnianie otrzymywania przez instytucję certyfikującą wszystkich niezbędnych informacji o procedurach i weryfikacjach prowadzonych w odniesieniu do wydatków na potrzeby poświadczania;
- h) kierowanie pracą komitetu monitorującego i dostarczanie mu dokumentacji wymaganej w celu umożliwienia monitorowania jakościowego realizacji programu operacyjnego w świetle jego szczegółowych celów;
- i) opracowywanie i przedkładanie Komisji rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji, po ich uprzednim zatwierdzeniu przez komitet monitorujący;
- j) zapewnianie przestrzegania wymogów w zakresie informacji i promocji ustanowionych w art. 69;
- k) dostarczanie Komisji informacji umożliwiających jej dokonanie oceny dużych projektów.

Artykuł 61

Funkcje instytucji certyfikującej

Instytucja certyfikująca programu operacyjnego odpowiada w szczególności za:

- a) opracowanie i przedłożenie Komisji poświadczonych deklaracji wydatków i wniosków o płatność;
- b) poświadczenie, że:
- (i) deklaracja wydatków jest dokładna, wynika wiarygodnych systemów księgowych i jest oparta na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej;
- (ii) zadeklarowane wydatki są zgodne z mającymi zastosowanie zasadami wspólnotowymi i krajowymi oraz zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie

z kryteriami mającymi zastosowanie do programu i spełniają zasady wspólnotowe i krajowe;

- c) zapewnienie, do celów poświadczenia, że otrzymała od instytucji zarządzającej odpowiednie informacje na temat procedur i weryfikacji prowadzonych w związku z wydatkami zawartymi w deklaracjach wydatków;
- d) uwzględnienie, do celów poświadczenia, wyników wszystkich audytów przeprowadzanych przez instytucję audytową lub na jej odpowiedzialność;
- e) utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych Komisji;
- f) prowadzenie ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla operacji. Kwoty odzyskane są zwracane do budżetu ogólnego Unii Europejskiej przed zamknięciem programu operacyjnego poprzez potrącenie ich z następnej deklaracji wydatków.

Artykuł 62

Funkcje instytucji audytowej

1. Instytucja audytowa programu operacyjnego odpowiada w szczególności za:
 - a) zapewnienie prowadzenia audytów w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli programu operacyjnego;
 - b) zapewnienie prowadzenia audytów operacji na podstawie stosownej próby w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków;
 - c) przedstawianie Komisji, w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia programu operacyjnego, strategii audytu obejmującej podmioty, które będą przeprowadzać audyty, o których mowa w lit. a) i b), metodologię, która zostanie zastosowana, metody doboru próbek danych dla potrzeb audytu operacji oraz indykatorywny rozplanowanie audytów w celu zapewnienia przeprowadzenia audytu głównych podmiotów oraz równomiernego rozkładu audytów w całym okresie programowania.

W przypadku gdy wspólny system stosuje się do kilku programów operacyjnych, można przedstawić jedną strategię audytu;

- d) do dnia 31 grudnia każdego roku w latach 2008–2015:
 - (i) przedłożenie Komisji rocznego sprawozdania audytowego, przedstawiającego wyniki audytów przeprowadzonych w okresie poprzednich 12 miesięcy, zakończonym dnia 30 czerwca danego roku, zgodnie ze strategią audytu dla programu operacyjnego oraz informującego o wszelkich brakach wykrytych w systemach zarządzania i kontroli programu. Pierwsze sprawozdanie, które należy złożyć do dnia 31 grudnia 2008 r., obejmuje okres od dnia

1 stycznia 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. Informacje dotyczące audytów przeprowadzonych po dniu 1 lipca 2015 r. zostają włączone do końcowego sprawozdania audytowego, stanowiącego uzupełnienie deklaracji zamknięcia, o której mowa w lit. e);

- (ii) wydawanie opinii, na podstawie kontroli i audytów przeprowadzonych na jej odpowiedzialność, w kwestii tego, czy system zarządzania i kontroli funkcjonuje skutecznie, tak aby dawać racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są prawidłowe, oraz aby dawać tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe;
- (iii) przedkładanie, w stosownych przypadkach zgodnie z art. 88, deklaracji częściowego zamknięcia zawierającej ocenę zgodności z prawem i prawidłowości danych wydatków.

Jeżeli do kilku programów operacyjnych stosuje się wspólny system, informacje, o których mowa w pkt (i), mogą zostać zebrane w jednym sprawozdaniu, a opinie i deklaracje wydane zgodnie z pkt (ii) i (iii) mogą obejmować wszystkie stosowne programy operacyjne;

- e) przedłożenie Komisji, nie później niż dnia 31 marca 2017r., deklaracji zamknięcia, zawierającej ocenę zasadności wniosku o wypłatę salda końcowego oraz zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków objętych końcową deklaracją wydatków, do której dołącza się końcowe sprawozdanie audytowe.

2. Instytucja audytowa zapewnia, że czynności audytowi uwzględniają uznane w skali międzynarodowej standardy audytu.
3. W przypadku gdy audyty i kontrole, o których mowa w ust. 1 lit. a) i b), są przeprowadzane przez podmiot inny niż instytucja audytowa, instytucja audytowa zapewnia takim podmiotom niezbędną niezależność funkcjonalną.
4. Komisja przedstawia uwagi odnośnie do strategii audytu, przedstawionej na podstawie ust. 1 lit. c) nie później niż w terminie trzech miesięcy od jej otrzymania. W przypadku braku uwag w tym terminie strategię uznaje się za przyjętą.

ROZDZIAŁ II Monitorowanie

Artykuł 63

Komitet monitorujący

1. Państwo członkowskie ustanawia, w porozumieniu z instytucją zarządzającą, komitet monitorujący dla każdego programu operacyjnego w ter-

minie trzech miesięcy od daty powiadomienia państwa członkowskiego o decyzji zatwierdzającej program operacyjny. Możliwe jest ustanowienie jednego komitetu monitorującego dla kilku programów operacyjnych.

2. Każdy komitet monitorujący sporządza swój regulamin wewnętrzny w ramach instytucjonalnego, prawnego i finansowego porządku danego państwa członkowskiego oraz przyjmuje go w porozumieniu z instytucją zarządzającą w celu wykonywania swoich zadań zgodnie z niniejszym rozporządzeniem.

Artykuł 64

Skład

1. Komitetowi monitorującemu przewodniczy przedstawiciel państwa członkowskiego lub instytucji zarządzającej. O jego składzie decyduje państwo członkowskie w porozumieniu z instytucją zarządzającą.
2. Z inicjatywy własnej lub na wniosek komitetu monitorującego przedstawiciel Komisji uczestniczy w pracach komitetu monitorującego z głosem doradczym. Przedstawiciel EBI i EFI może uczestniczyć z głosem doradczym w pracach związanych z tymi programami operacyjnymi, w finansowanie których EBI lub EFI wnoszą wkład.

Artykuł 65

Zadania

Komitet monitorujący upewnia się co do skuteczności i jakości realizacji programu operacyjnego, zgodnie z następującymi przepisami:

- a) analizuje i zatwierdza kryteria wyboru finansowanych operacji w terminie sześciu miesięcy od zatwierdzenia programu operacyjnego i zatwierdza wszelkie zmiany tych kryteriów zgodnie z potrzebami programowania;
- b) dokonuje okresowego przeglądu postępów na drodze do osiągnięcia konkretnych celów programu operacyjnego na podstawie dokumentów przedkładanych przez instytucję zarządzającą;
- c) analizuje wyniki wdrażania, w szczególności osiągnięcie celów określonych dla każdej osi priorytetowej oraz oceny, o której mowa w art. 48 ust. 3;
- d) analizuje i zatwierdza roczne i końcowe sprawozdania z realizacji, o których mowa w art. 67;
- e) jest informowany o treści rocznego sprawozdania audytowego lub jego części odnoszącej się do danego programu operacyjnego i o wszelkich istotnych uwagach, jakie Komisja może przedstawić po przeanalizowaniu tego sprawozdania lub odnoszących się do tej części sprawozdania;
- f) może występować do instytucji zarządzającej z wnioskiem o przeprowadzenie wszelkiego rodzaju przeglądów lub analizy programu

- a) operacyjnego mogących prawdopodobnie przyczynić się do osiągnięcia celów funduszy, o których mowa w art. 3, lub do usprawnienia jego zarządzania programem, w tym zarządzania finansowego;
- g) analizuje i zatwierdza wszelkie wnioski o zmianę treści decyzji Komisji w sprawie wkładu funduszy.

Artykuł 66

Ustalenia w zakresie monitorowania

1. Instytucja zarządzająca i komitet monitorujący zapewniają jakość realizacji programu operacyjnego.
2. Instytucja zarządzająca i komitet monitorujący prowadzą monitorowanie poprzez odniesienie do wskaźników finansowych i wskaźników, o których mowa w art. 37 ust. 1 lit. c), określonych w programie operacyjnym. W przypadku gdy pozwala na to charakter pomocy, dane statystyczne przedstawia się w podziale na płeć i w podziale na wielkość przedsiębiorstw korzystających z pomocy.
3. Wymiana danych między Komisją a państwami członkowskimi do tego celu odbywa się drogą elektroniczną, zgodnie z przepisami wykonawczymi do niniejszego rozporządzenia, przyjętymi przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3.

Artykuł 67

Roczne i końcowe sprawozdania z realizacji

1. Po raz pierwszy w roku 2008, a następnie do dnia 30 czerwca każdego roku, instytucja zarządzająca przesyła Komisji sprawozdanie roczne, a do dnia 31 marca 2017 r. końcowe sprawozdanie z realizacji programu operacyjnego.
2. Sprawozdania, o których mowa w ust. 1, zawierają następujące informacje, pozwalające uzyskać jasny obraz procesu realizacji programu operacyjnego:
 - a) postęp osiągnięty w realizacji programu operacyjnego i osi priorytetowych w odniesieniu do ich konkretnych, weryfikowalnych celów, z podaniem danych ilościowych wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, i z wykorzystaniem wskaźników, o których mowa w art. 37 ust. 1 lit. c), na poziomie osi priorytetowej;
 - b) informacje o wykonaniu finansowym programu operacyjnego, z wyszczególnieniem dla każdej osi priorytetowej:
 - (i) wydatków poniesionych przez beneficjentów, zawartych we wnioskach o płatność przesłanych instytucji zarządzającej i odnośnie go wkładu publicznego;

- (ii) całkowitej kwoty płatności otrzymanych od Komisji i danych ilościowych dotyczących wskaźników finansowych, o których mowa w art. 66 ust. 2; i
- (iii) wydatków poniesionych przez podmiot odpowiedzialny za dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów, w stosownych przypadkach, informacje o wykonaniu finansowym na obszarach otrzymujących wsparcie przejściowe przedstawia się oddzielnie dla każdego programu operacyjnego;
- c) wyłącznie do celów informacyjnych, indykatorywny podział alokacji funduszy według kategorii, zgodnie z przepisami wykonawczymi przyjętymi przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3;
- d) kroki podjęte przez instytucję zarządzającą lub komitet monitorujący w celu zapewnienia jakości i skuteczności realizacji, w szczególności:
 - (i) działania w zakresie monitorowania i oceny, w tym sposoby gromadzenia danych;
 - (ii) zestawienie wszelkich istotnych problemów napotkanych w trakcie realizacji programu operacyjnego oraz wszelkich podjętych środków, w tym, w stosownych przypadkach, w odpowiedzi na uwagi zgłoszone na mocy art. 68 ust. 2;
 - (iii) wykorzystanie pomocy technicznej;
- e) środki podjęte w zakresie przekazywania informacji o programie operacyjnym i jego promocji;
- f) informacje o znaczących problemach związanych z przestrzeganiem prawa wspólnotowego napotkanych podczas realizacji programu operacyjnego oraz podjęte środki zaradcze;
- g) w stosownych przypadkach, postęp i finansowanie dużych projektów;
- h) wykorzystanie pomocy uwolnionej w wyniku anulowania, o którym mowa w art. 98 ust. 2, na rzecz instytucji zarządzającej lub innego organu władzy publicznej w okresie wdrażania programu operacyjnego;
- i) informacje na temat przypadków wykrycia zasadniczych modyfikacji na podstawie art. 57.

Zakres informacji przekazywanych Komisji jest proporcjonalny do całkowitej kwoty wydatków w ramach danego programu operacyjnego. W stosownych przypadkach informacje takie mogą być przekazywane w formie skróconej.

Informacje, o których mowa w lit. d), g), h) oraz i), nie są włączane, jeżeli nie zaszyły żadne zasadnicze modyfikacje w stosunku do poprzedniego sprawozdania.

3. Sprawozdania, o których mowa w ust. 1, uznaje się za spełniające warunek dopuszczalności w przypadku gdy zawierają wszystkie odpowiednie informacje wymienione w ust. 2. Komisja informuje państwo członkow-

skie o dopuszczalności sprawozdania rocznego w terminie 10 dni roboczych od daty jego otrzymania.

4. Komisja informuje państwo członkowskie o swojej opinii w sprawie treści dopuszczalnego rocznego sprawozdania z realizacji przedłożonego przez instytucję zarządzającą w terminie dwóch miesięcy od daty otrzymania. W przypadku sprawozdania końcowego dotyczącego programu operacyjnego termin ten wynosi maksymalnie pięć miesięcy od daty otrzymania dopuszczalnego sprawozdania. W przypadku braku odpowiedzi ze strony Komisji w przewidzianym terminie sprawozdanie uznaje się za przyjęte.

Artykuł 68

Analiza roczna programów

1. Każdego roku, po przedłożeniu rocznego sprawozdania z realizacji, o którym mowa w art. 67, Komisja i instytucja zarządzająca dokonują analizy postępu osiągniętego w realizacji programu operacyjnego, najważniejszych wyników osiągniętych w poprzednim roku, wykonania finansowego oraz innych czynników pod kątem usprawnienia realizacji. Analizie mogą również zostać poddane wszelkie aspekty działania systemu zarządzania i kontroli wymienione w ostatnim rocznym sprawozdaniu audytowym, o którym mowa w art. 62 ust. 1 lit. d) pkt i).
2. Po dokonaniu analizy, o której mowa w ust. 1, Komisja może przekazać państwu członkowskiemu i instytucji zarządzającej uwagi, o których ich adresaci informują komitet monitorujący. Państwo członkowskie informuje Komisję o działaniach podjętych w odpowiedzi na te uwagi.
3. Kiedy dostępne są oceny ex post pomocy udzielonej w okresie programowania 2000–2006 w stosownych przypadkach, ogólne wyniki mogą zostać poddane analizie podczas następnej analizy rocznej.

ROZDZIAŁ III Informacja i promocja

Artykuł 69

Informacja i promocja

1. Państwo członkowskie i instytucja zarządzająca programem operacyjnym dostarczają informacji na temat operacji i współfinansowanych programów oraz zapewniają ich promocję. Informacje takie kieruje się do obywateli Unii Europejskiej i beneficjentów w celu podkreślenia roli Wspólnoty i zapewnienia przejrzystości pomocy funduszy. Komisja przyjmuje przepisy wykonawcze do niniejszego artykułu zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3.

2. Instytucja zarządzająca programem operacyjnym jest odpowiedzialna za promocję zgodnie z przepisami wykonawczymi do niniejszego rozporządzenia, przyjętymi przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3.

ROZDZIAŁ IV

Obowiązki państw członkowskich i Komisji

Sekcja 1

Obowiązki państw członkowskich

Artykuł 70

Zarządzanie i kontrola

1. Państwa członkowskie są odpowiedzialne za zarządzanie programami operacyjnymi i ich kontrolę, w szczególności za pomocą następujących działań:
 - a) zapewnienia, że systemy zarządzania i kontroli programów operacyjnych są ustanowione zgodnie z art. 58–62 i że funkcjonują skutecznie;
 - b) zapobiegania, wykrywania i korygowania nieprawidłowości oraz odzyskiwania kwot nienależnie wypłaconych wraz z odsetkami z tytułu zaległych płatności w stosownych przypadkach. Państwa członkowskie zgłaszają te nieprawidłowości Komisji i informują Komisję na bieżąco o przebiegu postępowań administracyjnych i prawnych.
2. W przypadku braku możliwości odzyskania kwot nienależnie wypłaconych beneficjentowi państwo członkowskie odpowiada za zwrot utraconych kwot do budżetu ogólnego Unii Europejskiej, jeśli zostanie stwierdzone, że straty powstały z jego winy lub w wyniku niedbalstwa z jego strony.
3. Przepisy wykonawcze do ust. 1 i 2 są przyjmowane przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3.

Artykuł 71

Tworzenie systemów zarządzania i kontroli

1. Przed złożeniem pierwszego wniosku o płatność okresową lub nie później niż w terminie dwunastu miesięcy od zatwierdzenia każdego programu operacyjnego państwa członkowskie przedkładają Komisji opis systemów, obejmujący w szczególności organizację i procedury:
 - a) instytucji zarządzającej i instytucji certyfikującej oraz instytucji pośredniczących;
 - b) instytucji audytowej i wszelkich innych podmiotów przeprowadzających audyty na jej odpowiedzialność.

2. Do opisu, o którym mowa w ust. 1, dołącza się sprawozdanie zawierające wyniki oceny utworzenia systemów i opinię na temat ich zgodności z art. 58–62. Jeżeli opinia zawiera zastrzeżenia, sprawozdanie wskazuje wagę niedociągnięć i, w przypadku gdy nie dotyczą one całości programu, daną oś lub osie priorytetowe. Państwo członkowskie informuje Komisję o środkach naprawczych, jakie zamierza podjąć, i harmonogramie ich wdrożenia, a następnie potwierdza, że środki zostały wdrożone, a odnośne zastrzeżenia wycofane.

Sprawozdanie, o którym mowa w akapicie pierwszym, uznaje się za przyjęte i dokonuje się pierwszej płatności okresowej w następujących okolicznościach:

- a) w terminie dwóch miesięcy od daty otrzymania sprawozdania, jeżeli opinia, o której mowa w akapicie pierwszym, nie zawiera zastrzeżeń i w braku uwag ze strony Komisji;
- b) jeżeli opinia zawiera zastrzeżenia, po przedstawieniu Komisji potwierdzenia, że środki naprawcze dotyczące kluczowych elementów systemów zostały wdrożone, i wycofaniu odnośnych zastrzeżeń, oraz w braku uwag ze strony Komisji w terminie dwóch miesięcy od daty potwierdzenia.

W przypadku gdy zastrzeżenia dotyczą wyłącznie jednej osi priorytetowej, pierwszej płatności okresowej dokonuje się w odniesieniu do pozostałych osi priorytetowych programu operacyjnego, co do których nie ma żadnych zastrzeżeń.

3. Sprawozdanie i opinia, o których mowa w ust. 2, są sporządzane przez instytucję audytową lub przez podmiot publiczny lub prywatny funkcjonalnie niezależny od instytucji zarządzającej i instytucji certyfikującej, które wykonują swoje zadania z uwzględnieniem uznanych w skali międzynarodowej standardów audytu.
4. W przypadku gdy do kilku programów operacyjnych stosuje się wspólny system, opis wspólnego systemu może zostać zgłoszony zgodnie z ust. 1 wraz z jednym sprawozdaniem i opinią zgodnie z ust. 2.
5. Przepisy wykonawcze do ust. 1–4 są przyjmowane przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3.

Sekcja 2 Obowiązki Komisji

Artykuł 72

Obowiązki Komisji

1. Komisja upewnia się, zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 71, że państwa członkowskie utworzyły systemy zarządzania i kontroli zgod-

ne z art. 58–62 oraz, na podstawie rocznych sprawozdań audytowych i rocznej opinii instytucji audytowej oraz jej własnych audytów, że systemy te funkcjonują skutecznie w okresach wdrażania programów operacyjnych.

2. Bez uszczerbku dla audytów przeprowadzonych przez państwa członkowskie, urzędnicy Komisji lub jej upoważnieni przedstawiciele mogą przeprowadzać, w celu weryfikacji skutecznego działania systemów zarządzania i kontroli, audyty na miejscu, które mogą obejmować audyty operacji ujętych w programach operacyjnych, za powiadomieniem z wyprzedzeniem co najmniej dziesięciu dni roboczych, z wyjątkiem pilnych przypadków. W audytach takich mogą uczestniczyć urzędnicy lub upoważnieni przedstawiciele państwa członkowskiego. Przepisy wykonawcze do niniejszego rozporządzenia dotyczące wykorzystania danych zebranych podczas audytów są przyjmowane przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3. Urzędnicy Komisji lub jej upoważnieni przedstawiciele, należycie umocowani do przeprowadzania audytów na miejscu, mają dostęp do ksiąg i wszelkich innych dokumentów, w tym dokumentów i metadanych sporządzonych lub otrzymanych i zapisanych na nośnikach elektronicznych, dotyczących wydatków finansowanych przez fundusze. Powyższe uprawnienia audytowe nie naruszają stosowania przepisów prawa krajowego, które zastrzegają niektóre działania dla podmiotów specjalnie wyznaczonych na mocy ustawodawstwa krajowego. Upoważnieni przedstawiciele Komisji nie uczestniczą, między innymi, w rewizjach domowych ani w formalnych przesłuchaniach osób w ramach ustawodawstwa krajowego danego państwa członkowskiego. Mają oni jednak dostęp do uzyskanych w ten sposób informacji.
3. Komisja może zażądać od danego państwa członkowskiego przeprowadzenia audytu na miejscu w celu weryfikacji skuteczności funkcjonowania systemów lub prawidłowości jednej lub większej liczby transakcji. Urzędnicy Komisji lub jej upoważnieni przedstawiciele mogą brać udział w takich audytach.

Artykuł 73

Współpraca z instytucjami audytowymi państw członkowskich

1. Komisja współpracuje z instytucjami audytowymi programów operacyjnych w celu koordynowania ich odnośnych planów i metodologii audytów oraz dokonuje niezwłocznej wymiany wyników przeprowadzonych audytów systemów zarządzania i kontroli w celu możliwie najlepszego wykorzystania zasobów i uniknięcia nieuzasadnionego powielania prac. W celu ułatwienia tej współpracy w przypadkach, gdy państwo członkowskie wyznacza kilka instytucji audytowych, państwo członkowskie może wyznaczyć podmiot koordynujący. Komisja i instytucje audytowe oraz podmiot koordynujący, jeżeli został wyznaczony, odbywają regularne spotkania, a co najmniej raz w roku, chyba że uzgodniono inaczej, w celu wspólnej analizy rocznego sprawozdania audytowego i opinii, przedsta-

wianych na podstawie art. 62, oraz wymiany poglądów w innych kwestiach dotyczących usprawniania zarządzania programami operacyjnymi i ich kontroli.

2. Ustalając własną strategię audytu, Komisja identyfikuje te programy operacyjne, w przypadku których opinia na temat zgodności systemów wydana na mocy art. 71 ust. 2 nie zawiera zastrzeżeń lub zastrzeżenia takie zostały wycofane w następstwie środków naprawczych, w przypadku gdy strategia audytu przyjęta przez instytucję audytową jest zadowalająca i gdy uzyskano, na podstawie wyników audytów przeprowadzonych przez Komisję i państwo członkowskie, racjonalne zapewnienie dotyczące skutecznego funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli.
3. W odniesieniu do tych programów Komisja może stwierdzić, że może polegać głównie na opinii, o której mowa w art. 62 ust. 1 lit. d) pkt (ii), odnośnie do skutecznego funkcjonowania systemów oraz że będzie przeprowadzać własne audyty na miejscu tylko w przypadku istnienia dowodów sugerujących braki w systemie wpływające na wydatki poświadczane Komisji w roku, dla którego przedstawiono, na podstawie art. 62 ust. 1 lit. d) pkt (ii), opinię nie zawierającą zastrzeżeń w odniesieniu do takich braków. W przypadku gdy Komisja dojdzie do takiego wniosku, odpowiednio informuje o tym dane państwo członkowskie. W przypadku istnienia dowodów sugerujących braki Komisja może zażądać od państwa członkowskiego przeprowadzenia audytów zgodnie z art. 72 ust. 3 lub może przeprowadzić własne audyty zgodnie z art. 72 ust. 2.

Sekcja 3

Zasada proporcjonalności w kontroli programów operacyjnych

Artykuł 74

Zasada proporcjonalności w zakresie kontroli

1. Dla programów operacyjnych, dla których całkowita kwota kwalifikowalnych wydatków publicznych nie przekracza 750 mln EUR i dla których poziom współfinansowania przez Wspólnotę nie przekracza 40% całkowitej kwoty wydatków publicznych:
 - a) od instytucji audytowej nie wymaga się przedstawienia Komisji strategii audytu na podstawie art. 62 ust. 1 lit. c);
 - b) w przypadku gdy opinia na temat zgodności systemów, wydana na mocy art. 71 ust. 2, nie zawiera zastrzeżeń lub zastrzeżenia takie zostały wycofane po w następstwie środków naprawczych, Komisja może stwierdzić, że może polegać głównie na opinii, o której mowa w art. 62 ust. 1 lit. d) pkt (ii), odnośnie do skutecznego funkcjonowania systemów oraz że będzie przeprowadzać własne audyty na miejscu tylko w przypadku istnienia dowodów sugerujących braki w systemie wpływające na wydatki poświadczane Komisji w roku, za

który przedstawiono na podstawie art. 62 ust. 1 lit. d) pkt (ii) opinii nie zawierającą zastrzeżeń dotyczących takich braków. W przypadku gdy Komisja dojdzie do takiego wniosku, odpowiednio informuje o tym dane państwo członkowskie. W przypadku istnienia dowodów sugerujących braki wykonawcze Komisja może zażądać od państwa członkowskiego przeprowadzenia audytów zgodnie z art. 72 ust. 3 lub może przeprowadzić własne audyty zgodnie z art. 72 ust. 2.

2. Dla programów operacyjnych, o których mowa w ust. 1, państwo członkowskie może ponadto skorzystać z możliwości ustanowienia zgodnie z zasadami krajowymi podmiotów i procedur do celów wykonywania:
 - a) funkcji instytucji zarządzającej w związku z weryfikacją dostarczenia współfinansowanych towarów i usług oraz wydatków zadeklarowanych na podstawie art. 60 lit. b);
 - b) funkcji instytucji certyfikującej na mocy art. 61; i
 - c) funkcji instytucji audytowej na mocy art. 62.

W przypadku gdy państwo członkowskie korzysta z tej możliwości, nie musi ono wyznaczać instytucji certyfikującej ani instytucji audytowej na podstawie art. 59 ust. 1 lit. b) i c). Artykuł 71 stosuje się mutatis mutandis. Przyjmując przepisy wykonawcze do art. 60, 61 i 62, Komisja określa, które przepisy nie mają zastosowania do programów operacyjnych, dla których zainteresowane państwo członkowskie skorzystało z możliwości, o której mowa w niniejszym ustępie.

TYTUŁ VII

ZARZĄDZANIE FINANSOWE

ROZDZIAŁ I

Zarządzanie finansowe

Sekcja 1

Zobowiązania budżetowe

Artykuł 75

Zobowiązania budżetowe

1. Zobowiązania budżetowe Wspólnoty w związku z programami operacyjnymi (zwane dalej „zobowiązaniami budżetowymi”) są realizowane corocznie dla każdego funduszu i dla każdego celu, w okresie od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. Pierwsze zobowiązanie budżetowe zostaje podjęte przed przyjęciem przez Komisję decyzji o zatwierdzeniu programu operacyjnego. Każde następne zobowiązanie jest podejmowane przez Komisję, co do zasady, do dnia 30 kwietnia każdego roku, na

podstawie decyzji o przyznaniu wkładu funduszy, o której mowa w art. 32.

2. W przypadku gdy nie zostały dokonane żadne płatności, państwo członkowskie może zwrócić się z wnioskiem, najpóźniej do dnia 30 września roku n, o przesunięcie wszelkich zobowiązań w związku z programami operacyjnymi w części związanej z krajową rezerwą interwencyjną, o której mowa w art. 51, na inne programy operacyjne. Państwo członkowskie określa w swoim wniosku programy operacyjne korzystające z takiego przesunięcia.

Sekcja 2

Wspólne zasady dotyczące płatności

Artykuł 76

Wspólne zasady dotyczące płatności

1. Komisja dokonuje płatności wkładu funduszy zgodnie ze środkami budżetowymi. Każdą płatność księguje się na koncie najwcześniej otwartego zobowiązania budżetowego odpowiedniego funduszu.
2. Płatności dokonuje się w formie płatności zaliczkowej, płatności okresowych oraz płatności salda końcowego. Płatności dokonuje się na rzecz instytucji wyznaczonej przez państwo członkowskie.
3. Nie później niż do dnia 30 kwietnia każdego roku państwa członkowskie przesyłają Komisji tymczasową prognozę dotyczącą ich prawdopodobnych wniosków o płatność na bieżący rok budżetowy i kolejny rok budżetowy.
4. Wszelka wymiana informacji dotyczących transakcji finansowych pomiędzy Komisją a instytucjami oraz podmiotami wyznaczonymi przez państwa członkowskie odbywa się drogą elektroniczną, zgodnie z przepisami wykonawczymi do niniejszego rozporządzenia przyjętymi przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3.

W przypadkach działania siły wyższej, a w szczególności nieprawidłowego funkcjonowania wspólnego systemu komputerowego lub braku trwałego połączenia, państwa członkowskie mogą przekazać deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność w formie wydruku.

Artykuł 77

Wspólne zasady obliczania płatności okresowych oraz wypłaty salda końcowego

Płatności okresowe oraz płatności salda końcowego obliczane są przy zastosowaniu poziomu współfinansowania, określonego w decyzji dotyczącej

danego programu operacyjnego dla każdej osi priorytetowej, do kwalifikowalnych wydatków wskazanych w ramach tej osi priorytetowej w każdej deklaracji wydatków poświadczonej przez instytucję certyfikującą. Wkład Wspólnoty realizowany poprzez płatności okresowe oraz płatności salda końcowego nie jest jednak wyższy niż wkład publiczny i maksymalna kwota pomocy funduszy dla każdej osi priorytetowej ustanowione w decyzji Komisji o zatwierdzeniu programu operacyjnego.

Artykuł 78

Deklaracja wydatków

1. Wszystkie deklaracje wydatków zawierają, dla każdej osi priorytetowej, całkowitą kwotę kwalifikowalnych wydatków, zgodnie z art. 56, opłaconych przez beneficjentów w trakcie realizacji operacji oraz odpowiadający im wkład publiczny wypłacony, lub należny do wypłaty, na rzecz beneficjentów zgodnie z warunkami regulującymi stosowanie wkładu publicznego. Wydatki opłacone przez beneficjentów są uzasadnione opłaconymi fakturami lub dokumentami księgowymi o równorzędnej wartości dowodowej. Jednak, wyłącznie w odniesieniu do programów pomocy w rozumieniu art. 87 Traktatu, w uzupełnieniu warunków określonych w poprzednim akapicie, wkład publiczny odpowiadający wydatkom wyszczególnionym w deklaracji wydatków musiał zostać uprzednio wypłacony beneficjentom przez podmiot przyznający pomoc.
2. Na zasadzie odstępstwa od ust. 1, w odniesieniu do pomocy publicznej w rozumieniu art. 87 Traktatu, deklaracja wydatków może obejmować zaliczki wypłacone beneficjentom przez podmiot przyznający pomoc na następujących warunkach kumulatywnych:
 - a) zaliczki podlegają gwarancji bankowej lub finansowego instrumentu publicznego o równoważnym skutku,
 - b) zaliczki nie przekraczają 35% całkowitej kwoty pomocy, która ma zostać przyznana beneficjentowi na dany projekt,
 - c) zaliczki pokrywane są przez wydatki opłacone przez beneficjentów podczas realizacji projektu i są uzasadnione opłaconymi fakturami lub dokumentami księgowymi o równorzędnej wartości dowodowej nie później niż trzy lata po roku dokonania płatności zaliczki lub w dniu 31 grudnia 2015 r., w zależności od tego, który z tych terminów jest wcześniejszy; w przeciwnym przypadku następna deklaracja wydatków zostaje odpowiednio skorygowana.
3. Deklaracje wydatków określają, dla każdego programu operacyjnego, elementy, o których mowa w ust. 1, odnoszące się do regionów otrzymujących wsparcie przejściowe.
4. W przypadku dużych projektów określonych w art. 39 deklaracja wydatków może obejmować wyłącznie wydatki związane z dużymi projektami uprzednio przyjętymi przez Komisję.

5. W przypadku gdy wkład funduszy jest obliczany w odniesieniu do wydatków publicznych określonych w art. 53 ust. 1, żadne informacje dotyczące wydatków innych niż wydatki publiczne nie wpływają na należną kwotę obliczaną na podstawie wniosku o płatność.
6. Na zasadzie odstępstwa od ust. 1, odnośnie do instrumentów inżynierii finansowej określonych w art. 44, deklaracja wydatków zawiera całkowite wydatki opłacone na utworzenie takich funduszy lub funduszy powierniczych lub na wniesienie do nich wkładu. Jednakże podczas częściowego lub całkowitego zamknięcia programu operacyjnego wydatki kwalifikowalne określa się jako sumę:
 - a) wszelkich płatności dokonanych z funduszy na rozwój obszarów miejskich do celów inwestycji w partnerstwa publiczno-prywatne lub inne projekty objęte zintegrowanym planem rozwoju obszarów miejskich; lub
 - b) wszelkich płatności na inwestycje w przedsiębiorstwa dokonanych z każdego z powyższych funduszy; lub
 - c) wszelkich udzielonych gwarancji, w tym kwot przeznaczonych na gwarancje przez fundusze gwarancyjne; i d) kwalifikowalnych kosztów zarządzania. Poziom współfinansowania stosuje się do kwalifikowanych wydatków opłaconych przez beneficjenta. Stosowna deklaracja wydatków jest odpowiednio korygowana.
7. Odsetki uzyskane z tytułu płatności z programów operacyjnych do funduszy określone w art. 44 wykorzystywane są na finansowanie projektów z zakresu rozwoju obszarów miejskich w przypadku funduszy na rzecz rozwoju obszarów miejskich lub na instrumenty inżynierii finansowej dla małych i średnich przedsiębiorstw w pozostałych przypadkach. Zasoby zwrócone na rzecz operacji z inwestycji dokonanych z funduszy, określonych w art. 44, lub pozostałe po uwzględnieniu wszystkich gwarancji zostają powtórnie wykorzystane przez właściwe organy państwa członkowskiego na rzecz projektów z zakresu rozwoju obszarów miejskich lub na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw.

Artykuł 79

Kumulacja płatności zaliczkowej i płatności okresowych

1. Skumulowana suma dokonanych: płatności zaliczkowej i płatności okresowych nie przekracza 95% wkładu funduszy w program operacyjny.
2. Po osiągnięciu tego pułapu instytucja certyfikująca nadal przekazuje Komisji wszelkie deklaracje wydatków poświadczone na dzień 31 grudnia roku n, jak również kwoty odzyskane w trakcie roku na rzecz każdego z funduszy, nie później niż do końca lutego roku n+1.

Artykuł 80

Niepodzielność płatności na rzecz beneficjentów

Państwa członkowskie upewniają się, że instytucje odpowiedzialne za dokonywanie płatności zapewniają, aby beneficjenci otrzymali pełną kwotę wkładu ze środków publicznych możliwie najszybciej i w całości. Nie potrąca się ani nie wstrzymuje żadnych kwot, ani też nie nakłada się żadnych opłat szczególnych lub innych opłat o równoważnym skutku, które powodowałyby zmniejszenie kwot wypłacanych beneficjentom.

Artykuł 81

Stosowanie euro

1. Kwoty określone w programach operacyjnych przedstawianych przez państwa członkowskie, poświadczone deklaracje wydatków, wnioski o płatność oraz wydatki wymieniane w rocznym i końcowym sprawozdaniu z realizacji są denominowane w euro.
2. Decyzje Komisji dotyczące programów operacyjnych oraz zobowiązania Komisji i płatności przez nią dokonywane są denominowane i dokonywane w euro.
3. Państwa członkowskie, które nie stosują euro jako swojego środka płatniczego, w dacie wniosku o płatność przeliczają na euro kwoty wydatków poniesionych w walucie krajowej. Kwota ta jest przeliczana na euro z wykorzystaniem miesięcznego obrachunkowego kursu wymiany stosowanego przez Komisję w miesiącu, w którym wydatki zostały zaksięgowane przez instytucję certyfikującą danego programu operacyjnego. Kurs ten jest publikowany co miesiąc przez Komisję w mediach elektronicznych.
4. Kiedy dane państwo członkowskie przyjmuje euro jako swój środek płatniczy, procedura przeliczania określona w ust. 3 stosuje się nadal do wszystkich wydatków zaksięgowanych przez instytucję certyfikującą przed datą wejścia w życie stałego kursu wymiany waluty krajowej na euro.

Sekcja 3 Płatność zaliczkowa

Artykuł 82

Płatność

1. Po podjęciu przez Komisję decyzji zatwierdzającej wkład funduszy w każdy program operacyjny Komisja dokonuje wypłaty jednorazowej płatności zaliczkowej na okres 2007–2013 na rzecz podmiotu wyznaczonego

przez państwo członkowskie. Płatność zaliczkowa jest realizowana w różnych ratach w następujący sposób:

- a) dla państw członkowskich Unii Europejskiej wchodzących w jej skład przed dniem 1 maja 2004 r., 2% wkładu funduszy strukturalnych w program operacyjny w 2007 r. i 3% wkładu funduszy strukturalnych w program operacyjny w 2008 r.;
 - b) dla państw członkowskich, które przystąpiły do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. lub po tej dacie, 2% wkładu funduszy strukturalnych w program operacyjny w 2007 r., 3% wkładu funduszy strukturalnych w program operacyjny w 2008 r. i 2% wkładu funduszy strukturalnych w program operacyjny w 2009 r.;
 - c) jeżeli program operacyjny jest objęty celem Europejska współpraca terytorialna i co najmniej jednym z uczestników jest państwo członkowskie, które przystąpiło do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. lub po tej dacie, 2% wkładu EFRR w program operacyjny w 2007 r., 3% wkładu EFRR w program operacyjny w 2008 r. i 2% wkładu EFRR w program operacyjny w 2009 r.;
 - d) dla państw członkowskich Unii Europejskiej wchodzących w jej skład przed dniem 1 maja 2004 r., 2% wkładu Funduszu Spójności w program operacyjny w 2007 r., 3% wkładu Funduszu Spójności w program operacyjny w 2008 r. i 2,5% wkładu Funduszu Spójności w program operacyjny w 2009 r.;
 - e) dla państw członkowskich, które przystąpiły do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. lub po tej dacie, 2,5% wkładu Funduszu Spójności w program operacyjny w 2007 r., 4% wkładu Funduszu Spójności w program operacyjny w 2008 r. i 4% wkładu Funduszu Spójności w program operacyjny w 2009 r.
2. Całkowita kwota wypłacona w ramach płatności zaliczkowej jest zwracana Komisji przez podmiot wyznaczony przez państwo członkowskie, jeżeli w terminie dwudziestu czterech miesięcy od daty wypłacenia przez Komisję pierwszej raty kwoty płatności zaliczkowej nie zostanie wysłany żaden wniosek o płatność w ramach programu operacyjnego. Zwrot taki nie wpływa na całkowitą kwotę wkładu funduszy w program operacyjny.

Artykuł 83

Odsetki

Wszelkie odsetki uzyskane z tytułu płatności zaliczkowej księguje się na koncie danego programu operacyjnego, uznając je za zasoby danego państwa członkowskiego w formie krajowego wkładu publicznego, i deklaruje Komisji w chwili końcowego zamknięcia programu operacyjnego.

Artykuł 84

Wyksięgowanie

Kwota wypłacona w ramach płatności zaliczkowej zostaje w pełni wyksięgowana z ksiąg Komisji przy zamknięciu programu operacyjnego zgodnie z art. 89.

Sekcja 4 Płatności okresowe

Artykuł 85

Płatności okresowe

Płatności okresowych dokonuje się dla każdego programu operacyjnego. Pierwszej płatności okresowej dokonuje się zgodnie z art. 71 ust. 2.

Artykuł 86

Warunki dopuszczalności wniosków o płatność

- Każda płatność okresowa dokonywana przez Komisję uzależniona jest od spełnienia następujących warunków:
 - Komisji przesłano wniosek o płatność oraz deklarację wydatków zgodnie z art. 78;
 - w całym okresie dla każdej osi priorytetowej Komisja nie wypłaciła kwoty wyższej niż maksymalna kwota pomocy funduszy określona w decyzji Komisji o przyjęciu programu operacyjnego;
 - instytucja zarządzająca przesłała Komisji najbardziej aktualne sprawozdanie roczne z realizacji zgodnie z art. 67 ust. 1 i 3;
 - nie została wydana uzasadniona opinia Komisji na mocy art. 226 Traktatu w sprawie naruszenia odnoszącego się do jednej lub kilku operacji, dla których zadeklarowano wydatki w odnośnym wniosku o płatność.
- Jeżeli jeden lub więcej spośród warunków, o których mowa w ust. 1, nie został spełniony, państwo członkowskie i instytucja certyfikująca są informowane o tym fakcie przez Komisję w terminie jednego miesiąca w celu umożliwienia podjęcia kroków niezbędnych do zaradzenia tej sytuacji.

Artykuł 87

Data przedstawienia wniosku o płatność i terminy płatności

- Instytucja certyfikująca upewnia się, że wnioski o płatności okresowe dla każdego programu operacyjnego są zgrupowane łącznie i przesyłane Ko-

misji, w miarę możliwości, trzy razy w ciągu roku. Aby Komisja mogła dokonać płatności w bieżącym roku, wniosek o płatność składa się nie później niż dnia 31 października.

- Z zastrzeżeniem dostępności środków, oraz nie zawieszenia płatności zgodnie z art. 92, Komisja dokonuje płatności okresowej nie później niż dwa miesiące od daty zarejestrowania przez Komisję wniosku o płatność spełniającego warunki, o których mowa w art. 86.

Sekcja 5 Zamknięcie programu i płatność salda końcowego

Artykuł 88

Zamknięcie częściowe

- Częściowego zamknięcia programów operacyjnych można dokonać w terminach określanych przez państwo członkowskie. Częściowe zamknięcie odnosi się do operacji zakończonych w okresie do dnia 31 grudnia poprzedniego roku. Do celów niniejszego rozporządzenia, operację uznaje się za zakończoną w przypadku, gdy działania podjęte w jej ramach zostały faktycznie przeprowadzone i w odniesieniu do której wszystkie wydatki beneficjentów oraz odnośnego wkładu publicznego zostały opłacone.
- Częściowe zamknięcie dokonywane jest pod warunkiem przesłania Komisji przez państwo członkowskie do dnia 31 grudnia danego roku:
 - deklaracji wydatków dotyczącej operacji, o których mowa w ust. 1;
 - deklaracji częściowego zamknięcia zgodnie z art. 62 ust. 1 lit. d) pkt (iii).
- Wszelkie korekty finansowe dokonane zgodnie z art. 98 i 99 w odniesieniu do operacji podlegających częściowemu zamknięciu mają charakter korekt finansowych netto.

Artykuł 89

Warunki płatności salda końcowego

- Komisja dokonuje płatności salda końcowego pod warunkiem:
 - otrzymania od państwa członkowskiego do dnia 31 marca 2017 r. wniosku o płatność, zawierającego następujące dokumenty:
 - wniosek o płatności salda końcowego i deklarację wydatków zgodnie z art. 78;
 - końcowe sprawozdanie z realizacji programu operacyjnego, w tym informacje określone w art. 67;
 - deklarację zamknięcia, o której mowa w art. 62 ust. 1 lit. e); i

- b) nie wydania przez Komisję uzasadnionej opinii na mocy art. 226 Traktatu w sprawie naruszenia odnoszącego się do jednej lub kilku operacji, dla których zadeklarowano wydatki w odnośnym wniosku o płatność.
2. Nieprzesłanie Komisji któregokolwiek z dokumentów, o których mowa w ust. 1, skutkuje automatycznie anulowaniem salda końcowego zgodnie z art. 93.
 3. Komisja informuje państwo członkowskie o swojej opinii na temat treści deklaracji zamknięcia, o której mowa w ust. 1 lit. a) pkt (iii), w terminie 5 miesięcy od daty jej otrzymania. Deklarację zamknięcia uznaje się za przyjętą w braku uwag ze strony Komisji we wspomnianym terminie pięciu miesięcy.
 4. Z zastrzeżeniem dostępności środków, Komisja dokonuje wypłaty salda końcowego w terminie nieprzekraczającym czterdziestu pięciu dni od późniejszej z następujących dat:
 - a) daty przyjęcia przez nią sprawozdania końcowego zgodnie z art. 67 ust. 4; i
 - b) daty przyjęcia przez nią deklaracji zamknięcia, o której mowa w ust. 1 lit. a) pkt (iii) niniejszego artykułu.
 5. Bez uszczerbku dla ust. 6, saldo zobowiązań budżetowych ulega anulowaniu po upływie dwunastu miesięcy od dokonania płatności. Zamknięcie programu operacyjnego następuje w dacie wcześniejszego spośród następujących trzech wydarzeń:
 - a) płatności salda końcowego określonego przez Komisję na podstawie dokumentów, o których mowa w ust. 1;
 - b) przesłania noty debetowej na kwoty nienależnie wypłacone państwu członkowskiemu przez Komisję w odniesieniu do danego programu operacyjnego;
 - c) anulowania salda końcowego zobowiązania budżetowego.
- Komisja informuje państwo członkowskie o dacie zamknięcia programu operacyjnego w nieprzekraczalnym terminie dwóch miesięcy.
6. Niezależnie od wyników jakichkolwiek audytów przeprowadzanych przez Komisję lub Europejski Trybunał Obrachunkowy, saldo końcowe programu operacyjnego wypłacone przez Komisję może zostać skorygowane w ciągu dziewięciu miesięcy od daty jego wypłaty lub, w przypadku gdy zachodzi konieczność zwrotu ujemnego salda przez państwo członkowskie, w ciągu dziewięciu miesięcy od daty wystawienia noty debetowej. Taka korekta salda nie ma wpływu na datę zamknięcia programu operacyjnego, o której mowa w ust. 5.

Dostępność dokumentów

1. Bez uszczerbku dla zasad regulujących pomoc publiczną na mocy art. 87 Traktatu, instytucja zarządzająca zapewnia, że wszystkie dokumenty uzupełniające dotyczące wydatków i audytów danego programu operacyjnego są przechowywane do wglądu Komisji i Trybunałowi Obrachunkowemu przez:
 - a) okres trzech lat od zamknięcia programu operacyjnego określonego w art. 89 ust. 3,
 - b) okres trzech lat następujących po roku, w którym dokonano częściowego zamknięcia, w przypadku dokumentów dotyczących wydatków i audytów dotyczących operacji, o których mowa w ust. 2. Bieg tych terminów zawiesza się w przypadku toczącego się postępowania prawnego albo na należycie umotywowany wniosek Komisji.
2. Instytucja zarządzająca udostępnia Komisji, na jej wniosek, wykaz zakończonych operacji, które podlegały częściowemu zamknięciu na podstawie art. 88.
3. Dokumenty przechowuje się w formie oryginałów albo kopii poświadczonych za zgodność z oryginałem na powszechnie uznawanych nośnikach danych.

Sekcja 6

Wstrzymanie biegu terminu płatności i zawieszenie płatności

Wstrzymanie biegu terminu płatności

1. Bieg terminu płatności może zostać wstrzymany przez delegowanego intendenta w rozumieniu rozporządzenia (WE, Euratom) nr 1605/2002 na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, jeżeli:
 - a) w sprawozdaniu krajowego lub wspólnotowego podmiotu przeprowadzającego audyt znajdują się dowody sugerujące znaczące wady funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli;
 - b) delegowany intendent musi przeprowadzić dodatkową weryfikację po dowiedzeniu się przez niego o informacjach sugerujących mu, że wydatek ujęty w poświadczonej deklaracji wydatków związany jest z poważną nieprawidłowością, która nie została naprawiona.
2. Państwo członkowskie i instytucja certyfikująca są niezwłocznie informowane o przyczynach wstrzymania. Wstrzymanie ustaje po podjęciu przez państwo członkowskie niezbędnych środków.

Zawieszenie płatności

1. Komisja może zawiesić całość lub część płatności okresowych na poziomie osi priorytetowych lub programów, w przypadku gdy:
 - a) w systemie zarządzania i kontroli programu istnieje poważna wada mająca wpływ na rzetelność procedury poświadczania płatności, a w odniesieniu do której nie podjęto środków naprawczych; lub
 - b) wydatek ujęty w poświadczonej deklaracji wydatków związany jest z poważną nieprawidłowością, która nie została poprawiona; lub
 - c) zachodzi poważne naruszenie przez państwo członkowskie zobowiązań wynikających z art. 70 ust. 1 i 2.
2. Komisja może podjąć decyzję o zawieszeniu całości lub części płatności okresowych po umożliwieniu państwu członkowskiemu przedstawienia uwag w terminie dwóch miesięcy.
3. Komisja znosi zawieszenie całości lub części płatności okresowych w przypadku, gdy państwo członkowskie podjęło niezbędne środki umożliwiające zniesienie zawieszenia. W przypadku niepodjęcia przez państwo członkowskie wymaganych środków Komisja może przyjąć decyzję o anulowaniu całości lub części wkładu Wspólnoty w program operacyjny zgodnie z art. 99.

Sekcja 7

Automatyczne anulowanie zobowiązań

Zasady

1. Komisja automatycznie anuluje każdą część zobowiązania budżetowego w ramach programu operacyjnego, która nie została wykorzystana na płatność zaliczkową lub płatności okresowe, lub też w odniesieniu do której nie przesłano wniosku o płatność, zgodnie z art. 86, do dnia 31 grudnia drugiego roku następującego po roku podjęcia zobowiązania budżetowego w ramach programu, z wyjątkiem określonym w ust. 2.
2. Dla państw członkowskich, których PKB w latach 2001–2003 pozostawał poniżej 85% średniego PKB UE–25 w tym samym okresie, zgodnie z wykazem w załączniku II, ostateczny termin, o którym mowa w ust. 1, oznacza dzień 31 grudnia trzeciego roku następującego po roku podjęcia rocznego zobowiązania budżetowego na lata 2007–2010 w ramach ich programów operacyjnych. Ten termin ostateczny stosuje się również do rocznego zobowiązania budżetowego na lata 2007–2010 na program operacyjny objęty celem Europejska współpraca terytorialna, jeżeli przy-

najmniej jednym z jego uczestników jest państwo członkowskie, o którym mowa w akapicie pierwszym.

3. Ta część zobowiązań, która pozostaje w dalszym ciągu otwarta na dzień 31 grudnia 2015 r., ulega automatycznemu anulowaniu, jeżeli Komisja nie otrzymała dopuszczalnego wniosku o płatność z tytułu tych zobowiązań do dnia 31 marca 2017 r.
4. Jeżeli niniejsze rozporządzenie wejdzie w życie po dniu 1 stycznia 2007 r., okres, z którego upływem może nastąpić pierwsze automatyczne anulowanie zobowiązań, o którym mowa w ust. 1, ulega przedłużeniu – w odniesieniu do pierwszego zobowiązania – o liczbę miesięcy, jakie upłynęły od dnia 1 stycznia 2007 r. do daty pierwszego zobowiązania budżetowego.

Okres wstrzymania płatności dotyczących dużych projektów i programów pomocy

Gdy Komisja podejmuje decyzję o zatwierdzeniu dużych projektów lub programów pomocy, kwoty potencjalnie objęte automatycznym anulowaniem zmniejsza się o odnośne roczne kwoty przeznaczone na takie duże projekty lub programy pomocy.

Dla tych rocznych kwot datę początkową obliczania ostatecznych terminów automatycznego anulowania, o których mowa w art. 93, stanowi data kolejnej decyzji koniecznej do zatwierdzenia takich dużych projektów lub programów pomocy.

Okres wstrzymania na czas trwania postępowań prawnych i odwołań administracyjnych

Kwotę, której może dotyczyć automatyczne anulowanie zobowiązań, pomniejsza się o kwoty, których instytucja certyfikująca nie była w stanie zadeklarować Komisji z powodu operacji zawieszonych w wyniku postępowania prawnego lub odwołania administracyjnego o skutku zawieszającym, pod warunkiem że państwo członkowskie prześle Komisji informacje o przyczynach do dnia 31 grudnia drugiego lub trzeciego roku następującego po roku zobowiązania budżetowego zgodnie z art. 93. W stosunku do zobowiązań nadal otwartych na dzień 31 grudnia 2015 r. bieg terminu, o którym mowa w art. 93 ust. 2, ulega wstrzymaniu na tych samych warunkach jak w stosunku do kwoty dotyczącej odnośnych operacji. O wspomniane wyżej zmniejszenie można wystąpić z wnioskiem jeden raz, jeżeli zawieszenie trwało do jednego roku, lub większą ilość razy odpowiadającą liczbie lat, jakie upłynęły między decyzją prawną lub

administracyjną zawieszającą realizację operacji a datą ostatecznej decyzji prawnej lub administracyjnej.

Artykuł 96

Wyjątki od automatycznego anulowania zobowiązań

Przy obliczaniu kwot zobowiązań podlegających automatycznemu anulowaniu nie uwzględnia się:

- a) tej części zobowiązania budżetowego, dla której złożono wnioski o płatność, ale której zwrot został wstrzymany lub zawieszony przez Komisję dnia 31 grudnia drugiego lub trzeciego roku następującego po roku zobowiązania budżetowego zgodnie z art. 93 oraz zgodnie z art. 91 i 92. Po rozwiązaniu problemu skutkującego wstrzymaniem lub zawieszeniem zasadę automatycznego anulowania stosuje się do tej odnośnej części zobowiązania budżetowego;
- b) tej części zobowiązania budżetowego, dla której złożono wnioski o płatność, ale której zwrot został ograniczony, w szczególności z uwagi na brak zasobów budżetowych;
- c) tej części zobowiązania budżetowego, dla której nie było możliwości złożenia dopuszczalnego wniosku o płatność z powodu działania siły wyższej mającej poważny wpływ na realizację programu operacyjnego. Władze krajowe powołujące się na działanie siły wyższej wykazują jej bezpośrednie skutki dla realizacji całości lub części programu operacyjnego.

Artykuł 97

Procedura

1. Komisja informuje państwo członkowskie i odnośne władze w odpowiednim terminie o każdorazowym wystąpieniu ryzyka zastosowania procedury automatycznego anulowania zobowiązań na podstawie art. 93. Komisja informuje państwo członkowskie i odnośne władze o kwocie automatycznego anulowania wynikającego z posiadanych przez nią informacji.
2. Państwo członkowskie dysponuje okresem dwóch miesięcy, licząc od daty otrzymania tej informacji, na wyrażenie zgody na kwotę lub zgłoszenie uwag. Komisja dokonuje automatycznego anulowania nie później niż dziewięć miesięcy po upływie ostatecznego terminu, o którym mowa w art. 93.
3. Wkład funduszu w program operacyjny ulega zmniejszeniu, na dany rok, o automatycznie anulowaną kwotę. Państwo członkowskie opracowuje, w terminie dwóch miesięcy od daty anulowania, zmieniony plan finansowy odzwierciedlający podział zmniejszonej kwoty pomocy pomiędzy jedną lub kilka osi priorytetowych programu operacyjnego.

W przypadku nieopracowania takiego planu Komisja dokonuje proporcjonalnego zmniejszenia kwot alokowanych na każdą oś priorytetową.

ROZDZIAŁ II Korekty finansowe

Sekcja 1

Korekta finansowa dokonywana przez państwa członkowskie

Artykuł 98

Korekty finansowe dokonywane przez państwa członkowskie

1. Państwa członkowskie w pierwszej kolejności ponoszą odpowiedzialność za śledzenie nieprawidłowości, działając na podstawie dowodów świadczących o wszelkich większych zmianach mających wpływ na charakter lub warunki realizacji lub kontroli operacji, lub programów operacyjnych oraz dokonując wymaganych korekt finansowych.
2. Państwo członkowskie dokonuje korekt finansowych wymaganych w związku z pojedynczymi lub systemowymi nieprawidłowościami stwierdzonymi w operacjach lub programach operacyjnych. Korekty dokonywane przez państwo członkowskie polegają na anulowaniu całości lub części wkładu publicznego w ramach programu operacyjnego. Państwo członkowskie bierze pod uwagę charakter i wagę nieprawidłowości oraz straty finansowe poniesione przez fundusze.

Uwolnione w ten sposób zasoby funduszy mogą być ponownie wykorzystane przez państwo członkowskie do dnia 31 grudnia 2015 r. na dany program operacyjny zgodnie z przepisami, o których mowa w ust. 3.

3. Wkład anulowany zgodnie z ust. 2 nie może być ponownie wykorzystany na operację lub operacje, które były poddane korekcie, ani też, w przypadku gdy korekta finansowa dotyczy nieprawidłowości systemowej, na istniejące operacje w ramach całości lub części osi priorytetowej, w obrębie której wystąpiła nieprawidłowość systemowa.
4. W przypadku nieprawidłowości systemowej państwo członkowskie rozszerza zakres swego dochodzenia w celu objęcia nim wszystkich operacji, których nieprawidłowości te mogą dotyczyć.

Sekcja 2

Korekty finansowe dokonywane przez Komisję

Artykuł 99

Kryteria dokonywania korekt

1. Komisja może dokonywać korekt finansowych w drodze anulowania całości lub części wkładu wspólnotowego na rzecz programu operacyjnego, jeżeli w wyniku niezbędnego badania stwierdzi, że:

- a) w systemie zarządzania i kontroli programu istnieje poważna wada stanowiąca zagrożenie dla już wypłaconego wkładu Wspólnoty na rzecz programu;
 - b) wydatek ujęty w poświadczonej deklaracji wydatków jest nieprawidłowy i nie został skorygowany przez państwo członkowskie przed wszczęciem procedury korekty na mocy niniejszego ustępu;
 - c) państwo członkowskie nie przestrzega obowiązków wynikających z art. 98 przed wszczęciem procedury korekty na mocy niniejszego ustępu.
2. Ustalając, czy za podstawę korekty finansowej przyjąć wartość ryczałtową czy ekstrapolowaną, Komisja opiera się na stwierdzonych, indywidualnych przypadkach nieprawidłowości, biorąc pod uwagę systemowy charakter danej nieprawidłowości.
 3. Podejmując decyzję odnośnie kwoty korekty, Komisja uwzględnia charakter i wagę nieprawidłowości oraz zakres i skutki finansowe wad stwierdzonych w danym programie operacyjnym.
 4. W przypadku gdy Komisja opiera swoje stanowisko na faktach stwierdzonych przez audytorów spoza jej służb, wyciąga własne wnioski dotyczące konsekwencji finansowych po przeanalizowaniu środków podjętych przez dane państwo członkowskie na podstawie art. 98 ust. 2, sprawozdań przedłożonych na podstawie art. 70 ust. 1 lit. b) oraz wszelkich odpowiedzi udzielonych przez państwo członkowskie.
 5. Jeżeli państwo członkowskie nie przestrzega obowiązków, o których mowa w art. 15 ust. 4, Komisja może, odpowiednio do stopnia nieprzebrania tych obowiązków, dokonać korekty finansowej poprzez anulowanie całości lub części wkładu funduszy strukturalnych przeznaczonego dla danego państwa członkowskiego. Wskaźnik mający zastosowanie do korekty finansowej, o której mowa w niniejszym ustępie, określany jest w przepisach wykonawczych do niniejszego rozporządzenia, przyjętych przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3.

Artykuł 100

Procedura

1. Przed podjęciem decyzji o dokonaniu korekty finansowej Komisja wszczynając procedurę, informując państwo członkowskie o swych tymczasowych wnioskach i wzywając państwo członkowskie do zgłoszenia uwag w terminie dwóch miesięcy. W przypadku gdy Komisja zaproponuje korektę finansową na podstawie ekstrapolacji lub ryczału, państwo członkowskie otrzymuje możliwość wykazania, poprzez analizę odnośnych dokumentów, że rzeczywisty zakres nieprawidłowości był mniejszy niż w ocenie Komisji. W porozumieniu z Komisją państwo członkowskie może ograniczyć zakres takiej analizy do stosownej części odnośnych dokumentów lub ich próbek. Z wyjątkiem należycie uzasadnionych przypadków,

termin przeznaczony na taką analizę nie przekracza kolejnego okresu dwóch miesięcy po dwumiesięcznym okresie, o którym mowa w akapicie pierwszym.

2. Komisja uwzględnia wszelkie dowody przedstawione przez państwo członkowskie w terminach, o których mowa w ust. 1.
3. W przypadku gdy państwo członkowskie nie akceptuje tymczasowych wniosków Komisji, państwo członkowskie jest wzywane do wzięcia udziału w przesłuchaniu przez Komisję, podczas którego obie strony, na zasadzie współpracy opartej na partnerstwie, podejmują wysiłki w celu osiągnięcia porozumienia dotyczącego poczynionych uwag i wynikających z nich wniosków.
4. W przypadku osiągnięcia porozumienia państwo członkowskie może powtórnie wykorzystać dane fundusze wspólnotowe zgodnie z art. 98 ust. 2 akapit drugi.
5. W przypadku braku porozumienia Komisja podejmuje decyzję w sprawie korekty finansowej w terminie sześciu miesięcy od daty przesłuchania, uwzględniając wszystkie informacje i uwagi przedłożone w trakcie trwania procedury. Jeśli przesłuchanie nie ma miejsca, sześciomiesięczny okres rozpoczyna bieg dwa miesiące po dacie zaproszenia wysłanego przez Komisję.

Artykuł 101

Obowiązki państw członkowskich

Korekta finansowa dokonana przez Komisję nie narusza obowiązku państwa członkowskiego przeprowadzania procedury odzyskiwania środków na podstawie art. 98 ust. 2 niniejszego rozporządzenia oraz windykacji pomocy publicznej na podstawie art. 87 Traktatu i art. 14 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego zasady szczegółowe stosowania art. 88 Traktatu WE.

Artykuł 102

Zwrot środków

1. Zwrotu wszelkich środków należnych budżetowi ogólnemu Unii Europejskiej dokonuje się przed terminem płatności wymienionym w zleceniu windykacji sporządzonym zgodnie z art. 72 rozporządzenia (WE, Euratom) nr 1605/2002. Termin płatności przypada na ostatni dzień drugiego miesiąca po dacie wydania nakazu.
2. Wszelkie opóźnienia w dokonywaniu zwrotu środków powodują naliczanie odsetek z tytułu zaległych płatności, począwszy od terminu płatności do dnia faktycznego dokonania płatności. Stopa takich odsetek wynosi półtora punktu procentowego powyżej stopy stosowanej przez Europejski

Bank Centralny w jego głównych operacjach refinansowych w pierwszym dniu roboczym miesiąca, w którym przypada termin płatności.

TYTUŁ VIII KOMITETY

ROZDZIAŁ I Komitet koordynujący fundusze

Artykuł 103

Procedura komitetu

1. Komisja jest wspierana przez komitet koordynujący fundusze (zwany dalej „komitetem koordynującym fundusze”).
 2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 3 i 7 decyzji 1999/468/WE.
 3. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 4 i 7 decyzji 1999/468/WE.
- Okres, o którym mowa w art. 4 ust. 3 decyzji 1999/468/WE, wynosi trzy miesiące.
4. Komitet koordynujący fundusze sporządza swój regulamin wewnętrzny.
 5. EBI i EFI wyznaczają po jednym swoim przedstawicieli bez prawa głosu.

ROZDZIAŁ II Komitet ustanowiony na podstawie art. 147 traktatu

Artykuł 104

Komitet ustanowiony na podstawie art. 147 Traktatu

1. Komisja jest wspierana przez komitet ustanowiony na podstawie art. 147 Traktatu (zwany dalej „komitetem”). W skład komitetu wchodzi jeden przedstawiciel rządu, jeden przedstawiciel organizacji pracowników i jeden przedstawiciel organizacji pracodawców z każdego państwa członkowskiego. Członek Komisji odpowiedzialny za przewodniczenie komitetowi może delegować ten obowiązek na wysokiego urzędnika Komisji.

2. Każde państwo członkowskie mianuje przedstawiciela i zastępcę każdego przedstawiciela we wszystkich kategoriach, o których mowa w ust. 1.
 1. Pod nieobecność jednego członka jego zastępca jest automatycznie uprawniony do uczestnictwa w pracach komitetu.
3. Członków i ich zastępców mianuje Rada, działając na wniosek Komisji, na okres trzech lat. Mogą oni zostać mianowani ponownie. Rada podejmuje starania dla zapewnienia sprawiedliwej reprezentacji poszczególnych kategorii w składzie komitetu. W sprawach tych pozycji porządku obrad, które ich dotyczą, EBI i EFI mogą wyznaczać przedstawiciela bez prawa głosu.
4. Komitet:
 - a) wydaje opinię na temat przepisów wykonawczych do niniejszego rozporządzenia;
 - b) wydaje opinie na temat projektów decyzji Komisji odnoszących się do programowania w przypadku wsparcia z EFS;
 - c) jest konsultowany, kiedy zajmuje się kategoriami środków pomocy technicznej, o których mowa w art. 45, w przypadku wsparcia z EFS, oraz innymi istotnymi kwestiami, które mają wpływ na wdrażanie strategii zatrudnienia, szkolenia i integracji społecznej na poziomie UE, istotnymi w kontekście EFS.
5. Komisja może konsultować się z komitetem w kwestiach innych niż te, o których mowa w ust. 4.
6. Dla ich przyjęcia, opinie komitetu wymagają bezwzględnej większości ważnie oddanych głosów. Komisja informuje komitet o sposobie, w jaki uwzględniła ona jego opinie.

TYTUŁ IX PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 105

Przepisy przejściowe

1. Niniejsze rozporządzenie nie ma wpływu na kontynuację lub modyfikację, łącznie z całkowitym lub częściowym anulowaniem, pomocy współfinansowanej z funduszy strukturalnych lub projektu współfinansowanego z Funduszu Spójności zatwierdzonych przez Komisję na podstawie roz-

porządzeń (EWG) nr 2052/88¹⁷, (EWG) nr 4253/88¹⁸, (WE) nr 1164/94¹⁹ i (WE) nr 1260/1999 lub wszelkich innych przepisów prawa mających zastosowanie do tej pomocy na dzień 31 grudnia 2006 r., które w związku z tym będą miały zastosowanie po tym terminie do tej pomocy lub danych projektów aż do momentu ich zamknięcia.

2. Przy podejmowaniu decyzji w sprawie programów operacyjnych Komisja uwzględnia wszelką pomoc współfinansowaną z funduszy strukturalnych lub wszelkie projekty współfinansowane z Funduszu Spójności zatwierdzone przez Radę lub przez Komisję przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, a mające skutki finansowe w okresie objętym tymi programami operacyjnymi.
3. Na zasadzie odstępstwa od art. 31 ust. 2, art. 32 ust. 4 i art. 37 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1260/1999, częściowe kwoty przeznaczone na pomoc współfinansowaną z EFRR lub EFS zatwierdzone przez Komisję między dniem 1 stycznia 2000 r. a dniem 31 grudnia 2006 r., dla których poświadczono deklaracje faktycznie poniesionych wydatków, sprawozdanie końcowe z realizacji i zestawienie, o którym mowa w art. 38 ust. 1 lit. f) tego rozporządzenia, nie zostały przesłane Komisji w terminie 15 miesięcy po ostatecznej dacie kwalifikowalności wydatków określonej w decyzji przyznającej wkład funduszy, są automatycznie anulowane przez Komisję nie później niż 6 miesięcy po tym terminie ostatecznym, skutkując zwrotem nienależnie wypłaconych kwot. Kwoty dotyczące operacji lub programów zawieszonych ze względu na postępowania prawne lub odwołania administracyjne o skutku zawieszającym nie są uwzględniane przy obliczaniu kwoty podlegającej automatycznemu anulowaniu.

Artykuł 106

Klauzula przeglądowa

Rada dokonuje przeglądu niniejszego rozporządzenia najpóźniej do dnia 31 grudnia 2013 r., zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 161 Traktatu.

- 17 Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2052/88 z dnia 24 czerwca 1988 r. w sprawie zadań funduszy strukturalnych i ich skuteczności oraz w sprawie koordynacji działań funduszy między sobą i z operacjami Europejskiego Banku Inwestycyjnego i innymi istniejącymi instrumentami finansowymi (Dz.U. L 185 z 15.7.1998, s. 9). Rozporządzenie uchylone rozporządzeniem (WE) nr 1260/1999.
- 18 Rozporządzenie Rady (EWG) nr 4253/88 z dnia 19 grudnia 1988 r. ustanawiające przepisy wykonawcze do rozporządzenia (EWG) nr 2052/88 w odniesieniu do koordynacji działań różnych funduszy strukturalnych między nimi oraz z operacjami Europejskiego Banku Inwestycyjnego i innymi istniejącymi instrumentami finansowymi (Dz.U. L 374 z 31.12.1988, s. 1). Rozporządzenie uchylone rozporządzeniem (WE) nr 1260/1999.
- 19 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1164/94 z dnia 16 maja 1994 r. ustanawiające Fundusz Spójności (Dz.U. L 130 z 25.5.1994, s. 1). Rozporządzenie ostatnio zmienione Aktem przystąpienia z 2003 r.

Artykuł 107

Uchylenie

Bez uszczerbku dla przepisów art. 105 ust. 1 niniejszego rozporządzenia, niniejszym uchyla się rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 z dniem 1 stycznia 2007r. Odesłania do uchylonego rozporządzenia są rozumiane jako odesłania do niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 108

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie następnego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

Przepisy ustanowione w art. 1–16, 25–28, 32–40, 47–49, 52–54, 56, 58–62, 69–74, 103–105 oraz 108 stosuje się od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia wyłącznie dla programów na lata 2007–2013. Pozostałe przepisy stosuje się od dnia 1 stycznia 2007 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich

(...)

(...)

ROZDZIAŁ I Przepisy ogólne

Artykuł 1

Przedmiot

1. Niniejsze rozporządzenie określa zadania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), zakres udzielanego z niego wsparcia w ramach celów: Konwergencja, Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie oraz Europejska współpraca terytorialna, określonych w art. 3 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, a także zasady dotyczące kwalifikowalności do wsparcia.
2. Do EFRR stosuje się przepisy rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 oraz przepisy niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 2

Cel

Zgodnie z art. 160 Traktatu i rozporządzeniem (WE) nr 1083/2006 EFRR przyczynia się do finansowania pomocy mającej na celu wzmocnienie spójności gospodarczej i społecznej w drodze korygowania podstawowych dysproporcji regionalnych poprzez wspieranie rozwoju oraz dostosowania strukturalnego gospodarek regionalnych, w tym przekształcania upadających regionów przemysłowych i regionów opóźnionych w rozwoju, jak również wspieranie współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej. W działaniach tych EFRR kieruje się priorytetami Wspólnoty, a szczególnie potrzebą zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności, utworzenia i ochrony trwałych miejsc pracy oraz zapewnienia zrównoważonego rozwoju.

Artykuł 3

Zakres pomocy

1. EFRR koncentruje swoją pomoc na priorytetach tematycznych. Rodzaj i zakres działań finansowanych w ramach każdego z priorytetów odzwier-

cielają odmienny charakter celów: Konwergencja, Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie oraz Europejska współpraca terytorialna zgodnie z art. 4, 5 i 6.

2. EFRR współfinansuje:

- a) inwestycje produkcyjne przyczyniające się do tworzenia i ochrony trwałych miejsc pracy, przede wszystkim poprzez bezpośrednie wspieranie inwestycji zwłaszcza w małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP);
- b) inwestycje w infrastrukturę;
- c) rozwój potencjału endogenicznego poprzez działania wspierające rozwój regionalny i lokalny. Działania te obejmują wsparcie i usługi dla przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, tworzenie i rozwój instrumentów finansowania, takich jak kapitał podwyższonego ryzyka, fundusze pożyczkowe i gwarancyjne, fundusze rozwoju lokalnego, dotacje na spłatę odsetek, tworzenie sieci, współpracę i wymianę doświadczeń pomiędzy regionami, miastami oraz stosownymi podmiotami sfery społeczno-gospodarczej i środowiskowej;
- d) pomoc techniczną, o której mowa w art. 45 i 46 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

Zakres inwestycji i działań wymienionych w lit. a)–d) jest dostępny w celu realizacji priorytetów tematycznych zgodnie z art. 4, 5 i 6.

Artykuł 4

Konwergencja

W ramach celu Konwergencja EFRR koncentruje swoją pomoc na wspieraniu zrównoważonego, zintegrowanego rozwoju gospodarczego oraz zatrudnienia na poziomie regionalnym i lokalnym poprzez mobilizowanie i wzmocnianie zdolności endogenicznych w ramach programów operacyjnych, których celem jest modernizacja i zróżnicowanie struktur gospodarczych, jak również tworzenie i ochrona trwałych miejsc pracy. Jest to osiągane przede wszystkim poprzez następujące priorytety, przy czym poszczególne elementy polityki będą zależały od specyfiki każdego państwa członkowskiego:

- 1) badania i rozwój technologiczny (BRT), innowacyjność i przedsiębiorczość, w tym zwiększanie zdolności w zakresie badań i rozwoju technologicznego, oraz ich włączenie do Europejskiej Przestrzeni Badawczej, w tym infrastruktury; pomoc na rzecz BRT, zwłaszcza w MŚP, oraz na rzecz transferu technologii; poprawę powiązań pomiędzy MŚP a placówkami szkolnictwa wyższego, instytucjami badawczymi i centrami badawczo-technologicznymi; rozwój sieci powiązań gospodarczych; partnerstwa publiczno-prywatne i klastry; wspieranie świadczenia usług dla biznesu i technologii grupom MŚP; oraz stymulowanie finansowania przedsię-

biorczości i innowacji w MŚP za pomocą instrumentów inżynierii finansowej;

- 2) społeczeństwo informacyjne, w tym rozwój infrastruktury łączności elektronicznej, opracowanie zawartości, usług i aplikacji na poziomie lokalnym, poprawa bezpieczeństwa dostępności do publicznych usług on-line i ich rozwój; wsparcie i usługi na rzecz MŚP w procesie wdrażania i skutecznego wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK) lub wykorzystywania nowych pomysłów;
- 3) inicjatywy lokalne w zakresie rozwoju oraz wsparcie dla struktur świadczących usługi lokalne w tworzeniu nowych miejsc pracy, w przypadku gdy takie działania nie są objęte zakresem rozporządzenia (WE) nr 1081/2006;
- 4) środowisko, w tym inwestycje związane z zaopatrzeniem w wodę oraz z gospodarką wodną i odpadami; oczyszczanie ścieków oraz jakość powietrza; zapobieganie pustynnieniu, kontrola tego zjawiska i walka z nim; zintegrowany system zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli; pomoc w celu minimalizacji skutków zmian klimatu; rekultywacja środowiska naturalnego, w tym skażonych terenów i gruntów, oraz rewitalizacja terenów przemysłowych; propagowanie różnorodności biologicznej i ochrony przyrody, w tym inwestycje w tereny NATURA 2000; pomoc dla MŚP w zakresie propagowania zrównoważonych wzorców produkcji poprzez wdrażanie wydajnych systemów zarządzania środowiskiem oraz wdrażanie i stosowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniu środowiska;
- 5) zapobieganie zagrożeniom, w tym opracowanie i wdrożenie planów zapobiegania i stawiania czoła zagrożeniom naturalnym i technologicznym;
- 6) turystyka, w tym promowanie walorów przyrodniczych jako potencjału dla rozwoju zrównoważonej turystyki; ochrona i poprawa jakości dziedzictwa przyrodniczego w ramach wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego; pomoc na rzecz zwiększenia podaży usług turystycznych poprzez wprowadzanie nowych usług o wyższej wartości dodanej oraz wspieranie nowych, zrównoważonych rodzajów turystyki;
- 7) inwestowanie w kulturę, w tym ochrona, promowanie i zachowanie dziedzictwa kulturowego; rozwój infrastruktury kulturalnej wspierającej rozwój społeczno-gospodarczy, zrównoważoną turystykę i zwiększoną atrakcyjność regionu; oraz pomoc na rzecz zwiększenia podaży usług kulturalnych poprzez wprowadzanie nowych usług o wyższej wartości dodanej;
- 8) inwestycje transportowe, w tym poprawę sieci transeuropejskich i połączeń z siecią TEN-T; zintegrowane strategie promocji ekologicznego transportu, które przyczyniają się do poprawy dostępności i jakości usług transportu pasażerskiego i towarowego, z myślą o uzyskaniu bardziej

zrównoważonego podziału na różne rodzaje środków transportu oraz o promocji systemów intermodalnych i ograniczaniu oddziaływania na środowisko;

- 9) inwestycje energetyczne, w tym poprawę sieci transeuropejskich, które przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa dostaw, integracji kwestii środowiska naturalnego, zwiększenia efektywności energetycznej oraz rozwoju energii odnawialnych;
- 10) inwestycje w edukację, w tym w kształcenie zawodowe, przyczyniające się do podwyższenia atrakcyjności i jakości życia;
- 11) inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia i infrastrukturę społeczną, które przyczyniają się do rozwoju regionalnego i lokalnego oraz podwyższenia jakości życia.

Artykuł 5

Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie

Wspierając zatrudnienie, w kontekście strategii zrównoważonego rozwoju, EFRR kieruje swoją pomoc w ramach celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie przede wszystkim na następujące trzy priorytety:

- 1) innowacje i gospodarkę opartą na wiedzy, w tym poprzez tworzenie i umacnianie sprawnych regionalnych gospodarek opartych na innowacyjności, powiązania systemowe między sektorem prywatnym i publicznym, uczelniami i ośrodkami technologicznymi, z uwzględnieniem lokalnych potrzeb, w szczególności:
 - a) zwiększanie zdolności regionalnych w dziedzinie BRT i innowacyjności, związanych bezpośrednio z realizacją celów regionalnych w zakresie rozwoju gospodarczego poprzez wspieranie centrów kompetencji przemysłowych lub ukierunkowanych na wybrane technologie, propagowanie BRT w dziedzinach związanych z przemysłem, MŚP i transferu technologii, rozwój badań prognostycznych w zakresie technologii i międzynarodowych badań porównawczych w zakresie polityk promujących innowacyjność, a także wspieranie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami oraz wspólnej polityki w zakresie BRT i innowacyjności;
 - b) stymulowanie innowacji i przedsiębiorczości we wszystkich sektorach gospodarczych na poziomie regionalnym i lokalnym, poprzez wspieranie wprowadzania na rynek przez MŚP nowych lub udoskonalonych produktów, procesów i usług, wspieranie sieci powiązań gospodarczych i klastrów, poprawę dostępu MŚP do środków finansowych, propagowanie sieci współpracy między przedsiębiorstwami oraz właściwymi placówkami szkolnictwa wyższego i instytucjami badawczymi; ułatwianie dostępu MŚP do usług wspierających przedsiębiorstwa oraz wspieranie wdrażania w MŚP przyjaznych środowisku i innowacyjnych technologii;

- c) propagowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz popieranie tworzenia nowych firm przez odpowiednie placówki szkolnictwa wyższego i instytucje badawcze oraz istniejące firmy;
 - d) tworzenie instrumentów inżynierii finansowej oraz udogodnień inkubacyjnych sprzyjających badaniom i rozwojowi technologicznemu w MŚP oraz przedsiębiorczości i zakładaniu nowych przedsiębiorstw, szczególnie MŚP ukierunkowanych na wiedzę;
- 2) działania prewencyjne w zakresie ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom, w szczególności:
- a) stymulowanie inwestycji w celu rekultywacji środowiska naturalnego, w tym terenów i gruntów skażonych, dotkniętych procesem pustosynnienia oraz przemysłowych;
 - b) propagowanie rozwoju infrastruktury związanej z różnorodnością biologiczną oraz inwestycji w tereny NATURA 2000, w przypadku gdy przyczynia się to do zrównoważonego rozwoju gospodarczego lub dywersyfikacji obszarów wiejskich;
 - c) stymulowanie efektywności energetycznej oraz produkcji energii odnawialnych, jak również rozwój efektywnych systemów zarządzania energią;
 - d) propagowanie ekologicznego i zrównoważonego transportu publicznego, zwłaszcza w obszarach miejskich;
 - e) opracowywanie planów i działań na rzecz zapobiegania i przeciwdziałania zagrożeniom naturalnym (np.: pustosynnieniu, suszom, pożarom i powodziom) i technologicznym;
 - f) ochrona i poprawa jakości dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w celu wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego oraz promowanie walorów przyrodniczych i kulturowych jako potencjału dla rozwoju zrównoważonej turystyki;
- 3) dostęp do usług transportowych i telekomunikacyjnych pożytku ogólnego o charakterze gospodarczym, a w szczególności:
- a) rozbudowa drugorzędnych sieci transportowych przez usprawnianie połączeń z sieciami TEN-T, regionalnymi węzłami kolejowymi, lotniskami i portami lub platformami multimodalnymi, tworzenie bezpośrednich połączeń z głównymi liniami kolejowymi, a także promowanie regionalnych i lokalnych śródlądowych dróg wodnych i żeglugi morskiej bliskiego zasięgu;
 - b) propagowanie dostępu MŚP do technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz ich wdrażania i skutecznego wykorzystywania poprzez wspieranie dostępu do sieci; tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu; zapewnianie wyposażenia; oraz rozwój usług i aplikacji, w tym w szczególności opracowywanie planów działania dla bardzo małych przedsiębiorstw i zakładów rzemieślniczych. Ponadto w odniesieniu do programów operacyjnych wspieranych z EFRR w regionach kwalifikujących się do finansowania szczególne-

go i przejściowego, o którym mowa w art. 8 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, państwa członkowskie i Komisja mogą postanowić o rozszerzeniu wsparcia na priorytety, o których mowa w art. 4 niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 6

Europejska współpraca terytorialna

W ramach celu Europejska współpraca terytorialna EFRR skupia swoją pomoc na następujących priorytetach:

- 1) rozwoju transgranicznej działalności o wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym poprzez wspólne strategie na rzecz zrównoważonego rozwoju terytorialnego, a przede wszystkim poprzez:
 - a) wspieranie przedsiębiorczości, w szczególności rozwoju MŚP, turystyki, kultury oraz handlu transgranicznego;
 - b) wspieranie i poprawę wspólnej ochrony zasobów naturalnych i kulturowych i wspólnego zarządzania nimi, jak również zapobieganie zagrożeniom naturalnym i technologicznym;
 - c) wspieranie powiązań pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi;
 - d) zmniejszanie izolacji poprzez poprawę dostępu do usług i sieci transportowych, informacyjnych i komunikacyjnych, a także transgranicznych systemów i urządzeń dostaw wody i energii oraz zagospodarowania odpadów;
 - e) rozwój współpracy, zdolności oraz wspólnego wykorzystywania infrastruktury, w szczególności w sektorach takich jak ochrona zdrowia, kultura, turystyka i edukacja. Ponadto EFRR może przyczyniać się do propagowania współpracy prawnej i administracyjnej, integracji transgranicznych rynków pracy, lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia, równości płci i równości szans, szkoleń i integracji społecznej, a także do wspólnego wykorzystywania zasobów ludzkich i infrastruktury na potrzeby BRT. W odniesieniu do programu PEACE pomiędzy Irlandią Północną a przygranicznymi hrabstwami Irlandii, przewidzianego na podstawie ust. 22 załącznika II do rozporządzenia 1083/2006, EFRR, poza wyżej wymienionymi działaniami, przyczynia się do propagowania stabilności społecznej i gospodarczej we wspomnianych regionach, zwłaszcza poprzez działania wspierające spójność pomiędzy społecznościami;
- 2) ustanowieniu i rozwoju współpracy transnarodowej, w tym współpracy dwustronnej między regionami nadmorskimi nieobjętymi pkt 1, poprzez finansowanie sieci i działań sprzyjających zintegrowanemu rozwojowi terytorialnemu, koncentrując się przede wszystkim na następujących obszarach priorytetowych:
 - a) innowacje: tworzenie i rozwój sieci naukowych i technologicznych oraz zwiększanie BRT i zdolności innowacyjnych na poziomie regionalnym, jeżeli mają one bezpośredni wkład w zrównoważony rozwój

gospodarczy obszarów transnarodowych. Działania mogą obejmować: tworzenie sieci pomiędzy odpowiednimi placówkami szkolnictwa wyższego, instytucjami badawczymi i MŚP; powiązania ułatwiające dostęp do wiedzy naukowej i transfer technologii pomiędzy ośrodkami BRT a międzynarodowymi centrami doskonałości w dziedzinie BRT; współpracę bliźniaczą instytucji zajmujących się transferem technologii; oraz opracowywanie wspólnych instrumentów inżynierii finansowej przeznaczonych do wsparcia BRT w MŚP;

- b) środowisko: gospodarka wodna, wydajność energetyczna, zapobieganie zagrożeniom i działalność mająca na celu ochronę środowiska w wyraźnym wymiarze transnarodowym. Działania mogą obejmować: ochronę i gospodarowanie dorzeczami rzek, strefami przybrzeżnymi, zasobami morskimi, usługami wodnymi oraz mokradłami; zapobieganie pożarom, suszom i powodziom; propagowanie bezpieczeństwa morskiego i ochronę przed zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi; oraz ochronę i wzmocnienie dziedzictwa przyrodniczego wspierającego rozwój społeczno-gospodarczy i zrównoważoną turystykę;
 - c) dostępność: działania mające na celu poprawę dostępu do usług transportowych i telekomunikacyjnych oraz ich jakości, w przypadku gdy mają one wyraźny wymiar transnarodowy. Działania mogą obejmować: inwestycje w transgraniczne sektory sieci transeuropejskich; poprawę dostępu na poziomie lokalnym i regionalnym do sieci krajowych i transnarodowych; poprawę interoperacyjności systemów krajowych i regionalnych; oraz propagowanie zaawansowanych technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
 - d) zrównoważony rozwój obszarów miejskich: wzmocnienie rozwoju policentrycznego na poziomie transnarodowym, krajowym i regionalnym, mającego wyraźne skutki transnarodowe. Działania mogą obejmować: tworzenie i ulepszanie sieci miast i powiązań między miastem a wsią; strategie rozwiązywania problemów wspólnych dla miasta i wsi; ochronę i promowanie dziedzictwa kulturowego oraz strategiczną integrację stref rozwoju w skali transnarodowej. Pomoc na rzecz współpracy dwustronnej między regionami nadmorskimi może być rozszerzona o priorytety, o których mowa w pkt 1;
- 3) wzmocnieniu skuteczności polityki regionalnej przez wspieranie:
- a) współpracy międzyregionalnej skupiającej się na innowacyjności i gospodarce opartej na wiedzy oraz na działaniach prewencyjnych w odniesieniu do środowiska i zapobieganiu zagrożeniom w rozumieniu art. 5 pkt 1 i 2;
 - b) wymiany doświadczeń dotyczących rozpoznawania, transferu i rozpowszechniania najlepszych praktyk, w tym dotyczących zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, o którym mowa w art. 8; oraz
 - c) działań obejmujących badania, gromadzenie danych, jak również obserwację i analizę tendencji rozwojowych we Wspólnocie.

Kwalifikowalność wydatków

1. Następujące wydatki nie są kwalifikowalne do wsparcia EFRR:
 - a) odsetki od zadłużenia;
 - b) zakup gruntów za kwotę przekraczającą 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych w ramach danej operacji. W wyjątkowych i należyście uzasadnionych przypadkach wyższe oprocentowanie może zostać dozwolone przez instytucję zarządzającą dla operacji dotyczących ochrony środowiska;
 - c) likwidacja elektrowni jądrowych;
 - d) podlegający zwrotowi podatek od towarów i usług (VAT).
 2. Wydatki na mieszkalnictwo są kwalifikowalne wyłącznie w tych państwach członkowskich, które przystąpiły do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. lub po tej dacie, w następujących okolicznościach:
 - a) wydatki są programowane w ramach operacji dotyczącej zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich lub osi priorytetowej dla obszarów dotkniętych lub zagrożonych degradacją fizyczną i wykluczeniem społecznym;
 - b) środki przyznane na mieszkalnictwo wynoszą nie więcej niż 3% alokacji EFRR na dane programy operacyjne albo 2% całkowitej alokacji EFRR;
 - c) wydatki są ograniczone do:
 - budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego, lub
 - budynków stanowiących własność publiczną lub własność podmiotów o celach niezarobkowych wykorzystywanych na cele mieszkaniowe dla gospodarstw domowych o niskich dochodach lub osób o szczególnych potrzebach.
- Komisja przyjmuje wykaz kryteriów wymaganych do określenia obszarów, o których mowa w lit. a), oraz wykaz kwalifikowanych interwencji zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103
- ust. 3 rozporządzenia 1083/2006.
3. Do działań współfinansowanych ze środków EFRR, objętych zakresem art. 3 rozporządzenia nr 1081/2006, mają zastosowanie przepisy dotyczące zasad kwalifikowalności zawarte w art. 11 tego rozporządzenia.

ROZDZIAŁ II
Przepisy szczególne
dotyczące traktowania szczególnych uwarunkowań terytorialnych

Artykuł 8

Zrównoważony rozwój obszarów miejskich

Oprócz działań wymienionych w art. 4 i 5 niniejszego rozporządzenia, w przypadku działań obejmujących zrównoważony rozwój obszarów miejskich, o którym mowa w art. 37 ust. 4 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, w stosownych przypadkach EFRR może wspierać rozwój wspólnych, zintegrowanych i zrównoważonych strategii mających na celu ograniczenie wysokiej koncentracji problemów gospodarczych, ekologicznych oraz społecznych w obszarach miejskich.

Strategie te propagują zrównoważony rozwój obszarów miejskich poprzez działania takie jak: przyspieszenie wzrostu gospodarczego, rekultywacja środowiska fizycznego, rewitalizacja obszarów przemysłowych, zachowanie i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, propagowanie przedsiębiorczości, rozwój lokalnego zatrudnienia oraz społeczności lokalnych, a także świadczenie usług na rzecz ludności z uwzględnieniem zmian struktur demograficznych. Na zasadzie odstępstwa od art. 34 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 oraz jeżeli działania takie są realizowane poprzez szczegółowe programy operacyjne lub osie priorytetowe w ramach programu operacyjnego, finansowanie z EFRR działań przewidzianych w ramach celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, objętego zakresem rozporządzenia (WE) nr 1081/2006, może zostać zwiększone do 15% danego programu lub danej osi priorytetowej.

Artykuł 9

Koordinacja z EFRROW i EFR

W przypadku gdy program operacyjny wspierany ze środków EFRR obejmuje operacje kwalifikujące się także do finansowania w ramach innego wspólnotowego instrumentu wsparcia,

w tym osi 3 EFRROW oraz zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybołówstwa w ramach EFR, państwa członkowskie ustanawiają w każdym programie operacyjnym kryteria rozgraniczające zakres operacji wspieranych przez EFRR oraz działań wspieranych przez pozostałe wspólnotowe instrumenty wsparcia.

Artykuł 10

Obszary o niekorzystnym położeniu geograficznym i warunkach przyrodniczych Programy regionalne współfinansowane ze środków EFRR, obejmujące obszary o niekorzystnym położeniu geograficznym i warunkach przyrodniczych, określone w art. 52 lit. f) rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 szczególnie uwzględniają specyficzne trudności występujące na tych obszarach. Bez uszczerbku dla art. 4 i 5, EFRR może przyczynić się w szczególności do finansowania inwestycji, których celem jest poprawa dostępności, promowanie i rozwój działalności gospodarczej związanej z dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym, promowanie zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i wspieranie zrównoważonej turystyki.

Artykuł 11

Regiony najbardziej oddalone

1. Dodatkowa alokacja o specjalnym przeznaczeniu, o której mowa w ust. 20 załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, jest wykorzystywana do zrekompensowania dodatkowych kosztów związanych z niedogodnościami określonymi w art. 299 ust. 2 Traktatu, poniesionych w regionach najbardziej oddalonych na wsparcie:
 - a) priorytetów, o których mowa odpowiednio w art. 4 lub 5;
 - b) usług transportu towarowego i pomocy na rzecz uruchamiania usług transportowych;
 - c) operacji związanych z ograniczeniami w składowaniu, z nadmiernym rozmiarem i konserwacją narzędzi produkcyjnych oraz niedostatkami kapitału ludzkiego na lokalnym rynku pracy.
2. W ramach zakresu art. 3 dodatkowa alokacja o specjalnym przeznaczeniu może finansować koszty inwestycji. Ponadto dodatkowa alokacja o specjalnym przeznaczeniu jest wykorzystywana do wartości wynoszącej co najmniej 50% jako wsparcie finansowania pomocy operacyjnej i wydatków obejmujących zobowiązania z tytułu świadczenia usług publicznych oraz kontrakty na usługi publiczne w regionach najbardziej oddalonych.
3. Kwota, do której stosuje się wskaźnik interwencji, jest proporcjonalna do dodatkowych kosztów, o których mowa w ust. 1, poniesionych przez beneficjenta wyłącznie w przypadku pomocy operacyjnej i wydatków obejmujących zobowiązania z tytułu świadczenia usług publicznych oraz kontrakty na usługi publiczne i może pokryć koszty kwalifikowane ogółem w przypadku wydatków na inwestycje.
4. Finansowanie na podstawie niniejszego artykułu nie może być stosowane do wspierania:
 - a) operacji dotyczących produktów objętych zakresem zastosowania załącznika I do Traktatu;

- b) pomocy na rzecz przewozu osób dopuszczalnej zgodnie z art. 87 ust. 2 lit. a) Traktatu;
- c) zwolnień podatkowych i zwolnień ze świadczeń socjalnych.

ROZDZIAŁ III
Przepisy szczególne dotyczące celu
Europejska współpraca terytorialna

Sekcja 1
Programy operacyjne

Artykuł 12

Treść

Każdy program operacyjny realizowany w ramach celu Europejska współpraca terytorialna zawiera następujące informacje:

- 1) analizę sytuacji w zakresie współpracy pod kątem jej mocnych i słabych stron oraz przyjętej w odpowiedzi na nią strategii;
- 2) wykaz kwalifikowalnych obszarów objętych obszarem programu, w tym w zakresie programów współpracy transgranicznej, obszary elastyczności, o których mowa w art. 21 ust. 1;
- 3) uzasadnienie wyboru priorytetów w odniesieniu do strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, narodowe strategiczne ramy odniesienia, jeżeli państwa członkowskie postanowiły włączyć do nich działania finansowane w ramach celu Europejska współpraca terytorialna, jak również oczekiwane wyniki oceny ex ante, o której mowa w art. 48 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006;
- 4) informacje o osiach priorytetowych i ich celach szczegółowych. Cele te określa się ilościowo, z wykorzystaniem ograniczonej liczby wskaźników produktu i rezultatu z uwzględnieniem zasady proporcjonalności. Wskaźniki te muszą umożliwiać pomiar postępów w stosunku do sytuacji wyjściowej oraz pomiar stopnia osiągnięcia celów osi priorytetowych;
- 5) wyłącznie do celów informacyjnych – indykatywny podział, według kategorii, zaprogramowanego wykorzystania wkładu EFRR w program operacyjny, zgodnie z przepisami wykonawczymi przyjętymi przez Komisję zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006;
- 6) jednolity plan finansowy, bez podziału na państwa członkowskie, obejmujący dwie tabele:
 - a) tabelę przedstawiającą podział na każdy rok, zgodnie z art. 52, 53 i 54 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, kwoty całkowitych środków

finansowych przewidzianych na wkład EFRR. Całkowity roczny wkład EFRR jest zgodny z mającymi zastosowanie ramami finansowymi;

- b) tabelę określającą, dla całego okresu programowania, dla programu operacyjnego i dla każdej osi priorytetowej, kwotę całkowitych środków finansowych stanowiących wkład Wspólnoty i wkład krajowy oraz wskaźnik wkładu EFRR. W przypadku gdy zgodnie z art. 53 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 wkład krajowy stanowią wydatki publiczne i prywatne, tabela przedstawia indykatywny podział na komponenty publiczne i prywatne. W przypadku gdy zgodnie z tym artykułem wkład krajowy stanowią wydatki publiczne, tabela przedstawia kwotę krajowego wkładu publicznego;
- 7) w odpowiednich przypadkach, informacje dotyczące komplementarności z działaniami finansowanymi z EFRROW i działaniami finansowanymi z EFR;
- 8) przepisy wykonawcze dla programu operacyjnego, obejmujące:
 - a) wyznaczenie przez państwo członkowskie wszystkich instytucji, o których mowa w art. 14;
 - b) opis systemów monitorowania i oceny;
 - c) informacje o instytucji właściwej do otrzymywania płatności dokonywanych przez Komisję oraz o instytucji lub instytucjach odpowiedzialnych za dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów;
 - d) opis procedur uruchamiania i obiegu przepływów finansowych w celu zapewnienia ich przejrzystości;
 - e) rozwiązania gwarantujące promocję programu operacyjnego, o której mowa w art. 69 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, i informowanie o nim;
 - f) opis procedur uzgodnionych pomiędzy Komisją a państwami członkowskimi dotyczących wymiany danych informatycznych w celu spełnienia wymogów w zakresie płatności, monitorowania i oceny określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1083/2006;
- 9) indykatywny wykaz dużych projektów, w rozumieniu art. 39 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, zaplanowanych do przedłożenia Komisji w okresie programowania w celu ich zatwierdzenia.

Sekcja 2
Kwalifikowalność

Artykuł 13

Zasady kwalifikowalności wydatków

Do określenia kwalifikowalności wydatków stosuje się, o ile nie są ustanowione przepisy wspólnotowe, odpowiednie przepisy krajowe uzgodnione przez państwa członkowskie uczestniczące w programie operacyjnym

w ramach celu Europejska współpraca terytorialna. Komisja ustanawia, zgodnie z art. 56 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 i bez uszczerbku dla art. 7 niniejszego rozporządzenia, wspólne przepisy dotyczące kwalifikowalności wydatków, zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 103 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006. Jeżeli art. 7 przewiduje różne zasady kwalifikowalności wydatków w różnych państwach członkowskich biorących udział w programie operacyjnym w ramach celu Europejska współpraca terytorialna, do obszaru objętego programem stosuje się jak najszerze zasady kwalifikowalności.

Sekcja 3 Zarządzanie, monitorowanie i kontrola

Artykuł 14

Powoływanie instytucji

1. Państwa członkowskie uczestniczące w programie operacyjnym powołują jedną instytucję zarządzającą, jedną instytucję certyfikującą oraz jedną instytucję audytową; ta ostatnia ma swoją siedzibę w państwie członkowskim instytucji zarządzającej. Instytucja certyfikująca otrzymuje płatności dokonane przez Komisję oraz, co do zasady, dokonuje płatności na rzecz beneficjenta wiodącego. Instytucja zarządzająca, po konsultacji z państwami członkowskimi reprezentowanymi na obszarze objętym działaniem programu, tworzy wspólny sekretariat techniczny. Zadaniem sekretariatu jest wspomaganie instytucji zarządzającej i komitetu monitorującego oraz, w stosownych przypadkach, instytucji audytowej w realizacji ich zadań.
2. Instytucja audytowa programu operacyjnego jest wspomagana przez grupę audytorów, w której skład wchodzi po jednym przedstawicielu każdego państwa członkowskiego uczestniczącego w programie operacyjnym, pełniącym obowiązki przewidziane w art. 62 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006. Grupa audytorów zostaje utworzona najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od decyzji o zatwierdzeniu programu operacyjnego. Grupa opracowuje swój regulamin wewnętrzny. Przewodniczy jej instytucja audytowa programu operacyjnego. Państwa członkowskie uczestniczące w programie operacyjnym mogą jednogłośnie postanowić, że instytucja audytowa jest uprawniona do bezpośredniego pełnienia obowiązków przewidzianych w art. 62 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 na całym terytorium objętym programem, bez potrzeby powoływania grupy audytorów określonej w pierwszym akapicie. Audytorzy są niezależni od systemu kontroli, o którym mowa w art. 16 ust. 1.
3. Każde z państw członkowskich uczestniczących w programie operacyjnym powołuje swoich przedstawicieli do komitetu monitorującego, o którym mowa w art. 63 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

Artykuł 15

Rola instytucji zarządzającej

1. Instytucja zarządzająca wykonuje zadania określone w art. 60 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, z wyjątkiem zadań dotyczących prawidłowości operacji i wydatków w odniesieniu do przepisów krajowych i wspólnotowych, wyszczególnionych w lit. b) tego artykułu. W związku z tym zapewnia zatwierdzenie wydatków każdego beneficjenta uczestniczącego w operacji przez kontrolera, o którym mowa w art. 16 ust. 1 niniejszego rozporządzenia.
2. Instytucja zarządzająca ustanawia, w razie potrzeby w porozumieniu z beneficjentem wiodącym, zasady wdrażania każdej operacji.

Artykuł 16

System kontroli

1. W celu zatwierdzenia wydatków każde państwo członkowskie ustanawia system kontroli umożliwiający weryfikację dostarczenia produktów i usług stanowiących przedmiot dofinansowania, zasadności wydatków zadeklarowanych dla działań lub ich części wdrażanych na terytorium danego państwa, jak również zgodności tych wydatków i związanych z nimi operacji lub ich części z przepisami wspólnotowymi i krajowymi. W tym celu każde państwo członkowskie wyznacza kontrolerów odpowiedzialnych za weryfikację legalności i prawidłowości wydatków zadeklarowanych przez każdego beneficjenta uczestniczącego w operacji. Państwa członkowskie mogą postanowić o wyznaczeniu jednego kontrolera na cały obszar objęty programem. W przypadku gdy dostarczenie produktów i usług stanowiących przedmiot dofinansowania może zostać zweryfikowane wyłącznie w odniesieniu do całej operacji, weryfikacja przeprowadzana jest przez kontrolera z państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę beneficjent wiodący, lub przez instytucję zarządzającą.
2. Każde państwo członkowskie zapewnia zatwierdzenie wydatków przez kontrolerów w terminie trzech miesięcy.

Artykuł 17

Zarządzanie finansowe

1. Wpłata wkładu EFRR jest dokonywana na jedno konto bez subkont krajowych.
2. Bez uszczerbku dla odpowiedzialności państw członkowskich za wykrywanie i korygowanie nieprawidłowości oraz za odzyskiwanie kwot należnie wypłaconych, instytucja certyfikująca zapewnia odzyskanie od beneficjenta wiodącego wszelkich kwot wypłaconych w wyniku niepra-

widłowości. Beneficjenci zwracają beneficjentowi wiodącemu kwoty nie należne wypłacone, zgodnie z umową zawartą między nimi.

3. Jeśli beneficjent wiodący nie zdoła zapewnić sobie zwrotu kwot od beneficjenta, państwo członkowskie, na którego terytorium znajduje się dany beneficjent, zwróci instytucji certyfikującej kwotę nienależnie wypłaconą temu beneficjentowi.

Artykuł 18

Europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej

Państwa członkowskie uczestniczące w programie operacyjnym w ramach celu Europejska współpraca terytorialna mogą wykorzystywać europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej, w celu uczynienia tego ugrupowania odpowiedzialnym za zarządzanie programem operacyjnym poprzez nałożenie na niego obowiązków instytucji zarządzającej i wspólnego sekretariatu technicznego. W tym kontekście odpowiedzialność finansowa nadal spoczywa na każdym państwie członkowskim.

Sekcja 4 Operacje

Artykuł 19

Wybór operacji

1. Operacje wybrane do programów operacyjnych mających na celu rozwój działalności transgranicznej, określone w art. 6 pkt 1, oraz do programów operacyjnych mających na celu ustanowienie i rozwój współpracy transnarodowej, określone w art. 6 pkt 2, obejmują beneficjentów z co najmniej dwóch państw, z których przynajmniej jedno jest państwem członkowskim, którzy współpracują przy każdej operacji na co najmniej dwa z poniższych sposobów: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólny personel i wspólne finansowanie. Wybrane operacje spełniające wyżej wymienione warunki mogą zostać zrealizowane w jednym państwie, pod warunkiem że zostały przedstawione przez podmioty należące co najmniej do dwóch państw. Powyższe warunki nie mają zastosowania do operacji objętych programem PEACE, o którym mowa w art. 6 pkt 1 akapit trzeci.
2. Operacje wybrane w ramach programów operacyjnych obejmujących współpracę międzyregionalną, o których mowa w art. 6 pkt 3 lit. a), obejmują beneficjentów, na poziomie regionalnym lub lokalnym, z co najmniej:

- a) trzech państw członkowskich; lub
- b) trzech państw, z których co najmniej dwa muszą być państwami członkowskimi, jeżeli zaangażowany jest beneficjent z państwa trzeciego.

W operacjach wybranych do programów operacyjnych, o których mowa w art. 6 pkt 3 lit. b), stosuje się warunki określone w akapicie pierwszym niniejszego ustępu, o ile jest to możliwe według typu operacji. Beneficjenci współpracują przy każdej operacji w następujący sposób: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólny personel i wspólne finansowanie.

3. Poza zadaniami określonymi w art. 65 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 komitet monitorujący lub podlegający mu komitet sterujący odpowiada za wybór operacji.

Artykuł 20

Obowiązki beneficjenta wiodącego i pozostałych beneficjentów

1. Beneficjenci wyznaczają spośród siebie beneficjenta wiodącego dla każdej operacji. Beneficjent wiodący przyjmuje następujące obowiązki:
 - a) dokonuje ustaleń dotyczących jego relacji z beneficjentami uczestniczącymi w operacji w formie umowy zawierającej między innymi postanowienia gwarantujące należyte zarządzanie funduszami przeznaczonymi na daną operację, włącznie z warunkami odzyskania kwot nienależnie wypłaconych;
 - b) odpowiada za zapewnienie realizacji całej operacji;
 - c) dopilnowuje, by wydatki przedstawione przez beneficjentów uczestniczących w operacji zostały poniesione na realizację operacji i odpowiadały czynnościom uzgodnionym między tymi beneficjentami;
 - d) weryfikuje, czy wydatki przedstawione przez beneficjentów uczestniczących w operacji zostały zatwierdzone przez kontrolerów;
 - e) odpowiada za przekazanie wkładu EFRR beneficjentom uczestniczącym w operacji.
2. Każdy beneficjent uczestniczący w operacji:
 - a) przyjmuje na siebie odpowiedzialność w przypadku wystąpienia nieprawidłowości w zakresie zadeklarowanych przez siebie wydatków;
 - b) informuje państwo członkowskie, w którym się znajduje, o swoim uczestnictwie w operacji, jeżeli to państwo członkowskie nie bierze udziału w danym programie operacyjnym.

Artykuł 21

Specjalne warunki dotyczące lokalizacji operacji

1. W kontekście współpracy transgranicznej i w odpowiednio uzasadnionych przypadkach EFRR może finansować wydatki poniesione przy realizacji

operacji lub części operacji do wysokości 20% kwoty jego wkładu do danego programu operacyjnego w obszarach NUTS 3 przylegających do obszarów kwalifikujących się do tego programu, o których mowa w art. 7 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, lub otoczonych przez takie przylegające obszary. W wyjątkowych przypadkach uzgodnionych między Komisją i państwami członkowskimi pułap elastyczności może być rozszerzony na obszary NUTS 2, w których znajdują się obszary, o których mowa w art. 7 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006. Na poziomie projektu wydatki poniesione przez partnerów znajdujących się poza obszarem objętym programem określonym w akapicie pierwszym mogą być kwalifikowalne, jeżeli trudno byłoby osiągnąć cele projektu bez udziału tego partnera.

2. W kontekście współpracy transnarodowej i w odpowiednio uzasadnionych przypadkach EFRR może finansować do wysokości 20% kwoty swojego wkładu do danego programu operacyjnego wydatki poniesione przez partnerów znajdujących się poza tym obszarem, a uczestniczących w operacjach, w przypadku gdy wydatki takie przynoszą korzyści regionom w obszarze stanowiącym cel współpracy.
3. W kontekście współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej EFRR może finansować wydatki poniesione w trakcie realizacji operacji lub ich części na terytorium państw spoza Wspólnoty Europejskiej do wysokości 10% kwoty swojego wkładu do danego programu operacyjnego, jeśli operacje te przynoszą korzyści regionom Wspólnoty.
4. Państwa członkowskie zapewniają zgodność z prawem i prawidłowość tych wydatków. Instytucja zarządzająca potwierdza wybór operacji poza obszarami kwalifikującymi się do pomocy, o których mowa w ust. 1, 2 i 3.

ROZDZIAŁ IV Przepisy końcowe

Artykuł 22

Przepisy przejściowe

1. Niniejsze rozporządzenie nie ma wpływu na kontynuację albo modyfikację, w tym całkowite lub częściowe anulowanie, pomocy zatwierdzonej przez Komisję na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1783/1999 lub wszelkich innych przepisów prawa mających zastosowanie do tej pomocy na dzień 31 grudnia 2006 r., które w związku z tym stosuje się po tym terminie do tej pomocy lub do danych projektów aż do ich zamknięcia.
2. Wnioski złożone zgodnie z rozporządzeniem (EWG) nr 1783/1999 zachowują ważność.

Artykuł 23

Uchylenie

1. Bez uszczerbku dla przepisów ustanowionych w art. 22 niniejszego rozporządzenia, niniejszym uchyla się rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2007 r.
2. Odniesienia do uchylonego rozporządzenia są rozumiane jako odniesienia do niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 24

Klauzula przeglądowa

Parlament Europejski i Rada dokonują przeglądu niniejszego rozporządzenia do dnia 31 grudnia 2013 r., zgodnie z procedurą określoną w art. 162 Traktatu.

Artykuł 25

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie następnego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

**ROZPORZĄDZENIE (WE) nr 1081/2006
PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 5 lipca 2006 r.
w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego
i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999**

(...)

Artykuł 1

Przedmiot

1. Niniejsze rozporządzenie określa zadania Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), zakres udzielanego z niego wsparcia, przepisy szczególne i rodzaje wydatków kwalifikowanych do wsparcia.
2. Do EFS stosuje się przepisy rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 oraz przepisy niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 2

Zadania

1. EFS przyczynia się do realizacji priorytetów Wspólnoty w zakresie wzmocnienia spójności gospodarczej i społecznej przez poprawę możliwości zatrudnienia i pracy, stymulowanie wysokiego poziomu zatrudnienia oraz tworzenia liczniejszych i lepszych miejsc pracy. Realizuje to przez wspieranie polityki państw członkowskich zmierzającej do osiągnięcia pełnego zatrudnienia oraz jakości i wydajności pracy, wspierania integracji społecznej, w tym poprawy dostępu do zatrudnienia osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, oraz zmniejszenia dysproporcji w zatrudnieniu na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. EFS w szczególności wspiera działania zgodne z działaniami podjętymi przez państwa członkowskie na podstawie wytycznych przyjętych w ramach Europejskiej Strategii Zatrudnienia i włączonych do pakietu Wzrost i zatrudnienie – zintegrowane wytyczne oraz towarzyszących im zaleceń.
2. W realizacji zadań określonych w ust. 1 EFS wspiera priorytety Wspólnoty w zakresie potrzeby wzmocnienia spójności społecznej, zwiększenia wydajności i konkurencyjności oraz promowania wzrostu gospodarczego i trwałego rozwoju. W ten sposób EFS uwzględnia odpowiednie priorytety i cele Wspólnoty w dziedzinach edukacji i szkolenia, zwiększania udziału osób nieaktywnych zawodowo w rynku pracy, zwalczania wykluczenia społecznego, zwłaszcza grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, takich jak osoby niepełnosprawne, wspierania równości kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji.

Artykuł 3

Zakres pomocy

1. W ramach celów: Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie EFS wspiera działania w państwach członkowskich objęte wymienionymi poniżej priorytetami:
 - a) zwiększanie zdolności adaptacyjnych pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w celu lepszego przewidywania zmian gospodarczych i pozytywnego zarządzania nimi, w szczególności poprzez promowanie:
 - (i) kształcenia przez całe życie oraz większego inwestowania w zasoby ludzkie przez przedsiębiorstwa, zwłaszcza małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), oraz pracowników, poprzez opracowywanie i wdrażanie systemów i strategii, w tym praktyk zawodowych, które zapewniają lepszy dostęp do szkoleń, w szczególności pracownikom o niskich kwalifikacjach i w starszym wieku, rozwój kwalifikacji i kompetencji, upowszechnianie technologii informacyjnych i komunikacyjnych, e-kształcenie, technologie przyjazne środowisku i umiejętności zarządzania oraz promowanie przedsiębiorczości i innowacyjności, a także rozpoczynanie działalności gospodarczej;
 - (ii) opracowywania i rozpowszechniania innowacyjnych i bardziej wydajnych form organizacji pracy, w tym poprawę poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy, identyfikacji przyszłych wymogów związanych z zawodem i umiejętnościami, a także rozwoju szczególnych usług w zakresie zatrudnienia, szkoleń oraz wsparcia dla pracowników, w tym zwolnień monitorowanych (outplacement), w kontekście restrukturyzacji przedsiębiorstw i sektorów;
 - b) zwiększanie dostępu do zatrudnienia oraz trwała integracja na rynku pracy osób poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo, zapobieganie bezrobociu, zwłaszcza bezrobociu długoterminowemu i bezrobociu wśród młodzieży, zachęcanie do aktywności w starszym wieku i dłuższej aktywności zawodowej oraz zwiększanie uczestnictwa w rynku pracy, w szczególności przez wspieranie:
 - (i) modernizacji i wzmocnienia instytucji rynku pracy, w szczególności służb zatrudnienia oraz innych odnośnych inicjatyw z kontekście strategii Unii Europejskiej i państw członkowskich zmierzających do pełnego zatrudnienia;
 - (ii) wdrażania czynnych i zapobiegawczych działań zapewniających wczesne rozpoznawanie potrzeb w ramach indywidualnych planów działania i zindywidualizowanego wsparcia, takich jak indywidualnie dobrane szkolenia, poszukiwanie pracy, zwolnienia monitorowane i mobilność, samozatrudnienie i tworzenie przedsiębiorstw, w tym przedsiębiorstw spółdzielczych, zachęty do uczestnictwa w rynku pracy, elastyczne działania mające na celu przedłużanie aktywności zawodowej pracowników w starszym wieku oraz dzia-

- łania ułatwiające pogodzenie życia zawodowego z prywatnym, takie jak ułatwianie dostępu do opieki nad dziećmi i osobami będącymi na utrzymaniu;
- (iii) włączania do głównego nurtu polityki oraz podejmowania konkretnych działań mających na celu poprawę dostępu do zatrudnienia, zwiększanie trwałego uczestnictwa kobiet w zatrudnieniu i rozwoju ich kariery oraz zmniejszenie segregacji ze względu na płeć na rynku pracy, w tym poprzez oddziaływanie na bezpośrednie i pośrednie przyczyny różnic w wynagrodzeniu kobiet i mężczyzn;
- (iv) konkretnych działań mających na celu zwiększanie udziału migrantów w zatrudnieniu i wzmacnianie tym samym ich integracji społecznej; ułatwienia geograficznej i zawodowej mobilności pracowników oraz integracji transgranicznych rynków pracy, w tym poprzez doradztwo, szkolenia językowe oraz uznawanie kompetencji i uzyskanych kwalifikacji;
- c) zwiększanie integracji społecznej osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji w celu ich trwałej integracji na rynku pracy oraz zwalczanie wszelkich form dyskryminacji na rynku pracy, w szczególności poprzez wspieranie:
- (i) metod integracji z rynkiem pracy oraz ponownego wejścia na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, takich jak osoby doświadczające wykluczenia społecznego, osoby wypadające z systemu edukacji, przedstawiciele mniejszości, osoby niepełnosprawne i osoby opiekujące się osobami będącymi na ich utrzymaniu, poprzez działania służące poprawie zdolności do zatrudnienia, w tym w dziedzinie gospodarki społecznej, dostęp do kształcenia zawodowego i szkolenia zawodowego, oraz działania towarzyszące i odpowiednie wsparcie, usługi na rzecz społeczności lokalnej i usługi w zakresie opieki służące poprawie możliwości zatrudnienia;
- (ii) akceptacji różnorodności w miejscu pracy i zwalczania dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery, w tym poprzez podnoszenie świadomości, angażowanie lokalnych społeczności i przedsiębiorstw oraz promowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia;
- d) wzmacnianie kapitału ludzkiego, w szczególności poprzez wspieranie:
- (i) opracowywania i wprowadzania reform systemów edukacji i szkoleń w celu rozwijania zdolności do zatrudnienia, lepszego dopasowania kształcenia ogólnego i zawodowego oraz szkoleń do potrzeb rynku pracy oraz stałego podnoszenia kwalifikacji personelu szkoleniowego w celu rozwijania innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy;
- (ii) tworzenia sieci obejmujących instytucje szkolnictwa wyższego, centra badawczo-technologiczne oraz przedsiębiorstwa;

- e) wspieranie partnerstw, paktów i inicjatyw poprzez tworzenie sieci obejmujących odnośne zainteresowane strony, takie jak partnerzy społeczni i organizacje pozarządowe, na poziomie transnarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym w celu mobilizacji na rzecz reform w obszarze zatrudnienia i integracji na rynku pracy.
2. W ramach celu Konwergencja EFS wspiera działania w państwach członkowskich w ramach wymienionych poniżej priorytetów:
- a) zwiększenie i poprawa inwestycji w kapitał ludzki, w szczególności poprzez wspieranie:
- (i) realizacji reform systemów edukacji i szkoleń, zwłaszcza w celu zwiększania zdolności ludzi do reagowania na potrzeby społeczeństwa opartego na wiedzy i potrzebę kształcenia przez całe życie;
- (ii) większego uczestnictwa w edukacji i szkoleniu przez całe życie, w tym poprzez działania mające na celu osiągnięcie zmniejszenia liczby osób wypadających z systemu edukacji i zmniejszenia różnic w programach kształcenia dla obojga płci, oraz zwiększenie dostępu do edukacji i szkoleń na poziomie ogólnym, zawodowym i wyższym i poprawę ich jakości;
- (iii) rozwoju potencjału ludzkiego w dziedzinie badań i innowacji, przede wszystkim poprzez studia podyplomowe i szkolenia pracowników naukowych;
- b) wzmacnianie zdolności instytucjonalnej i skuteczności administracji publicznej oraz służb publicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym oraz, w stosownym przypadku, partnerów społecznych i organizacji pozarządowych, w celu przeprowadzenia reform, lepszych uregulowań prawnych i dobrego zarządzania, zwłaszcza w dziedzinie gospodarki, zatrudnienia, edukacji, spraw społecznych, środowiska i sądownictwa, w szczególności poprzez wspieranie:
- (i) mechanizmów pozwalających na lepsze opracowywanie, monitorowanie oraz ocenę dobrej polityki i programów, w tym poprzez analizy, statystyki i porady ekspertów, wspieranie koordynacji międzyresortowej i dialogu między odpowiednimi podmiotami publicznymi i prywatnymi;
- (ii) budowania zdolności w zakresie realizacji polityk i programów w odpowiednich dziedzinach, w tym w odniesieniu do egzekwowania prawa, w szczególności poprzez stałe szkolenie kadry kierowniczej i personelu oraz konkretne wsparcie kluczowych służb, inspektoratów i podmiotów sfery społeczno-gospodarczej, w tym partnerów społecznych i środowiskowych, odpowiednich organizacji pozarządowych oraz przedstawicielskich organizacji zawodowych.
3. W ramach priorytetów, o których mowa w ust. 1 i 2, państwa członkowskie mogą koncentrować się na priorytetach, które są najważniejsze ze względu na specyfikę stojących przed nimi wyzwań.

4. EFS może wspierać działania określone w art. 3 ust. 2 niniejszego rozporządzenia na całym terytorium państw członkowskich kwalifikujących się do wsparcia lub wsparcia przejściowego z Funduszu Spójności, określonych odpowiednio w art. 5 ust. 2 i art. 8 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.
5. W realizacji celów i priorytetów, o których mowa w ust. 1 i 2, EFS wspiera promowanie i włączanie do głównego nurtu polityki działalności innowacyjnej w państwach członkowskich.
6. EFS wspiera także działania transnarodowe i międzyregionalne, w szczególności przez wymianę informacji, doświadczeń, wyników oraz dobrych praktyk, a także przez opracowywanie komplementarnych podejść i skoordynowanych lub wspólnych działań.
7. Na zasadzie odstępstwa od art. 34 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, finansowanie działań w ramach priorytetu dotyczącego integracji społecznej, o którym mowa w ust. 1 lit. c) pkt (i) niniejszego artykułu i objętych zakresem rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego może zostać zwiększone do 15% danej osi priorytetowej.

Artykuł 4

Spójność i koncentracja wsparcia

1. Państwa członkowskie zapewniają spójność działań wspieranych z EFS z działaniami podejmowanymi w celu realizacji Europejskiej Strategii Zatrudnienia oraz przyczynianie się działań wspieranych z EFS do jej realizacji. W szczególności zapewniają one wspieranie przez strategię określoną w narodowych strategicznych ramach odniesienia i przez działania określone w programach operacyjnych, celów, priorytetów i zadań strategii w każdym państwie członkowskim w ramach krajowych programów reform i krajowych planów działania na rzecz integracji społecznej. W przypadkach gdy EFS może przyczynić się do realizacji polityk, państwa członkowskie koncentrują wsparcie również na wdrażaniu odnośnych zaleceń dotyczących zatrudnienia określonych w art. 128 ust. 4 Traktatu, a także odnośnych, związanych z zatrudnieniem, celów Wspólnoty w dziedzinie integracji społecznej, edukacji i szkoleń. Państwa członkowskie realizują ten cel w stabilnym środowisku programowania.
2. W ramach programów operacyjnych zasoby są wykorzystywane w celu zaspokojenia najważniejszych potrzeb i koncentrują się na tych obszarach polityki, w przypadku których wsparcie z EFS może mieć istotne efekty dla osiągnięcia celów programu. W celu maksymalizacji efektywności wsparcia z EFS programy operacyjne uwzględniają, w stosownych przypadkach, w szczególności regiony i miejsca stojące przed najpoważniejszymi problemami, takie jak zdegradowane regiony miejskie oraz regio-

ny najbardziej oddalone, podupadające obszary wiejskie oraz obszary zależne od rybołówstwa, a także obszary szczególnie poszkodowane z powodu przeniesienia przedsiębiorstw.

3. W stosownych przypadkach do krajowych sprawozdań państw członkowskich w ramach otwartej metody koordynacji w sprawie ochrony społecznej i integracji społecznej włączana jest krótka część dotycząca wkładu EFS we wspieranie stosownych aspektów integracji społecznej związanych z rynkiem pracy.
4. Wskaźniki zawarte w programach operacyjnych współfinansowanych z EFS mają charakter strategiczny, ich liczba jest ograniczona oraz odzwierciedlają one wskaźniki stosowane przy wdrażaniu Europejskiej Strategii Zatrudnienia oraz w kontekście stosownych celów Wspólnoty w dziedzinach integracji społecznej oraz edukacji i szkoleń.
5. Oceny przeprowadzane w odniesieniu do działań EFS obejmują również ocenę wkładu działania wspieranego z EFS we wdrażanie Europejskiej Strategii Zatrudnienia oraz celów Wspólnoty w dziedzinie integracji społecznej, niedyskryminacji, równości kobiet i mężczyzn oraz edukacji i szkoleń w danym państwie członkowskim.

Artykuł 5

Dobre zarządzanie i partnerstwo

1. EFS promuje dobre zarządzanie i partnerstwo. Wsparcie z funduszu jest opracowywane i wdrażane na odpowiednim szczeblu terytorialnym z uwzględnieniem poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego, zgodnie z uregulowaniami instytucjonalnymi właściwymi dla każdego państwa członkowskiego.
2. Państwa członkowskie zapewniają, na odpowiednim szczeblu terytorialnym, włączenie partnerów społecznych w przygotowywanie, wdrażanie i monitorowanie wsparcia z EFS, przy zapewnieniu odpowiednich konsultacji i udziału innych zainteresowanych stron.
3. Instytucja zarządzająca każdym programem operacyjnym zachęca do odpowiedniego udziału partnerów społecznych w działaniach finansowanych na podstawie art. 3. W ramach celu Konwergencja z zasobów EFS przydzielana jest odpowiednia kwota na budowę zdolności, w tym na szkolenia, działania mające na celu tworzenie sieci współpracy, wzmacnianie dialogu społecznego oraz działalność podejmowaną wspólnie przez partnerów społecznych, w szczególności w odniesieniu do zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. a).
4. Instytucja zarządzająca każdym programem operacyjnym zachęca organizacje pozarządowe do odpowiedniego udziału w finansowanej działalno-

ści i umożliwiała im dostęp do niej, w szczególności w dziedzinie integracji społecznej, równości płci i równości szans.

Artykuł 6

Równość płci i równość szans

Państwa członkowskie zapewniają włączenie do programów operacyjnych opisu sposobu, w jaki równość płci i równość szans są wspierane w ramach przygotowywania, realizacji, monitorowania i oceny programów operacyjnych. Państwa członkowskie wspierają zrównoważony udział kobiet i mężczyzn w zarządzaniu programami operacyjnymi i w ich realizacji na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, stosownie do okoliczności.

Artykuł 7

Innowacyjność

W ramach każdego programu operacyjnego szczególną uwagę zwraca się na wspieranie działalności innowacyjnej i włączanie jej do głównego nurtu polityki. Instytucja zarządzająca wybiera tematy finansowania innowacji w kontekście partnerstwa i ustanawia odpowiednie ustalenia dotyczące realizacji. O wybranych tematach informuje ona komitet monitorujący, o którym mowa w art. 63 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

Artykuł 8

Działania transnarodowe i międzyregionalne

1. W przypadku gdy państwa członkowskie wspierają działania na rzecz inicjatyw transnarodowych lub międzyregionalnych, określonych w art. 3 ust. 6 niniejszego rozporządzenia, jako szczególną oś priorytetową w ramach programu operacyjnego, wkład EFS może zostać zwiększony o 10% na poziomie osi priorytetowej. Ten zwiększony wkład nie jest brany pod uwagę przy obliczaniu pułapów określonych w art. 53 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.
2. Państwa członkowskie, w stosownych przypadkach przy wsparciu Komisji, zapewniają, by EFS nie był wykorzystywany do wspierania konkretnych operacji wspieranych jednocześnie w ramach innych transnarodowych programów wspólnotowych, zwłaszcza w dziedzinie edukacji i szkoleń.

Artykuł 9

Pomoc techniczna

Komisja wspiera, w szczególności, wymianę doświadczeń, działalność mającą na celu podnoszenie świadomości, seminaria, tworzenie sieci oraz oceny porównawcze służące określaniu i rozpowszechnianiu dobrych prak-

tyk oraz zachęcaniu do wzajemnego uczenia się, oraz transnarodowej i międzyregionalnej współpracy w celu wzmocnienia aspektu związanego z polityką i wkładu EFS w cele Wspólnoty związane z zatrudnieniem i integracją społeczną.

Artykuł 10

Sprawozdania

Roczne i końcowe sprawozdania z realizacji, o których mowa w art. 67 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, zawierają, w stosownych przypadkach, podsumowanie realizacji takich elementów, jak:

- a) włączanie problematyki równości płci do głównego nurtu polityki, a także realizacja wszelkich konkretnych działań związanych z równouprawnieniem;
- b) działania mające na celu zwiększenie udziału migrantów w zatrudnieniu, a tym samym wzmocnienie ich integracji społecznej;
- c) działania mające na celu zwiększenie integracji w dziedzinie zatrudnienia, a tym samym poprawę integracji społecznej mniejszości;
- d) działania mające na celu zwiększenie integracji w dziedzinie zatrudnienia i integracji społecznej innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym osób niepełnosprawnych;
- e) działalność innowacyjna, w tym prezentacja tematów i ich wyników, rozpowszechnianie oraz włączanie do głównego nurtu polityki;
- f) działania transnarodowe lub międzyregionalne.

Artykuł 11

Kwalifikowalność wydatków

1. EFS zapewnia wsparcie wydatków kwalifikowalnych, które nie naruszając art. 53 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, mogą obejmować wszelkie zasoby finansowe będące przedmiotem wspólnego wkładu pracodawców i pracowników. Pomoc przybiera formę bezzwrotnych dotacji indywidualnych lub grantów globalnych, dotacji podlegających zwrotowi, obniżek oprocentowania pożyczek, mikrokredytów, funduszy gwarancyjnych oraz zakupu towarów i usług zgodnie z zasadami dotyczącymi zamówień publicznych.
2. Następujące wydatki nie są kwalifikowalne do wsparcia z EFS:
 - a) podlegający zwrotowi podatek od towarów i usług (VAT);
 - b) odsetki od zadłużenia;
 - c) zakup mebli, wyposażenia, pojazdów, infrastruktury, nieruchomości i gruntów.
3. Następujące koszty stanowią wydatki kwalifikowalne do wsparcia z EFS określonego w ust. 1, pod warunkiem że zostały one poniesione zgod-

nie z przepisami krajowymi, w tym zasadami dotyczącymi rachunkowości, i z zachowaniem szczególnych warunków przedstawionych poniżej:

- a) dodatki lub wynagrodzenia wypłacane przez stronę trzecią na rzecz uczestników danej operacji i poświadczony beneficjentowi;
 - b) w przypadku dotacji i grantów – koszty pośrednie zadeklarowane ryczałtowo do wysokości 20% bezpośrednich kosztów operacji;
 - c) koszty amortyzacji aktywów podlegających amortyzacji, wyszczególnionych w ust. 2 lit. c), przydzielonych wyłącznie na czas trwania operacji, w zakresie, w którym na nabycie tych aktywów nie zostały wykorzystane dotacje publiczne.
4. Do działań współfinansowanych z EFS, które są objęte zakresem art. 3 rozporządzenia (WE) nr 1080/2006, stosuje się przepisy dotyczące zasad kwalifikowalności określone w art. 7 tego rozporządzenia.

Artykuł 12

Przepisy przejściowe

1. Niniejsze rozporządzenie nie ma wpływu na kontynuację albo modyfikację, w tym całkowite lub częściowe anulowanie, pomocy zatwierdzonej przez Komisję na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1784/1999 lub wszelkich innych przepisów prawa mających zastosowanie do tej pomocy na dzień 31 grudnia 2006 r., które w związku z tym stosuje się po tym terminie do tej pomocy lub do danych projektów aż do ich zamknięcia.
2. Wnioski złożone zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1784/1999 zachowują ważność.

Artykuł 13

Uchylenie

1. Bez uszczerbku dla przepisów ustanowionych w art. 12 niniejszego rozporządzenia, niniejszym uchyla się rozporządzenie (WE) nr 1784/1999 ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2007 r.
2. Odniesienia do uchylonego rozporządzenia są rozumiane jako odniesienia do niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 14

Klauzula przeglądowa

Parlament Europejski i Rada dokonują przeglądu niniejszego rozporządzenia do dnia 31 grudnia 2013 r., zgodnie z procedurą określoną w art. 148 Traktatu.

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie następnego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) nr 1084/2006
z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające Fundusz Spójności
i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94

(...)

Artykuł 1

Ustanowienie i cel Funduszu Spójności

1. Niniejszym ustanawia się Fundusz Spójności (zwany dalej „funduszem”) w celu wzmocnienia spójności ekonomicznej i społecznej Wspólnoty na rzecz promowania trwałego rozwoju.
2. Do funduszu stosuje się przepisy rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 oraz niniejsze rozporządzenie.

Artykuł 2

Zakres pomocy

1. Pomoc z funduszu jest udzielana na działania w następujących dziedzinach, z zapewnieniem właściwej równowagi i zgodnie z potrzebami inwestycyjnymi oraz infrastrukturalnymi właściwymi dla każdego państwa członkowskiego otrzymującego pomoc:
 - a) transeuropejskich sieci transportowych, w szczególności priorytetowych projektów, stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania, określonych w decyzji nr 1692/96/WE;
 - b) środowiska w ramach priorytetów wspólnotowej polityki ochrony środowiska zgodnie z polityką i programem działania w zakresie środowiska naturalnego. W tym kontekście Fundusz może także udzielać wsparcia w dziedzinach związanych ze zrównoważonym rozwojem, które przedstawiają wyraźne korzyści w wymiarze środowiskowym, czyli efektywności energetycznej i energii odnawialnej, a w sektorze transportowym, poza sieciami transeuropejskimi, kolei, transportu rzeczno i morskiego intermodalnych systemów transportowych i ich interoperacyjności, zarządzania ruchem drogowym, morskim i lotniczym, ekologicznego transportu miejskiego i transportu publicznego.
2. Właściwą równowagę pomocy uzgadnia się we współpracy między państwami członkowskimi a Komisją.

Artykuł 3

Kwalifikowalność wydatków

Następujące wydatki nie są kwalifikowalne do wsparcia funduszu:

- a) odsetki od zadłużenia;
- b) zakup gruntów za kwotę przekraczającą 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych w ramach danej operacji;
- c) mieszkalnictwo;
- d) likwidacja elektrowni jądrowych; i
- e) podlegający zwrotowi podatek od towarów i usług (VAT).

Artykuł 4

Warunki dostępności pomocy z funduszu

1. Pomoc z funduszu jest uzależniona od następujących zasad:
 - a) jeżeli Rada podjęła, zgodnie z art. 104 ust. 6 Traktatu, decyzję o istnieniu nadmiernego deficytu w państwie członkowskim beneficjencie; oraz
 - b) stwierdziła, zgodnie z art. 104 ust. 8 Traktatu, że dane państwo członkowskie nie podjęło skutecznego działania w odpowiedzi na zalecenie Rady wydane na podstawie art. 104 ust. 7 Traktatu, może podjąć decyzję o wstrzymaniu całości albo części zobowiązań z funduszu wobec danego państwa członkowskiego ze skutkiem od dnia 1 stycznia roku następującego po podjęciu decyzji o wstrzymaniu.
2. Jeżeli Rada stwierdzi, że dane państwo członkowskie podjęło konieczne działanie korekcyjne, podejmuje niezwłocznie decyzję o zniesieniu wstrzymania przedmiotowych zobowiązań. Jednocześnie Rada na wniosek Komisji podejmuje decyzję o ponownym ujęciu w budżecie wstrzymanego zobowiązania zgodnie z procedurą określoną w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 17 maja 2006 r. pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą i Komisją w sprawie dyscypliny budżetowej i należytego zarządzania finansami²⁰.
3. Decyzje, o których mowa w ust. 1 i 2, Rada podejmuje kwalifikowaną większością głosów na wniosek Komisji.

Artykuł 5

Przepisy przejściowe

1. Niniejsze rozporządzenie nie ma wpływu na kontynuację albo modyfikację, w tym całkowite lub częściowe anulowanie, projektów lub innych form pomocy zatwierdzonych przez Komisję na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1164/94, które w związku z tym stosuje się po tym terminie do tej pomocy lub danych projektów aż do ich zamknięcia.
2. Wnioski dotyczące dużych projektów, w rozumieniu art. 39, 40 i 41 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, złożone do Komisji na podstawie rozpo-

²⁰ Dz.U. C 139 z 14.6.2006, s. 1.

rozporządzenia (WE) nr 1164/94, pozostają ważne pod warunkiem ich uzupełnienia, w razie potrzeby, w celu zapewnienia zgodności z wymogami niniejszego rozporządzenia i wyżej wymienionymi artykułami rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od dnia 1 stycznia 2007 r.

Artykuł 6

Uchylenie

1. Bez uszczerbku dla przepisów art. 105 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 oraz art. 5 niniejszego rozporządzenia, niniejszym uchyla się rozporządzenie (WE) nr 1164/94 ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2007 r.
2. Odniesienia do uchylonego rozporządzenia są rozumiane jako odniesienia do niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 7

Przegląd

Rada dokonuje przeglądu niniejszego rozporządzenia najpóźniej do dnia 31 grudnia 2013 r., zgodnie z art. 161 Traktatu.

Artykuł 8

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie następnego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

ROZPORZĄDZENIE (WE) nr 1082/2006 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT)

(...)

Artykuł 1

Charakter EUWT

1. Europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej, zwane dalej „EUWT”, może zostać utworzone na terytorium Wspólnoty na warunkach i z zastrzeżeniem ustaleń przewidzianych niniejszym rozporządzeniem.
2. Celem EUWT jest ułatwianie i upowszechnianie współpracy transgranicznej, transnarodowej lub międzyregionalnej, zwanych dalej „współpracą terytorialną”, między jej członkami określonymi w art. 3 ust. 1, wyłącznie w celu wzmocnienia spójności ekonomicznej i społecznej.
3. EUWT posiada osobowość prawną.
4. W każdym z państw członkowskich EUWT posiada zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych o najszerszym zakresie przyznawanym osobom prawnym na mocy prawa krajowego tego państwa członkowskiego. Może ono, w szczególności, nabywać lub zbywać mienie ruchome i nieruchome oraz zatrudniać pracowników i występować jako strona w postępowaniu sądowym.

Artykuł 2

Prawo właściwe

1. EUWT podlega następującym przepisom:
 - a) niniejszemu rozporządzeniu;
 - b) w przypadkach wyraźnie określonych niniejszym rozporządzeniem – przepisom konwencji i statutu, o których mowa w art. 8 i 9;
 - c) w przypadku spraw nieuregulowanych niniejszym rozporządzeniem lub uregulowanych nim tylko częściowo – prawu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba statutowa EUWT.
- W przypadku gdy zgodnie z prawem Wspólnoty lub międzynarodowym prawem prywatnym konieczne jest dokonanie wyboru prawa, któremu podlegają działania EUWT, EUWT traktowane jest jako podmiot państwa członkowskiego, w którym znajduje się jego siedziba statutowa.
2. W przypadku gdy państwo członkowskie składa się z kilku jednostek terytorialnych, z których każda posiada własne przepisy prawa mającego zastosowanie, odniesienie do prawa mającego zastosowanie na podstawie

ust. 1 lit. c) uwzględnia prawo tych jednostek, z uwzględnieniem struktury danego państwa członkowskiego określonej konstytucją.

Artykuł 3

Skład EUWT

1. EUWT składa się z członków, w granicach kompetencji przyznanych im na mocy prawa krajowego, należących do jednej lub kilku z następujących kategorii:
 - a) państwa członkowskie;
 - b) władze regionalne;
 - c) władze lokalne;
 - d) podmioty prawa publicznego w rozumieniu art. 1 ust. 9 akapit drugi dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi²¹. Członkami mogą być także stowarzyszenia składające się z podmiotów należących do jednej lub kilku z tych kategorii.
2. EUWT składa się z członków położonych na terytorium przynajmniej dwóch państw członkowskich.

Artykuł 4

Utworzenie EUWT

1. Decyzja o utworzeniu EUWT podejmowana jest z inicjatywy jej przyszłych członków.
2. Każdy z przyszłych członków:
 - a) powiadamia państwo członkowskie, zgodnie z prawem którego został utworzony, o swoim zamiarze uczestnictwa w EUWT; oraz
 - b) przesyła temu państwu członkowskiemu kopię proponowanej konwencji i statutu, o których mowa w art. 8 i 9.
3. Po powiadomieniu przez przyszłego członka zgodnie z ust. 2, dane państwo członkowskie udziela zgody – z uwzględnieniem swojej struktury określonej konstytucją – na uczestnictwo przyszłego członka w EUWT, chyba że uważa ono, że takie uczestnictwo, w tym uprawnienia i obowiązki przyszłego członka, nie jest zgodne z niniejszym rozporządzeniem lub z prawem krajowym, lub że uczestnictwo to nie jest uzasadnione ze względu na interes publiczny lub porządek publiczny tego państwa członkowskiego. W takim przypadku państwo członkowskie uzasadnia powody nieudzielenia zgody. Co do zasady, państwo członkowskie po-

21 Dz.U. L 134 z 30.4.2004, s. 114. Dyrektywa ostatnio zmieniona rozporządzeniem Komisji (WE) nr 2083/2005 (Dz.U. L 333 z 20.12.2005, s. 28).

dejmuje decyzję w nieprzekraczalnym terminie trzech miesięcy od daty otrzymania dopuszczalnego wniosku zgodnie z ust. 2. Przy podejmowaniu decyzji o uczestnictwie przyszłego członka w EUWT państwo członkowskie może stosować przepisy krajowe.

4. Państwa członkowskie wskazują organy właściwe do otrzymywania powiadomień i dokumentów określonych w ust. 2.
5. Członkowie uzgadniają zapisy konwencji, o której mowa w art. 8, i statutu, o którym mowa w art. 9, zapewniając ich spójność ze zgodą państw członkowskich udzieloną zgodnie z ust. 3 niniejszego artykułu.
6. Wszelkie zmiany konwencji oraz wszelkie istotne zmiany statutu podlegają zatwierdzeniu przez państwa członkowskie zgodnie z procedurą określoną w niniejszym artykule. Istotne zmiany statutu to zmiany, które skutkują bezpośrednio lub pośrednio wprowadzeniem zmian do konwencji.

Artykuł 5

Uzyskanie osobowości prawnej oraz publikacja w Dzienniku Urzędowym

1. Statut, o którym mowa w art. 9, i wszelkie jego późniejsze zmiany podlegają rejestracji lub publikacji zgodnie z właściwym prawem krajowym w państwie członkowskim, w którym znajduje się siedziba statutowa danego EUWT. EUWT uzyskuje osobowość prawną w dniu rejestracji lub publikacji, zależnie od tego, która z nich nastąpi wcześniej. Członkowie informują zainteresowane państwa członkowskie oraz Komitet Regionów o konwencji oraz o rejestracji lub opublikowaniu statutu.
2. W terminie dziesięciu dni roboczych od rejestracji lub opublikowania statutu EUWT zapewnia wysłanie do Urzędu Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich wniosku o opublikowanie w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej ogłoszenia informującego o utworzeniu EUWT, zawierającego szczegółowe dane dotyczące jego nazwy, celów, członków oraz siedziby statutowej.

Artykuł 6

Kontrola zarządzania funduszami publicznymi

1. Właściwe organy państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba statutowa EUWT, organizują przeprowadzanie kontroli zarządzania funduszami publicznymi przez EUWT. Państwo członkowskie, w którym znajduje się siedziba statutowa EUWT, wyznacza organ właściwy do realizacji tego zadania przed udzieleniem zgody na uczestnictwo w EUWT zgodnie z art. 4.
2. W przypadku gdy wymaga tego ustawodawstwo krajowe innych zainteresowanych państw członkowskich, organy państwa członkowskiego,

w którym znajduje się siedziba statutowa EUWT, dokonują uzgodnień z odpowiednimi organami innych zainteresowanych państw członkowskich w celu przeprowadzenia przez nie kontroli na ich terytorium w odniesieniu do działań EUWT wykonywanych w tych państwach członkowskich oraz w celu wymiany wszystkich właściwych informacji.

3. Wszystkie kontrole przeprowadza się zgodnie z uznanymi w skali międzynarodowej standardami audytu.
4. Nie naruszając ust. 1, 2 i 3, w przypadku gdy zadania EUWT wymienione w art. 7 ust. 3 akapit pierwszy i drugi obejmują działania, które są współfinansowane przez Wspólnotę, stosuje się odpowiednie przepisy dotyczące kontroli funduszy udostępnionych przez Wspólnotę.
5. Państwo członkowskie, w którym znajduje się siedziba statutowa EUWT, informuje inne zainteresowane państwa członkowskie o wszelkich trudnościach zaistniałych podczas kontroli.

Artykuł 7

Zadania

1. EUWT wykonuje zadania powierzane mu przez członków zgodnie z niniejszym rozporządzeniem. Zadania te określone są w konwencji uzgodnionej przez członków EUWT zgodnie z art. 4 i 8.
2. EUWT działa w ramach powierzonych mu zadań, które są ograniczone do ułatwiania i upowszechniania współpracy terytorialnej w celu wzmocnienia spójności gospodarczej i społecznej i które są określane przez członków EUWT w oparciu o zasadę, zgodnie z którą wszystkie zadania mieszczą się w zakresie kompetencji każdego z członków na mocy jego prawa krajowego.
3. Zadania EUWT są ograniczone przede wszystkim do realizacji programów lub projektów współpracy terytorialnej współfinansowanych przez Wspólnotę za pomocą Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego lub Funduszu Spójności. EUWT może prowadzić inne określone działania związane ze współpracą terytorialną ich członków dla realizacji celu, o którym mowa w art. 1 ust. 2, niezależnie od tego, czy Wspólnota wnosi do nich wkład finansowy. Państwa członkowskie mogą ograniczać zadania, które EUWT mogą wykonywać bez finansowego wkładu ze strony Wspólnoty. Zadania te obejmują jednak przynajmniej działania związane ze współpracą wymienione w art. 6 rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.
4. Zadania powierzone EUWT przez jego członków nie mogą dotyczyć wykonywania uprawnień przyznanych na mocy prawa publicznego lub obowiązków, których celem jest ochrona ogólnych interesów państwa lub ochrona ogólnych interesów innych organów publicznych, takich jak

uprawnienia policyjne i regulacyjne, wymiar sprawiedliwości i polityka zagraniczna.

5. Członkowie EUWT mogą jednogłośnie podjąć decyzję o upoważnieniu jednego z członków do wykonywania zadań EUWT.

Artykuł 8

Konwencja

1. EUWT podlega konwencji zawartej jednogłośnie przez jego członków zgodnie z art. 4.
2. Konwencja określa:
 - a) nazwę EUWT oraz jego siedzibę statutową, znajdującą się w państwie członkowskim, zgodnie z prawem którego został utworzony przynajmniej jeden z jego członków;
 - b) zasięg terytorialny, na którym EUWT może wykonywać swoje zadania;
 - c) szczególny cel i zadania EUWT, czas jego funkcjonowania oraz warunki jego rozwiązania;
 - d) listę członków EUWT;
 - e) prawo właściwe do celów interpretacji i stosowania konwencji, którym jest prawo państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba statutowa EUWT;
 - f) odpowiednie uzgodnienia dotyczące wzajemnego uznawania, w tym w zakresie kontroli finansowej; oraz
 - g) procedury wprowadzania zmian do konwencji, które są zgodne z obowiązkami określonymi w art. 4 i 5.

Artykuł 9

Statut

1. Statut EUWT przyjmowany jest na podstawie konwencji przez członków EUWT działających jednogłośnie.
2. Statut EUWT zawiera, jako minimum, wszystkie postanowienia konwencji oraz następujące elementy:
 - a) postanowienia dotyczące sposobu działania organów EUWT i ich kompetencji, jak również liczby przedstawicieli członków w odpowiednich organach;
 - b) procedury decyzyjne EUWT;
 - c) język lub języki robocze;
 - d) uzgodnienia dotyczące funkcjonowania EUWT, szczególnie w zakresie zarządzania personelem, procedur rekrutacji i charakteru umów z personelem;

- e) uzgodnienia dotyczące wkładów finansowych członków oraz zasad rachunkowych i budżetowych – w tym dotyczących kwestii finansowych – stosowanych przez każdego z członków w odniesieniu do EUWT;
- f) uzgodnienia dotyczące odpowiedzialności finansowej członków zgodnie z art. 12 ust. 2;
- g) organy odpowiedzialne za wyznaczenie niezależnych audytorów zewnętrznych; oraz
- h) procedury wprowadzania zmian do statutu, które są zgodne z obowiązkami określonymi w art. 4 i 5.

Artykuł 10

Struktura EUWT

1. EUWT posiada przynajmniej następujące organy:
 - a) zgromadzenie, składające się z przedstawicieli członków;
 - b) dyrektora, reprezentującego EUWT i działającego w jego imieniu.
2. Statut może przewidywać dodatkowe organy o wyraźnie określonych uprawnieniach.
3. EUWT odpowiada za działania swoich organów wobec stron trzecich, nawet w przypadku gdy działania takie nie są objęte zakresem zadań EUWT.

Artykuł 11

Budżet

1. EUWT ustanawia roczny budżet, który jest przyjmowany przez zgromadzenie, zawierający w szczególności komponent dotyczący kosztów bieżących oraz, jeżeli jest to konieczne, komponent operacyjny.
2. Sporządzanie sprawozdania finansowego – w tym, jeżeli jest to wymagane, towarzyszącego mu sprawozdania rocznego – oraz przeprowadzenie audytu i publikacja tego sprawozdania podlegają przepisom określonym w art. 2 ust. 1 lit. c).

Artykuł 12

Likwidacja, upadłość, zaprzestanie płatności i odpowiedzialność

1. W odniesieniu do likwidacji, upadłości, zaprzestania płatności oraz podobnych procedur, EUWT podlega przepisom prawa państwa członkowskiego, w którym znajduje się jego siedziba statutowa, o ile ust. 2 i 3 nie stanowią inaczej.

2. EUWT ponosi odpowiedzialność za swoje zobowiązania niezależnie od ich charakteru. W zakresie, w jakim aktywa EUWT nie są wystarczające do pokrycia jego zobowiązań, jego członkowie odpowiadają za zobowiązania EUWT niezależnie od ich charakteru, przy czym udział każdego członka zostaje ustalony proporcjonalnie do jego wkładu, chyba że prawo krajowe, zgodnie z którym członek został utworzony, wyłącza lub ogranicza odpowiedzialność tego członka. Uzgodnienia dotyczące wkładów są ustalone w statucie.

Jeżeli odpowiedzialność przynajmniej jednego członka EUWT jest ograniczona na mocy prawa krajowego, zgodnie z którym został on utworzony, pozostali członkowie mogą także ograniczyć swoją odpowiedzialność w statucie. Członkowie mogą przewidzieć w statucie, że po ustaniu ich członkostwa w EUWT będą ponosić odpowiedzialność za zobowiązania powstałe w związku z działaniami EUWT podejmowanymi w okresie ich członkostwa. Nazwa EUWT, którego członkowie ponoszą ograniczoną odpowiedzialność, zawiera słowa „z ograniczoną odpowiedzialnością”. Ogłoszenia konwencji, statutu oraz sprawozdania EUWT, którego członkowie ponoszą ograniczoną odpowiedzialność, dokonuje się w sposób co najmniej równy sposobowi ogłoszenia wymaganemu w odniesieniu do innych rodzajów podmiotów prawnych, których członkowie ponoszą ograniczoną odpowiedzialność, tworzonych zgodnie z prawem państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba statutowa tego EUWT. Państwo członkowskie może zakazać rejestracji na jego terytorium EUWT, którego członkowie ponoszą ograniczoną odpowiedzialność.

3. Bez uszczerbku dla odpowiedzialności finansowej państw członkowskich w odniesieniu do wszelkiego finansowania pochodzącego z funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności przekazanego EUWT, w odniesieniu do państw członkowskich nie powstaje żadna odpowiedzialność finansowa na podstawie niniejszego rozporządzenia w stosunku do EUWT, którego nie są członkiem.

Artykuł 13

Interes publiczny

W przypadku gdy EUWT prowadzi jakąkolwiek działalność naruszającą przepisy państwa członkowskiego dotyczące porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, zdrowia publicznego lub moralności publicznej lub naruszającą interes publiczny państwa członkowskiego, właściwy organ tego państwa członkowskiego może zakazać prowadzenia tej działalności na jego terytorium lub zażądać wystąpienia z EUWT tych członków, którzy zostali utworzeni zgodnie z jego prawem, chyba że EUWT zaprzestanie prowadzenia wspomnianej działalności. Zakazy takie nie mogą stanowić środka arbitralnego lub ukrytego ograniczania współpracy terytorialnej członków EUWT. Umożliwia się kontrolę decyzji właściwego organu przez organ sądowy.

Rozwiązanie

1. Nie naruszając przepisów dotyczących rozwiązania EUWT zawartych w konwencji, właściwy sąd lub organ państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba statutowa EUWT, nakazuje – na wniosek jakiegokolwiek właściwego organu posiadającego uzasadniony interes – rozwiązanie EUWT, jeżeli uzna, że EUWT nie spełnia już wymogów ustanowionych w art. 1 ust. 2 lub art. 7 lub jeżeli uzna, w szczególności, że EUWT działa poza zakresem powierzonych zadań określonych w art. 7. Właściwy sąd lub organ informuje wszystkie państwa członkowskie, zgodnie z prawem których zostali utworzeni członkowie EUWT, o wszelkich wnioskach o rozwiązanie EUWT.
2. Właściwy sąd lub organ mogą wyznaczyć EUWT termin na naprawienie sytuacji. W przypadku gdy EUWT nie dokona tego w wyznaczonym terminie, właściwy sąd lub organ nakazuje jego rozwiązanie.

Artykuł 15

Jurysdykcja

1. Osoby trzecie, które uważają się za pokrzywdzone w wyniku działań lub zaniechań EUWT, są uprawnione do dochodzenia swoich roszczeń w drodze procesu sądowego.
2. O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, do sporów z udziałem EUWT stosuje się prawodawstwo wspólnotowe dotyczące jurysdykcji. We wszelkich przypadkach nieprzewidzianych takim prawodawstwem wspólnotowym sądami właściwymi do rozwiązywania sporów są sądy państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba statutowa EUWT. Sądami właściwymi do rozwiązywania sporów wynikających z art. 4 ust. 3 lub 6 oraz wynikających z art. 13 są sądy państwa członkowskiego, którego decyzja jest kwestionowana.
3. Niniejsze rozporządzenie w żadnym stopniu nie pozbawia obywateli korzystania z ich krajowego konstytucyjnego prawa do odwołania przeciwko organom publicznym, które są członkami EUWT, w odniesieniu do:
 - a) decyzji administracyjnych dotyczących działalności prowadzonej przez EUWT;
 - b) dostępu do usług we własnym języku; oraz
 - c) dostępu do informacji.

W tych przypadkach sądami właściwymi są sądy państwa członkowskiego, z którego konstytucji wynika prawo do odwołania.

Przepisy końcowe

1. Państwa członkowskie ustanawiają takie przepisy, jakie są właściwe do zapewnienia skutecznego stosowania niniejszego rozporządzenia. W przypadku gdy wymaga tego prawo krajowe państwa członkowskiego, to państwo członkowskie może stworzyć ogólny wykaz zadań już przypisanych członkom EUWT w rozumieniu art. 3 ust. 1, którzy powstałi w oparciu o prawo tego państwa, w zakresie współpracy terytorialnej w tym państwie członkowskim. Państwo członkowskie informuje odpowiednio Komisję i inne państwa członkowskie o wszelkich przepisach przyjętych na podstawie niniejszego artykułu.
2. Państwa członkowskie mogą przewidzieć wnoszenie opłat związanych z rejestracją konwencji i statutu. Opłaty te nie mogą jednak przekraczać jej kosztów administracyjnych.

Artykuł 17

Sprawozdanie i klauzula przeglądowa

Do dnia 1 sierpnia 2011 r. Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie w sprawie stosowania niniejszego rozporządzenia oraz, w razie potrzeby, propozycje zmian.

Artykuł 18

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie następnego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 1 sierpnia 2007 r., z wyjątkiem art. 16, który stosuje się od dnia 1 sierpnia 2006 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

ROZPORZĄDZENIE RADY (WE, EURATOM) NR 1605/2002
z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie rozporządzenia finansowego
mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich
(Dz.U. L 248 z 16.9.2002, s. 1) zmienione przez: Rozporządzenie Rady
(WE, Euratom) nr1995/2006 z dnia 13 grudnia 2006 r.

ROZDZIAŁ 3
Metody wykonania

Artykuł 53

Komisja wykonuje budżet zgodnie z przepisami art. 53a–53d według jednej z następujących metod:

- a) na zasadzie zcentralizowanej;
- b) poprzez podział lub decentralizację zarządzania;
- c) poprzez wspólne zarządzanie z organizacjami międzynarodowymi.

Artykuł 53a

W przypadku wykonywania przez Komisję budżetu na zasadzie zcentralizowanej, zadania wykonawcze realizowane są bezpośrednio przez jej służby albo pośrednio, zgodnie z art. 54–57.

Artykuł 53b

1. W przypadku wykonywania przez Komisję budżetu przy podziale zarządzania zadania wykonawcze przekazywane są państwu członkowskim. Metoda ta ma szczególnie zastosowanie do działań, o których mowa w części drugiej tytułu I i II.
2. Bez uszczerbku dla przepisów uzupełniających zawartych w odnośnych przepisach sektorowych oraz, w przypadku podziału zarządzania, dla zapewnienia wykorzystania środków finansowych zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami, państwa członkowskie przyjmują przepisy ustawodawcze, wykonawcze i administracyjne lub wszelkie inne środki konieczne dla ochrony interesów finansowych Wspólnot. W tym celu państwa członkowskie w szczególności:
 - a) upewniają się, że działania finansowane z budżetu Wspólnoty są rzeczywiście przeprowadzane i prawidłowo wdrażane;
 - b) zapobiegają nieprawidłowościom i nadużyciom finansowym oraz im zaradzają;

- c) odzyskują środki finansowe, które zostały nienależnie wypłacone, nieodpowiednio wykorzystane lub utracone w wyniku nieprawidłowości lub błędów;
- d) zapewniają, za pomocą odnośnych przepisów sektorowych i zgodnie z art. 30 ust. 3, odpowiednią coroczną publikację ex post beneficjentów środków finansowych pochodzących z budżetu.

W tym celu państwa członkowskie przeprowadzają kontrole i ustanawiają efektywny i skuteczny system kontroli wewnętrznej zgodnie z przepisami określonymi w art. 28a. O ile jest to konieczne i właściwe, państwa członkowskie wszczynają odpowiednie postępowanie sądowe.

3. Państwa członkowskie przygotowują na właściwym szczeblu krajowym roczne podsumowanie dotyczących dostępnych audytów i deklaracji.
4. W celu zapewnienia wykorzystania środków finansowych zgodnie z obowiązującymi przepisami Komisja stosuje procedury rozliczeń lub mechanizmy korekty finansowej, które umożliwiają przyjęcie przez nią ostatecznej odpowiedzialności za wykonanie budżetu.

Artykuł 53c

1. W przypadku wykonywania przez Komisję budżetu przy zarządzaniu zdecentralizowanym, zadania wykonawcze przekazywane są państwu trzecim, zgodnie z przepisami art. 56 oraz części drugiej tytułu IV, bez uszczerbku dla przepisów dotyczących przekazywania pozostałych zadań organom, o których mowa w art. 54 ust. 2.
2. W celu zapewnienia wykorzystania środków finansowych zgodnie z obowiązującymi przepisami Komisja stosuje procedury rozliczeń lub mechanizmy korekty finansowej, które umożliwiają przyjęcie przez nią ostatecznej odpowiedzialności za wykonanie budżetu.
3. Państwa trzecie, którym przekazano zadania wykonawcze, zapewniają, zgodnie z art. 30 ust. 3, odpowiednią coroczną publikację ex post beneficjentów środków finansowych pochodzących z budżetu.

Artykuł 53d

1. Jeśli Komisja wykonuje budżet przy wspólnym zarządzaniu, niektóre zadania wykonawcze powierzane są organizacjom międzynarodowym, zgodnie z zasadami wykonawczymi, w następujących przypadkach:
 - a) gdy Komisja i organizacja międzynarodowa związane są długoterminową umową ramową regulującą administracyjne i finansowe zasady ich współpracy;
 - b) gdy Komisja i organizacja międzynarodowa pracują nad wspólnym projektem lub programem;
 - c) gdy środki finansowe kilku darczyńców tworzą wspólną pulę i nie są przeznaczone na poszczególne pozycje lub kategorie wydatków, to znaczy przy działaniach, w których uczestniczy kilku darczyńców.

Organizacje te, w swojej rachunkowości, audycie, procedurach kontroli wewnętrznej i procedurach udzielania zamówień, stosują normy zapewniające gwarancje równoważne normom przyjętym w skali międzynarodowej.

2. Indywidualne umowy podpisane z organizacjami międzynarodowymi w celu przyznania finansowania zawierają szczegółowe przepisy dotyczące wykonania zadań powierzonych takim organizacjom międzynarodowym.
3. Organizacje międzynarodowe, którym przekazano zadania wykonawcze, zapewniają, zgodnie z art. 30 ust. 3, odpowiednią coroczną publikację ex post beneficjentów środków finansowych pochodzących z budżetu.

WYTYCZNE W SPRAWIE KRAJOWEJ POMOCY REGIONALNEJ NA LATA 2007–2013 (2006/C 54/08) (Tekst mający znaczenie dla EOG)

1. Wstęp

1. Na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) oraz art. 87 ust. 3 lit. c) TWE pomoc państwa przeznaczona na wspieranie rozwoju gospodarczego określonych niekorzystnie położonych regionów w Unii Europejskiej może zostać uznana przez Komisję za zgodną ze wspólnym rynkiem. Ten rodzaj pomocy państwa znany jest pod nazwą krajowej pomocy regionalnej. Na krajową pomoc regionalną składa się pomoc na inwestycje przyznawana dużym przedsiębiorstwom, lub – w ograniczonym zakresie – pomoc operacyjna, przy czym obie formy pomocy przyznaje się konkretnym regionom w celu wyrównania różnic regionalnych. Za pomoc regionalną uznaje się również podwyższenie poziomów pomocy inwestycyjnej przyznawanej małym i średnim przedsiębiorstwom (dalej: MŚP) mieszczącym się w regionach mniej uprzywilejowanych ponad poziomy dopuszczalne na innych obszarach.
2. Pomagając w likwidacji ograniczeń regionów mniej uprzywilejowanych, krajowa pomoc regionalna sprzyja gospodarczej, społecznej i terytorialnej spójności państw członkowskich oraz Unii Europejskiej jako całości. Owa geograficzna specyfika odróżnia pomoc regionalną od innych form pomocy horyzontalnej, takich jak pomoc w dziedzinie badań, rozwoju i innowacji, zatrudnienia, szkoleń czy ochrony środowiska, które dążą do osiągnięcia innych celów leżących we wspólnym interesie zgodnie z art. 87 ust. 3 TWE, jakkolwiek na obszarach mniej uprzywilejowanych poziom pomocy może być czasami wyższy w uznaniu napotykanym przez nie określonych trudności²².
3. Krajowa regionalna pomoc inwestycyjna została skonstruowana w taki sposób, aby wspomóc rozwój najmniej uprzywilejowanych regionów poprzez wspieranie inwestycji i tworzenie nowych miejsc pracy. Promuje ona ekspansję i dywersyfikację działalności gospodarczej przedsiębiorstw znajdujących w tych regionach, zwłaszcza poprzez zachęcanie firm do otwierania tam nowych zakładów.
4. Kryteria stosowane przez Komisję przy sprawdzaniu zgodności krajowej pomocy regionalnej ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) oraz art. 87 ust. 3 lit. c) TWE, zostały określone w wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej z 1998 r.²³ obejmujących lata

22 Dodatki regionalne do pomocy przyznawanej w takich celach nie są zatem uważane za pomoc regionalną.

23 Dz.U. C 74 z 10.3.1998, s. 9, zmienione: Dz.U. C 288 z 9.10.1999, s. 2 oraz Dz.U. C 285 z 9.9.2000, s. 5.

2000–2006²⁴. Szczególne zasady dotyczące przyznawania pomocy na duże projekty inwestycyjne zostały określone w Wielosektorowych zasadach ramowych z 2002 r.²⁵ Jednak kierunek politycznego i gospodarczego rozwoju od 1998 r., łącznie z rozszerzeniem Unii Europejskiej z dnia 1 maja 2004 r., przewidywanym przystąpieniem Bułgarii i Rumunii oraz przyspieszonym procesem integracji w następstwie wprowadzenia jednej waluty, stworzyły potrzebę przeprowadzenia zakrojonego na szeroką skalę przeglądu w celu przygotowania nowych wytycznych, które obowiązywać będą w latach 2007–2013.

5. Pomoc regionalna może być skuteczna jedynie wówczas, gdy jest stosowana oszczędnie i proporcjonalnie oraz skupia się na najmniej uprzywilejowanych regionach Unii Europejskiej. W szczególności dopuszczalne pułapy pomocy winny odzwierciedlać wagę problemów mających wpływ na rozwój danych regionów. Ponadto korzyści z pomocy w zakresie rozwoju mniej uprzywilejowanego regionu muszą przeważać nad wynikającym z jej zastosowania zakłóceniem konkurencji²⁶. Znaczenie przykładane do korzyści osiąganych dzięki pomocy może się różnić w zależności od rodzaju stosowanego odstępstwa, w ten sposób, że w wypadku regionów najmniej uprzywilejowanych objętych przepisami art. 87 ust. 3 lit. a) dopuszcza się większe zakłócenie konkurencji niż w wypadku regionów, o których mowa w art. 87 ust. 3 lit. c)²⁷.
6. W pewnych bardzo ograniczonych, wyraźnie określonych przypadkach ograniczenia strukturalne danego regionu mogą być na tyle poważne, że regionalna pomoc inwestycyjna w połączeniu z kompleksowym systemem pomocy horyzontalnej może okazać się niewystarczająca dla zainicjowania procesu rozwoju regionalnego. Jedynie w takich przypadkach regionalna pomoc inwestycyjna może zostać uzupełniona regionalną pomocą operacyjną.
7. Coraz więcej wskazuje na istnienie poważnych barier w zakładaniu nowych przedsiębiorstw we Wspólnocie, które w zaostrej formie występują w regionach najmniej uprzywilejowanych. Komisja postanowiła zatem w ramach niniejszych wytycznych wprowadzić nowy instrument pomocy, mający stymulować tworzenie nowych małych przedsiębiorstw w regionach najmniej uprzywilejowanych w postaci zróżnicowanych pułapów pomocy w odniesieniu do regionów, o których mowa.

24 Punkt 4.4 Wytycznych w sprawie pomocy regionalnej został zmieniony przez Wytyczne wspólnotowe.

25 Dz.U. C 70 z 19.3.2002, s. 8, zmienione w Dz.U. C 263 z 1.11.2003, s. 3.

26 Patrz: wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie 730/79, *Philip Morris [1980]*, ECR 2671, pkt 17 oraz w sprawie C 169/95, *Hiszpania przeciwko Komisji [1997]*, ECR I-135, pkt 20.

27 Patrz: orzeczenie Sądu Pierwszej Instancji w sprawie T-380/94 *AIUFFASS i AKT [1996]*, ECR II-2169, pkt 54.

2. Zakres

8. Niniejsze wytyczne stosowane będą przez Komisję w odniesieniu do pomocy regionalnej przyznawanej w każdym sektorze gospodarki z wyjątkiem rybołówstwa i górnictwa węgla²⁸, które podlegają postanowieniom szczególnym przewidzianym przez określone instrumenty prawne. W sektorze rolnictwa niniejsze wytyczne nie mają zastosowania do produkcji produktów rolnych wymienionych w załączniku I do TWE. Mają one co prawda zastosowanie do przetwarzania wspomnianych produktów i obrotu tymi produktami, jednak tylko w zakresie przewidzianym wytycznymi Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnictwa²⁹ lub innymi wytycznymi, które je zastępują. Dodatkowo kilka innych sektorów również podlega postanowieniom szczególnym uwzględniającym swoistą sytuację tych sektorów i mogącym w całości lub w części odbiegać od postanowień niniejszych wytycznych³⁰.

Jeśli chodzi o hutnictwo żelaza i stali, zgodnie z dawno przyjętą praktyką, Komisja uznaje pomoc regionalną dla tego sektora, według definicji podanej w załączniku I, za niezgodną ze wspólnym rynkiem. Niezgodność ta zachodzi również w stosunku do pomocy w formie dużych indywidualnych dotacji dla MŚP tego sektora w rozumieniu art. 6 rozporządzenia (WE) nr 70/2001³¹, lub każdego następnego rozporządzenia, która nie podlega wyłączeniu na podstawie tego samego rozporządzenia. Dodatkowo, z uwagi na jego cechy szczególne, regionalna pomoc inwestycyjna nie jest przyznawana w sektorze włókien syntetycznych zgodnie z definicją w załączniku II.

9. Pomoc mogą otrzymać wyłącznie przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji w rozumieniu Wytycznych wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw³² zgodnie z tymi wytycznymi³³.
10. Ogólną zasadą jest, iż pomoc regionalna powinna być przyznawana w ramach wielosektorowego programu pomocy stanowiącego integralną część regionalnej strategii rozwoju o wyraźnie sprecyzowanych celach. Program taki umożliwiłby właściwym organom uszeregowanie projektów inwestycyjnych według korzyści, jakie przedstawiają one dla danego regionu. W wyjątkowych przypadkach, w których przewiduje się przyzna-

28 Do celów niniejszych wytycznych „węgiel” oznacza wysokiej, średniej i niskiej klasy węgiel kategorii A i B w rozumieniu międzynarodowej klasyfikacji ustanowionej przez Europejską Komisję Gospodarczą ONZ.

29 Dz.U. C 28 z 1.2.2000, s. 2, sprostowanie Dz.U. C 232 z 12.8.2000, s. 17.

30 Sektory objęte postanowieniami szczególnymi, oprócz wyżej wymienionych sektorów, to: transport i budownictwo okrętowe.

31 Dz.U. L 10 z 13.1.2001, s. 33, rozporządzenie zmienione rozporządzeniem (WE) nr 364/2004 (Dz.U. L 63 z 28.2.2004, s. 22).

32 Dz.U. C 244 z 1.10.2004, s. 2.

33 Obowiązkowi indywidualnego zgłoszenia Komisji podlega zwłaszcza pomoc udzielona dużym i średnim przedsiębiorstwom w toku restrukturyzacji, nawet jeśli stanowi ona część zatwierdzonego programu pomocy.

nie indywidualnej pomocy ad hoc pojedynczej firmie lub pomocy ograniczonej do jednego obszaru działalności, państwo członkowskie musi udowodnić, że projekt przyczynia się do osiągnięcia celów spójnej strategii rozwoju regionalnego, oraz że uwzględniając charakter i wielkość projektu, nie będzie on powodował niedopuszczalnego zakłócenia konkurencji. Jeśli pomoc przyznana w ramach programu będzie nadmiernie skoncentrowana na określonym sektorze działalności, Komisja może dokonać przeglądu programu na podstawie art. 17 rozporządzenia (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 traktatu WE³⁴ oraz może zaproponować, zgodnie z art. 18 lit. c) przytoczonego rozporządzenia, likwidację programu.

11. Państwa członkowskie nie mają obowiązku zgłaszania krajowych programów pomocy regionalnej spełniających wszystkie warunki ustanowione w rozporządzeniach w sprawie wyłączeń grupowych, przyjętych przez Komisję zgodnie z art. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczącego stosowania art. 92 i 93 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa³⁵.

3. Rozgraniczenie Regionów

- 3.1. Odsetek ludności kwalifikujący się do objęcia pomocą regionalną w latach 2007–2013.
12. W świetle zasady wyjątkowego charakteru pomocy regionalnej Komisja uważa, że całkowity odsetek ludności zamieszkującej regiony Wspólnoty, które są objęte pomocą musi być znacznie mniejszy niż odsetek ludności w regionach nie objętych pomocą.
13. Uwzględniając konkluzje z różnych posiedzeń Rady Europejskiej wzywające do obniżenia ogólnego poziomu pomocy państwa oraz wobec szeroko rozpowszechnionych obaw dotyczących zakłóceń w wyniku przyznawania pomocy inwestycyjnej na rzecz dużych przedsiębiorstw, Komisja uznaje, że całkowity odsetek ludności objęty zakresem wytycznych w sprawie pomocy regionalnej na lata 2007–2013 powinien zostać ograniczony w taki sposób, aby pomocą objąć najmniej uprzywilejowane regiony, a także ograniczoną liczbę regionów, które są mniej uprzywilejowane w porównaniu ze średnią krajową w danym państwie członkowskim. Postanowiła ona odpowiednio ustalić łączny odsetek ludności na poziomie 42% ludności obecnych 25 państw członkowskich UE, który jest zbliżony do odsetka określonego w 1998 r. dla Wspólnoty liczącej 15 członków. Pułap ten umożliwi odpowiednią koncentrację pomocy regionalnej w UE–25, gwarantując równocześnie wystarczającą elastyczność w związku

34 Dz.U. L 83 z 27.3.1999, s. 1.

35 Dz.U. L 142 z 14.5.1998, s. 1.

z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii do UE, których terytorium w całości będzie się kwalifikować do pomocy regionalnej³⁶.

14. Niezależnie od tego, celem zapewnienia wystarczającej ciągłości dla obecnych państw członkowskich, Komisja zdecydowała także o zastosowaniu dodatkowej siatki bezpieczeństwa celem zapewnienia, że zasięg pomocy w kategoriach liczby ludności w żadnym z państw członkowskich nie spadnie poniżej 50% ludności objętej pomocą w latach 2000–2006³⁷.
- 3.2. Odstępstwo na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a)
15. Artykuł 87 ust. 3 lit. a) stanowi, że pomoc przeznaczona na wspieranie rozwoju gospodarczego regionów, w których poziom życia jest nie normalnie niski lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia, może zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem. Jak orzekł Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich „posłużenie się w wyłączeniu zawartym w art. 87 ust. 3 lit. a) wyrazami »nienormalny« oraz »poważny« wskazuje, że dotyczy ono wyłącznie obszarów, na których sytuacja gospodarcza jest wyjątkowo niekorzystna na tle Wspólnoty jako całości”³⁸.
16. Stosownie do tego, Komisja stoi na stanowisku, że określone warunki są spełnione, jeśli region sklasyfikowany jako jednostka geograficzna poziomu NUTS II³⁹ posiada produkt krajowy brutto (dalej: PKB), mierzony według standardu siły nabywczej (dalej: SSN), niższy niż 75% średniej wspólnotowej⁴⁰. Wskaźniki PKB na jednego mieszkańca⁴¹ dla każdego regionu oraz średnia wspólnotowa, które mają być wykorzystane w analizie, ustalane są przez Urząd Statystyczny Wspólnot Europejskich (dalej: Eurostat). Dla zapewnienia maksymalnej spójności pomiędzy wyznaczeniem regionów kwalifikujących się do odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) w ramach wytycznych w sprawie pomocy regionalnej oraz regionów kwalifikujących się do celu konwergencji w ramach rozporządzeń w sprawie funduszy strukturalnych Komisja wykorzystwała te same dane dotyczące PKB na jednego mieszkańca do wyznaczenia regionów

36 Szacuje się, że wskutek przystąpienia Bułgarii i Rumunii pułap w wysokości 42% w skali UE–27 wzrośnie do 45,5 %.

37 Zastosowanie siatki bezpieczeństwa spowoduje, że całkowity odsetek ludności objęty pomocą w skali UE–25 wyniesie około 43,1 %, a w skali UE–27 – 46,6 %.

38 Sprawa 248/84, Niemcy przeciwko Komisji [1987], Zb. Orz. 4013, pkt 19.

39 Rozporządzenie (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 roku w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), Dz.U. L 154 z 21.6.2003, s. 1. Eurostat postępuje się nomenklaturą NUTS jako odniesieniem w zakresie gromadzenia, rozwijania i harmonizacji regionalnej statystyki UE oraz dla potrzeb społeczno–ekonomicznych analiz regionów.

40 Przyjmuje się, że wskaźnik PKB może syntetycznie odzwierciedlać oba wspomniane zjawiska.

41 Niniejsze i kolejne odniesienia do PKB na jednego mieszkańca oznaczają PKB mierzony w kategoriach SSN.

objętych art. 87 ust. 3 lit. a), jak i do wyznaczenia regionów konwergencji w ramach rozporządzeń w sprawie funduszy strukturalnych⁴².

17. Uznając specyficzne ograniczenia wynikające z oddalenia oraz określone trudności w zakresie integracji z rynkiem wewnętrznym, Komisja uważa, że pomoc regionalna dla regionów najbardziej oddalonych objętych art. 299 ust. 2 TWE⁴³ również wchodzi w zakres odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) bez względu na to, czy PKB na jednego mieszkańca jest w tych regionach niższy czy wyższy od 75% średniej wspólnotowej.

3.3. Ustalenia dotyczące stopniowego wycofywania pomocy dla regionów „efektu statystycznego”

18. W niektórych regionach PKB na jednego mieszkańca przekracza 75% średniej wspólnotowej tylko ze względu na statystyczny efekt rozszerzenia. Są to regiony na poziomie NUTS II o PKB na jednego mieszkańca wyższym niż 75% średniej UE-25, ale niższym niż 75% średniej UE-15⁴⁴.

19. Pragnąc zapewnić, że postęp osiągnięty przez te regiony nie zostanie podważony wskutek zbyt gwałtownej zmiany pod względem intensywności pomocy i dostępności pomocy operacyjnej Komisja uważa, że powinny one kwalifikować się do odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) na zasadzie tymczasowej i przejściowej aż do dnia 31 grudnia 2010 r.

20. W 2010 r. Komisja dokona przeglądu sytuacji gospodarczej tych regionów na podstawie średniej z trzech ostatnich lat obliczonej w oparciu o najnowsze dane dotyczące PKB dostarczone przez Eurostat. Jeśli okaże się, że poziom PKB na jednego mieszkańca któregoś z regionów spadł poniżej 75% średniej UE-25, to takie regiony nadal będą się kwalifikowały do odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a). W przeciwnym razie regiony efektu statystycznego będą się kwalifikowały do pomocy w ramach odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) od dnia 1 stycznia 2011 r.

3.4. Odstępstwo na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c)

21. Trybunał Sprawiedliwości w sprawie 248/84⁴⁵ wyraził swój pogląd co do szeregu kwestii objętych przedmiotowym odstępstwem oraz co do ram odniesienia dla analizy w następujący sposób: „Z drugiej strony, zakres wyłączenia zawartego w art. 87 ust. 3 lit. c) jest szerszy o tyle, że dopuszcza rozwój pewnych obszarów bez ograniczania go uwarunkowaniami ekonomicznymi określonymi w art. 87 ust. 3 lit. a) zakładając,

42 Dane te obejmują lata 2000–2002.

43 Azory, Madera, Wyspy Kanaryjskie, Gwadelupa, Martynika, Reunion oraz Gujana Francuska.

44 W praktyce 75% średniej PKB na jednego mieszkańca dla UE-15 odpowiada 82,2% średniej PKB na jednego mieszkańca dla UE-25.

45 Regiony te określa się dalej jako regiony efektu statystycznego.

46 Przypis 17, jak wyżej.

że pomoc taka” nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem”. Przepis ten uprawnia Komisję do zatwierdzenia pomocy mającej na celu dalszy rozwój gospodarczy obszarów państw członkowskich, które są mniej uprzywilejowane w stosunku do średniej krajowej”.

22. Pomoc regionalna objęta odstępstwem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) musi jednak stanowić część szczegółowo zdefiniowanej polityki regionalnej państwa członkowskiego i przestrzegać zasady koncentracji geograficznej. Jeśli jest ona przeznaczona dla regionów, które znajdują się w mniej niekorzystnej sytuacji, aniżeli regiony, których dotyczy art. 87 ust. 3 lit. a), wówczas zarówno zasięg geograficzny odstępstwa, jak i dozwolona intensywność pomocy muszą być ściśle ograniczone. W tych okolicznościach zazwyczaj jedynie niewielka część terytorium państwa członkowskiego kwalifikuje się do przyznania wspomnianej pomocy.

23. Tak więc, aby pozostawić władzom krajowym wystarczający margines swobody przy wyborze regionów kwalifikujących się do pomocy, bez zagrożenia skuteczności systemu kontroli tego rodzaju pomocy prowadzonej przez Komisję oraz równego traktowania wszystkich państw członkowskich, wybór regionów kwalifikujących się w ramach powyższego odstępstwa przeprowadza się w dwóch etapach: po pierwsze Komisja ustala dla każdego z państw członkowskich⁴⁷ maksymalny odsetek ludności kwalifikującej się do objęcia pomocą, a po drugie dokonuje się wyboru regionów kwalifikujących się do objęcia pomocą.

3.4.1. Określenie zasięgu pomocy regionalnej w państwie członkowskim w kategoriach Liczby ludności

24. Ustalenie zasięgu pomocy regionalnej w państwie członkowskim w kategoriach liczby ludności w ramach odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) winno zostać dokonane w sposób obiektywny, sprawiedliwy i przejrzysty. Ponadto ostateczny wynik musi mieścić się w ogólnym limicie zasięgu pomocy regionalnej, ustalonym przez Komisję w pkt 3.1., uwzględniając również siatkę bezpieczeństwa. Aby to osiągnąć, Komisja określiła dla każdego państwa członkowskiego pułap ludności, posługując się poniższą metodą.

25. Po pierwsze, państwa członkowskie otrzymują automatycznie przydział proporcjonalny do liczby ludności regionów, które kwalifikowały się do pomocy w ramach odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) TWE, a które przestały spełniać warunki kwalifikacji w ramach tego artykułu i nie są objęte postanowieniami dotyczącymi regionów efektu statystycznego opisanymi w pkt 3.3. Są to regiony, których PKB na jednego mieszkańca wynosił poniżej 75% przyjmując za podstawę średnią UE-15 w dniu przyjęcia wytycznych w sprawie pomocy regionalnej z 1998 r.,

47 Z wyjątkiem państw członkowskich, których całe terytorium kwalifikuje się do odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a).

a których rozwój gospodarczy sprawił, że nie spełniają już one tego warunku w odniesieniu do średniej UE-15. Z uwagi na fakt, że wspomniane regiony⁴⁸ korzystały z dość wysokiego poziomu pomocy, Komisja uważa za konieczne pozwolić państwom członkowskim, wedle ich uznania, na elastyczne podejście do dalszego wspierania tych regionów w okresie obowiązywania niniejszych wytycznych na mocy odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c)⁴⁹.

26. Po drugie, w celu umożliwienia dalszego wspierania regionów o niskiej gęstości zaludnienia dane państwa członkowskie otrzymują również przydział obliczany na podstawie liczby ludności regionów o niskiej gęstości zaludnienia⁵⁰.

27. Po odjęciu odsetka ludności wynikającego z zastosowania obiektywnych kryteriów przedstawionych w pkt 3.2 i 3.3 oraz przydziałów wymienionych w dwóch poprzednich ustępach wychodzących od określonego w pkt 3.1 górnego pułapu, który odpowiada 42% ludności UE-25, saldo jest dostępne do podziału pomiędzy państwa członkowskie przy użyciu klucza podziału, który uwzględnia różnice w zakresie PKB na jednego mieszkańca oraz poziomu zatrudnienia między regionami, w kontekście krajowym i wspólnotowym. Szczegółowy wzór przedstawiono w załączniku IV⁵¹.

28. Wreszcie, jak zapisano w pkt 3.1, zastosowano siatkę bezpieczeństwa dla zapewnienia, że żadne z państw członkowskich nie utraci więcej niż 50% odsetka ludności w stosunku do ludności objętej pomocą w ramach wytycznych z 1998 r.

29. Przydziały wynikające z powyższego określono w załączniku V wraz z wykazem regionów kwalifikujących się do pomocy na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a), regionów efektu statystycznego i regionów rozwoju gospodarczego.

3.4.2. Wybór regionów kwalifikujących się do pomocy⁵².

30. Kryteria wyboru regionów przez państwa członkowskie stanowiące o kwalifikowaniu się regionów do pomocy muszą być wystarczająco elastyczne, aby móc uzasadnić udzielenie krajowej pomocy regionalnej w różnorodnych sytuacjach, ale zarazem przejrzyste i przewidywać od-

48 Zwane dalej „regionami rozwoju gospodarczego”.

49 W latach 2000–2006 Irlandia Północna faktycznie korzystała z pomocy o takiej samej intensywności, jak wiele regionów objętych przepisami art. 87 ust. 3 lit a), mimo iż nie kwalifikowała się do pomocy na podstawie art. 87 ust. 3 lit a). Zatem dla potrzeb niniejszych wytycznych Irlandię Północną należy również uznać za region rozwoju gospodarczego.

50 Obliczany na podstawie opcji NUTS III opisanej w pkt 30 lit. b) niniejszych wytycznych.

51 Ta sama metoda została zastosowana przez Komisję w jej Wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej z 1998 r.: załącznik 3, pkt 4–7.

52 Regiony efektu statystycznego, które od dnia 1 stycznia 2011 r. nie kwalifikują się do odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a), kwalifikują się automatycznie do odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c).

powiednie zabezpieczenia, aby przyznanie pomocy regionalnej nie zmieniło warunków wymiany handlowej i nie zakłócało konkurencji w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem. Komisja uważa zatem, że do wyboru przez dane państwa członkowskie w celu przyznania regionalnej pomocy inwestycyjnej na podstawie odstępstwa określonego w art. 87 ust. 3 lit. c)⁵³ mogą kwalifikować się następujące regiony:

a) regiony rozwoju gospodarczego;

b) regiony o niskiej gęstości zaludnienia: na obszary takie składają się zasadniczo regiony geograficzne poziomu NUTS II o gęstości zaludnienia poniżej 8 osób na kilometr kwadratowy lub regiony geograficzne poziomu NUTS III o gęstości zaludnienia poniżej 12,5 osoby na kilometr kwadratowy⁵⁴. W doborze tych obszarów dopuszcza się jednak pewną elastyczność, z zastrzeżeniem następujących ograniczeń:

- elastyczność taka nie może oznaczać wzrostu odsetka ludności objętej pomocą;
- regiony poziomu NUTS III kwalifikujące się do elastycznego podejścia muszą posiadać gęstość zaludnienia niższą od 12,5 osoby na kilometr kwadratowy;
- muszą one graniczyć z regionami poziomu NUTS III, które spełniają kryterium niskiej gęstości zaludnienia;

c) regiony tworzące strefy przygraniczne zamieszkałe przynajmniej przez 100 000 osób, które znajdują się w regionach poziomu NUTS II lub regionach poziomu NUTS III, a których PKB na jednego mieszkańca jest niższy od średniej UE-25, lub których stopa bezrobocia jest wyższa niż 115% średniej krajowej, przy czym oba wskaźniki liczone są na podstawie średniej z ostatnich trzech lat według danych Eurostatu;

d) regiony poziomu NUTS III o liczbie ludności nieprzekraczającej 100 000 osób, których PKB na jednego mieszkańca jest niższy od średniej UE-25, lub których stopa bezrobocia jest wyższa niż 115% średniej krajowej, przy czym oba wskaźniki liczone są na podstawie średniej z ostatnich trzech lat według danych Eurostatu;

e) wyspy i inne regiony zdefiniowane za pomocą kryterium podobnego odizolowania geograficznego⁵⁵, których PKB na jednego mieszkańca jest niższy od średniej UE-25, lub których stopa bezrobocia jest wyższa niż 115% średniej krajowej, przy czym oba wskaźniki liczone są na podstawie średniej z ostatnich trzech lat według danych Eurostatu;

53 Uwzględniając niewielki rozmiar państwa, w przypadku Cypru i Luksemburga wystarczy, aby w wyznaczonych regionach PKB na jednego mieszkańca był niższy od średniej UE lub stopa bezrobocia była wyższa niż 115% średniej krajowej, a liczba zamieszkującej je ludności nie była niższa niż 10 000.

54 W celu uniknięcia podwójnego policzenia kryterium to należy stosować na podstawie rezydualnej po uwzględnieniu względnej zamożności danych regionów.

55 Przykładowo półwyspy i regiony górskie.

- f) wyspy zamieszkałe przez mniej niż 5 000 osób lub inne wspólnoty liczące mniej niż 5 000 mieszkańców zdefiniowane za pomocą kryterium podobnego odizolowania geograficznego;
- g) regiony poziomu NUTS III lub ich części graniczące z regionem kwalifikującym się do pomocy na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a), a także regiony poziomu NUTS III lub ich części mające wspólną granicę lądową lub granicę morską krótszą niż 30 km z państwem niebędącym państwem członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub EFTA.
- h) W uzasadnionych przypadkach państwa członkowskie mogą również wyznaczyć inne regiony, stanowiące strefy przygraniczne i zamieszkałe przynajmniej przez 50 000 osób, w których zachodzą poważne zmiany strukturalne lub które przeżywają relatywny spadek gospodarczy w stosunku do innych porównywalnych regionów. Zadaniem państw członkowskich, które zechcą skorzystać z tej możliwości, będzie wykazanie przy pomocy wskaźników ekonomicznych oraz porównania z sytuacją na poziomie wspólnotowym, że przyznanie regionalnej pomocy inwestycyjnej w danym regionie jest zasadne.
31. Dodatkowo, aby pozwolić państwom członkowskim na większą elastyczność, tak by mogły się one zająć punktowymi różnicami regionalnymi poniżej poziomu NUTS III, państwa członkowskie mogą wyznaczyć także inne mniejsze obszary, które nie spełniają wyżej wymienionych kryteriów, jeśli zamieszkuje je przynajmniej 20 000 osób⁵⁶. Przy tym to państwa członkowskie, które zechcą skorzystać z tej możliwości, muszą wykazać, że potrzeba wzrostu gospodarczego na zaproponowanych obszarach jest bardziej nagła, niż w wypadku innych obszarów w tym regionie, stosując do tego celu wskaźniki gospodarcze, takie jak PKB na jednego mieszkańca, poziom zatrudnienia lub bezrobocia, lokalną produktywność czy wskaźniki kwalifikacji. Pomoc regionalna dla MŚP na tych obszarach zatwierdzana będzie przez Komisję, stosowana będzie także odpowiednia premia dla MŚP. Jednak ze względu na potencjalne zakłócenie konkurencji wynikające z wpływu wywieranego na lepiej prosperujące sąsiadujące regiony, Komisja nie zatwierdzi pomocy na inwestycje dla dużych przedsiębiorstw na tych obszarach lub pomocy na inwestycje o kosztach kwalifikowanych przekraczających 25 mln EUR.
32. Przestrzeganie całkowitego zasięgu pomocy przypadającej na każde z państw członkowskich powinno być zdeterminowane rzeczywistą liczbą ludności danych regionów według najbardziej aktualnych dostępnych informacji statystycznych.

⁵⁶ Wspomniana minimalna granica może zostać obniżona w przypadku wysp i innych regionów zdefiniowanych za pomocą kryterium podobnego odizolowania geograficznego.

4. Regionalna pomoc inwestycyjna

4.1. Forma i pałapy pomocy

4.1.1. Forma pomocy

33. Regionalna pomoc inwestycyjna jest pomocą przyznawaną na realizację projektu inwestycji początkowej.
34. „Inwestycja początkowa” oznacza inwestycję w aktywa materialne oraz aktywa niematerialne i prawne związane z:
- utworzeniem nowego zakładu;
 - rozbudową istniejącego zakładu;
 - dywersyfikacją produkcji zakładu poprzez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów;
 - zasadniczą zmianą dotyczącą całościowego procesu produkcyjnego istniejącego zakładu. „Aktywa materialne” oznaczają aktywa w postaci gruntów, budynków i budowli oraz zakładu/urządzeń. W przypadku nabycia zakładu pod uwagę bierze się wyłącznie koszty nabycia aktywów od stron trzecich, o ile transakcja odbyła się na warunkach rynkowych.

„Aktywa niematerialne i prawne” oznaczają aktywa związane z transferem technologii poprzez nabycie praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej. Pojęcie to nie obejmuje zatem inwestycji odtworzeniowych nie spełniających żadnego z powyższych warunków⁵⁷.

35. Nabycie środków trwałych związanych bezpośrednio z zakładem może być również uznane za inwestycję początkową, jeśli zakład został zamknięty lub zostałby zamknięty, w przypadku gdyby zakup nie nastąpił, przy czym środki nabywane są przez niezależnego inwestora⁵⁸.
36. Regionalna pomoc inwestycyjna obliczana jest w odniesieniu do kosztów inwestycji w aktywa materialne oraz aktywa niematerialne i prawne, związane z realizacją projektu inwestycji początkowej lub do (szacunkowych) kosztów wynagrodzenia dla miejsc pracy utworzonych (bezpośrednio) w wyniku realizacji projektu inwestycyjnego⁵⁹.
37. Pomoc może przyjmować różne formy, np. formę dotacji, niskooprocentowanej pożyczki lub obniżki oprocentowania, gwarancji państwa, zakupu pakietu udziałów/akcji lub alternatywną formę przekazania kapitału

⁵⁷ Inwestycja restytucyjna może jednak kwalifikować się do pomocy jako pomoc operacyjna pod warunkami określonymi w pkt 5.

⁵⁸ Zatem samego nabycia udziałów/akcji osobowości prawnej przedsiębiorstwa nie można zakwalifikować jako inwestycji początkowej.

⁵⁹ Miejsca pracy uznaje się za stworzone bezpośrednio w wyniku realizacji projektu inwestycyjnego, jeśli związane są z działalnością, której dotyczy inwestycja, i stworzone w ciągu trzech lat od jej zakończenia, w tym także miejsca pracy stworzone w związku ze wzrostem stopnia wykorzystania zdolności stworzonych w wyniku inwestycji.

na preferencyjnych warunkach, zwolnienia z podatków lub ich obniżenia, zwolnienia z płacenia składek na ubezpieczenie społeczne lub innych obowiązkowych opłat względnie ich obniżenia, przekazania gruntów, towarów lub usług po cenach preferencyjnych.

38. Istotne jest zagwarantowanie, aby pomoc regionalna stanowiła zachętę do podejmowania inwestycji, które w przeciwnym razie nie zostałyby zrealizowane w regionach objętych pomocą. Zatem pomoc może zostać udzielona w ramach programów pomocy wyłącznie wtedy, gdy beneficjent przed rozpoczęciem prac nad realizacją projektu⁶⁰ złożył wniosek o przyznanie pomocy, a organ odpowiedzialny za zarządzanie programem potwierdził następnie na piśmie⁶¹, że projekt, z zastrzeżeniem szczegółowej weryfikacji wniosku, zasadniczo kwalifikuje się do pomocy, ponieważ spełnia kryteria określone w programie. Wszystkie programy pomocy⁶² muszą zawierać wyraźne odniesienie do obydwu powyższych warunków. W przypadku pomocy ad hoc właściwy organ, przed rozpoczęciem prac nad realizacją projektu, musi wydać list intencyjny w sprawie przyznania pomocy uzależniający je od zatwierdzenia pomocy przez Komisję. Jeśli prace rozpoczną się zanim warunki określone w niniejszym ustępie zostaną spełnione, projekt w całości nie będzie kwalifikował się do pomocy.
39. W przypadkach, w których pomoc oblicza się na podstawie kosztów inwestycji w aktywa materialne oraz aktywa niematerialne i prawne lub kosztów nabycia w przypadku, o którym mowa w pkt 35, beneficjent musi wnieść wkład własny odpowiadający co najmniej 25% kosztów kwalifikowanych pochodzący ze środków własnych lub zewnętrznych źródeł finansowania w formie wolnej od jakiegokolwiek wsparcia publicznego⁶³.
40. Ponadto dla zapewnienia, że inwestycja w sposób rzeczywisty i trwały przyczyni się do rozwoju regionalnego, przyznanie pomocy inwestycyjnej musi zostać uzależnione – poprzez dołączenie określonych warunków lub metodę jej wypłaty – od możliwości utrzymania przedmiotowej inwestycji w danym regionie przez okres co najmniej pięciu lat po jej zakoń-

60 „Rozpoczęcie prac” oznacza podjęcie prac budowlanych lub pierwszego zobowiązania firmy do zamówienia urządzeń, z wyłączeniem wstępnych studiów wykonalności.

61 W przypadku pomocy podlegającej obowiązkowi indywidualnego zgłoszenia i zatwierdzenia przez Komisję, potwierdzenie faktu kwalifikowania się do pomocy musi zostać uzależnione od decyzji Komisji zatwierdzającej pomoc.

62 Jedynym wyjątkiem od powyższej zasady jest przypadek zatwierdzonych programów pomocy podatkowej, w ramach których zwolnienia z podatków lub ich obniżki są przyznawane na wydatki kwalifikowane automatycznie, w sposób pozbawiony uznaniowości ze strony odpowiednich organów.

63 Nie ma to przykładowo miejsca w wypadku subsydiowanych pożyczek, pożyczek ze środków publicznych na kapitał własny lub zaangażowania kapitałowego państwa, które nie spełniają warunków objętych zasadą inwestora postępującego zgodnie z regułami rynkowymi, gwarancji państwa zawierających element pomocy, jak również wsparcia ze strony państwa przyznanego w ramach zasady de minimis.

czeniu⁶⁴. Dodatkowo, jeśli kwota pomocy została obliczona na podstawie kosztów wynagrodzenia, utworzone miejsca pracy należy obsadzić w ciągu trzech lat od zakończenia prac. Każde miejsce pracy utworzone dzięki inwestycji musi zostać utrzymane w danym regionie przez okres pięciu lat od dnia pierwszego obsadzenia stanowiska. W przypadku MŚP państwa członkowskie mogą skrócić pięcioletni okres utrzymania inwestycji lub utworzonych miejsc pracy do minimum trzech lat.

41. Wysokość pomocy definiowana jest w kategoriach intensywności w stosunku do kosztów referencyjnych. Wszystkie wartości dotyczące intensywności pomocy muszą być obliczane w kategoriach ekwiwalentu dotacji brutto (EDB)⁶⁵. Intensywność pomocy wyrażona jako ekwiwalent dotacji brutto to zaktualizowana wartość pomocy wyrażona jako procent zaktualizowanej wartości kosztów kwalifikowanych. W wypadku pomocy zgłaszanej Komisji indywidualnie, ekwiwalent dotacji brutto obliczany jest w dniu zgłoszenia. W innych przypadkach kwalifikowane koszty inwestycji obniża się do poziomu ich wartości w dniu przyznania pomocy. Pomoc wypłacana w kilku ratach zostaje obniżona do poziomu jej wartości odpowiednio w dniu zgłoszenia lub przyznania. Stopa procentowa stosowana do celów aktualizacji oraz do obliczenia kwoty pomocy w przypadku pożyczki uprzywilejowanej jest stopą referencyjną stosowaną w dniu przyznania dotacji. W przypadkach, w których pomoc przyznaje się w postaci zwolnień podatkowych lub obniżenia podatków należnych w przyszłości, aktualizacja rat pomocy następuje na podstawie stóp referencyjnych obowiązujących w czasie, gdy poszczególne przywileje podatkowe stają się skuteczne.

4.1.2. Pułapy pomocy (maksymalna intensywność pomocy) dla dużych przedsiębiorstw.

64 Powyższa zasada nie wyklucza wymiany przestarzałych instalacji lub sprzętu w ciągu wspomnianych pięciu lat w związku z szybkim rozwojem technologicznym, pod warunkiem, że działalność gospodarcza zostanie przez minimalny wymagany okres utrzymana w danym regionie.

65 Komisja przestaje stosować uprzednią praktykę przekształcania pomocy regionalnej zgłaszanej przez państwa członkowskie w ekwiwalenty dotacji netto z powodu konieczności uwzględnienia orzeczenia Sądu Pierwszej Instancji z dnia 15 czerwca 2000 r. w sprawie T-98/97, Alzetta. W sprawie tej Sąd Pierwszej Instancji orzekł co następuje: „Oceniając zgodność pomocy z postanowieniami traktatu Komisja, w ramach ustanowionego traktatem systemu kontroli pomocy państwa, nie jest upoważniona do uwzględniania obciążeń podatkowych dotyczących kwoty przyznanej pomocy finansowej. Obciążeń takich nie nakłada się na samą pomoc, lecz dopiero na późniejszym etapie i mają one zastosowanie do przedmiotowej pomocy podobnie, jak do każdego osiągniętego dochodu. Nie mogą być one zatem właściwe przy ocenie szczególnego wpływu pomocy na wymianę handlową i konkurencję, a w szczególności przy szacowaniu korzyści odniesionych przez odbiorcę takiej pomocy przez porównanie z konkurencyjnymi przedsiębiorstwami, które nie otrzymały pomocy, a których dochód również podlega opodatkowaniu”. Ponadto Komisja uważa, że stosowanie EDB, z którego korzysta się także przy obliczaniu intensywności innych rodzajów pomocy państwa, przyczyni się do uproszczenia i większej przejrzystości systemu kontroli pomocy państwa, a także uwzględni rosnący odsetek pomocy państwa przyznawanej w formie zwolnień podatkowych.

42. Intensywność pomocy musi być odpowiednio dostosowana do charakteru i nagromadzenia problemów regionalnych, którym ma zaradzić. Oznacza to, iż dopuszczalna intensywność pomocy w regionach kwalifikujących się do wyłączenia na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) jest od początku niższa niż w regionach kwalifikujących się na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a).
43. Komisja musi również uwzględnić fakt, że w następstwie ostatniego rozszerzenia istotnie nasiliły się rozbieżności we względnej zamożności regionów kwalifikujących się do pomocy na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a). W zasadzie, znaczna liczba regionów, a nawet całe państwa członkowskie, dysponują obecnie PKB na jednego mieszkańca poniżej 45% średniej UE-25, co nie miało miejsca w 1998 r. Występowanie zwiększonych rozbieżności w zamożności w ramach Wspólnoty zmusza Komisję do wprowadzenia ściślejszej klasyfikacji regionów, o których mowa.
44. W przypadku regionów objętych art. 87 ust. 3 lit. a) Komisja uważa, że intensywność pomocy regionalnej nie może przekroczyć:
- 30% EDB dla regionów, których PKB na jednego mieszkańca jest niższe niż 75% średniego PKB na jednego mieszkańca dla UE-25, regionów najbardziej oddalonych z wyższym PKB na jednego mieszkańca oraz regionów efektu statystycznego do dnia 1 stycznia 2011 r.;
 - 40% EDB dla regionów, których PKB na jednego mieszkańca jest niższe niż 60% średniego PKB na jednego mieszkańca dla UE-25;
 - 50% EDB dla regionów, których PKB na jednego mieszkańca jest niższe niż 45% średniego PKB na jednego mieszkańca dla UE-25.
45. W uznaniu szczególnych ograniczeń regionów najbardziej oddalonych, mają się one kwalifikować do dodatkowej premii w wysokości 20% EDB, jeśli ich PKB na jednego mieszkańca znajduje się poniżej 75% średniego PKB na jednego mieszkańca dla UE-25; w pozostałych przypadkach wysokości premii wynosi 10% EDB.
46. Regiony efektu statystycznego objęte odstępstwem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) od dnia 1 stycznia 2011 r. będą się kwalifikować do pomocy o intensywności równej 20%.
47. W wypadku innych regionów objętych odstępstwem na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) pułap pomocy regionalnej nie może przekroczyć 15% EDB. Jest jednak obniżony do 10% EDB dla regionów, których PKB na jednego mieszkańca przekracza 100% średniego PKB na jednego mieszkańca dla UE-25, a których stopa bezrobocia jest zarazem niższa od średniej dla UE-25 mierzonej na poziomie NUTS III (na podstawie średniej z ostatnich trzech lat według danych dostarczonych przez Eurostat)⁶⁶.

66 W drodze wyjątku można zatwierdzić wyższą intensywność pomocy dla regionu poziomu NUTS III, lub niższego, graniczącego z regionem kwalifikującym się do pomocy na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a), jeśli jest to konieczne, aby rozbieżność między tymi dwoma regionami nie przekraczała 20 %.

48. Jednakże regiony o niskiej gęstości zaludnienia oraz regiony (odpowiadające poziomowi NUTS III lub niższemu) graniczące z regionem posiadającym status przyznany na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) wybrane przez państwa członkowskie do objęcia pomocą na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c), a także regiony poziomu NUTS III lub ich części mające wspólną granicę lądową z krajem niebędącym państwem członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub EFTA zawsze kwalifikują się do pomocy odpowiadającej 15% EDB.

4.1.3. Premie dla małych i średnich przedsiębiorstw

49. W przypadku pomocy dla MŚP⁶⁷, pułapy podane w pkt 4.1.2. mogą zostać podniesione o 20% EDB w przypadku pomocy przyznawanej małym przedsiębiorstwom oraz o 10% EDB w przypadku pomocy przyznawanej średnim przedsiębiorstwom⁶⁸.

4.2. Wydatki kwalifikowane

4.2.1. Pomoc obliczana na podstawie kosztów inwestycji

50. Wydatki na grunty, budynki i budowle oraz maszyny/urządzenia⁶⁹ kwalifikują się do pomocy na inwestycje początkowe.
51. W wypadku MŚP koszty analiz przygotowawczych oraz usług doradczych związanych z inwestycją również mogą zostać uwzględnione do poziomu intensywności odpowiadającego 50% faktycznie poniesionych kosztów.
52. W przypadku nabycia o charakterze, o którym mowa w pkt 35, uwzględniać należy jedynie koszty zakupu środków⁷⁰ od osób trzecich⁷¹. Transakcja musi zostać przeprowadzona na warunkach rynkowych.
53. Koszty związane z nabyciem aktywów objętych najmem/dzierżawą, innych niż grunty, budynki i budowle, uwzględnia się jedynie w przypadku, gdy najem/dzierżawa ma postać leasingu finansowego oraz obejmuje zobowiązanie do nabycia aktywów z chwilą upływu okresu najmu/dzierżawy. W odniesieniu do najmu/dzierżawy gruntów, budynków i budowli najem/dzierżawa musi trwać przez okres co najmniej pięciu lat od przewidywanego terminu zakończenia przedsięwzięcia inwestycyjnego w przypadku dużych przedsiębiorstw lub trzech lat w przypadku MŚP.

67 Załącznik I do rozporządzenia Komisji (WE) nr 364/2004 z dnia 25 lutego 2004 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 70/2001, Dz.U. L 63 z 28.2.2004, s. 22 lub jakiegokolwiek następnego rozporządzenia.

68 Premii tych nie stosuje się do pomocy przyznawanej w sektorze transportu.

69 Wydatki na zakup środków transportu (majątku ruchomego) w sektorze transportu nie kwalifikują się do pomocy na inwestycje początkowe.

70 Jeśli nabyciu towarzyszy inna inwestycja początkowa, wydatki związane z tą ostatnią powinny powiększyć koszty zakupu.

71 W wyjątkowych przypadkach można je obliczyć w inny sposób poprzez odniesienie do (szacunkowych) kosztów wynagrodzenia dla miejsc pracy zapewnionych lub nowo utworzonych w związku z nabyciem. Przypadki te muszą być indywidualnie zgłoszone Komisji.

54. Nabywane aktywa winny być nowe, jakkolwiek zasada ta nie dotyczy MŚP oraz przejęć. W przypadku przejęć należy odjąć aktywa, na których nabycie przyznano pomoc przed przejęciem.

55. W odniesieniu do MŚP zawsze można uwzględniać pełne koszty inwestycji w aktywa niematerialne i prawne obejmujące transfer technologii poprzez nabycie praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej. W odniesieniu do dużych przedsiębiorstw koszty takie kwalifikują się do pomocy jedynie do wysokości 50% całkowitych kwalifikowanych wydatków inwestycyjnych dla danego projektu.

56. We wszystkich przypadkach aktywa niematerialne i prawne kwalifikujące się do przyznania pomocy muszą spełniać warunki niezbędne dla zapewnienia, że pozostaną one związane z regionem będącym odbiorcą pomocy regionalnej, a w konsekwencji nie podlegają transferowi, z którego korzystałyby inne regiony, zwłaszcza te, które nie kwalifikują się do objęcia pomocą regionalną. Dlatego aktywa niematerialne i prawne kwalifikujące się do przyznania pomocy powinny w szczególności spełniać następujące warunki:

- muszą one być wykorzystywane wyłącznie w zakładzie otrzymującym pomoc regionalną;
- muszą być uznawane za aktywa podlegające amortyzacji;
- muszą zostać nabyte od stron trzecich na warunkach rynkowych;
- muszą zostać ujęte w aktywach firmy oraz pozostać w zakładzie otrzymującym pomoc regionalną przez okres co najmniej pięciu lat (trzech lat w przypadku MŚP);

4.2.2. Pomoc obliczana na podstawie kosztów wynagrodzenia

57. Jak wskazano w pkt 4.1.1, pomoc regionalna może zostać obliczona także w odniesieniu do spodziewanych kosztów wynagrodzenia⁷² wynikających z tworzenia nowych miejsc pracy dzięki projektowi inwestycji początkowej.

58. Tworzenie nowych miejsc pracy oznacza wzrost netto liczby pracowników⁷³ w danym przedsiębiorstwie w porównaniu ze średnią z poprzednich 12 miesięcy. Dlatego też od liczby miejsc pracy utworzonych w ciągu 12 miesięcy należy odjąć liczbę miejsc pracy zlikwidowanych w tym samym okresie⁷⁴.

72 Koszty wynagrodzenia oznaczają wszelkie koszty, jakie beneficjent pomocy faktycznie ponosi z tytułu przedmiotowego zatrudnienia, na które składają się wynagrodzenie brutto przed opodatkowaniem oraz obowiązkowe składki na ubezpieczenie społeczne.

73 „Liczba pracowników” oznacza liczbę rocznych jednostek roboczych (RJR), czyli liczbę osób zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w ciągu jednego roku, przy czym liczba osób zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy i wykonujących prace sezonowe stanowi ułamkowe części RJR.

74 Definicja ta obowiązuje zarówno istniejące, jak i nowe zakłady.

59. Kwota pomocy nie może przekroczyć określonego procentowo odsetka kosztów wynagrodzenia osoby zatrudnionej obliczonych za okres dwóch lat. Odsetek ten jest równy zatwierdzonej intensywności pomocy inwestycyjnej w danym regionie.

4.3. Pomoc dla dużych projektów inwestycyjnych

60. Na użytek niniejszych wytycznych „duży projekt inwestycyjny” oznacza „inwestycję początkową” zgodnie z definicją zawartą w niniejszych wytycznych o wydatkach kwalifikowanych przewyższających 50 mln EUR⁷⁵. Dla uniknięcia sytuacji, w której duży projekt inwestycyjny zostałby sztucznie podzielony na podprojekty, by ominąć w ten sposób postanowienia niniejszych wytycznych, duży projekt inwestycyjny należy uznać za jednostkowy projekt inwestycyjny, jeśli inwestycja początkowa podjęta przez jedną lub kilka firm, na przestrzeni trzech lat, składa się ze środków trwałych połączonych w sposób ekonomicznie niepodzielny⁷⁶.

61. W celu obliczenia, czy wydatki kwalifikowane na duże projekty inwestycyjne osiągnęły różne progi wyznaczone w niniejszych wytycznych, należy wziąć pod uwagę te wydatki kwalifikowane, które wykazują wyższą wartość: związane albo z tradycyjnymi kosztami inwestycyjnymi, albo z kosztami wynagrodzenia.

62. W dwóch kolejnych wersjach Wielosektorowych zasad ramowych dotyczących pomocy regionalnej dla dużych projektów inwestycyjnych z 1998 r.⁷⁷ oraz z 2002 r.⁷⁸ Komisja, aby ograniczyć zakłócenie konkurencji, obniżyła maksymalną dopuszczalną intensywność pomocy dla dużych projektów inwestycyjnych. Mając na uwadze uproszczenie i większą przejrzystość zasad, Komisja zdecydowała o włączeniu postanowień Wielosektorowych zasad ramowych z 2002 r. do Wytycznych w sprawie pomocy regionalnej na lata 2007–2013.

75 Kwotę 50 mln EUR należy obliczyć po cenach i kursach wymiany w dniu przyznania pomocy lub, w wypadku dużych projektów inwestycyjnych wymagających indywidualnego zgłoszenia, po cenach i kursach wymiany w dniu tego zgłoszenia.

76 W ramach oceny, czy inwestycja początkowa jest ekonomicznie niepodzielna, Komisja weźmie pod uwagę powiązania techniczne, funkcjonalne i strategiczne oraz bezpośrednią bliskość geograficzną. Niepodzielność ekonomiczna będzie oceniana niezależnie od prawa własności. Oznacza to, że dla ustalenia, czy duży projekt inwestycyjny stanowi jednostkowy projekt inwestycyjny, zastosowana zostanie ta sama procedura oceny niezależnie od tego, czy projekt jest realizowany przez jedno przedsiębiorstwo, kilka przedsiębiorstw dzielących się kosztami inwestycji, czy kilka przedsiębiorstw ponoszących koszty odrębnych inwestycji w ramach tego samego projektu inwestycyjnego (np. w przypadku spółki stanowiącej wspólne przedsiębiorstwo (ang. joint venture)).

77 Dz.U. L 107 z 7.4.1998, s. 7.

78 Dz.U. C 70 z 19.3.2002, s. 8, zmienione: Dz.U. C 263 z 1.11.2003, s. 1.

63. Wielosektorowe zasady ramowe z 2002 stracą zatem moc obowiązującą w stosunku do pomocy przyznanej lub zgłoszonej⁷⁹ po dniu 31 grudnia 2006 r. i zostaną zastąpione niniejszymi wytycznymi⁸⁰.

4.3.1. Poprawa przejrzystości i monitorowania dużych projektów inwestycyjnych

64. Państwa członkowskie mają obowiązek indywidualnego zgłaszania Komisji każdej pomocy przyznawanej w ramach istniejących programów pomocy, jeśli pomoc proponowana ze wszystkich źródeł przekracza maksymalną dozwoloną kwotę pomocy, jaką inwestycja o wydatkach kwalifikowanych równych 100 mln EUR może otrzymać zgodnie z proporcjami i zasadami określonymi w pkt 67⁸¹.

Poniższa tabela zawiera zestawienie progów powodujących obowiązek zgłoszenia dla różnych regionów, uwzględniając najczęściej spotykaną intensywność pomocy na podstawie niniejszych wytycznych.

Intensywność pomocy	10%	15%	20%	30%	40%	50%
Próg powodujący obowiązek zgłoszenia	7,5 mln euro	11,25 mln euro	15,0 mln euro	22,5 mln euro	30,0 mln euro	37,5 mln euro

65. Jeśli w ramach istniejących programów pomocy przyznaje się pomoc regionalną na duże projekty inwestycyjne niepodlegające obowiązkowi zgłoszenia państwa członkowskie mają obowiązek, w ciągu 20 dni roboczych od dnia przyznania pomocy przez właściwe organy, dostarczenia Komisji wymaganych informacji na standardowym formularzu określonym w załączniku III. Komisja udostępni informacje zbiorcze opinii publicznej za pośrednictwem swojej strony internetowej (<http://europa.eu.int/comm/competition/>).

66. Państwa członkowskie muszą prowadzić szczegółową dokumentację zawierającą informacje na temat pomocy przyznanej na wszystkie duże projekty inwestycyjne. Dokumentacja ta musi zawierać wszelkie informacje potrzebne do ustalenia, czy przestrzega się pułapów maksymalnej dopuszczalnej intensywności pomocy, i być przechowywana przez okres dziesięciu lat od dnia przyznania pomocy.

4.3.2. Zasady oceny dużych projektów inwestycyjnych

79 Projekty inwestycyjne podlegające obowiązkowi indywidualnego zgłoszenia oceniane będą zgodnie z zasadami obowiązującymi w dniu zgłoszenia.

80 W związku z szerokim ogólnym zakresem niniejszych wytycznych Komisja uznała opracowanie wykazu sektorów, w których występują poważne problemy strukturalne, za niewykonalne z technicznego punktu widzenia.

81 Pomoc indywidualna ad hoc zawsze podlega obowiązkowi zgłoszenia Komisji. Z uwagi na jej wyraźny wpływ na warunki wymiany handlowej i konkurencję w wypadku pomocy indywidualnej ad hoc dla dużych indywidualnych projektów inwestycyjnych istnieje konieczność dokładnego uzasadnienia jej związku z rozwojem regionalnym.

67. Regionalna pomoc inwestycyjna dla dużych projektów inwestycyjnych podlega dostosowanym pułapom pomocy regionalnej⁸² w oparciu o następujące zasady:

Wydatki kwalifikowane Dostosowane pułapy pomocy do 50 mln EUR 100% pułapu regionalnego dla części między 50 mln EUR a 100 mln EUR 50% pułapu regionalnego dla części przekraczającej 100 mln EUR 34% pułapu regionalnego Dopuszczalna kwota pomocy dla dużych projektów inwestycyjnych będzie zatem obliczana według wzoru: maksymalna kwota pomocy = $R \times (50 + 0,50 \times B + 0,34 \times C)$, gdzie R oznacza nieskorygowany pułap pomocy regionalnej, B – wydatki kwalifikowane między 50 mln EUR a 100 mln EUR, a C – wydatki kwalifikowane powyżej 100 mln EUR. Obliczeń dokonuje się na podstawie oficjalnych kursów wymiany w dniu przyznania pomocy lub, w wypadku pomocy podlegającej obowiązkowi indywidualnego zgłoszenia, w dniu tego zgłoszenia.

68. W przypadkach, w których całkowita kwota pomocy ze wszystkich źródeł przekracza 75% maksymalnej kwoty pomocy, jaką może otrzymać inwestycja o wydatkach kwalifikowanych w wysokości 100 mln EUR przy zastosowaniu standardowego obowiązującego pułapu pomocy zgodnie z zatwierdzoną mapą pomocy regionalnej w odniesieniu do dużych przedsiębiorstw w dniu przyznania pomocy, oraz w przypadkach gdy:

a) beneficjent pomocy realizuje ponad 25% sprzedaży danego(ych) produktu(ów) przed rozpoczęciem inwestycji lub będzie realizował ponad 25% po przeprowadzeniu inwestycji, lub

b) zdolności produkcyjne osiągnięte w wyniku realizacji projektu stanowią ponad 5% rynku, co potwierdzają dane o widocznej konsumpcji⁸³ danego produktu, o ile średni roczny wskaźnik wzrostu jego widocznej konsumpcji w ciągu ostatnich pięciu lat nie przekraczał średniego rocznego wzrostu PKB w Europejskim Obszarze Gospodarczym, Komisja zatwierdzi regionalną pomoc inwestycyjną wyłącznie po szczegółowej weryfikacji następującej po wszczęciu procedury, o której mowa w art. 88 ust. 2 TWE, czy pomoc jest konieczna do stworzenia zachęty dla inwestycji oraz czy korzyści wynikające ze środka pomocy przeważają nad zakłóceniem konkurencji i wpływem na wymianę handlową między państwami członkowskimi⁸⁴.

69. Dany produkt oznacza z reguły produkt, którego dotyczy projekt inwestycyjny⁸⁵. Jeśli projekt odnosi się do produktu pośredniego, a znacząca część produkcji nie jest zbywana na rynku, dany produkt obejmować

82 Punktem wyjścia dla obliczenia dostosowanych pułapów pomocy jest zawsze maksymalna intensywność pomocy dopuszczalna w wypadku pomocy dla dużych przedsiębiorstw zgodnie z postanowieniami pkt 4.1.2 powyżej. Duże projekty inwestycyjne nie otrzymują premii dla MSP.

83 Widoczna konsumpcja danego produktu to produkcja powiększona o import i pomniejszona o eksport.

84 Przed wejściem w życie niniejszych wytycznych Komisja opracuje kolejne wytyczne w sprawie kryteriów, jakie będzie brała pod uwagę w trakcie oceny.

85 W wypadku, gdy projekt inwestycyjny obejmuje produkcję kilku różnych produktów, wymagane jest uwzględnienie każdego z nich.

może produkty stanowiące następne ogniwo w procesie produkcji. Odnosny rynek produktów obejmuje dany produkt i jego substytuty uznawane za takie przez konsumentów (na podstawie cech charakterystycznych produktu, cen lub przeznaczenia) lub przez producentów (dzięki elastyczności wykorzystania linii produkcyjnych).

70. Ciężar dowodu, że sytuacje przedstawione w pkt 68 lit. a) i b) nie mają miejsca, leży po stronie państwa członkowskiego⁸⁶. Dla celów stosowania lit. a) i b) sprzedaż i widoczna konsumpcja zostaną zdefiniowane na odpowiednim poziomie klasyfikacji Prodcom⁸⁷ – zwykle dla obszaru EOG – lub, jeśli informacje takie nie są dostępne lub właściwe, na podstawie ogólnie uznanej segmentacji rynku, dla której istnieją łatwo dostępne dane statystyczne.

4.4. Zasady dotyczące kumulacji pomocy

71. Pułapy intensywności pomocy określone w pkt 4.1 i 4.3 mają zastosowanie do całkowitej pomocy, jeśli:

- pomoc przyznaje się jednocześnie w ramach kilku programów regionalnych lub w połączeniu z pomocą ad hoc;
- pomoc pochodzi ze źródeł lokalnych, regionalnych, krajowych bądź wspólnotowych.

72. Jeśli pomoc obliczona na podstawie kosztów inwestycji w aktywa materialne oraz aktywa niematerialne i prawne jest połączona z pomocą obliczoną na podstawie kosztów wynagrodzenia, należy przestrzegać pułapu intensywności ustalonego dla danego regionu⁸⁸.

73. Jeśli wydatki kwalifikujące się do objęcia pomocą regionalną, kwalifikują się w całości lub w części do objęcia pomocą przeznaczoną na inne cele, to ich część wspólna podlega najkorzystniejszemu pułapowi w ramach obowiązujących zasad.

74. Jeśli państwo członkowskie postanowi, że pomoc państwa w ramach jednego programu może zostać połączona z pomocą w ramach innych programów, dla każdego z tych programów musi określić sposób zapewnienia zgodności z wyżej wymienionymi warunkami.

86 Jeśli państwo członkowskie wykaże, że beneficjent pomocy tworzy rynek nowego produktu, nie ma potrzeby przeprowadzania testów przewidzianych w pkt 68 lit. a) i b), a pomoc zostanie zatwierdzona według zasad przytoczonych w pkt 67.

87 Rozporządzenie Rady (EWG) nr 3924/91 z dnia 19 grudnia 1991 r. w sprawie ustanowienia wspólnotowego badania produkcji przemysłowej (Dz.U. L 374, z 31.12.1991, s. 1).

88 Warunek ten uważa się za spełniony, jeśli suma pomocy dla inwestycji początkowej, wyrażonej jako odsetek inwestycji, oraz pomocy przeznaczonej na tworzenie nowych miejsc pracy, wyrażonej jako odsetek kosztów wynagrodzenia, nie przekracza najkorzystniejszej kwoty wynikającej z zastosowania pułapu ustalonego dla danego regionu zgodnie z kryteriami określonymi w pkt 4.1 lub pułapu określonego stosownie do kryteriów wskazanych w punkcie 4.3.

75. Regionalnej pomocy inwestycyjnej, w odniesieniu do tych samych wydatków kwalifikowanych, nie należy kumulować z pomocą przyznaną w ramach zasady de minimis w celu ominięcia maksymalnej intensywności pomocy określonej w niniejszych wytycznych.

5. Pomoc operacyjna⁸⁹

76. Pomoc regionalna mająca na celu zmniejszenie bieżących wydatków przedsiębiorstwa (pomoc operacyjna) jest zasadniczo zabroniona. Jednak w wyjątkowych przypadkach pomoc taka może zostać przyznana w regionach kwalifikujących się do pomocy w ramach odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) pod warunkiem, że i) jest ona uzasadniona z uwagi na jej wkład w rozwój regionalny i jej charakter oraz ii) jej poziom jest proporcjonalny do ograniczeń, które ma złagodzić⁹⁰. To państwa członkowskie muszą wykazać istnienie powyższych ograniczeń oraz ocenić ich znaczenie⁹¹. Ponadto istnieje możliwość zatwierdzenia określonych szczególnych form pomocy operacyjnej w regionach o niskiej gęstości zaludnienia oraz regionach o najniższym poziomie zaludnienia.

77. Pomoc operacyjna powinna być w zasadzie przyznawana jedynie w odniesieniu do wstępnie określonych wydatków lub kosztów kwalifikowanych⁹² oraz ograniczona do pewnej części tych kosztów.

78. Ze względu na szczególny charakter działalności finansowej i działalności w ramach jednej grupy przedsiębiorstw, według definicji zawartej w sekcji J (kod 65, 66 i 67) klasyfikacji NACE oraz działalności w ramach jednej grupy przedsiębiorstw wchodzącej w zakres sekcji K (kod 74) tej klasyfikacji, istnieje niewielkie prawdopodobieństwo, aby pomoc operacyjna przyznana na tę działalność wspierała rozwój regionalny, natomiast bardzo duże niebezpieczeństwo, że doprowadzi ona do zakłócenia konkurencji, zgodnie ze stwierdzeniem zawartym w obwieszczeniu Komisji w sprawie zastosowania reguł pomocy państwa do środków dotyczących podatków bezpośrednich od osób prawnych⁹³. Dlatego też w ramach niniejszych wytycznych Komisja nie zatwierdzi żadnej pomocy operacyjnej na rzecz sektora usług finansowych lub działalności w ramach grupy przedsiębiorstw, chyba że pomoc taka zostanie przyznana w ramach ogólnych programów otwartych dla wszystkich sektorów i służących rekompensacie dodatkowych kosztów transportu i zatrudnienia.

89 Podobnie jak w wypadku innych form pomocy regionalnej, przyznanie pomocy operacyjnej podlega zawsze postanowieniom szczególnym, które mogą mieć zastosowanie w określonych sektorach.

90 Pomoc operacyjna przyjmuje w szczególności formę zwolnień podatkowych lub obniżenia wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, które nie są związane z kwalifikowanymi kosztami inwestycji.

91 Komisja jest w trakcie badania możliwości ustanowienia metody oceny kosztów dodatkowych w regionach najbardziej oddalonych.

92 Przykładowo inwestycji restytucyjnych, kosztów transportu, kosztów pracy.

93 Dz.U. C 384 z 10.12.1998, s. 3.

Wyłączona jest również możliwość przyznawania pomocy operacyjnej na promowanie eksportu.

79. Jako że celem pomocy operacyjnej jest przeciwdziałanie opóźnieniom i zatorom w rozwoju regionalnym, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w pkt 80 i 81, pomoc taka powinna mieć zawsze charakter przejściowy i z upływem czasu ulegać ograniczeniu, aż do stopniowego wycofania w chwili, gdy regiony, o których mowa, osiągną poziom rzeczywistej konwergencji z zamożniejszymi obszarami UE⁹⁴.

80. Na zasadzie odstępstwa od poprzedniego ustępu pomoc operacyjna, która nie jest zarazem stopniowo obniżana i czasowo ograniczona, może zostać zatwierdzona wyłącznie:

- w regionach najbardziej oddalonych, o ile ma ona na celu rekompensatę dodatkowych kosztów związanych z działalnością gospodarczą, a wynikających z czynników określonych w art. 299 ust. 2 TWE, których trwałość i łączne występowanie poważnie szkodzą rozwojowi tych regionów (oddalenie, charakter wyspiarski, niewielkie rozmiary, trudna topografia i klimat oraz zależność gospodarcza od niewielkiej liczby produktów)⁹⁵;
- w najslabiej zaludnionych regionach, o ile ma ona zapobiegać postępującemu wyludnieniu tych regionów lub je ograniczać⁹⁶. Najslabiej zaludnione regiony to regiony na poziomie NUTS II lub ich części, o gęstości zaludnienia wynoszącej 8 osób na kilometr kwadratowy lub niższej, a także obszary przyległe i sąsiadujące, które spełniają przytoczone kryterium zaludnienia.

81. Ponadto w regionach najbardziej oddalonych i regionach o niskiej gęstości zaludnienia pomoc, która nie jest jednocześnie stopniowo obniżana i czasowo ograniczona, a jest przeznaczona częściowo na rekompensatę dodatkowych kosztów transportu można zatwierdzić na następujących warunkach:

- pomoc może mieć na celu jedynie rekompensatę dodatkowych kosztów transportu, z uwzględnieniem innych programów wspierania transportu; podczas gdy obliczenia kwoty pomocy można dokonać

94 Powyższej zasady degresywności należy przestrzegać również przy zgłaszaniu nowych programów pomocy operacyjnej, mających zastąpić istniejące programy. Dopuszcza się jednak elastyczność w odniesieniu do stosowania tej zasady w przypadku programów pomocy operacyjnej opracowanych w celu likwidacji ograniczeń geograficznych określonych obszarów znajdujących się w regionach objętych art. 87 ust. 3 lit. a).

95 Wobec ograniczeń, jakie napotykać regiony najbardziej oddalone, Komisja uważa, że – z wyjątkiem przypadków, o których mowa w pkt 78 – bez specjalnego uzasadnienia przyznać można pomoc operacyjną do wartości 10% obrotów beneficjenta. Zadaniem państwa członkowskiego jest wykazanie, że każda zaproponowana pomoc przekraczająca tę wartość jest uzasadniona pod względem wkładu w rozwój regionalny, a jej poziom jest proporcjonalny do dodatkowych kosztów, które ma ona zrekompensować, związanych z czynnikami określonymi w art. 299 ust. 2.

96 Zadaniem państwa członkowskiego jest wykazanie, że zaproponowana pomoc jest niezbędna i stosowna w celu zapobiegania postępującemu wyludnieniu tych regionów lub jego ograniczenia.

na podstawie reprezentatywnej, unikać należy nadmiernej rekompensaty;

- pomoc może zostać przyznana wyłącznie w odniesieniu do dodatkowych kosztów transportu towarów produkowanych w regionach najbardziej oddalonych i regionach o niskiej gęstości zaludnienia w granicach danego kraju; nie może ona stanowić pomocy na rzecz eksportu; nie można udzielać żadnej pomocy na transport bądź przesyłanie produktów przedsiębiorstw nieposiadających alternatywnej lokalizacji (produkty przemysłu wydobywczego, elektrowni wodnych itd.);

- pomoc, wyłącznie w odniesieniu do regionów najbardziej oddalonych, obejmować może również koszty transportu produktów podstawowych, surowców lub półproduktów z miejsca produkcji do miejsca ostatecznego przetworzenia w przedmiotowym regionie;

- pomoc musi się poddawać wcześniejszej obiektywnej kwantyfikacji na podstawie współczynnika pomocy przypadającej na jednego pasażera bądź też współczynnika pomocy przypadającej na jeden tonokilometr; ponadto co roku należy sporządzać sprawozdanie, które między innymi wykaże, w jaki sposób funkcjonują te współczynniki;

- szacunki dotyczące dodatkowych kosztów muszą dotyczyć najbardziej ekonomicznej formy transportu oraz najkrótszej trasy między miejscem produkcji bądź przetwarzania towarów a rynkami zbytu przy wykorzystaniu tej formy transportu; uwzględnić należy również zewnętrzne koszty związane z ochroną środowiska.

82. We wszystkich przypadkach konieczność oraz poziom pomocy operacyjnej muszą być regularnie analizowane dla zapewnienia jej długoterminowego dostosowania do potrzeb danego regionu. Komisja będzie zatem zatwierdzać programy pomocy operacyjnej jedynie na okres obowiązywania niniejszych wytycznych.

83. Dla potrzeb weryfikacji skutków, jakie programy pomocy operacyjnej wywierają na wymianę

handlową i konkurencję, państwa członkowskie mają co roku dostarczać oddzielne sprawozdanie

dla każdego regionu poziomu NUTS II, który korzysta z pomocy operacyjnej, zawierające podział całkowitych wydatków lub szacunek utraconych dochodów dla każdego programu pomocy operacyjnej zatwierdzonego w danym regionie oraz wymieniające dziesięciu największych beneficjentów pomocy operacyjnej w danym regionie⁹⁷ z podaniem sektora(ów) działalności beneficjentów oraz kwot pomocy otrzymanych przez każdego z nich.

97 Z uwagi na kwotę otrzymanej pomocy.

6. Pomoc dla nowo założonych małych przedsiębiorstw

84. Jakkolwiek nowo założone małe przedsiębiorstwa napotyka trudności w całej UE, wydaje się, że rozwój gospodarczy w regionach objętych pomocą jest utrudniony z uwagi na stosunkowo niski poziom przedsiębiorczości, a w szczególności jeszcze niższy średni wskaźnik nowo zakładanych firm. Wydaje się zatem, że konieczne jest wprowadzenie nowej formy pomocy, którą przyznawałoby w uzupełnieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej w celu dostarczenia zachęty do wspierania zakładania nowych firm i początkowego etapu rozwoju małych przedsiębiorstw na obszarach objętych pomocą.
85. Celem zapewnienia jej skutecznego ukierunkowania wielkość tego rodzaju pomocy powinna być dostosowana do poziomu trudności, jakie napotyka dany region. Ponadto dla uniknięcia niedopuszczalnego ryzyka zakłócenia konkurencji, w tym ryzyka wypychania z rynku istniejących przedsiębiorstw, pomoc ta, przynajmniej w początkowym okresie, powinna być ściśle ograniczona do małych przedsiębiorstw, dysponować ograniczoną kwotą, a z czasem ulegać obniżeniu.
86. Komisja zatwierdzi odpowiednio programy pomocy, które przewidują pomoc w łącznej wysokości 2 mln EUR na przedsiębiorstwo⁹⁸, dla małych przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą w regionach kwalifikujących się do odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) oraz do 1 mln EUR na przedsiębiorstwo dla małych przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą w regionach kwalifikujących się do odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c). Kwoty rocznej pomocy przyznanej nowo założonym małym przedsiębiorstwom nie mogą przekroczyć 33% wyżej wymienionych całkowitych kwot pomocy na jedno przedsiębiorstwo.
87. Wydatki kwalifikowane obejmują koszty usług prawnych, doradztwa oraz koszty administracyjne bezpośrednio związane z utworzeniem przedsiębiorstwa, jak również niżej wymienione koszty, o ile zostaną faktycznie poniesione w ciągu pierwszych pięciu lat od założenia przedsiębiorstwa:⁹⁹
- odsetki od pożyczek z zewnętrznych źródeł finansowania oraz dywidenda z kapitału własnego zainwestowanego według stopy nieprzekraczającej stopy referencyjnej;
 - opłaty z tytułu najmu maszyn/urządzeń produkcyjnych;

⁹⁸ Do objęcia pomocą kwalifikują się małe przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 2 załącznika I do rozporządzenia Komisji nr 364/2004 lub następnych rozporządzeń, które są autonomiczne w rozumieniu art. 3 Załącznika do rozporządzenia Komisji nr 364/2004 i od ich założenia upłynęło mniej niż pięć lat.

⁹⁹ Wydatki kwalifikowane nie obejmują podatku VAT oraz bezpośrednich podatków dochodowych od osób prawnych/fizycznych.

- koszty zużycia energii, wody, ogrzewania, a także podatki (z wyjątkiem podatku VAT i podatku dochodowego od osób prawnych) oraz opłaty administracyjne;
- także amortyzacja, opłaty z tytułu leasingu maszyn/urządzeń produkcyjnych oraz koszty wynagrodzenia łącznie z obowiązkowymi składkami na ubezpieczenie społeczne, jeśli inwestycje bazowe, tworzenie miejsc pracy i rekrutacja nie otrzymały wsparcia w postaci innych form pomocy.

88. Intensywność pomocy nie może przekraczać

- w regionach, o których mowa w art. 87 ust. 3 lit. a) 35% wydatków kwalifikowanych poniesionych w ciągu pierwszych trzech lat od założenia przedsiębiorstwa oraz 25% w ciągu dwóch kolejnych lat;
- w regionach, o których mowa w art. 87 ust. 3 lit. c) 25% wydatków kwalifikowanych poniesionych w ciągu pierwszych trzech lat od założenia przedsiębiorstwa oraz 15% w ciągu dwóch kolejnych lat.

89. Wyżej wymieniona intensywność pomocy ulega zwiększeniu o 5% w regionach, o których mowa w art. 87 ust. 3 lit. a), a których PKB na jednego mieszkańca jest niższy od 60% średniej UE-25, w regionach o gęstości zaludnienia poniżej 12,5 osoby na kilometr kwadratowy i na małych wyspach zamieszkanym przez mniej niż 5 000 osób oraz w innych społecznościach o takiej wielkości dotkniętych podobnym odizolowaniem.

90. Państwo członkowskie winno wdrożyć system niezbędny dla zagwarantowania, że nie zostaną przekroczone górne pułapy dopuszczalnej kwoty pomocy oraz odpowiedniej intensywności pomocy w stosunku do danych kosztów kwalifikowanych. Złazszcza pomoc przewidziana w niniejszym rozdziale nie powinna być kumulowana z innymi formami pomocy ze środków publicznych (w tym także pomocą przyznaną w ramach zasady de minimis) w celu ominięcia maksymalnej określonej intensywności pomocy.

91. Przyznawanie pomocy wyłącznie nowo założonym małym przedsiębiorstwom może spowodować niepożądany skutek w odniesieniu do istniejących małych przedsiębiorstw, polegający na zachęcaniu ich do zamknięcia, a następnie założenia na nowo w celu otrzymania tego rodzaju pomocy. Państwa członkowskie winny być świadome tego zagrożenia oraz opracować programy pomocy w sposób pozwalający uniknąć tego problemu, przykładowo ograniczając możliwość ubiegania się o pomoc przez właścicieli ostatnio zamkniętych firm.

7. Ustalenia przejściowe

7.1. Obniżenie intensywności pomocy dla regionów objętych art. 87 ust. 3 lit. a) w dniu 1 stycznia 2007 r.

92. Jeśli w następstwie wdrażania niniejszych wytycznych maksymalna intensywność pomocy zostanie obniżona o ponad 15 punktów procentowych, z wartości netto na brutto¹⁰⁰, obniżenie można przeprowadzić w dwóch etapach polegających na początkowej obniżce o co najmniej 10 punktów procentowych w dniu 1 stycznia 2007 r., a o pozostałe saldo w dniu 1 stycznia 2011 r.

7.2. Obniżenie intensywności pomocy w regionach rozwoju gospodarczego

93. Przyjmując, że regiony, o których mowa, proponowane są przez państwa członkowskie jako kwalifikujące się do pomocy regionalnej na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) na cały okres obejmujący lata 2007–2013, obniżenie intensywności pomocy dla regionów rozwoju gospodarczego może nastąpić w dwóch etapach. Obniżka o co najmniej 10 punktów procentowych, z wartości netto na brutto, nastąpiłaby w dniu 1 stycznia 2007 r. Jeśli byłoby to konieczne do osiągnięcia poziomu intensywności pomocy przewidzianego w niniejszych wytycznych, ostateczna obniżka miała by miejsce najpóźniej dnia 1 stycznia 2011 r.¹⁰¹

7.3. Stopniowe wycofywanie pomocy operacyjnej

94. W wypadku regionów, które tracą zdolność przyznawania pomocy operacyjnej wskutek utraty kwalifikacji na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a), Komisja może zatwierdzić liniowy system wycofywania programów pomocy operacyjnej na przestrzeni dwóch lat od dnia utraty kwalifikacji do przyznawania tej pomocy.

7.4. Stopniowe wycofywanie pomocy dla regionów, o których mowa w art. 87 ust. 3 lit. c)

95. Po wejściu w życie niniejszych wytycznych szereg regionów przestanie kwalifikować się do regionalnej pomocy inwestycyjnej. W celu zapewnienia płynnego przejścia tych regionów do reformowanego systemu horyzontalnej pomocy państwa, który jest stopniowo wdrażany w formie planu działania w zakresie pomocy państwa, państwa członkowskie w drodze wyjątku mogą wyznaczyć dodatkowe regiony jako kwalifikujące się do pomocy regionalnej na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) do dnia 1 stycznia 2009 r., jeśli spełniają one niżej wymienione warunki:

- dane regiony kwalifikowały się do pomocy regionalnej na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) dnia 31 grudnia 2006 r.;
- łączna całkowita liczba ludności regionów kwalifikujących się do regionalnej pomocy inwestycyjnej na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) stosownie do przydziału zasięgu pomocy regionalnej w kategoriach liczby ludności, o którym mowa w pkt 27 i 28, oraz regionów wyznaczonych zgodnie z niniejszym postanowieniem nie powinna prze-

¹⁰⁰ Tj. z 50% ekwiwalentu dotacji netto do 30% ekwiwalentu dotacji brutto.

¹⁰¹ Ponieważ Irlandia Północna korzystała ze szczególnych zasad przewidzianych wytycznymi w sprawie pomocy regionalnej na lata 2000–2006, zastosowanie tych samych ustaleń przejściowych jest również usprawiedliwione.

kraczać 66% ludności danego państwa kwalifikującej się do pomocy regionalnej na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) dnia 31 grudnia 2006 r.¹⁰².

- maksymalna intensywność pomocy dozwolona w pozostałych regionach wyznaczonych zgodnie z niniejszym postanowieniem nie powinna przekraczać 10%.

8. Mapy pomocy regionalnej oraz oświadczenie o zgodności

96. Regiony państwa członkowskiego kwalifikujące się do objęcia odstępstwami oraz pułapami intensywności pomocy przeznaczonej na inwestycje początkowe¹⁰³, które zostały zatwierdzone dla każdego regionu, tworzą wspólnie mapę pomocy regionalnej tego państwa. Mapa pomocy regionalnej definiuje również regiony kwalifikujące się do przyznawania pomocy dla przedsiębiorstw. Mapy pomocy regionalnej nie obejmują programów pomocy operacyjnej, które są oceniane osobno dla każdego przypadku na podstawie zgłoszenia dokonanego przez dane państwo członkowskie zgodnie z art. 88 ust. 3 TWE.

97. Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że „decyzje”, w których Komisja zatwierdza mapy pomocy regionalnej dla każdego z państw członkowskich, powinny zostać uznane za integralną część wytycznych w sprawie pomocy regionalnej, a ich moc obowiązująca uzależniona od zatwierdzenia przez państwa członkowskie¹⁰⁴.

98. Ponadto należy przypomnieć, że mapy pomocy regionalnej określają także zakres wszelkich wyłączeń grupowych wyłączających pomoc regionalną z obowiązku zgłoszenia przewidzianego w art. 88 ust. 3 TWE, zarówno dla pomocy przyznawanej na podstawie rozporządzenia Komisji (WE) nr 70/2001¹⁰⁵, jak i na podstawie ewentualnego przyszłego rozporządzenia o wyłączeniu w stosunku do innych form pomocy regionalnej. Artykuł 1 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 994/1998¹⁰⁶ przewiduje faktycznie jedynie wyłączenie „pomocy zgodnej z mapą zatwierdzoną przez

¹⁰² Po wyłączeniu regionów, które kwalifikowały się do pomocy regionalnej na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) dnia 31 grudnia 2006 r. oraz które kwalifikują się do pomocy na podstawie niniejszych wytycznych z uwagi na inne postanowienia (regiony efektu statystycznego, regiony rozwoju gospodarczego, regiony o niskiej gęstości zaludnienia).

¹⁰³ Dostosowane zgodnie z pkt 67 w przypadku pomocy na duże projekty inwestycyjne podlegającej obowiązkowi indywidualnego zgłoszenia.

¹⁰⁴ Wyrok z dnia 18 czerwca 2002 r. w sprawie C-242/00, Niemcy przeciwko Komisji.

¹⁰⁵ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw, Dz.U. L 10 z 13.1.2001, s. 33, zmienione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 364/2004 z dnia 25 lutego 2004 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 70/2001 i rozszerzającym jego zakres w celu włączenia pomocy dla badań i rozwoju, Dz.U. L 63 z 28.2.2004, s. 22.

¹⁰⁶ Rozporządzenie Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczące stosowania art. 92 i 93 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa. Dz.U. L 142 z 14.5.1998, s. 1.

Komisję dla każdego państwa członkowskiego w zakresie udzielenia pomocy regionalnej”.

99. Na podstawie niniejszych wytycznych mapa pomocy regionalnej, w zależności od sytuacji społeczno-ekonomicznej państwa członkowskiego, obejmie:
- 1) regiony, które mogą zostać określone w oparciu o kryteria przedstawione w niniejszych wytycznych, odnośnie do których wyznaczono tu maksymalny poziom intensywności pomocy. Są to regiony kwalifikujące się do odstępstwa na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) oraz regiony efektu statystycznego.
 - 2) regiony wyznaczone przez państwa członkowskie do zakwalifikowania do pomocy regionalnej na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c), nieprzekraczające pułapu odsetka ludności określonego zgodnie z postanowieniami pkt 3.4.1.
100. To państwa członkowskie, o ile przestrzegają warunków ustalonych w niniejszych wytycznych, są odpowiedzialne za podejmowanie decyzji o przyznaniu regionalnej pomocy inwestycyjnej oraz jej wysokości. Zatem jak najszybciej po opublikowaniu niniejszych wytycznych każde z państw członkowskich powinno odpowiednio zgłosić Komisji, zgodnie z art. 88 ust. 3 TWE, wspólną mapę pomocy regionalnej obejmującą całe terytorium danego państwa.
101. Komisja rozpatrzy zgłoszenia zgodnie z procedurą określoną w art. 88 ust. 3 TWE. Po zakończeniu analizy opublikuje ona zatwierdzone mapy pomocy regionalnej w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Mapy te wejdą w życie dnia 1 stycznia 2007 r. lub w dniu ich publikacji, o ile nastąpi później, i stanowić będą integralną część niniejszych wytycznych.
102. Zgłoszenie powinno wyraźnie określać regiony proponowane jako kwalifikujące się do pomocy na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) lub c) oraz intensywność pomocy przewidywaną dla dużych przedsiębiorstw, uwzględniając dostosowania w zakresie pułapu pomocy regionalnej dla dużych projektów inwestycyjnych. Jeśli do określonych regionów zastosowanie będą miały zasady przejściowe, lub jeśli spodziewana jest zmiana intensywności pomocy, należy precyzyjnie podać odpowiednie okresy czasu i intensywność pomocy.
103. Biorąc pod uwagę, że regiony kwalifikujące się do pomocy na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) i regiony efektu statystycznego zostały zewnętrznie określone na poziomie NUTS II, dostarczenie szczegółowych uzupełniających danych społeczno-ekonomicznych nie będzie zazwyczaj konieczne. Z drugiej strony, należy dostarczyć szczegółowe informacje uzupełniające w celu wyjaśnienia sposobu wyznaczania regionów, o których mowa w art. 87 ust. 3 lit. c), oprócz regionów rozwoju gospodarczego, regionów o niskiej gęstości zaludnienia i regionów przygranicznych, łącznie ze szczegółowym opisem wyznaczonych regionów, danymi dotyczą-

cymi ludności, informacjami na temat PKB i poziomu bezrobocia oraz innymi istotnymi informacjami.

104. W celu zapewnienia ciągłości, która ma istotne znaczenie dla długoterminowego rozwoju regionalnego, wykaz regionów zgłoszonych przez państwa członkowskie powinien w zasadzie obowiązywać przez cały okres obejmujący lata 2007–2013. Może on jednak zostać poddany śródkresowemu przeglądowi w 2010 r. Każde państwo członkowskie, które chciałoby zmienić wykaz regionów kwalifikujących się do pomocy na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) lub stosowane poziomy intensywności pomocy, powinno zgłosić to Komisji najpóźniej do dnia 1 kwietnia 2010 r. W tym kontekście żadna ze zmian dotyczących regionów nie może przekroczyć 50% całkowitego zasięgu pomocy przyznanej państwu członkowskiemu na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c). Z wyjątkiem regionów efektu statystycznego, regiony które przestaną kwalifikować się do pomocy regionalnej w wyniku przeglądu śródkresowego, nie będą kwalifikować się do żadnej pomocy przejściowej. Ponadto państwa członkowskie mogą w każdej chwili złożyć w Komisji wniosek o uzupełnienie wykazu o kolejne regiony, aż do osiągnięcia odpowiedniego odsetka ludności.

9. Wejście w życie, wdrażanie, przejrzystość i przegląd

105. Komisja zamierza stosować niniejsze wytyczne w stosunku do wszelkiej pomocy regionalnej, która zostanie przyznana po dniu 31 grudnia 2006 r. Pomoc regionalna, która została już przyznana lub która zostanie przyznana przed 2007 r., będzie podlegać ocenie według Wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej z 1998 r.
106. Z uwagi na fakt, że zgłoszenia programów pomocy regionalnej lub pomocy ad hoc, która zostanie przyznana po dniu 31 grudnia 2006 r., muszą być zgodne z mapą pomocy regionalnej, nie mogą one zazwyczaj zostać uznane za kompletne do czasu przyjęcia mapy pomocy regionalnej dla danego państwa członkowskiego zgodnie z ustaleniami przedstawionymi w pkt 8. Zatem Komisja nie będzie w zasadzie rozpatrywać zgłoszeń programów pomocy regionalnej, o ile będą one realizowane po dniu 31 grudnia 2006 r., lub pomocy ad hoc, która zostanie przyznana po tym dniu, do czasu przyjęcia mapy pomocy regionalnej dla danego państwa członkowskiego¹⁰⁷. To samo dotyczy programów pomocy dla nowo zało-

¹⁰⁷ Komisja informuje państwa członkowskie, że w celu maksymalnego ograniczenia obciążeń wynikających z obowiązku zgłaszania pomocy, zamierza ona skorzystać z uprawnień nadanych jej rozporządzeniem (WE) nr 994/98 do wyłączenia z obowiązku zgłoszenia na podstawie art. 88 ust. 3 TWE przejrzystych programów regionalnej pomocy inwestycyjnej, które są zgodne z krajową mapą pomocy regionalnej zatwierdzoną dla danego państwa członkowskiego. Pomoc indywidualna ad hoc oraz programy pomocy operacyjnej nie będą podlegały wyłączeniu z obowiązku zgłoszenia. Ponadto wymogi dotyczące dostarczania informacji i indywidualnego zgłaszania w wypadku dużych projektów pomocy indywidualnej określone w pkt 4.3 niniejszych wytycznych będą nadal stosowane, także w wypadku pomocy przyznanej w ramach programów objętych wyłączeniem.

zonych małych przedsiębiorstw objętych postanowieniami pkt 6 niniejszych wytycznych.

107. Komisja uważa, że wdrożenie niniejszych wytycznych doprowadzi do istotnych zmian w zasadach dotyczących pomocy regionalnej w całej Wspólnocie. Ponadto w świetle zmienionych warunków ekonomicznych i społecznych panujących w Unii Europejskiej wydaje się, że konieczne jest przeprowadzenie przeglądu i sprawdzenie, czy wszystkie programy pomocy regionalnej, w tym także programy pomocy inwestycyjnej i programy pomocy operacyjnej, są nadal zasadne i skuteczne. Z wyżej wymienionych powodów Komisja proponuje państwom członkowskim zgodnie z art. 88 ust. 1 TWE następujące stosowne środki:

- nie naruszając przepisów art. 10 ust. 2 rozporządzenia (WE) 70/2001¹⁰⁸ w sprawie zastosowania art. 87 i 88 traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw, zmienionego rozporządzeniem (WE) nr 364/2004¹⁰⁹ oraz art. 11 ust. 2 rozporządzenia (WE) 2204/2002 w sprawie stosowania art. 87 i 88 traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa w zakresie zatrudnienia¹¹⁰, państwa członkowskie powinny ograniczyć czas stosowania wszystkich obowiązujących programów pomocy regionalnej do pomocy, która zostanie przyznana do dnia 31 grudnia 2006 r. włącznie.
- jeśli programy pomocy na ochronę środowiska dopuszczają przyznanie regionalnej pomocy inwestycyjnej na inwestycje ekologiczne zgodnie z przypisem 29 Wspólnotowych wytycznych dotyczących pomocy państwa na rzecz ochrony środowiska naturalnego¹¹¹, państwa członkowskie powinny zmienić odnośne programy, aby zapewnić możliwość przyznania pomocy po dniu 31 grudnia 2006 r. jedynie wtedy, gdy jest zgodna z mapą pomocy regionalnej obowiązującą w dniu przyznania pomocy;
- państwa członkowskie winny w miarę potrzeb zmienić inne obowiązujące programy pomocy, aby zapewnić możliwość przyznawania premii regionalnych, takich jak premie przyznawane na pomoc szkoleniową, pomoc na badania i rozwój czy pomoc na ochronę środowiska po dniu 31 grudnia 2006 r. tylko w regionach kwalifikujących się do pomocy na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) lub c) zgodnie z mapą pomocy regionalnej zatwierdzoną przez Komisję i obowiązującą w dniu przyznania pomocy. Komisja zwróci się do państw członkowskich o potwierdzenie ich zgody na te propozycje w ciągu jednego miesiąca.

108. Ponadto Komisja uważa, że konieczne jest podjęcie dalszych środków dla poprawy przejrzystości pomocy regionalnej w rozszerzonej Unii. Niezbędne wydaje się być zwłaszcza zapewnienie państwom członkowskim, podmiotom gospodarczym, zainteresowanym stronom oraz samej Komii

108 Dz.U. L 10 z 13.1.2001, s. 33.

109 Dz.U. L 63 z 28.2.2004, s. 22.

110 Dz.U. L 337 z 13.12.2002, s. 3.

111 Dz.U. C 37 z 3.2.2001, s. 3.

sji łatwego dostępu do pełnego tekstu wszystkich programów pomocy regionalnej obowiązujących w UE. Komisja sądzi, że cel ten można łatwo osiągnąć poprzez utworzenie wzajemnie powiązanych stron internetowych. Z tego powodu, analizując programy pomocy regionalnej, Komisja będzie regularnie zabiegać o zobowiązanie się państwa członkowskiego do opublikowania w Internecie pełnego tekstu ostatecznej wersji programu pomocy oraz podania Komisji odpowiedniego adresu internetowego. Projekty, w przypadku których wydatki poniesiono przed dniem publikacji programu, nie będą kwalifikowały się do pomocy regionalnej.

109. Komisja może w każdej chwili podjąć decyzję o przeglądzie lub zmianie niniejszych wytycznych, jeśli okaże się to konieczne z przyczyn związanych z polityką konkurencji, bądź też w celu uwzględnienia innych dziedzin polityki wspólnotowej i zobowiązań międzynarodowych.

(...)

Rozdział VIII
DOKUMENTY KRAJOWE

USTAWA
z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju
(Dz.U. Nr 227 poz. 1658)

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa zasady prowadzenia polityki rozwoju, podmioty prowadzące tę politykę oraz tryb współpracy między nimi.

2. Ustawy nie stosuje się do programów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Rybackiego, z wyłączeniem przepisów rozdziałów 1, 2 i 7.

(...)

Rozdział 5
Realizacja programów operacyjnych

Art. 25.

1. Za prawidłową realizację programu operacyjnego odpowiada instytucja zarządzająca.

2. Instytucją zarządzającą jest:

- 1) w przypadku krajowego programu operacyjnego – odpowiednio właściwy minister albo minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, zgodnie z art. 18;
- 2) w przypadku regionalnego programu operacyjnego – zarząd województwa.

Art. 26.

1. Do zadań instytucji zarządzającej należy w szczególności:

- 1) wypełnianie obowiązków wynikających z art. 60 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,

go, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 – w odniesieniu do programu operacyjnego współfinansowanego ze środków, o których mowa w art. 1 tego rozporządzenia;

- 2) przygotowanie szczegółowego opisu priorytetów programu operacyjnego, z uwzględnieniem wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, o których mowa w art. 35 ust. 3 pkt 1;
- 3) przygotowanie i przekazanie Komitetowi Monitorującemu do zatwierdzenia propozycji kryteriów wyboru projektów;
- 4) wybór, w oparciu o kryteria, o których mowa w pkt. 3, projektów, które będą dofinansowane w ramach programu operacyjnego;
- 5) zawieranie z beneficjentami umów o dofinansowanie projektu;
- 6) określenie kryteriów kwalifikowalności wydatków objętych dofinansowaniem w ramach programu operacyjnego;
- 7) określenie poziomu dofinansowania projektu, jako procentu wydatków objętych dofinansowaniem, przy czym poziom ten może:
 - a) być zróżnicowany w zależności od typu projektu lub w³aściwości beneficjenta,
 - b) wynieść do 100% wartości projektu;
- 8) określenie systemu realizacji programu operacyjnego;
- 9) określenie typów projektów, przy wyborze których niezbędne jest zasięgnięcie opinii ekspertów, o których mowa w art. 31;
- 10) zarządzanie środkami finansowymi przeznaczonymi na realizację programu operacyjnego, pochodzącymi z budżetu państwa, budżetu województwa lub ze źródeł zagranicznych;
- 11) dokonywanie płatności ze środków programu operacyjnego na rzecz beneficjentów;
- 12) monitorowanie postępów w realizacji, ewaluacja programu operacyjnego oraz stopnia osiągnięcia jego celów;
- 13) opracowywanie, w razie potrzeby, propozycji zmian w programie operacyjnym;
- 14) prowadzenie kontroli realizacji programu operacyjnego, w tym kontroli realizacji poszczególnych dofinansowanych projektów;
- 15) odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych beneficjentom;
- 16) zapewnienie właściwej informacji i promocji programu operacyjnego.

2. Instytucja zarządzająca, wykonując zadania, o których mowa w ust. 1, powinna uwzględniać zasadę równego dostępu do pomocy wszystkich kategorii beneficjentów w ramach programu oraz zapewniać przejrzystość reguł stosowanych przy ocenie projektów.

Art. 27.

1. Instytucja zarządzająca może, w drodze porozumienia, powierzyć instytucji pośredniczącej część zadań związanych z realizacją programu operacyjnego, a w szczególności:
 - 1) przygotowanie i przekazanie instytucji zarządzającej propozycji szczegółowego opisu priorytetów programu operacyjnego w oparciu o wytyczne ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, o których mowa w art. 35 ust. 3 pkt 1;
 - 2) przygotowanie i przekazanie Komitetowi Monitorującemu propozycji kryteriów wyboru projektu;
 - 3) dokonywanie, w oparciu o określone kryteria, wyboru projektów, które będą dofinansowane w ramach programu operacyjnego;
 - 4) zawieranie umów z beneficjentami o dofinansowanie projektu;
 - 5) kontrolę realizacji dofinansowanych projektów;
 - 6) dokonywanie płatności ze środków programu operacyjnego na rzecz beneficjentów;
 - 7) odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych beneficjentom;
 - 8) prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych.
2. Instytucja zarządzająca ponosi odpowiedzialność za prawidłowość realizacji zadań powierzonych instytucji pośredniczącej.
3. Instytucja zarządzająca zatwierdza procedury dokonywania czynności w ramach powierzonych zadań, opracowane przez instytucję pośredniczącą.
4. Instytucja zarządzająca lub, za jej zgodą instytucja pośrednicząca lub instytucja wdrażająca może powierzyć realizację czynności technicznych związanych z obsługą swoich zadań innym podmiotom na podstawie odpowiednio porozumienia lub umowy.
5. Do realizacji czynności technicznych, o których mowa w ust. 4, powierzanych jednostce sektora finansów publicznych lub fundacjom, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2006 r. Nr 164, poz. 1163 i Nr 170, poz. 1217). W takim przypadku instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca zwraca tym jednostkom sektora finansów publicznych lub fundacjom wydatki konieczne do wykonania tych czynności.

Art. 28.

1. W ramach programu operacyjnego mogą być dofinansowane projekty:
 - 1) indywidualne – określone w programie operacyjnym, zgłaszane przez beneficjentów imiennie wskazanych w programie operacyjnym zatwierdzonym przez Radę Ministrów;

- 2) systemowe – polegające na dofinansowaniu realizacji przez poszczególne organy administracji publicznej i inne jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach dotyczących tych organów i jednostek lub w wytycznych, o których mowa w art. 35 ust. 3;

- 3) wyłonione w trybie konkursu;

- 4) o wartości netto powyżej 25 mln euro, niebędące projektami, o których mowa w pkt. 1–3; projekty te wymagają zatwierdzenia na wniosek instytucji zarządzającej odpowiednio przez Radę Ministrów albo przez właściwy sejmik województwa.

2. Decyzję o dofinansowaniu projektu, którego beneficjentem jest instytucja zarządzająca lub instytucja pośrednicząca, podejmuje instytucja zarządzająca, z zastrzeżeniem art. 35 ust. 2 pkt. 8.

3. W przypadku regionalnych programów operacyjnych nadzór nad wyłonieniem projektów zapisanych w ust. 1 pkt 3 sprawuje właściwy miejscowo wojewoda, który ma prawo weta w przypadku stwierdzenia udokumentowanych nieprawidłowości przy wyłanianiu projektów, co skutkuje wstrzymaniem procedury oraz zwołaniem kolejnego posiedzenia komisji konkursowej. W każdym posiedzeniu komisji konkursowej ma prawo uczestniczyć w roli obserwatora przedstawiciel wojewody.

Art. 29.

1. Instytucja zarządzająca, instytucja pośrednicząca lub instytucja wdrażająca, w celu wyłonienia projektów do dofinansowania w trybie, o którym mowa w art. 28 ust. 1 pkt 3, ogłasza konkurs na swojej stronie internetowej.

2. Ogłoszenie, o którym mowa w ust. 1, określa:

- 1) rodzaj projektów podlegających dofinansowaniu;

- 2) rodzaj podmiotów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie;

- 3) kwotę środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów;

- 4) poziom dofinansowania projektów, o którym mowa w art. 26 ust. 1 pkt 7;

- 5) maksymalną kwotę dofinansowania projektu, o ile kwota taka została ustalona;

- 6) kryteria wyboru projektów;

- 7) termin rozstrzygnięcia konkursu;

- 8) wzór wniosku o dofinansowanie projektu;

- 9) termin, miejsce i sposób składania wniosków o dofinansowanie projektu;

- 10) wzór umowy o dofinansowanie projektu.

3. Instytucja zarządzająca, instytucja pośrednicząca lub instytucja wdrażająca w dniu ogłoszenia konkursu zamieszcza w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim lub regionalnym informację o konkursie, zawierającą co najmniej elementy określone w ust. 2 pkt 1–3 oraz wskazanie adresu strony internetowej, na której zamieszczono ogłoszenie o konkursie.
4. Do czasu zawarcia wszystkich umów o dofinansowanie projektu z beneficjentami wyłonionymi w konkursie lub w wyniku rozpatrzenia protestu, instytucja ogłaszająca konkurs:
 - 1) nie może spowodować pogorszenia warunków realizacji projektu oraz nakładać na podmioty ubiegające się o dofinansowanie dodatkowych obowiązków;
 - 2) nie może dokonać zmian w zasadach konkursu w zakresie, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, 5, 6, 8 i 9;
 - 3) może wyłącznie rozszerzyć rodzaj podmiotów ubiegających się o dofinansowanie.

(...)

Art. 36.

1. Realizacja programów operacyjnych podlega monitorowaniu przez Komitet Monitorujący.
2. Właściwy minister pełniący funkcję instytucji zarządzającej programem operacyjnym, a w przypadku regionalnych programów operacyjnych właściwy miejscowo wojewoda powołuje, w drodze zarządzenia, Komitet Monitorujący:
 - 1) w przypadku programu operacyjnego dofinansowanego ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej – zgodnie z art. 63 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 – określając jego skład, zadania oraz tryb działania, zgodnie z przepisami tego rozporządzenia;
 - 2) w przypadku pozostałych programów operacyjnych – określając jego skład, zadania oraz tryb działania.
3. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego oraz marszałek województwa uczestniczą, poprzez swoich przedstawicieli, w pracach Komitetu Monitorującego powołanego dla regionalnego programu operacyjnego, o którym mowa w ust. 2.
4. W pracach Komitetu Monitorującego powołanego dla regionalnego programu operacyjnego, o którym mowa w ust. 2, uczestniczą także przedstawiciele Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249 poz. 2104)

(...)

„Art. 5.1. Środkami publicznymi są:

- 1) dochody publiczne;
- 2) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA);
- 3) środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, niepodlegające zwrotowi, inne niż wymienione w pkt 2;
- 4) przychody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych pochodzące:
 - a) ze sprzedaży papierów wartościowych oraz z innych operacji finansowych,
 - b) z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa oraz majątku jednostek samorządu terytorialnego,
 - c) ze spłat pożyczek udzielonych ze środków publicznych,
 - d) z otrzymanych pożyczek i kredytów;
- 5) przychody jednostek sektora finansów publicznych pochodzące z prowadzonej przez nie działalności oraz pochodzące z innych źródeł.

2. Dochodami publicznymi są:

- 1) daniny publiczne, do których zalicza się: podatki, składki, opłaty oraz inne świadczenia pieniężne, których obowiązek ponoszenia na rzecz państwa, jednostek samorządu terytorialnego, funduszy celowych oraz innych jednostek sektora finansów publicznych wynika z odrębnych ustaw niż ustawa budżetowa, zwanych dalej „odrębnymi ustawami”;
- 2) inne dochody należne, na podstawie odrębnych ustaw, budżetowi państwa, jednostkom samorządu terytorialnego oraz innym jednostkom sektora finansów publicznych;
- 3) wpływy ze sprzedaży wyrobów i usług świadczonych przez jednostki sektora finansów publicznych;
- 4) dochody z mienia jednostek sektora finansów publicznych, do których zalicza się w szczególności:
 - a) wpływy z umów najmu, dzierżawy i innych umów o podobnym charakterze,
 - b) odsetki od środków na rachunkach bankowych,

- c) odsetki od udzielonych pożyczek i od posiadanych papierów wartościowych,
 - d) dywidendy z tytułu posiadanych praw majątkowych;
 - 5) spadki, zapisy i darowizny w postaci pieniężnej na rzecz jednostek sektora finansów publicznych;
 - 6) odszkodowania należne jednostkom sektora finansów publicznych;
 - 7) kwoty uzyskane przez jednostki sektora finansów publicznych z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji;
 - 8) dochody ze sprzedaży majątku, rzeczy i praw, niestanowiące przychodów w rozumieniu ust. 1 pkt 4 lit. a i b;
 - 9) inne dochody należne jednostkom sektora finansów publicznych określone w odrębnych przepisach lub umowach międzynarodowych.
3. Do środków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, zalicza się:
- 1) środki przeznaczone na realizację programów przedakcesyjnych;
 - 2) środki pochodzące z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rybołówstwa;
 - 3) środki:
 - a) Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej „Seksja Gwarancji”,
 - b) Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji,
 - c) Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich;
 - 3a) niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA):
 - a) Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
 - b) Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
 - c) Szwajcarskiego Mechanizmu Finansowego;
 - 4) inne środki.
4. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, wykaz środków publicznych niezaliczanych do środków, o których mowa w ust. 3 pkt 3a i 4, biorąc pod uwagę źródło pochodzenia, przeznaczenie oraz beneficjentów tych środków.

(...)

Art. 153. 1. Minister Finansów sprawuje ogólną kontrolę:

- 1) realizacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów budżetu państwa;
- 2) wykorzystania środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej;
- 3) poziomu deficytu.

1a. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego sprawuje nadzór i kontrolę nad realizacją programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2.

2. Dysponenci części budżetowych sprawują nadzór i kontrolę:

- 1) nad całością gospodarki finansowej podległych im jednostek organizacyjnych oraz przestrzegania przez te jednostki realizacji procedury kontroli oraz zasady wstępnej oceny celowości poniesionych wydatków;
- 2) wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa;
- 3) realizacji zadań finansowanych z budżetu państwa;
- 4) przestrzegania realizacji procedur kontroli finansowej w toku wykonywania budżetu.

3. Przedmiotem nadzoru i kontroli, o których mowa w ust. 2, jest w szczególności:

- 1) prawidłowość i terminowość pobierania dochodów;
- 2) zgodność wydatków z planowanym przeznaczeniem;
- 3) prawidłowość wykorzystania środków finansowych, w tym zakres zrealizowanych zadań;
- 4) wysokość i terminy przekazywania dotacji;
- 5) prawidłowość wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa, pod względem zgodności z przeznaczeniem oraz wysokości wykorzystanej dotacji a stopniem realizacji zadań przewidzianych do sfinansowania dotacją z budżetu państwa.

(...)

DZIAŁ V

Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej i inne środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, niepodlegające zwrotowi

Art. 200. 1. Środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2–4, są gromadzone na wyodrębnionych rachunkach bankowych, prowadzonych w euro.

2. Obsługę bankową rachunków, o których mowa w ust. 1, prowadzi Narodowy Bank Polski lub Bank Gospodarstwa Krajowego na podstawie umów rachunku bankowego.

3. W ramach obsługi, o której mowa w ust. 2, Narodowy Bank Polski i Bank Gospodarstwa Krajowego dokonują wypłat w złotych lub w euro na podstawie dyspozycji Ministra Finansów lub jego pełnomocników.

4. Środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2–4, stanowią dochody budżetu państwa po ich przekazaniu w złotych na rachunek dochodów budżetu państwa, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Nie stanowią dochodów budżetu państwa środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2 i 4, jeżeli dotyczą programów realizowanych w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna, o których mowa w rozdziale III rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1783/1999 (Dz.Urz. UE L 210 z 31.07.2006, s. 1) oraz programów, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1638/2006 z dnia 24 października 2006 r. określającym przepisy ogólne w sprawie ustanowienia Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (Dz.Urz. UE L 310 z 9.11.2006, s. 1).

(...)

Art. 202. 1. Środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2–4, są przeznaczone na cele określone w umowie międzynarodowej, przepisach odrębnych lub deklaracji dawcy.

2. Środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2–4, mogą być wykorzystane na:

- 1) finansowanie wydatków państwowych jednostek budżetowych związanych z realizacją programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2;
- 2) dotacje rozwojowe dla jednostek sektora finansów publicznych oraz innych podmiotów, będących beneficjentami tych środków;
- 3) finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej zgodnie z odrębnymi przepisami.

3. Dotacje rozwojowe mogą być przekazywane z budżetu państwa w formie zaliczki lub zwrotu wydatków poniesionych na realizację programu operacyjnego finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2, lub projektu w ramach takiego programu.

(...)

Art. 209. 1. Szczegółowe warunki przekazywania i wykorzystania dotacji rozwojowej, o której mowa w art. 202, określa umowa zawarta przez dysponenta środków z beneficjentem dotacji.

2. Umowa, o której mowa w ust. 1, powinna zawierać:

- 1) opis przedsięwzięcia, w tym cel, na jaki przyznano środki, i termin jego realizacji;
- 2) kwartalny harmonogram dokonywania wydatków w ramach programu lub projektu;

3) wysokość środków przyznanych beneficjentowi i tryb przekazywania tych środków;

4) zobowiązanie do poddania się kontroli przez beneficjenta i tryb kontroli realizacji przedsięwzięcia;

5) termin i sposób rozliczenia przyznanych środków;

6) formy zabezpieczeń należytego wykonania przez beneficjenta zobowiązań wynikających z umowy;

7) warunki rozwiązania umowy ze względu na nieprawidłowości występujące w trakcie realizacji programu lub projektu;

8) warunki i terminy zwrotu środków nieprawidłowo wykorzystanych lub pobranych w nadmiernej wysokości lub w sposób nienależny;

9) inne postanowienia wynikające z przepisów wspólnotowych lub krajowych.

3. W przypadku gdy beneficjentem jest państwowa jednostka budżetowa, warunki, o których mowa w ust. 1, określone zostają w porozumieniu zawartym z instytucją pośredniczącą lub wdrażającą. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio, z wyjątkiem pkt 2, 4 i 6.

(...)

Art. 211. 1. W przypadku gdy środki, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2, 3a i 4, a także środki przeznaczone na finansowanie programów i projektów realizowanych z tych środków lub dotacji, o których mowa w art. 202, są:

1) wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem,

2) wykorzystane z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 208,

3) pobrane nienależnie lub w nadmiernej wysokości

– podlegają zwrotowi przez beneficjenta wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia przekazania środków na rachunek wskazany przez organ lub jednostkę przekazującą te środki, w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji, o której mowa w ust. 4. Przepisy art. 145 ust. 2–5 stosuje się odpowiednio.

2. Wykorzystanie środków, o których mowa w ust. 1, w sposób określony w ust. 1 pkt 1 powodujący niezrealizowanie pełnego zakresu rzeczowego projektu, określonego w umowie o której mowa w art. 209 ust. 1, wyklucza prawo otrzymania środków, o których mowa w ust. 1, na realizację projektu w ramach programów finansowanych z udziałem tych środków. Okres wykluczenia rozpoczyna się od dnia, kiedy decyzja, o której mowa w ust. 4, stała się ostateczna, zaś kończy się z upływem 3 lat od dnia dokonania zwrotu tych środków.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się w odniesieniu do państwowych jednostek budżetowych i jednostek samorządu terytorialnego.

4. W przypadku stwierdzenia okoliczności, o których mowa w ust. 1, instytucja zarządzająca wydaje decyzję określającą kwotę przypadającą do zwrotu i termin, od którego nalicza się odsetki.
5. W zakresie nieuregulowanym w ust. 1 i 4 stosuje się odpowiednio przepisy działu III Ordynacji podatkowej, z wyjątkiem art. 57 tej ustawy.
6. Uprawnienia organu podatkowego określonego w dziale III Ordynacji podatkowej przysługują:
 - 1) instytucji zarządzającej – jako organowi pierwszej instancji;
 - 2) ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego – jako organowi odwoławczemu.
7. Do egzekucji należności, o których mowa w ust. 1, mają zastosowanie przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2005 Nr 14 poz. 114)

(...)

Art. 5. 1. Naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest:

- 1) nieustalenie należności Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub innej jednostki sektora finansów publicznych albo ustalenie takiej należności w wysokości niższej niż wynikająca z prawidłowego obliczenia;
- 2) niepobranie lub niedochodzenie należności Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub innej jednostki sektora finansów publicznych albo pobranie lub dochodzenie tej należności w wysokości niższej niż wynikająca z prawidłowego obliczenia;
- 3) niezgodne z przepisami umorzenie należności Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub innej jednostki sektora finansów publicznych albo dopuszczenie do przedawnienia tej należności;
- 4) niedochodzenie nadmiernie lub nienależnie pobranych środków pochodzących:
 - a) z budżetu Unii Europejskiej,
 - b) ze źródeł zagranicznych, niepodlegających zwrotowi, innych niż wymienione w lit. a.

2. Naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest dopuszczenie przez kierownika jednostki sektora finansów publicznych do uszczuplenia wpływów należnych Skarbowi Państwa, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce sektora finansów publicznych wskutek zaniedbania lub niewypełnienia obowiązków w zakresie kontroli finansowej.

3. Przepisy ust. 1 pkt 1–3 i ust. 2 nie mają zastosowania do należności z tytułu składek, do poboru których są obowiązani Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

(...)

Art. 8. Naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest:

- 1) przekazanie dotacji z naruszeniem zasad lub trybu jej udzielania;
- 2) nierozliczenie przekazanej dotacji lub nieterminowe rozliczenie tej dotacji;
- 3) nieustalenie kwoty dotacji podlegającej zwrotowi do budżetu.

Art. 9. Naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest:

- 1) wydatkowanie dotacji niezgodnie z przeznaczeniem określonym przez udzielającego dotację;

- 2) nierozliczenie otrzymanej dotacji lub nieterminowe rozliczenie tej dotacji;
- 3) niedokonanie zwrotu dotacji w należytnej wysokości lub nieterminowe dokonanie zwrotu tej dotacji.

(...)

Art. 13. Naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest:

- 1) przyznanie lub przekazanie środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz innych środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, niepodlegających zwrotowi, bez zachowania lub z naruszeniem procedur obowiązujących przy ich przyznaniu lub przekazaniu;
- 2) przyznanie lub przekazanie środków na realizację zadań Wspólnej Polityki Rolnej bez zachowania procedur obowiązujących przy uruchamianiu tych środków;
- 3) wykorzystanie środków, o których mowa w pkt 1, niezgodnie z przeznaczeniem lub niezgodnie z obowiązującymi procedurami.

Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r.

Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2006 Nr 164 poz. 1163)

(...)

„Art. 3. 1. Ustawę stosuje się do udzielania zamówień publicznych, zwanych dalej „zamówieniami”, przez:

- 1) jednostki sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych;
- 2) inne, niż określone w pkt 1, państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej;
- 3) inne, niż określone w pkt 1, osoby prawne, utworzone w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym niemającego charakteru przemysłowego ani handlowego, jeżeli podmioty, o których mowa w tym przepisie oraz w pkt 1 i 2, pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio lub pośrednio przez inny podmiot:
 - a) finansują je w ponad 50% lub
 - b) posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, lub
 - c) sprawują nadzór nad organem zarządzającym, lub
 - d) mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego;
- 3a) związki podmiotów, o których mowa w pkt 1 i 2, lub podmiotów, o których mowa w pkt 3;
- 4) inne niż określone w pkt 1–3a podmioty, jeżeli zamówienie jest udzielane w celu wykonywania jednego z rodzajów działalności, o której mowa w art. 132, a działalność ta jest wykonywana na podstawie praw szczególnych lub wyłącznych albo jeżeli podmioty, o których mowa w pkt 1–3a, pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio lub pośrednio przez inny podmiot wywierają na nie dominujący wpływ, w szczególności:
 - a) finansują je w ponad 50% lub
 - b) posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, lub
 - c) posiadają ponad połowę głosów wynikających z udziałów albo akcji, lub
 - d) sprawują nadzór nad organem zarządzającym, lub
 - e) mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu zarządzającego;
- 5) inne niż określone w pkt 1 i 2 podmioty, jeżeli łącznie zachodzą następujące okoliczności:
 - a) ponad 50% wartości udzielanego przez nie zamówienia jest finansowane ze środków publicznych lub przez podmioty, o których mowa w pkt 1–3a,

- b) wartość zamówienia jest równa lub przekracza kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8,
- c) przedmiotem zamówienia są roboty budowlane obejmujące wykonanie czynności w zakresie inżynierii lądowej lub wodnej, budowy szpitali, obiektów sportowych, rekreacyjnych lub wypoczynkowych, budynków szkolnych, budynków szkół wyższych lub budynków wykorzystywanych przez administrację publiczną lub usługi związane z takimi robotami budowlanymi;
- 6) inne, niż określone w pkt 1 i 2, podmioty, jeżeli zamówienie jest finansowane z udziałem środków, których przyznanie jest uzależnione od zastosowania procedury udzielania zamówienia określonej w ustawie;
- 7) podmioty, którym podmioty określone w pkt 1–3a udzieliły koncesji na roboty budowlane, w zakresie, w jakim udzielają zamówienia w celu jej wykonania.

2. Prawami szczególnymi lub wyłącznymi w rozumieniu ust. 1 pkt 4 są prawa przyznane w drodze ustawy lub decyzji administracyjnej, polegające na zastrzeżeniu wykonywania określonej działalności dla jednego lub większej liczby podmiotów, jeżeli spełnienie określonych odrębnymi przepisami warunków uzyskania takich praw nie powoduje obowiązku ich przyznania.

Art. 4. Ustawy nie stosuje się do:

- 1) zamówień udzielanych na podstawie:
 - a) szczególnej procedury organizacji międzynarodowej odmiennej od określonej w ustawie,
 - b) umów międzynarodowych, których stroną jest Rzeczpospolita Polska, dotyczących stacjonowania wojsk, jeżeli umowy te przewidują inne niż ustawa procedury udzielania zamówień,
 - c) umowy międzynarodowej zawartej między Rzeczpospolitą Polską a jednym lub wieloma państwami niebędącymi członkami Unii Europejskiej, dotyczącej wdrożenia lub realizacji przedsięwzięcia przez strony tej umowy, jeżeli umowa ta przewiduje inne niż ustawa procedury udzielania zamówień;
- 2) zamówień Narodowego Banku Polskiego związanych z:
 - a) wykonywaniem zadań dotyczących realizacji polityki pieniężnej, a w szczególności zamówień na usługi finansowe związane z emisją, sprzedażą, kupnem i transferem papierów wartościowych lub innych instrumentów finansowych,
 - b) obrotem papierami wartościowymi emitowanymi przez Skarb Państwa,
 - c) obsługą zarządzania długiem krajowym i zadłużeniem zagranicznym,
 - d) emisją znaków pieniężnych i gospodarką tymi znakami,

- e) gromadzeniem rezerw dewizowych i zarządzaniem tymi rezerwami,
- f) gromadzeniem złota i metali szlachetnych,
- g) prowadzeniem rachunków bankowych i przeprowadzaniem bankowych rozliczeń pieniężnych;
- 3) zamówień, których przedmiotem są:
 - a) usługi arbitrażowe lub pojednawcze,
 - b) usługi Narodowego Banku Polskiego,
 - c) (uchylona),
 - d) (uchylona),
 - e) usługi w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenie usług badawczych, z wyjątkiem usług w całości opłaconych przez zamawiającego, zamawianych w celu prowadzenia jego własnej działalności, których rezultaty stanowią wyłącznie jego własność,
 - f) dostawy i usługi, do których stosuje się art. 296 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską,
 - g) nabycie, przygotowanie, produkcja lub koprodukcja materiałów programowych przeznaczonych do emisji przez nadawców radiowych lub telewizyjnych,
 - h) zakup czasu antenowego,
 - i) nabycie własności nieruchomości oraz innych praw do nieruchomości, w szczególności dzierżawy i najmu,
 - j) usługi finansowe związane z emisją, sprzedażą, kupnem lub transferem papierów wartościowych lub innych instrumentów finansowych, w szczególności związane z transakcjami mającymi na celu uzyskanie dla zamawiającego środków pieniężnych lub kapitału;
- 4) umów z zakresu prawa pracy;
- 5) zamówień objętych tajemnicą państwową zgodnie z przepisami o ochronie informacji niejawnych albo jeżeli wymaga tego istotny interes bezpieczeństwa państwa, albo zamówień objętych tajemnicą służbową, jeżeli wymaga tego istotny interes publiczny lub istotny interes państwa;
- 6) zamówień na usługi udzielane innemu zamawiającemu, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1–3a, któremu przyznano, w drodze ustawy lub decyzji administracyjnej, wyłączne prawo do świadczenia tych usług;
- 7) przyznawania dotacji ze środków publicznych, jeżeli dotacje te są przyznawane na podstawie ustaw;
- 8) zamówień i konkursów, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 14.000 euro;
- 9) (uchylony);

10) zamówień udzielanych przez podmioty wykonujące co najmniej jeden z następujących rodzajów działalności:

- a) udostępnianie publicznej sieci telekomunikacyjnej,
- b) eksploatacja publicznej sieci telekomunikacyjnej,
- c) świadczenie publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych za pomocą publicznej sieci telekomunikacyjnej lub usług poczty elektronicznej za pomocą takiej sieci
- i. jeżeli zamówienie jest udzielane wyłącznie w celu wykonywania jednego z tych rodzajów działalności;

11) nabywania dostaw, usług lub robót budowlanych od centralnego zamawiającego lub od wykonawców wybranych przez centralnego zamawiającego.

(...)

NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007–2013 WSPIERAJĄCE WZROST GOSPODARCZY I ZATRUDNIENIE

NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

(...)

5.4. Cele polityki spójności w Polsce wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie

Ze względu na niską konkurencyjność polskiej gospodarki, której wyrazem jest m. in. Niski poziom PKB na mieszkańca w stosunku do średniego poziomu w UE, wszystkie województwa w Polsce w latach 2007–2013 kwalifikują się do obszarów Celu „Konwergencja” w ramach polityki spójności UE.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wskazała różnice w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczym kraju oraz poszczególnych jego regionów, w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i zapisy Zintegrowanego Pakietu Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005–2008 (ZPW)¹¹², których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest KPR, został sformułowany cel strategiczny NSRO na lata 2007–2013.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Powyższy cel został sformułowany w odniesieniu do celu europejskiej polityki spójności – środki wydatkowane w ramach NSRO będą zapewniały realizację określonego traktatowo celu zwiększania stopnia spójności społecznej i gospodarczej Polski i jej regionów względem średniej UE poprzez reformy strukturalne i koncentrację wydatków w kilku obszarach mających decydujące znaczenie dla tworzenia warunków dla przyspieszenia wzrostu gospodarczego oraz zwiększania zatrudnienia. Największe znaczenie dla realizacji tak sformułowanego celu ma odpowiednia, pro-wzrostowa i pro-zatrudnieniowa krajowa polityka gospodarcza, uwzględniająca kontynuację i pełne wdrożenie reform strukturalnych

¹¹² Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005–2008 – strategiczny dokument wspólnotowy, zawierający wytyczne w zakresie polityki gospodarczej i zatrudnienia, służące realizacji priorytetów UE sformułowanych w ramach odnowionej Strategii Lizbońskiej, COM (2005) 141 z dnia 12 kwietnia 2005 r.

w obszarze finansów publicznych, funkcjonowania administracji i wymiaru sprawiedliwości oraz systemu stanowienia i implementacji prawa. Działania o takim charakterze wpisują się bezpośrednio w realizację celów Strategii Lizbońskiej i jako takie są całkowicie zgodne ze strategią rozwojową przedstawioną przez Rząd Polski w KPR.

Dla podkreślenia komplementarności celów polityki gospodarczej, społecznej i spójności określonych w KPR oraz NSRO Polska przeznaczy na cele związane ze Strategią Lizbońską co najmniej 60% wydatków ponoszonych w ramach wszystkich programów operacyjnych realizowanych w latach 2007–2013 w ramach Celu „Konwergencja”. Stopień zaangażowania poszczególnych programów w realizację celów określonych w KPR będzie różny, nie mniej jednak sformułowanie celów horyzontalnych oraz wprowadzenie na poziomie NSRO jasnych zasad i reguł – odnoszących się do sposobu uwzględniania i przestrzegania na poziomie programów operacyjnych Strategii Lizbońskiej – zapewnia równowagę pomiędzy osiągnięciem celów pro-efektywnościowych i wyrównawczych.

Realizacja strategii przedstawianej w niniejszym dokumencie daje także podstawy do tworzenia się warunków dla trwałego rozwoju, respektującego uwarunkowania środowiskowe. Zwiększona uwaga w tym kontekście będzie położona na kompleksowe podejście do zagadnień związanych z problemami wynikającymi ze zmian klimatycznych. Sformułowanie zasad, odnoszących się do niestosowania dyskryminacji, będzie także ważnym elementem osiągnięcia ogólnoeuropejskiego celu zapewniania równości szans między kobietami i mężczyznami.

Podsumowując, strategia określona w niniejszym dokumencie jest w dużej mierze zorientowana na wspomaganie poprawy efektywności funkcjonowania instytucji i mechanizmów funkcjonowania państwa oraz udzielania pomocy tym, którzy przedstawią projekty o największym znaczeniu dla wzrostu konkurencyjności gospodarki Polski i poszczególnych regionów przy jednoczesnym wprowadzeniu mechanizmów osłonowych dla tych grup społecznych i przestrzennie określonych obszarów problemowych, które nie posiadają obecnie wystarczającego potencjału wewnętrznego, aby w dostatecznym stopniu korzystać z procesów rozwojowych. W ramach realizacji strategii nastąpi koncentracja wydatkowania środków finansowych i wprowadzanie zmian organizacyjnych w szczególności w obszarach decydujących o pozycji konkurencyjnej Polski w UE i świecie: wybranych elementach infrastruktury transportowej, środowiskowej, innowacjach w przedsiębiorstwach, sektorze badawczo-rozwojowym, edukacji. Wyrównywanie szans rozwojowych grup społecznych i obszarów geograficznych będzie odbywało się głównie poprzez eliminację barier stojących na przeszkodzie zwiększania mobilności zawodowej, społecznej i przestrzennej oraz zapewniania równego dostępu do infrastruktury społecznej i technicznej mającej podstawowe znaczenie dla kształtowania konkurencyjności kraju (transportowa, edukacyjna, zdrowia, kultury), także dostępu do podstawowych usług publicznych.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. Pomoże to w zdefiniowaniu kluczowych wskaźników, pozwalających na analizę globalnych rezultatów uzyskanych w ramach konsekwentnie realizowanej polityki, a jednocześnie oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Zaprezentowany układ celów horyzontalnych odzwierciedla główne kierunki koncentracji uwagi polityki spójności dla osiągnięcia celu strategicznego. Podstawowym warunkiem realizacji, ale zewnętrznym w stosunku do celów NSRO, jest podjęcie wysiłków w sferze regulacyjnej (reforma finansów publicznych, system prawny działalności gospodarczej, funkcjonowanie rynku pracy itp.). Niezbędne działania w tym zakresie w najbliższych latach zostały szczegółowo opisane w KPR oraz dokumencie implementacyjnym KPR.

Pierwszy cel horyzontalny dotyczy wzmocnienia sfery zarządzania i partnerstwa, i bezpośrednio odpowiada na sformułowane wyzwania związane z funkcjonowaniem państwa i jego instytucji publicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Realizacja celu ma też podstawowy związek z możliwościami pełnego i efektywnego wykorzystania wszystkich środków dostępnych dla Polski w ramach europejskiej polityki spójności 2007–2013.

Trzy kolejne cele horyzontalne odnoszące się do zasobów ludzkich, infrastruktury oraz sfery produkcyjnej i usług mają bezpośredni związek z celami Strategii Lizbońskiej realizowanymi w Polsce (zgodnie z KPR) – ich realizacja w ramach polityki spójności pozwoli na wzrost konkurencyjności polskiej gospodarki i będzie miała decydujący wpływ na tworzenie nowych miejsc pracy.

Ostatnie dwa cele horyzontalne odnoszą się do wymiaru przestrzennego polityki spójności. Wszystkie działania podejmowane w ramach NSRO będą służyć, ale w różny sposób, ich realizacji.

Realizacja celu odnoszącego się do konkurencyjności regionalnej i przeciwdziałania marginalizacji pozwoli na możliwie najpełniejsze wykorzystywanie potencjału endogenicznego każdego z regionów, a jednocześnie pozwala na koncentrację wysiłków polityki spójności na tych obszarach, gdzie występują największe problemy rozwojowe, których nie można pokonać w oparciu o zasoby wewnętrzne. W polskich warunkach wyodrębnienie i poświęcenie szczególnej uwagi w ramach polityki spójności zagadnieniom restrukturyzacji obszarów wiejskich i wyrównania szans rozwojowych ich mieszkańcom uzasadnione jest skalą wyzwania – zapóźnieniem cywilizacyjnym na wielu obszarach wiejskich oraz spodziewanemu w najbliższych latach odpływowi ludności pracującej w rolnictwie. Restrukturyzacja obszarów wiejskich jest elementem polityki regionalnej, a w szerszej perspektywie, polityki społeczno-gospodarczej. Dwa cele odnoszące się do przestrzeni – Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich wytyczają podstawowe kierunki wykorzystania wszystkich środków finansowych uruchamianych w ramach NSRO. Cele te będą uwzględniane nie tylko w przypadku realizacji działań skierowanych bezpośrednio terytorialnie (w ramach regionalnych programów operacyjnych i programów współpracy terytorialnej oraz w ramach niektórych programów sektorowych), ale także będą brane pod uwagę przy planowaniu krajowych inwestycji infrastrukturalnych, wydatków w obszarze kapitału ludzkiego i edukacji oraz wsparcia dla przedsiębiorstw. Takie podejście pozwoli bezpośrednio na kształtowanie pożądanego efektu terytorialnego w ramach programów sektorowych (np. kształtowanie sieci autostrad i dróg ekspresowych będzie musiało uwzględniać zagadnienie wzrostu konkurencyjności regionów poprzez zapewnienie połączeń pomiędzy centrami miejskimi oraz zagadnienie przeciwdziałania marginalizacji niektórych obszarów poprzez zapewnienie włączania obszarów peryferyjnych w krajową i europejską sieć transportową).

(...)

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku
(Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego)

(...)

VI. Misja województwa i cele strategiczne

1. Misja województwa

Misja stanowi zapis intencji tego, co władze samorządowe województwa podlaskiego pragną uzyskać w wyniku realizacji opracowanej Strategii. Zjawiska zachodzące w sferze społeczno-gospodarczej charakteryzują się dużą dynamiką, stąd też przy zachowaniu uniwersalności zapisów dotyczących misji, mogą zmieniać się narzędzia prowadzące do jej urzeczywistnienia.

Misja województwa:

Województwo podlaskie regionem aktywnego i zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego

2. Cele strategiczne

Identyfikacja celów strategicznych stanowi regionalną odpowiedź na propozycje państwowej polityki regionalnej zawartej w projekcie Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, zaliczającej województwo podlaskie do jednego z obszarów problemowych – do tzw. obszaru regionów wschodnich. Cele strategiczne mają być impulsem wewnątrzregionalnym do rozwoju województwa i wychodzić naprzeciw instrumentom państwa służącym wsparciu działań zapewniającym większą spójność przestrzenną oraz społeczno-gospodarczą z resztą kraju.

Cel 1: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa,

Cel 2: Rozwój zasobów ludzkich zgodnie z potrzebami rynku pracy,

Cel 3: Podniesienie konkurencyjności podlaskich firm w aspekcie krajowym i międzynarodowym,

Cel 4: Ochrona środowiska naturalnego,

Cel 5: Rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego,

Cel 6: Wykorzystanie przygranicznego i transgranicznego położenia województwa,

Cel 7: Rozwój rolnictwa i tworzenie warunków wielofunkcyjnego rozwoju wsi.¹¹³

(...)

Uchwała nr XXXVII/483/06 sejmiku województwa podlaskiego z dnia 10 kwietnia 2006 r.

zmieniająca uchwałę nr XXVIII/327/05 z dnia 30 maja 2005r. w sprawie określenia celów i zadań Strategii Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Województwie Podlaskim do 2013 roku.

Na podstawie art. 18 pkt 2 w związku z art. 12 a ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1590 oraz 2002r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 153 poz. 1271, Nr 214 poz. 1806, z 2003 r. Nr 162 poz. 1568, z 2004 r. Nr 116 poz. 1206), uchwała się co następuje:

§ 1. W załączniku nr 2 do uchwały nr XXVIII/327/05 z dnia 30 maja 2005 r. „Zasady, tryb i harmonogram opracowania strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w województwie podlaskim do 2013 roku” punkt III „Harmonogram Prac” otrzymuje nowe brzmienie określone w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Podlaskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

113 Wyżej wskazane cele strategiczne woj. podlaskiego dostępne są w wersji elektronicznej dołączonej do niniejszej publikacji. Poniżej została zaprezentowana jedna z uchwał sejmiku województwa, która koresponduje z jednym z celów strategicznych woj. podlaskiego – rozwój zasobów ludzkich...

Zacznik nr 1

do Uchwały nr XXXVII/483/06 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 10 kwietnia 2006 r.

(...)

Uzasadnienie

Opracowanie strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego jest bardzo ważnym i skomplikowanym procesem. Jego celem jest rozwój społeczno-gospodarczy oraz wzrost konkurencyjności naszego regionu. Wymaga przeprowadzenia szczegółowych analiz i zebrania wielu danych z terenu całego województwa. W efekcie powstanie dokument dający podstawy do prowadzenia działań, które zabezpieczą potrzeby społeczeństwa w zakresie dostępu do nowoczesnych technologii informacyjnych.

W chwili obecnej trwają prace nad programem operacyjnym Rozwoju Województw Polski Wschodniej, którego jednym z głównych działań będzie wsparcie rozwoju społeczeństwa informatycznego na terenie województwa podlaskiego. Działanie to będzie wdrażane na poziomie centralnym, co oznacza, że inwestycje finansowane z tych środków będą zaplanowane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Uzyskanie informacji, jakie inwestycje zostaną zaplanowane na terenie województwa podlaskiego, będzie miało kluczowe znaczenie dla planów inwestycji województwa, gdyż środki pozostające w dyspozycji regionu będą uzupełnieniem inwestycji finansowanych ze środków centralnych.

Urząd Marszałkowski dokonał zmian w strukturze organizacyjnej przekazując zadania planowanego rozwoju społeczeństwa informacyjnego z Biura Informatyki do Departamentu Polityki Regionalnej i Funduszy Strukturalnych, który jest odpowiedzialny za koordynację rozwoju prac Polski Wschodniej i Regionalnego Programu Operacyjnego. Pozwoli to na ścisłe powiązanie naszych planów inwestycyjnych z planami rządowymi. Zważywszy na planowany termin końca września zatwierdzenia programu Rozwoju Polski Wschodniej, oraz zmiany organizacyjne w tut. Urzędzie, wnosimy o zmianę harmonogramu zgodnie z załącznikiem nr 1.

Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego jest przedmiotem szczególnego zainteresowania Samorządu Województwa ze względu na jego ogromne znaczenie dla regionu. Wysoka ranga tego projektu wymaga szczególnej uwagi oraz poświęcenia wystarczającego okresu czasu na jego dokładne opracowanie.

Bibliografia

Dokumenty

Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla Spójności (2006/702/WE), (Dz.Urz. L 291 z dnia 21.10.2006),

Dyrektywa 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (wersja przededagowana), (Dz.U. UE L 204/23 z dnia 26.7.2006 r.),

Europejska polityka sąsiedztwa – strategia – komunikat Komisji, Bruksela, 18 czerwca 2004 r. COM(2004) (OR. en) 10679/04,

Komunikat na wiosenne posiedzenia Rady Europejskiej „Wspólne działanie na rzecz wzrostu i zatrudnienia – Nowy początek strategii lizbońskiej” COM(2005) 24 z dnia 2.02.2005,

Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne wytyczne wspólnotowe 2007–2013, Bruksela, 05.07.2005 COM(2005) 0299,

Projekt z 30 maja 2007 r. Ustawy o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz o zmianie ustawy o finansach publicznych, (Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, druk nr 1780),

Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999, (Dz.Urz. UE L 210 z dnia 31.07.2006),

Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT), (Dz.Urz. UE L 210 z dnia 31.07.2006),

Rozporządzenie (WE) nr 1638/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r. określające przepisy ogólne w sprawie ustanowienia Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa, (Dz.U. UE L 310/1 z dnia 9.11.2006 r.),

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 ustanawiające szczegółowe zasady wykonania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz.Urz. UE L 371 z dnia 27.12.2006),

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1628/2006 z dnia 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej (Tekst mający znaczenie dla EOG), (Dz.U. UE L 302/29 z dnia 1.11.2006 r.)

Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) 1995/2006 z dnia 13 grudnia 2006 r. zmieniające rozporządzenie (WE, Euratom) nr 1605/2002 w sprawie rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich, (Dz.U. UE L 390/1 z dnia 30.12.2006),

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, (Dz.Urz. UE L 210 z dnia 31.07.2006),

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94, (Dz.Urz. UE L 210 z dnia 31.07.2006),

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiające przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych, (Dz.Urz. UE L 161 z dnia 26.06.1999),

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1164/1994 z dnia 16 maja 1994 r. ustanawiające Fundusz Spójności, (Dz.Urz. UE L 130 z dnia 25.05.1994),

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok, styczeń 2006,

System informowania o nieprawidłowościach finansowych w zakresie wykorzystania funduszy strukturalnych, Ministerstwo Finansów, lipiec 2006.

Traktat o Unii Europejskiej – wersja skonsolidowana, (Dz.Urz. UE C 321 E z dnia 29.12.2006 r.),

Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską – wersja skonsolidowana, (Dz.Urz. UE C 321 E z dnia 29.12.2006 r.),

Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 o finansach publicznych, (Dz.U. Nr 249 poz. 2104, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, (Dz.U. Nr 227 poz. 1658),

Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, (Dz.U. z 2005 Nr 14 poz. 114, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju, Dz.U. Nr 116, poz. 1206, z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 24 stycznia 2004 r. prawo zamówień publicznych*, (Dz.U. z 2006 Nr 164 poz. 1163, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy*, (Dz.U. Nr 83 poz. 930, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji*, (tekst jednolity Dz.U. z 2005 r. Nr 229. poz. 1954, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa*, (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.),
- Wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007–2013 (Tekst mający znaczenie dla EOG)*, (2006/c 54/08), (Dz.U. UE C 54/13 z dnia 04.03.2006 r.)
- Zalecenia Rady w sprawie ogólnych wytycznych polityki gospodarczej państw członkowskich i Wspólnoty (2005–2008)*,
- Zarządzenie Nr 6 Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 11 kwietnia 2007 w sprawie Komitetu Koordynacyjnego Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007–2013*,

Literatura

- Adams J.R., Caldentey M.E., *A Project management model*, [w:] Field guide of Project management, pod red. D.I. Clelend, Van Nostrand Reinhold, New York 1998,
- Aid Delivery Methods. Volume 1: Project Cycle Management Guidelines*, European Commission, EuropeAid Cooperations Office, Brussels 2004,
- Armstrong M., *Zarządzanie zasobami ludzkimi*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2001,
- Bradley K., *Podstawy Metodyki PRINCE 2*, Centrum Rozwiązań Menadżerskich S.A., Warszawa 2005,
- Brilman J., *Nowoczesne koncepcje i metody zarządzania*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2002,
- Cieślukowski C., B. Grucza, K. Ogonek, *Jak przygotować dobry projekt*, Stowarzyszenie „Euroregion Niemen”, Suwałki 2004,
- Chrissis M.B., M. Konrad, S. Serum, *CMMI: Guidelines for Process Integration and Product Improvement*, Addison Wesley Professional, Boston 2003,
- Davidson Frame J., *Zarządzanie projektami w organizacjach*, (przełożył Paweł Dąbrowski), Wyd. WIG-PRESS, Warszawa 2001, cyt za: M. Dobrowolska: *Zarządzanie projektami w organizacji. Cykl życia projektu*,

www.4pm.pl/artikul/zarządzanie_projektami_w_organizacji-45-206.html z dnia 15.07.2007 r.

- Drucker P.F., *Myśli przewodnie Druckera*, Wyd. MT Biznes, Warszawa 2002,
- Duncan R.W., *A guide to the project management body of knowledge*, PMI Standards Committee, PMI Publishing Division, Upper Darby, PA 1996,
- Frame J.D., *Zarządzanie projektami w organizacjach*, Wyd. WIG – PRESS, Warszawa 2001,
- Frey D., *Odmowa przyznania środków unijnych jest decyzją*, „Rzeczpospolita” z 23 maja 2007, s. C4,
- Gajda A., *Regiony w prawie wspólnotowym. Prawne problemy udziału regionów polskich w procesach integracyjnych*, Wyd. Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2005,
- Gajda A., *Spójność gospodarcza i społeczna w: Prawo Unii Europejskiej – prawo materialne i polityki*, pod red. J. Barcza, Wyd. Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2005, s. 652,
- Grajewski A., *Decyzja, która nie jest decyzją*, [w:] „EuroEkspert” 2006, nr 1, s. 37,
- Grajewski P., *Koncepcja struktury organizacji procesowej*, Wyd. TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2003,
- Griffin R.W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2002,
- Góralczyk A., *Myślenie strategiczne w zarządzaniu*, Wyd. Prawno-Ekonomiczne INFOR, Warszawa 1999,
- Haberfellner R., *Projectmanagement*, [w:] *Handwörterbuch der Organisation*, Verlag C. E. Poeschel, Stuttgart 1992,
- Heerkens G. R., *Jak zarządzać projektami*, Oficyna Wydawnicza Read Me, Warszawa 2003,
- Hinterhuber H.H., *Strategische Unternehmensführung. II Strategisches Handeln*, Walter de Gruyter, Berlin/New York 1986,
- Integracja europejska. Wprowadzenie*, pod red. M. Perkowskiego, Wyd. Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2003,
- Komentarz do aktów prawnych Wspólnot Europejskich w zakresie Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności na lata 2007–2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa grudzień 2006,
- Kompendium wiedzy o zarządzaniu projektami (A Guide to the Project Management Body of Knowledge®)*, Management Training & Development Center, Warszawa 2003,

Kotarbiński T., *Traktat o dobrej robocie*, Ossolineum, Wrocław 1973,

Minus N., *Zarządzanie projektami*, Wyd. Helios, Gliwice 2002,

Nowak A.Z., Milczarek D., *Europeistyka w zarysie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2006,

Partnerstwo publiczno-prywatne. Zagadnienia teorii i praktyki, pod red. M. Perkowskiego, Wyd. Temida2, Białystok 2007,

Pawlak M., *Zarządzanie projektami*, Wyd. PWN, Warszawa 2007,

Philips J., *Zarządzanie projektami IT*. Wyd. Helios, Gliwice 2005,

Pitagorski G., *Prawidłowe zarządzanie projektami: kluczowe zasady udanych projektów*, www.microsoft.com/poland/office/office2003/project/manage/default.mspx,

Podręcznik zarządzania projektami miękkimi, pod red. M. Banikowskiej, B. Gruczy, M. Majewskiego, M. Małek, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego – Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym, Warszawa 2006,

Prawo Unii Europejskiej – prawo materialne i polityki, pod red. J. Barcza, Wyd. Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2005,

Pritchard C.L., *Zarządzanie ryzykiem w projekcie. Teoria i praktyka*, Wyd. WIG –PRESS, Warszawa 2002,

Project Cycle Management and Objective-Oriented Project Planning (ZOPP) – Guidelines, Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ), Eschborn 1996,

Project Cycle Management: Integrated Approach and Logical Framework, European Commission, DGVIII, Evaluation Unit, 1993,

Project Cycle Management – Training Handbook, European Commission, DGVIII, Evaluation Unit, 1999, przygotowane przez ITAD Ltd. (Wielka Brytania),

Rokita J., *Zarządzanie strategiczne*, PWN, Warszawa 2005,

Roszkowski H., A.P. Wiatrak, *Zarządzanie projektem – istota, procedury i ich zastosowanie przy korzystaniu ze środków Unii Europejskiej*, Wyd. SGGW, Warszawa 2006,

Rozmowa ze Stanisławem Sroką, Prezesem Zarządu Stowarzyszenia Project Management Polska, www.4pm.pl/artukul/project_management_profesjonalizm_w_zarządzaniu-45-411.html z dnia 08.07.2007 r.

Strategia Lizbońska. Koncepcja czy ideał reformy Unii Europejskiej?, pod red. M. Perkowskiego, Wyd. Stowarzyszenie Towarzystwo Amicus, Białystok 2005,

Trocki M., B. Grucza, K. Ogonek, *Zarządzanie projektami*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2003,

Wierzbicki B., *Uznanie państw*, [w:] *Prawo międzynarodowe. Materiały do studiów*, pod red. B. Wierzbickiego, Wyd. Temida2, Białystok 2000, s. 307,

Wymiar sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia, pod red. M. Perkowskiego, Wyd. Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2003,

Zarządzanie. Teoria i praktyka, pod red. A. K. Koźmińskiego i W. Piotrowskiego, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004,

Zarządzanie projektami małymi i dużymi. Podstawowe umiejętności pracy zgodnej z budżetem i terminarzem, (przełożyła: N. Oparska), Wyd. MT Biznes, Warszawa 2006,

Zarządzanie projektem europejskim, pod red. M. Trockiego, B. Gruczy, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2007,

Ziółkowski B., *Zarządzanie Cyklem Projektu*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2003.

Źródła elektroniczne

Community Research & Development Information Service – <http://www.cordis.lu>

Europejski Serwis Polskiej Agencji Prasowej – <http://euro.pap.com.pl>

Krajowy System Przygotowań do Funduszy Strukturalnych (KSP) – <http://www.europa.edu.pl/>

Oficjalny portal Ministerstwa Rozwoju Regionalnego – <http://www.mrr.gov.pl/Aktualnosci/Polska+w+czolowce+negocjacji.htm>

Oficjalny portal Unii Europejskiej – <http://www.europa.eu.int>

Regional Policy – Inforegio – http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_en.htm

Portal Funduszy Strukturalnych – <http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/Wiadomosci/Strona+glowna/polskawczolowce.htm>

Portal Państwowej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – <http://www.parp.gov.pl>

Portal Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego – http://www.wrotapodlasia.pl/pl/gospodarka/polityka_regionalna/strategia_rozwoju/

Portal Unia Europejska w Polsce – <http://www.europa.delpol.pl/>

Portal Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej – <http://www.fundusze.ukie.gov.pl/>

300266 + 01